

తెలంగాణ పదనాభ్యుదయ సంస్థానము

అధ్యాత్మ సెంట్రల్స్

అగ్నేమూచార్య ప్రాజెక్ట్

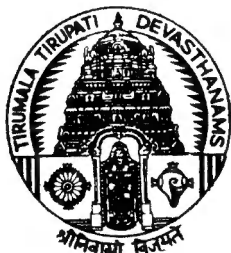
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

అధ్యాత్మ గీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

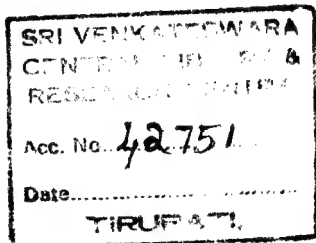
1998

ప్రథమ ముద్రణ : 1981

ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

© తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

ప్రతులు : 2,000

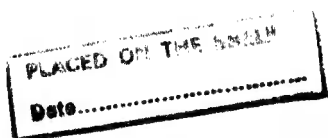
ప్రచురణ :

శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.

కార్యనిర్వాహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి.

ముద్రణ :

త్రివేణి ఆఫ్సెట్ ప్రింటర్స్

14/264, ఈడేపల్లి

మచిలీపట్నం - 1

ఆంధ్రప్రదేశ్

తెన్నెపము

ఇందరికీ అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి //

కలియుగ ప్రత్యక్షమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాక గ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక ఆర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రించబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, తాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణివీణా నినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడుపున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమత: తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్ టెన్స్ ఫ్లడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. విషయక్

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

సవేదక

(క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రపత్తి దేహాత్మక విచారాలను తెలిపే అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్వాన్ని ప్రబోధించారు.

(క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకీతడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణి సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భావశైల్యాలలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపరశ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్యప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్యప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్యప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖ సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్తంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమస్యయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పించబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల వానాటికి పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లినయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన అవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కరణల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి. పరిష్కరణ పీఠికలో సూచించబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు ఆధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (ఛైర్మన్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యసరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికసహకారమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సీబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుబాష్ గాండ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D

ఛైర్మన్

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి.

తాల్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాల్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాల్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాల్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
* శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
* శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు
* శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాల్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాల్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయ బడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికీ ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి. వివిధ దశలలో 5, 6, 7, 8, 9 సంపుటాలు ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి. వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీఠిక

రామానుజీయసిద్ధాంతరత్నావిహరణప్రకం ।

అష్టసాత్త్వికశేషాద్రినాయః తం భజేఽన్నమమ్ ॥

పాతకాలమున 50 రేకుల కొకసంపుటముగ ముద్రణమంది చెల్లిపోయిన అధ్యాత్మకీర్తనలసంపుటములలో, ఇప్పుడు వందరేకుల కొకసంపుటముగ వెలువరించువానిలో రెండవసంపుట మిది, ఇందులో అధ్యాత్మకీర్తనముల 101 రేకునుండి 150 రేకుల వరకుగల 50 రేకుల లోని 284 సంకీర్తనములను, 8-వ సంపుటముగా శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులవారు 1951 లో ప్రచురించిరి. 50 రేకులలో 121 నుండి 180 వరకుగల 10 రేకులు నాడూ నేడూ కూడ దొరకలేదు.

అదేసంవత్సరమున 151 నుండి 200 రేకుల వరకుగల 50 రేకులలోని 286 పాటలను, పూజ్యపాదులు కీర్తిశేషులు రాళ్లవల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారూ, శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులను కలిసి 7-వ సంపుటముగా వెలయించిరి. ఆరెండుసంపుటములకు చెందిన 100 రేకులలోని 519 అధ్యాత్మకీర్తనలు ఇప్పుడీ రెండవసంపుటమును సువరిష్కృతపద్ధతిలో వెలువరింపబడుచున్నవి.

పూర్వపరిష్కరణమునకు ఇప్పటి పరిష్కరణమునకు ఏవైన భేదములున్నచో అవియన్నియు, పాదదీపికలో (Foot notes) ౧, ౨, ౩ వగైరా గుర్తులతో సూచించియున్నాను.

నేను పరిష్కరించిన ప్రతిసంపుటమునందు పీఠికలో ఏదోవాకవ్యాకరణ విశేషమును చర్చించుచూ వచ్చితిని. అధ్యాత్మసంకీర్తనలసంపుటములందుమాత్రము వేదాంతవిషయములకే పీఠికలో ప్రాధాన్యమివ్వదలచితిని. అధ్యాత్మకీర్తనల తొలివందరేకులకు సంబంధించిన-

మొదటిసంపుటములో, 'అన్నమయ్య వేదాంతము' అను విషయముపై సంగ్రహముగ చర్చ సాగించితిని. ప్రకృత సంపుటమునందు ప్రవృత్తి - శరణాగతి - వందనస్మారము* ను గూర్చి లఘువుగ చర్చింపదలచితిని. తొలుత శరణాగతినిగూర్చి విచారితము.

శరణాగతి

'శరణం యథాతథా ఆగతిః' అని విగ్రహవాక్యము కావచ్చు. ఆగతిః అను పదము విరువనిచో శరణాగతి యను దీర్ఘము కుదురదు. శరణశబ్దము ■ కారాంతము గదా! "శరణం గృహరక్షితోః" అని అమరము గృహమును, రక్షకుడైన వానిని ఈ శబ్దము చెప్పుచున్నది. కాని పాంచరాత్రమునకు సంబంధించిన సంహితలలో

"ఉపాయే గృహరక్షితోశ్చబ్ధః శరణమిత్యయం
వర్తతే, సాంప్రతం చైష ఉపాయార్థైకవాచకః"

(అపార్యుర్వచంపిక. 3—7—29)

ఉపాయమునకుగూడ ఈశబ్దము వాచకమనీ, శరణాగతి శబ్దము నందు ఉపాయమే ప్రధానముగ గ్రహింపబడినదనీ తెలియుచున్నది. భక్తుని పరమపదమునకు తీసికొనిపోవుటకు, భగవంతు డొకడే సాధనము అని దాని అర్థము. ఈ శరణాగతి ఆరువిధములుగ పేర్కొనబడినది.

* శరణాగతి వందనస్మారములనుగూర్చి నాకు వశిష్ట్యులు, వహోపద్యాయులుగ నుండినవారు, వహోదయులు వగు శ్రీమాన్ టి. పి. కృష్ణమాచార్యుల నుండి, ప్రవృత్తిని గూర్చి శ్రీమాన్ కందాకై - శేషాచార్యుల అచ్యుతీకృతయగు 'రహస్యశ్రయసారము' నుండి, శ్రీమాన్ కుండిమర్తి శేషశర్మగారి 'శ్రీమద్రామాయణ వ్యాఖ్యలోకనము' నుండియు విషయములు గ్రహింపబడినవి.

అనుకూల్యస్య సంకల్పః ప్రాతికూల్యస్య వర్జనః ।
 రక్షిష్యతీతి విశ్వానః గోప్తృత్వవరణం తథా ।
 ఆత్మనిజేపకార్యజ్యే షడ్విధ శరణాగతిః ॥

అని వచనము. ■ ఆరింటియందును ఆత్మనిజేపము అంగిగా, తక్కినవి ఐదును దానికి అంగములుగా చెప్పబడుచున్నవి. యోగమునకుకూడ యమ - నియమ - ఆసన - ప్రాణాయామ - ప్రత్యాహార ధ్యాన - ఛారణ - సమాధులు అహంగములుగా పేర్కొనబడినను, వానిలో సమాధి అంగిగా, తక్కినవి దానికి అంగములుగా పేర్కొనబడినట్లే, షడ్విధశరణాగతిలోకూడ మనము గ్రహింపవలసియున్నది.

1. అనుకూల్య సంకల్పము :

“శ్రుతిః స్మృతిః మమైవాజ్ఞా” అను భగవద్వచనానుసారము, శ్రుతిస్మృతులలో చెప్పబడిన నిత్యవైమిత్తికములందు, భగవద్విషయమునందు మాత్రమే శ్రద్ధ గలిగియుండునటుల సంకల్పించుకొనుట.

2. ప్రాతికూల్య వర్జనము :

భగవద్వ్యతిరిక్తములు, భగవద్విరుద్ధములు అగు విషయములను పరిత్యజించుట.

3. రక్షిష్యతీతి విశ్వానః :

భగవంతుడు తప్పక నన్ను రక్షించును, అను గాఢశ్రద్ధ.

4. గోప్తృత్వ వరణము :

నీవుతప్ప వాకు వేరు రక్షకుడు లేడు అని, భగవంతునినే తనకు రక్షకుడుగా నిర్ణయించుకొనుట.

5. ఆత్మ విక్షేపము :

తనకు సంబంధించిన సర్వభారమును (పోషణము, రక్షణము, అపదలనుండి కాపాడుట, వరమగతికి తీసికొనిపోవుట వగైరాను) ప్లామితే సమర్పించుట.

6. కార్యజ్యము :

నేను అకించనుడను, అన్యథా గతిలేనివాడను. వాకు నీవే దిక్కు. నన్ను తప్పక కాపాడవలెను అని, దీనత్వమును చాటు కొనుట.

ఈ ఆరింటిలోను వైన చెప్పింట్లు ఆత్మనిక్షేపము అంగిగా, తక్కినవి అంగములుగా పరిగహించవలెను.

విక్షేపాపరపర్యాయః న్యూనః పంచాంగపంయుతః ।

సన్న్యాస స్త్యాగ ఇత్యుక్తః శరణాగతిరిత్యపి ॥

అను వచనముతో స్పష్టమగుచున్నది. దీనిని భరన్యాసమని కూడ వ్యవహరించుచున్నారు. అందు కనియే సన్న్యాసము = ఇహోముత్ర ఫలభోగనిరాసము అని వ్యవహరించుచుందురు. ఇతరమతములలో సన్న్యాసాశ్రమమునకు పెద్దవిలువ కలదు. శ్రీవైష్ణవసంప్రదాయమునందు సన్న్యాసులకు అంతపెద్దవిలువ కానరాదు. శ్రీవైష్ణవుడుగ పుట్టినప్రతిపాణియు శరణాగతి పొందినవాడుగనే చెప్పబడుచున్నాడు. గృహస్థాశ్రమమును వదలియుండుటమాత్రమే శ్రీవైష్ణవసన్న్యాసులలో విశిష్టత. "ఋణానిశీర్ష్యాపాకృత్య మనోమోక్షే నివేశయేత్" అను మనువచనము ప్రకారము దేవర్షి విత్పాణములు మూడును చెల్లి వలెనుక సన్న్యాసము వీరిలో పద్ధతి. ఇతరమతములందు నైష్ఠికబ్రహ్మచారిగనే ఉండి "యదహారేవ విరజేత్ తదహారేవ వ్రవతేత్" అను వచనము ప్రకారము బ్రహ్మచర్యాశ్ర

మమునుండియే సన్నవ్వించి వీతాధిపతులగుట కలదు. ఇతరులలో కూడ గృహస్థాశ్రమమునుండి సన్నవ్వించినవారికి అంతపెద్దవిలువ లేదనియే చెప్పవచ్చును.

శరణాగతి పద్ధతి

“అహమస్మ్యపరాధానా మాలయోఽకించనోఽగతిః

ఽన్వేషేవోపాయభూతో మే భవేతి ప్రార్థనామతిః

శరణాగతి రిక్తుక్తా సా దేవేఽస్మిన్ ప్రయుజ్యతామ్”

(అహిరుక్యః బ్రహ్మ 38-39)

అను వచనము ప్రకారము అకించనః = ఉపాయరహితః (ఏ ఉపాయము లేనివాడను), అగతిః = రక్షణరహితః (నన్ను రక్షించు వేరు దిక్కువ్వదు లేనివాడను) అను భావముతో నీవే నన్ను దరి తేర్చుటకు ఉపాయభూతుడవు అని ప్రార్థించి శరణు పొందుటయే శరణాగతి. ఇట్లు శరణాగతుడైనప్పుడే, నీకు ఏదిక్కులేనివాడు వన్నే నమ్ముకొన్నవాడు నేనే వీనిని తప్పక ఉద్ధరించవలెను అను భావముతో, స్వామి = భక్తుని తప్పక ఉద్ధరించును అని శ్రీ వైష్ణవ సిద్ధాంతము. ఇందు కుడాహరణముగ గతేంద్రమోక్ష కథా వగైరాదులను ఉదాహరించుచుండురు. గతేంద్రుడు కొన్నియేండ్లు మకరితో పోరాడి, తన బలముచేతనే మకరిని జయించి, తన్ను రక్షించుకొవగలనను ఉద్దేశముతో కాను పోరాడినంతకాలమూ, స్వామి తనకు పట్టనట్లే వుండివాడు. రానురాను ఆ గతేంద్రుడు ఓణబల్లడై, తన-కత్తికి మించిన ప్రభుకత్తియే ఈ మకరిని చంపి నన్ను రక్షించగలదు

అను ఉద్దేశముతో భగవంతుని స్వరూపమును, కుతిస్త్పతులలో
చేర్కొన్నచానిని గావము చేసినాడు. ఫలములేదు. తుదకు

నాయం వేద సమాశ్మానం యచ్చక్తాహంధియా హతః
తం దురత్యయమాహాత్యం భగవంతమితోఽన్యహమ్ ॥

(భాగవతము 3-3-29)

అను వచనముతో స్వామిని శరణాగతి పొందినాడు. అప్పుడే
స్వామి కరుణించి, గజేంద్రుని తనవానినిగా స్వీకరించి పరుగెత్తి
వచ్చినాడు. మకరిని చంపి కాపాడినాడు. ఈఘట్టమునందు పోతన
సృష్టముగ

ఓ కమలావ్ర! యోవరద! యో ప్రతిపక్షవిపక్షదూర! కు -
య్యో! కవియోగివంద్య! సుగుణోత్తమ! యోశరణాగతామరా -
నోకహ! యో మనీశ్వరమనోహర! యోవిమలప్రభావ! రా -
వే, కరుణంపవే, తపఃపవే, శరణార్థిని నన్నుఁ గావవే ॥

(ఆంధ్రమహాభాగవతము 3-92)

అను పద్యములో 'శరణార్థిని' అను పదమును ప్రయోగించి శరణా
గతికి ఉన్న మహిమను చాటివాడు. సంస్కృత భాగవతములోని
అహం=నేన; ఇతః=శరణంగతః, అస్మి=ఉన్నాను అను అర్థమునకు
సృష్టించికమిది.

ప్రపత్తి

ప్రకృప్తం యథాతథా వద్యతే ఇతి ప్రపత్తిః అని విగ్రహము.

సాధనం భగవత్ప్రాప్తౌ నవవేతి స్థిరావతిః
సాధ్యభక్తిః స్మృతా, నైవ ప్రపత్తిరితి గీయతే ॥

అని భగవత్ప్రాప్త్యము.

ప్రపత్తిః = మానసికాధ్యవసాయాత్మకజ్ఞానము. భగవంతు
దొక్కడే నాకురక్షకుడు అనుగట్టివిశ్వాసము.

"అభీష్టే దస్మాద్యే స్వత ఇతి తోవా క్వచన తత్
భరన్యాసం యాచ్ఛాన్విత మభివదంతి ప్రపదనం ।
ఇతః పశ్చా దస్మద్భక్తవనిరపేక్షేణ భవతా
నమస్కారైశ్చావర్త స్త్వితి మభివిశేషం తదవిదుః ॥

— రహస్యత్రయసారము, సాంగప్రపదనాధికారం-1.

దీనితో జీవుడు స్వామికి తనసర్వస్వమును సమర్పించుకొనుటయే
ప్రపత్తి అని తెలియుచున్నది.

అహం మద్రక్షణభరో మద్రక్షణపరిం తథా ।
నమమ శ్రీసతేరేవేత్యాత్మానం నిక్షిపేద్దుః ॥

— న్యాయ దశకము.

ఇత్యాదులతో అహం = [భగవంతుని అపరప్రకృతియగు పంచభూత
ముతో సృష్టింపబడి, సుఖదుఃఖములకు లోనవుతూ మోహబద్ధుడగు
సంసారిజీవుడు, అనంతసంసారములో తెలిసి తెలియక చేసినపనుల
వలన కల్గినఅచార్యకృపావిశేషమువలన, ముక్తికి ఉపాయముగా
ప్రపత్తినే గ్రహించదలచిన జీవుడు, నారాయణేశ్వర దేవములను

అశ్రయింపనివాడు, ఇతర దైవతములకు బంటుకానివాడు, ప్రపత్తి తప్ప ఇతరోపాయములను అశ్రయింపని జీవుడు.] అగు నేను; న మమ=నాకుగా కాను, శ్రీపతేరేవ=శక్తిపతికే నేను దాసుడను. అని ఆత్మానం = తనను నిశిపేత్ = సమర్పించుకొవలెను. అట్లనే మద్రక్షణభరం = నన్ను రక్షించుకొనే భారముకూడ, న మమ = నాకు కాదు; మద్రక్షణఫలం = నన్ను రక్షించినదానివల్ల లోకమునకు గాని, స్వామికిగాని, ఏదైనాకలిగే ఫలితముంచే అదికూడ, న మమ = నాకు కాదు; శ్రీపతేరేవ=ఇవన్నియు శక్తిపతికే సమర్పితములగు చున్నవి. అని భరవ్యాసమును చేయుటయే ప్రపత్తి అని వడగల సంప్రదాయమువారు చెప్పుచుందురు. వైవిధముగ శరణాగతి పొంది ఇట్లు భరవ్యాసము చేసినవానిని, స్వామి తప్పక కటాక్షించి కడతేర్పు నని వీరిభావము. జీవునికి స్వరక్షణశక్తిగాని పరరక్షణశక్తిగాని బొత్తిగా లేదనియే

“స్వయం మృత్యుండభూతస్య పరతంతస్య దేహినః ।

స్వరక్షణే స్యక తస్య కోపేతుః పరరక్షణే ॥

— రహస్యత్రయసారము 168 పుట.

ఇత్యాది లోకములలో స్పష్టముగ అర్థమగుచున్నది శరణాగతిలో చెప్పిన ఆత్మనిజేవమే “ఆత్మాత్మీయ భరవ్యాసోహ్యత్మీనిజేవ ఉచ్యతే” ఇత్యాదివాక్యములతో ఏకేషమగు భరవ్యాసమునే ప్రపత్తిగా ఈతెగవారు భావించుచుందురు

నపురాదిషు యోపికోపివా గుణకోసాని యథాతథావిధః ।

తదయం తవపాదపద్మయో రహ మద్యైవ మయా సమర్పితః ॥

— రహస్యత్రయసారము 171 పుట.

అమి అశవందార్ స్తోత్ర పద్యముకూడ ప్రపత్తికే ఎక్కువగ సహాయపడుచున్నది. ఒక్కమాటలో చెప్పవలెనంటే తననూ, తన

సర్వస్వమునూ స్వామికే సమర్పించి నేటినుండి, నేను నీవాడ నను-
టయే భరవ్యాసపరమార్థముగ కనబడుచున్నది శరణాగతిః
ప్రపత్తికి పెద్దభేదము లేదని తెంగలవైష్ణవులు. శరణాగతి యున్నను
ప్రపత్తి విశిష్టమైనదని వడగలవాండ్లును వ్యవహరించుకొనుచుందురు.
మాతస్సమయ్య శరణాగతిని, ప్రపత్తిని రెండింటిని పలుతావుల వాడి
యున్నందున ఈయన తెంగలవాడో వడగలవాడో నిర్ధరించుట
కష్టమనిపించుచున్నది.

నాదానుక్రియ

ప్రపన్నులకు విది పరమాచారము

విపరీతాచారము విడువఁగవలయు

॥ పల్లవి ॥

భగవదపచారము భాగవతాపచారముఁ

దగులక దేశికాంతరము మాని

నగధరు శరణము సమ్మి చూచార్యుని

బగివాయునిదే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

దురహంకారము దుఃఖము సుఖమునుఁ

బొరయక ప్రాకృతుల పొంతఁ బోవక

దరిశనాభిమానాన ధర్మము వదలక

పరిశుద్ధి నుండుచే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

ఉపాయాంతరము లొల్లక భక్తి చేసట్టి

యెప్పుడూ దీర్ఘప్రసాదేచ్ఛతోడ

నిపుణత శ్రీవేంకటనిలయుఁడే గరియి

ప్రపత్తి గలుగుచే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

(ఈ పంపులను పాఠ—317)

ఇంతకూ పృథ్వీహారములూ దూరముగ నుండుటయే దురదారిని
నాటావము.

నేటికాళ్ళపాకవంశీయులుమాత్రము వదగలనామమునే
ధరించుచున్నారనుట నిర్వివాదము.

పంచ సంస్కారములు

శ్రీ వైష్ణవమతదీక్ష పుచ్చుకొనువారికి పంచ సంస్కారములు
అతివ్రధానములు

కాపః పుండ్రః కథా నామ మంత్రో యాగశ్చ పంచమః

అమీ పరమసంస్కారా పారమైకాంత్యహేతవః ॥

1. కాపము :

కాపము = ముద్రాధారణము. రెండు భుజములందును శంఖ
చక్రములు కాల్చి ముద్రించుకొనుట. దీనినే సమాశ్రయణమనియు-
వందురు.

2. పుండ్రము :

ముఖమున ఊర్ధ్వపుండ్రము ధరించురు. శ్రీ వైష్ణవమతదీక్ష
ఇచ్చునపుడు ఆదీక్ష ఇచ్చుగురువే, ముఖముననున్న ఊర్ధ్వపుండ్ర-
ములు కాక భుజములు, వక్షస్థలము, ఉదరము, కంఠము మొదలగు-
స్థలములయందు మరి వదకొండు ఊర్ధ్వపుండ్రములు, దీక్షపొందు
వానికి ధరింపజేతురు. ముఖమువందున్న చానితోకూడ ఈపదకొండు
కలిసి చావదశోర్ధ్వపుండ్రములుగా ప్రసిద్ధికెక్కినవి.

3. నామము :

నామకరణసమయమున తల్లిదండ్రులు పెట్టినపేరుకాక, దీక్షా
సమయమున దీక్షానామముగ 'రామానుజదాసః' 'శ్రీనివాసదాసః'
ఇత్యాదిపేర్లుంచి వ్యవహరించురు. 'దీక్షాజన్మ తృతీయం స్నాత్'
అని మంత్రకావ్యముగూడ.

4. మంత్రము :

వీరికి ప్రధానమంత్రము “ఓం నమోనారాయణాయ” అను అష్టాక్షరియే. ఇది కాక ద్వయమని రెండు మంత్రములను కూడ ఉపదేశింతురు.

1. శ్రీమన్నారాయణచరణౌ శరణం ప్రపద్యే

2. ఓం నమో భగవతే నారాయణాయ

అనునవి. ఈమంత్రములను నిత్యమూ యథాశక్తి జపించుచుండుట శ్రీవైష్ణవదీక్షలో ఒక భాగము.

5. యాగము :

■ శబ్దము ‘యజ దేవపూజాయాం’ అను ధాతువునుండి పుట్టి నది. శ్రీ వైష్ణవమతసిద్ధాంతము ప్రకారము భగవదారాధన పద్ధతినుపదేశింతురు. ఈ ఐదుసంస్కారములు పరమైకాంతులుగ (భగవంతునికి చాలసన్నిహితులుగ) పగుటకు కారణములని శ్రీ వైష్ణవ సిద్ధాంతము.

మన అన్నమయ్య ■ పంచసంస్కారములను విష్ణునామక యజ్ఞచే పొందినట్లు చిన్నన్న తెలివినాడు. వీరికి శరణాగతి, ఆశరణాగతి పొందినదానికి ఫలితముగా కూడా శ్రీమద్రామాయణ, భారత, వరాహపురాణములనుండి మూడు చరమశ్లోకములను ఉదాహరించుచుండురు.

“నకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతి చ యాచతే :

అథయం సర్వభూతేభ్యః దదామ్యేత ద్వితీకం మమ॥”

— శ్రీమద్రామాయణము.

“సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ :

అహం త్వా సర్వ పాపేభ్యః మోక్షయిష్యామి మాకుచః॥”

— మహాభారతము.

స్థితే చునసి, నుస్వస్థే శరీరే సతి, యోనరః
 రాతుసామ్నే స్థితే స్మర్తా పిశ్యరూపం చ మామజం ।
 తతస్యం మ్రియమాణంతు కాష్టపాషాణవన్నితమ్
 అహం స్మరామి మద్భుక్తం నయామి పరమాం గతిమ్ ॥

— పరాహపూజయః.

ఇది పరాహపూజా చరమశ్లోకముగా ప్రసిద్ధము.

శరణాగతి పొంది, నిరంతరము అష్టాక్షరిమంత్ర-ద్వయోపా-
 సకునకు అపానకాలముందు భగవన్నామస్మరణము అత్యవసరము.
 తప్పక కలుగవలెనుకూడ. కాని అపానకాలమున, వాతక ఫాదు-
 లతో అడ్డగింపబడిన కంఠముకలిగి, స్మృతిదప్పి పడియున్న వానికి
 భగవన్నామస్మరణము కలుగకపోవచ్చును. అట్టి యవసానస్థితిలోకూడ
 వానిని నేనుద్ధరించుచున్నాను. జాగున్న కాలమున నన్ను స్మరించిన-
 నాభక్తుని, కొయ్యవలెనో - రాతివలెనో అవస్మారస్థితిలోనున్న వానిని
 నేనే స్మరింతును. నేనే వానిని పరమగతికి తీసికొనిపోవుదును. అను
 భగవద్దశనముగలపరాహచరమశ్లోకము స్వామికరుణను ఎంత
 గొప్పగ చాటుచున్నదా.

మన అన్నమయ్య పై చెప్పిన పంచసంస్కారములను తాను
 పొందినట్లు, గురుముఖముగ విశిష్టమైన యాగమును తాను చేయుచు
 కొనినట్లు ఈ క్రిందిపాటలవలన అర్థమగుచున్నది.

ధన్నాపి

జ్ఞానయజ్ఞ మీగతి మోక్షసాధనము

నానార్థములు విన్నే నడపె మాగురుడు

॥ పల్లవి ॥

అరిరి దేహమనేటియాగకాలలోన

బలువై యజ్ఞానపుసకుపు బందించి

కలవివై రాగ్యపుకత్తుల గోపి కోపి

వెలయ జ్ఞానాగ్నిలో వేలిచె మాగురుడు

॥ జ్ఞాన ॥

మొక్కుచు నైష్ఠపులనేమువిసథ గూడపెట్టి
 చొక్కుచు శ్రీపాదతీర్థసోమపానము¹ వింది
 వక్కగాఁ పంక్తి ర్తనసామగానము చేసి
 యిక్కువతో యజ్ఞము నేయించెఁటో మాగురుఁడు || జ్ఞాన ||

తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోదాశ మిచ్చి
 కొదదీర ద్వయమనుకుందలంబులు పెట్టి
 యెదలో శ్రీవేంకటేశు విటు ప్రత్యక్షముచేసె
 యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మా గురుఁడు || జ్ఞాన ||

(ఈ సంపుటము పాట - 148)

దేసాళం.

గతులన్ని తిలమైన కలియుగమందును
 గతి యీతఁడే చూపె మనగురుదై వము || పల్లవి ||

యీతవికరుణనేకా యిల నైష్ఠపులమైతి -
 మీతవివల్లనే కంటి మీరియమణి
 యీతఁడేకా పుపదేశమిచ్చె నష్టాక్షరిమంత్ర -
 మీతఁడే రామానుజులు యిహావరదై వము || గతు ||

వెలయించె నీతఁడేకా వేదపురహస్యములు
 చలిమి నీతఁడే చూపె శరణాగతి
 విలివితి దీతఁడేకా విజముద్రాధారణము
 మలసి రామానుజులే మాటలాడేదై వము || గతు ||

వియమము లీతఁడేకా విలిపెఁ బ్రపన్నులకు
 దయతోహెడము చూపెఁ దగ నీతఁడే
 నయమై శ్రీవేంకటేశునగమెక్కివాకిటను
 దయఁజూచి మమ్ము విట్టే తల్లిదండ్రుదై వము || గతు ||

(ఈ సంపుటము పాట - 372)

ఈపంచసంస్థార-శరదాగతి-ప్రవత్తులను నమ్మినవాడు నిత్య-
నైమిత్తిక కర్మలను తప్ప, కామ్యకర్మలను ఆచరింపరాదు. ఇతర-
దేవతలను కొలువరాదు అను వైష్ణవసిద్ధాంతమును అన్నమయ్య
ఈసంపుటము 22వ పాటలో చాటుకొన్నాడు.

గుజ్జరి

కలదిదినో మోక్షము గలిగినను గర్భము విలువక మోక్షము
మరిసి కామ్యకర్మములకుఁ జొచ్చిన మగుడఁ బుట్టువులు
మామనా || పరివి ||

పరగ విందజిత్తుఁడు హనుమంతుని బ్రహ్మాత్మంబునఁ గట్టి
అరయ నండుపై మోక్షముగట్టిన వలబ్రహ్మాత్మము వదలె
నరినరివిధముల విటువలెనే హరిఁ బ్రవర్తి నమ్మినవరుఁడు
తిరుగఁ గర్మమార్గమునకుఁ జొచ్చిన దేవుఁడు దవనాశ్వుల్యము
వదలు || కల ||

అరివనంసారథము బిడియడవిలోన జడవరకుఁడు
తలఁపుచు నొక యిట్టిఁ బెంచివంతనే శవము నాహువు దగిలె
ములుగుచు లంపటములు దెగవిడిచి మోక్షము వెదకెడివరుఁడు
వలవవిడున్పంగతులు పెంచినను వాసన లంటక మామనా
|| కల ||

అటుగన తాఁబట్టిన్వనక ముందఁగ నవ్యమతము చేపట్టినను
విటవిల నెందునుఁ బొందక జీవుఁడు వరుమనె మోక్షుఁడై నట్లు
తటుకన శ్రీవేంకటపతి నొక్కవిదాన్యము తడియించినవరుఁడు
మటవలె నాకవిత్తైంకర్మములకు కడుఁబాత్రుఁడుగాక మామనా
|| కల ||

(ఈసంపుటము పాట—22)

ఈ దీక్షపొందిన వారలలో వారద సనక సనందనాదులు ముఖ్యులని. వారితోపాటు వైకుంఠముననున్న అన్నమయ్యను పెద తిరుమలయ్యయో లేదా చినతిరుమలయ్యయో పాఠినపాటగ సంవృతములో 24-వ పాటగా ప్రకటించబడుచున్నది.

లలిత

కరణంబి మాతవినమ్మందమునఁ

మరిగించి మమునేరి మన్నించవే

|| వల్లవి ||

నకలవేదములు సంక్తిర్తనలు

ప్రకటించి వినుఁ దాడి పావనుఁడైన—

అకలంకుఁడు తాళ్ళపాకన్నమాదాఱ్యుల

నెకలియై యేరిన శ్రీవేంకటవిలయ

|| కర ||

వారదాది సనకసనందనాదులవలె

పేరుపడి విన్నుఁదాడి పెద్దలైనట్టి—

అరీతిఁ దాళ్ళపాకన్నమాదాఱ్యుల

చేరి యేరినయట్టి శ్రీవేంకటవిలయ

|| కర ||

పామవేదపామగానసప్రస్వరములను

బాముతో నిన్నుఁ దాడినయట్టి—

అముకొన్న తాళ్ళపాకన్నమాదాఱ్యుల

నేమరు మెచ్చిన శ్రీవేంకటవిలయ

|| కర ||

(ఈసంవృతము పాట—24)

వారదరూ నిత్యసూరులని వ్యవహరించబడుచుందురు. వారిని గూర్చి క్రింది పాటలో ఘనముగ తొనియాడినాడు.

వరాళి

అదివో నిత్యసూరులు అచ్యుత వీరాసులు

యెదురులేనివారు యేకాంగవీరులు

|| వల్లవి ||

రచ్చల సంసారమనేరణరంగముచోన

తచ్చి కామక్రోధాలతలలు గొట్టి

అచ్చపుతిరుమంత్రపుటారుపుబొబ్బలతోడ

యిచ్చలనే తిరిగేరు యేకాంగవీరులు

॥ అది ॥

మొరపి పుట్టుగులనేముచ్చఁబొఁజాల కురికి

తెరలి వరుములకుఁ దెగవేసి

పొరిఁ గర్మముఁ బొడిచి పోటుగంటులఁ దూరి

యెరగొని తిరిగేరు యేకాంగవీరులు

॥ అది ॥

వాడ్చినదేహములనేపూళ్ళలోపల చొచ్చి

చెడ్డయహంకారమను(మును?)చెఱలు వట్టి

అడ్డమై శ్రీవేంకటేశు నందనుండి లోకులనే -

యెడ్డలఁ జూచి నవ్వేరు యేకాంగవీరులు

॥ అది ॥

(ఈ సంపుటము. పాట—25)

ఇది అన్నమయ్యదే.

తత్త చక్రాంకమును పరిహసించేఇతరమతస్తులకు తెలిపిడిగా.
ఆ చక్రాంకనము వేద ప్రసిద్ధమని అన్నమయ్య 485-వ పాటలో
స్పష్టము చేసినాడు.

రామక్రియ

అదె శిరశ్చక్రములేనట్టిదేవర లేడు

యదె హరిముద్రాంకిత మిందే తెలియరో

॥ వల్లవి ॥

“అనాయుధాసో అనురా అదేవా” యవి

వినోదముగ ఋగ్వేదము దెలిపెడి

సనాతనము విష్ణుచక్రధారణకును

అనాదిప్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అది ॥

"యచ్చ యింద్రే" యపి "యచ్చ సూర్యే" యపి
అచ్చగ కుదతెక్కె (క్కె?) వదె పొగడీ క్రు
ముచ్చట గోవిందునిముద్రాదారణకు
అచ్చమయినవ్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదే ॥

మును "నేమినా తముద్రాం దారయే" తవి
వెనువెంటక్రతి యదె వెల్లె విరినేసీని
మొనవి శ్రీవేంకటేశు ముద్రాదారణకు
అనువుగఁ బ్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదే ॥

(ఈనంపులము పాట 455)

'అనాయుధాసో' అను ఋక్కును గూర్చి మాదేవస్థానములో వేద-
పారాయణమును చేయు బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులు సుశ్వాసధానుల-
వారి నడుగగా, ఈక్రింది ఋక్కును వారు వ్రాసి ఇచ్చివారు. దానినే
ఇందు చూపుచున్నాను.

"తిగ్మ మాయదీం మరుతా మవీకం కస్త ఇంద్రవతి వజ్రం దధర్ష ।
అనాయుధాసో అనురా అదేవా శ్చక్రేణ తాం అపవవముఖీషిన్ ॥
మహాక్షిగాయ తవసే సువృక్తిం ప్రేరయ శివతమాయ పశ్యః ।
గిర్వాహసే గిర ఇంద్రాయ పూర్వీదేహి తన్వే కువిదంగ వేదత్ ॥
ఉత్థవాహసే విభ్యే మనీషాం"

(ఋగ్వేదము-4వ అష్టకము, 11 అధ్యాయము—33-వర్గము)

దీనియర్థము ఋగ్వేద శాస్త్రముతో తెలియదగినది. వీనివలన
మన అన్నమయ్య వేదప్రమాణసిద్ధమైవనిగా తెలిసికొనియే, పంచ-
సంస్కారములతో శ్రీ వైష్ణవమతదీక్షను పుచ్చుకొన్నాడని తెలియు-
చున్నది. అందువలననే అమతదీక్షయందు గాఢక్రద్ధ గలిగి, సంప్ర-
దాయానుసారముగనే స్వామినా రాధించి, సిద్ధి పొందినాడని తెలియు-
చున్నది.

అహరి

విడువరా దెంతైనా వెట్టివాడనైన నీకు
కడవారు నవ్వకుండాఁ గాచుకో నన్నును " పల్లవి "

జ్ఞానము నే నెఱుగ నజ్ఞానము నే నెఱుగను
మానను విషయములు మరిగెంతైనా
నీనామము నొదిగి నీదాసుఁడ ననుకొందు
దీవికే వహించుకొని తిడుకో నన్నును " విడు "

అకర్మము నెఱుగను సుకర్మము నెఱుగను
ప్రకటనంసారముపై పాటు మానను
వాకపనివాడనై వూని ముద్రధారి నైతి
మొకమోడి యిందుకే గోమున నేలు నన్నును " విడు "

పెనకఁ గానను ముందు విచారించి కానను
వినుపై దేహధారి నై నీకు మొక్కేను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కన్నులెరుటఁ బడితి
కని పోవిడువరాదు కరుణించు నన్నును " విడు "

(ఈనంపుటము పాట 2)

అందుకనియే ఈ రెండవపాటలో 'కడవారు' నవ్వకుండా అను పద -
ముతో, 'నేనొకమతమువారిలో' పుట్టి నీమతము స్వీకరించితిని. నాజన్మ-
మతమువారు నన్ను నవ్వకుండునట్లు నన్ను కాపాడుము అని స్వామిక
నివేదించుకొన్నాడు. ఈపాట రెండవచరణములోని "ఒకపనివాడనై
వూని ముద్రధారి నై" అనుచానితో, అనితరలభ్యసులభోపాయ -
ముతో దివ్యమోక్షసిద్ధిని గోగి నేను ముద్రాధారి నై" అని-స్పష్టము
చేసికొనినాడు.

సాకంగవాద

దొరకె మాపాలికిఁ గండువయర్థము

దరిద్రపై యుండినకత్వార్థము

॥ వల్లవి ॥

తిరముగ నల్లదీవిఁ దెచ్చినయర్థ మిదివో

విరజివోడరేవున వెళ్ళినర్థము

పరమభాగవతులు పాఁతినర్థ మిదివో

పురుషోత్తముఁడనేటిపురుషార్థము

॥ దొర ॥

చందపువేదముఁ(బా) కానవము వేసినర్థము

ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము

అందరియాత్మలనేటిఅంగళ్లలోవియర్థము

యెందు నహస్రనామపుటెన్నికర్థము

॥ దొర ॥

కొలచి బ్రహ్మాండముల కొప్పెరలోనర్థము

విహపరముల కెక్కినర్థము

యేలమి హేమవిన్నె న యెక్కుడుసేసేయర్థము

అరిరి శ్రీవేంకటేశ్వరైవయర్థము

॥ దొర ॥

(ఈ సంపుటము పాఠ-3)

ఈ మూడవపాటలో, "ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము" అనుచానితో ఈ ముద్రాధారణమునకు ప్రధానార్థము పురుషోత్తమ-సాన్నిధ్యమే అని చాటివాడు. ఈ సంచనంస్కారముల నంది, శ్రీ-వైష్ణవమతసంప్రకాయానుసారము నడచుకొను తనయందు చిల్లర-ముల్లర దోషములు ఏవై వా కనపడితే, అవి అయారణ్యమోగుణ-ములప్రభావమేకాని, వాఅత్మ పరివర్తనమే చెందినదనికాదు. అది గట్టిగా గద్దించి తెలిపివాడు. నేను నీమతదీక్ష తొంది నీవు నన్ను దరితేర్తువని, గురుముఖముగ శరణాగతుడనై నడచుకొనుచున్న

నాయందు, దోషములేవైన ఉన్నచో అవి నాగురుని బాంబియైన
మన్నించవయ్యా అని, పరమపథేయుడై వేడుకొనుచున్నాడు.
తుదకు 'నీభక్తుడనైన నాకు ఏదైన అపద సంభవించినట్లైతే అది నీకే
చెడ్డపేరు స్వామీ. కావున 'నిన్నుఁ జూచుకొని నన్ను నీవే ఏలవయ్యా'
అని సూటిగా అడిగినాడు. చూడుడు:-

సాళంగనాట

నాకు నందు కేమి వోదు నన్ను నీ వేమిచూచేవు

నీ కరుణ గలిగితే నించి చూపవయ్య " పల్లవి "

మోరమైనదేహపు దుర్గుణ మేమి గలిగిన

అరసిఁ బ్రకృతిఁ బోయి అడుగవయ్య

నేరవినాజన్మముతో (లో?) నేరుపేమిగల్గా నన్ను

దాసుణిఁ బుట్టించినవిధాతి నడుగవయ్య " నాకు "

పంచేంద్రియములలోని పాపమేమి గలిగినా

అంచెలఁగామునిఁబోయి అడుగవయ్య

ముంచిననాకర్మములో మోసమేమి గలిగినా

మంచితనానఁ జేయించేమాయ నడుగవయ్య " నాకు "

అన్నిటా నా వెనకటి ఆపరాధ మేమిగల్గా

మన్నించి నాగురుఁ జూచి మానవయ్య

మిన్నక శ్రీ వేంకటేశ మీదిపనులేమిగల్గా

విన్నుఁజూచుకొని నన్ను నీవే యేలవయ్య " నాకు "

(ఈ సంపుటము పాఠ-28)

ఈపాటలో " కామోక్తార్థీ మన్యర - కార్థీ " అను శ్రుత్యర్థము
నిగూఢమైయున్నదని భావింపవలసియున్నది.

భూపాళం

ఇవి సేయఁగ నే నలఁనుడ యెటువలె మోక్షం బడిగెదను
వివరముతోడుత నీవు నులభుఁడవు విష్ణుఁడ నిన్నే కొలిచెదఁగాక ॥ పల్లవి

జవయజ్జ దానకర్మంబులు యెంచఁగ జీరకాఅఫలంబులు
యెప్పుడుఁ బుణ్యతీర్థస్నానములు యల పాపవిమోచనములు
అపరిమితదేవతాంతరభజనలు ఆయాలోకప్రాప్తులు
పుపవాసాదినియమవ్రతములు తపోఽవృత్తుఁ గారణంబులు ॥ ఇవి ॥

రవిచంద్రగ్రహశారాబలములు భువిలోఁ గామ్యఫలములు
తవిలివపంచేంద్రియవిగ్రహంబులు తనుధరులకు దుర్లభములు
అవిరళధర్మార్థకామంబులు మఱియైశ్వర్యములకు మూలములు
అవల్గ్రహణకారానుష్ఠానము లధికఫలంబులు ఆకామయము ॥ ఇవి ॥

పరగ న ప్రసంశావద్రాహ్మజతర్పణములు భ్యాసీసుకృతములు
అరయఁ బుత్రదారషేత్రసంగ్రహ మందరికివి సంసారభోగము
హరి. నరహరి శ్రీవేంకటేశ్వరా ఆఖిలము నొనఁగెడిదాతపు
నరుగవ పేనే దయతో రక్షించఁజాలుదు వేకాలమును మమ్మును ॥ ఇవి ॥

(ఈ సంపుటను పాఠ-318)

కాని ఈపాటతో అన్నమయ్య సోమరివాడై, ఉపవాస
వ్రతములు, తపోనిష్ఠలు మొదలైనవి సాగింపలేక, శరణాగతి
సులభమని, అపద్ధతి నవలంబించినాడేమో అని అనుకొనవచ్చు.
స్వామియే దిక్కుని ఆతనిపైననే సర్వభారము నిడి, మనసా-వాచా-
కర్మణా ఆతనినే సేవించుచు, ఇతరభోగములకు అట్టులు సాచక,
తక్కువకాలములో ఫలములిచ్చు ఇతరదేవతల వారాధింపక, జీవి
తాంతము శ్రీహరినే నమ్మి, తనను ఆతనిబంటుగానే భావించి, ఆతని-
సంకీర్తనములందే మునిగి కాలముతోయుట ఇతరులకు సాధ్యమా?
ఏదో చెప్పితిన్నవాడు, బలవంతునిచే పీడింపబడినవాడు, తన ప్రాణ-

రక్షణకు ఒక దౌర్జన్యవానిని కాశ్మీరీకముగ శరణని అనవచ్చు గాని, సర్వకాలమూ స్వామియందే మనసు నిలిపి, మోక్షార్థియై ఆశనిపరిచర్యయందే కాలముగడుపుచుండుట అనేది శరణాగతికి, ప్రాణాక్షణకోసము శరణను శరణాగతికిని భేదములేదా. ఈపై రెండు శరణాగతులకు, పూటగడచుటకు పడుపువృత్తి చేకొను పడతిని, పతినే దైవముగా భావించి కాలముదోయుమహాపతివ్రతకును గల అంతరువుగలదు

ఎంత శరణాగతిపొందినా, ఎంత ప్రపత్తిచేసినా, ఎంత యోగియైవా పరిపూర్ణజ్ఞానముగలిగి, పరమాత్మ సాన్నిధ్యము సిద్ధించువంత వరకు లోకధర్మమును పాటించవలసినదే అనుభావమునూ, మన గురుభక్తిని ఈక్రింది పాటలలో చాటుకొన్నాడు చూడుడు.

ధన్వానీ

హరిదాసులతోడ వచ్చులు వరెవరాదు

గురుఁడు శిష్యుఁడున నేగుటి దప్పఁగానా || వల్లవి ||

కోరి ముక్త్యుజ్జీవులఁ గురిసినవానయు

సారెఁబెంకులలోవాన పరియోన

శ్రీరమణుఁ దిన్నిటానుఁ జేరియుంటే నుండెఁగాక

సారెకుఁ కాత్రాపాత్ర సంగతింకా లేదా || హరి ||

మలయాద్రి మాఁకులును మహామీఁదిమాఁకులును

వలమున నెంచిచూడ పరియోన

అలరి దేవుఁడు అంతర్యామియైతే నాయఁగాక

తెలియఁగ క్షేత్రవాసి దిక్కులందు లేనా || హరి ||

అమరులజన్మములు ననుభవజన్మములు

జమళిఁ బుట్టివంకలో పరియోన

అమరి శ్రీవేంకటేశుఁ దాకుమైతే నాయఁగాక

తమికో నధికారిభేదములు లేనా || హరి ||

(ఈపంపులను పాట-44)

మలహరి

అన్నిటాను హరిదాను లదికులు

కన్నులవంటివారు కమలజాదులకు

॥ పల్లవి ॥

అందరును సమయైతే నరుహానరుహము లేదా

అందరిలో హరియైతే నాఁగాక

బొందితో విప్రునిదెచ్చి పూజించినట్లు వేరే -

పొందుగానికునకముఁ బూజించఁదగునా

॥ అన్ని ॥

అన్ని మతములు సరియైతేను వానిలేదా

చెన్నగుఁబురాణాలు చెప్పుఁగాక

యెన్నఁగ సౌర్థాటంక మింతటానుఁ జెల్లినట్లు

సన్నపుఁదోలువిక్లలు సరిగాఁ జెల్లినా

॥ అన్ని ॥

గక్కునఁ బైరు విత్తఁగా గాదము మొరచినట్లు

చిక్కినకర్మమురెల్లాఁ జెలఁగఁగాక

తక్కుక శ్రీవేంకటేశుదాస్య మెక్కుడై నట్లు

యెక్కుడా మోక్షపాయ మిఁకఁ జెప్పనున్నదా

॥ అన్ని ॥

(ఈపంపుటము పాట-170)

శక్తిబలముకలిగినప్రాణి, జంతువైనను, మనుజుడైనను
భేదములేదు. శక్తిబలము లేనివాడు దొడ్డరాజైనను ప్రయో-
గము లేదనువిషయమును ఈ 181 వ శ్లోకమునలో గొప్పగా చెప్పినాడు.

లలిత

ఇహమేకాని యిఁకఁ బరమేకాని

విహామె హరి నీవెత కే దాలు

॥ పల్లవి ॥

యెందు మిదిని నేమి యెచ్చోటనున్ననేమి

కందువనీదాస్యము గలిగితేఁ జాలు

అంది స్వర్గమేకాని అంబరకమేకాని

అందపునీమము నా కబ్బుటే చాలు

॥ ఇహ ॥

దొరయైనఁ జాలుఁ గడుఁ దుచ్చపుటఁదైనఁ జాలు
కరఁగి విన్నుఁదలఁచఁగలిగేఁ జాలు
పరులుమెచ్చినమేలు పమ్మిదూషించినమేలు
హరిసీసేవాపరుఁడౌచే చాలు

॥ ఇహ ॥

యలఁ బులులురాసీ రాకమానసీ
తలఁపు నీపాదములతిగులే చాలు
యెరిమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
చలపట్టి నాకు నీకరణమేచాలు

॥ ఇహ ॥

(ఈ సంపుటము పాట-181)

దీనికి

“దివివా భువివా మమాస్తువాసః
నరతేవా నరకాంతక ప్రకామమ్ ।
అవధీరితికారదారవిందో
దరణౌ తే మరణేఽపి సంశ్రయామి ॥”

అని కులశేఖరాచార్యార్ ప్రతిపాదించిన ముకుందమాలాస్తవమును
జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నది ఈ పాట.

శరణాగతి పొందినవారికి సర్వోపాయములు శ్రీలక్ష్మీనాథుడే
అన్నవిషయమును, తననిక్కానుష్ఠానములో నున్నచానిని, ఎంత
చక్కగ 182 వ పాటలో చెప్పుకొన్నాడో గమనింపుడు.

మలహరి

సర్వోపాయముల (యః) జగతి నా కితఁడే
పురీధరుఁడు పురుషోత్తమం దితఁడే

॥ పల్లవి ॥

సకలగంగాదితీర్థస్నానపరము లివి స్వామిపుష్కరజీజలమే నాకు
 సకలపుణ్యక్షేత్రావాసయాత్ర లివి వేంకటాచలవిహార మిదియే
 సకలవేదాద్యయనశాస్త్రపాఠము లివి శౌరినంకీర్తనం విదియే నాకు
 సకలకర్మానుష్ఠానముల యితని కిచ్చటఁ జాతువదికైంకర్య
 మిదియే ॥ సర్వో ॥

ఉపవాసతపము లివి యితవిప్రసాదము లొగి భుజింపుటే నాకు
 దినదినంబు
 జపరహస్యోపదేశంబు లితవిపాదజలంబులు శరణనేటిసేవయొకటే
 ఉపమింపఁ బుణ్యపురుషులదర్శనము నాకు నొగిచివటిపహువృక్ష
 దర్శనంబు
 యేపుడుఁ బుణ్యకథాశ్రవణంబు లిచ్చోటియెన్నఁగలవిహుపక్షి
 కలకలంబు ॥ సర్వో ॥

తలఁపుగలయోగంబులందు శ్రీనైష్ఠపులఁ దగులునంవాసనహయోగంబు
 వెలయ విందుమహోత్సవంబు లిన్నియు వితవివిభవంబులెనఁగు
 తిరునాళ్లు నాకు
 చెలఁగి యెఱవతాప్రార్థవంతయు నాకు శ్రీవేంకటేశ్వరుని
 శరణాగతి
 అలరునానందదలు యితవి పట్టపురాణిఅలమేలుమంగకడకంటి
 చూపు ॥ సర్వో ॥

(ఈ పంపులము పాట-132)

ఇంతగాధభక్తిగలశరణాగతునిఁ మోక్షమివ్వక శ్రీవేంకటేశ్వరుడు
 తప్పించుకొనగలఁడా?

బొమ్మగానున్న స్వామికి జరిగెడి ప్రత్యుత్సవమునూ, ఆయన
 యేవిధములుగ సాక్షాత్పరమపురుషునిఁ జరిగిపట్లగ భావించినాడో
 148 పాట గొంతెత్తి చాటుచున్నది. చూడుడు :-

❧❧❧

ఎందు నీకుఁ బ్రియమో యీతెప్పతిరుణాళ్ళు

దిందువడె నీరులతో తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ పల్లవి ॥

పాలజలవిడిలోఁ బవ్వళించి సాముతెప్పఁ

దేలుచున్న దది దెప్పతిరుణాళ్ళు

వోలి నేకోదకమై వొక్కచుట్టియాకుమీఁద

తేలుచున్న దది తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అమృతము దచ్చనాఁడు ఆంబుదిలో మందరము

తెమలఁ దేలించుతెప్పతిరుణాళ్ళు

యమునలో కాళింగునంగపుపడిగెమీఁద

❧❧❧ తొక్కిన తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

ఆప్పుడు పదారువేలుఅంగవలచెమటల

తెప్పలఁ దేలిన తెప్పతిరుణాళ్ళు

వాప్పుగ శ్రీవేంకటాద్రి నున్నతిఁ గోనేటిలోన

తెప్పిరిల్లె నేఁటనేఁట తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

(ఈ సంపుటము పాట-148)

ప్రతిప్రకాధర్మముతో వేంకటేశ్వరునితప్ప ఇతరులను సేవింపని—
అన్నమయ్య లోకులను రాజులను మనసులో వుంచుకొని, ఎవ్వరిని
తెక్కనేయని విధముగ ఎట్లు ఎత్తిపోయుచున్నాడో ■ 144 వ పాట
చెప్పుచున్నది. చూడుడు:—

లలిత

తలఁగరో లోకులు తడవకురో మమ్ము

కలిగిన దిది మాకాపురము

॥ పల్లవి ॥

నరహరికీర్తన నావినజిహ్వా

వొరుల నుతిపఁగనోపదు జిహ్వా

మొరహరు పదముల మొక్కినశిరము

పరులవందనకుఁ బరగదు శిరము

॥ తలఁ ॥

శ్రీపతినే పూజించినకరములు

చోఁపి యాచనకుఁ జొరవు కరములు

యేపున హరికడ కేఁగినకాళ్ళు

పాపులయిఁడకుఁ బారవు కాళ్ళు

॥ తలఁ ॥

శ్రీవేంకటపతిఁ జింతించుమనసు

దావతి వితరముఁ దలఁచదు మనసు

దేవుఁ డతనియాదీనపుతమువు

తెవల వితర్కాదీనము గాదు

॥ తలఁ ॥

(ఈ పంపులము పాఠ-144)

అయ్యది పాటలలో శ్రుత్యర్థము సాహిత్యరూపము ధరించి,
ఎంతచక్కగ రూపకాలంకారముగ ఇముడుచున్నదో గురుతింపవచ్చు.

ఆత్మానం రథినం విద్ధి శరీరం రథమేవతు

బుద్ధింతు సారథిం విద్ధి మనః ప్రగ్రహ ఏవచ ।

ఇంద్రియాణి హయానాహః విషయాన్స్తేషు గోచరాన్

అత్యేంద్రియమనోయుక్తం తోత్రైత్యాహర్యవీషణః ॥

— శలోపవిషత్తు

ఈ శ్రుతికి వన్నెలు దిద్ది, పూర్వరూపణము చేసినాడు అన్న
మయ్య. ఇందులో శ్రుత్యర్థము ఛాయగా మాత్రమే నికొని, దాని
మంచి అలంకార సంస్కారము చేసినాడు.

మాళవి

గుఱ్ఱాలఁ గట్టవితేరు కొంక కెందైనఁ బారీ
విఱ్ఱవీఁగుచుఁ దీసివి వేడుకతో జీవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

సరి విఱ్ఱుఁడే రెండు జంటబండికండ్లు
సరవితోఁ బాదాలు చాపునొగలు
గరిమఁ జూపులు రెండు గట్టినపగ్గములు
దొరయై దేహరథము దోలీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

పంచమహాభూతములు పంచవన్నెకోకలు
పంచల చేతులు రెండు బలుచెక్కెలు
మించై సగిరిపే మీఁదనున్న శిఖరము
పంచేంద్రియరథము పఱిపీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

పాపపుణ్యములు రెండు పక్కనున్న చీలలు
తోపులయన్నపానాలు దొబ్బుఁదెట్లు
యేపున శ్రీ వేంకటేశుఁ డెక్కి వీధుల వేఁగఁగ
కాపాది నరంధము గడపీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

(ఈ పంపులను పాట-152.)

అద్వైతదూషణము - భావనము

అష్టమయ్య నందవరీక స్ఫార్తర్రాహ్మణకు టుంబము లో
జన్మించుటచే ఆయన పుట్టుకతో అద్వైతి. ఇతనికాలము నుండి
ఇంటిపేరుగల వీరి కుటుంబమునందు మాత్రము, విశిష్టాద్వైతము కాపు
చేసికొన్నది. వరతత్వవిషయములో అద్వైతవిశిష్టాద్వైతములకు
ఏమంత పెద్దభేదము కానరాదు. కాని ఈయనది మధ్యవైష్ణవము
గదా. కావున కొన్ని పాటలయందు సాక్షాత్తుగ అద్వైతమునే
ఖండనచేసినవట్టులు కావవచ్చుచున్నవి.

బా?

పురుషుండవి శ్రుతి వాగదీనట అపురుషుడు విరాకారమట
విరనవాక్యము లొందొంటికి వివివింపే నసంబద్ధములు ॥వల్లవి॥

మొగమున బ్రాహ్మలు మొలచిరట అమూరితి అవయవరహితుడట
తిగుణహనులను రాజులట అతత్వమే యెంచఁగ శూన్యమట
పగటున తొడలను నైక్యలట అబ్రహ్మము దేహము బయలట
అగపడి పాదాల శూద్రులట అతనిరూపము లేదట ॥ పురు ॥

తనవందనమునుఁ గలదట దైవము తనఁ జూడఁ గన్నులు లేవట
తనవిన్నపమునుఁ జేయువట అతనికివి పీనులు లేవట
తనయిచ్చివదే నైవేద్యంబట దైవమునోరే లేదట
తనయిచ్చేటిదూపంబును గలదట దైవము ముక్కును
లేదట ॥ పురు ॥

అంతః దానే దైవమటా; యజ్ఞము లొరులకుఁ జేయుటట
సంతతమునుఁదాన్వతంతుడటా జపముల వరముల చేకొంటట
చింతింపఁ దానే యోగియటా చేరువ మోక్షము లేదట
సంతపుశ్రీవేంకటఁగి మాయలు వదారించిన వియ్యట ॥ పురు ॥
(ఈ సంపుటము పాట-252.)

శంకరాభరణం

ఏకాత్మవాదులాల యిందు కేది పుత్తరము
మీకు లోకవిరోధ మేమిటఁ బాసే నయ్యలాల ॥ వల్లవి ॥

పాప మొక్కఁడు సేవితే పాపులే యిందరుఁ గావలదా
యేపున వొకరిపుణ్య మిందరికి రావలదా
కోపించి యొక్కఁ డనురై తే కోరి యిందరుఁ గావలదా
దాని దేవుఁ డొక్కఁడైతే సుర లిందరుఁ గావలదా ॥ ఏకా ॥

నొకఁ డపవిత్రుఁడై తే నొగి విందరుఁ గావలదా
 నొకఁడు కుచ్చె వుండితే నోడ కిందరుఁ గావలదా
 నొకవిరతిసుఖ మంటి యిందరును నొనరఁ బొందవలదా
 నొకవిదుఃఖ మందరు పూరఁ బంచుకోవలదా || ఏకా ||

అకడ నొకఁడు ముక్తుఁడయితే నందరునుఁగావలదా
 దీకొని యొకఁడు బంధుఁ(బద్ధు)డయితే యిందరుఁ గావలదా
 చేకొని శ్రీవేంకటేశుఁ జేరి దాసులయి యుండేటి -
 లోకపుమునులనుఁ దెలుసుకోవలదా || ఏకా ||
 (ఈ సంపుటము పాట 253)

లలిత

దోమటి వింతెరఁగరా తొల్లిటివారు
 వామదేవవసిష్టవ్యాసాదులు || పల్లవి ||

తానే దైవమైతే తపమేల జపమేల
 పూని సారెఁ బూజించేపూజలేల
 కూసు వంగి యింటింటఁ గోరనేల వేడనేల
 యీనెపాన లోకమెల్లా నేలరాదా తాను || దోమ ||

తగఁ దా స్వతంత్రుఁడై తే దరిద్రదుఃఖములేల
 నొగిలి వ్యాధులచేత నొవ్వనేల
 నగుబాటలై నజననమరణములేల
 ముగురువేల్పులదండ మొనచూపరాదా || దోమ ||

శ్రీ వేంకటేశుఁడే శేఖరపుదైవమని
 సావదానుఁ డితనికి శరణుచొచ్చి
 తావములోపలఁ దనపాపబంధములఁ
 తావుల నాతనికృప దండ చేరరాదా || దోమ ||

(ఈ సంపుటము పాట-418)

వైఖాడనలోని విషయములుకూడ అంత పెద్దకాస్త్రియములూ కావు, దుస్సహాయములూ కావు. అన్నమయ్యకు వైష్ణవమతము, అమతదీక్ష. దానికి సంబంధించిన సంప్రదాయసిద్ధములగు అర్చనాదులు ఉన్నట్లు స్పష్టముగ తెలియుచున్నవి. కాని ఎన్నో అన్యలనుండి వెంబడించిన అద్వైతవాసన ఈతనిలో పూర్తిగ మాసినట్లు కానరాదు. అమాపు పెదతరుమలాచార్యాదులందు స్పష్టముగ కానవచ్చుచున్నది. ఒక్కొక్క పట్టులందు తనకు తెలియకనే అద్వైత భావన ఇతని పాటలలో దొరలుచున్నట్లు కానవచ్చుచున్నది.

శ్రీరాగం

ఇంతయు నీమాయామయ మేగతిఁ దెలియఁగవచ్చును
దొంతిఁబెట్టినకుండలు తొడరివజన్నములు || పల్లవి ||

కలలోపరిసంభోగము ఘనమగునంపద లిన్నియు
వలలోపరినిడిపరువులు వన్నెలవిభవములు
తలఁపున గలిగియు విందునే తగులకపోదెవ్వరికిని
తెలిసినఁ దెలియదు యిదివో దేవరహస్యంబు || ఇంత ||

అద్దములోపరిసిడలు అందరిదేహపురూపులు
చద్దికివండినవంటలు జంటఁగర్మములు
పొద్దొకవిడమయి తోచును భువి నజ్ఞానాంబుధిలో—
నద్దిన దిది దెలియఁగరా దంబుదములమెఱుఁగు || ఇంత ||

మనమనఁ దాగినపారివి మదిఁగలకొరిక లిన్నియు
యమమున విగరిననీళ్లు యిల నాహారములు
పనివడి శ్రీ వేంకటగిరివతి నీదాసు లిన్నియు
కవి మవి విడిచిన మనుజులకాయపుమర్మములు || ఇంత ||

పాడి

చూచే చూపొకటి సూటి గుటి యొకటి

తాచి రెండు నొక్కటే దైవమే సుండి

॥ పల్లవి ॥

యేనుగఁ దలఁచితే యేనుగై పొడచూపు

మాను దలఁచిన నట్టే మన్నై పొడచూపు

పూని పెద్దకొండ దలపోయఁ గొండై పొడచూపు

తానే మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥

బట్టబయలు దలఁచ బయలై పొడచూపు

అట్టై యంబుది దలఁచ నంబుదియై పొడచూపు

పట్టణము దలఁచిన పట్టణమై పొడచూపు

తట్టి మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతిఁ దలఁచితేను

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతై పొడచూపు

భావమే జీవాత్మ ప్రత్యక్షము పరమాత్మ

తావు మనోగోచరుఁడు దైవమే సుండి

॥ చూచే ॥

(ఈ వంపులము పాట-141)

గుఱ్ఱి

అందఁకాఁ దాఁ దానే అంతకెక్కుడు గాఁడు

ముందువెనకెంచేనా ముఖ్యుఁడే యతఁడు

॥ పల్లవి ॥

చిత్తమంతర్ముఖము సేనుకొననేర్చెనా

అత్తల నతఁడు యోగియనఁబడును

సత్తనత్తనెడిసువిచారంబు గలిగెనా

పుత్తమవివేకియని పూహింపఁబడునా

॥ అందఁ ॥

భావము నభావమును పరికించి తెలిసెనా

తైవల్యనిలయుఁడని కానఁబడును

దైవంబుఁ దిన్న మతిఁ దలపోయనేర్చెనా

జీవన్ముక్తుఁడని చెప్పఁబడు నతఁడు

॥ అందఁ ॥

అదరి వైరాగ్యధన మార్జించనోపెనా

దిడువై జితేంద్రియస్థిరుఁ డాతఁడు

జడియు శ్రీవేంకటేశ్వరు డానుఁ డాయనా

బడిబడిఁ డుడఁ బరబ్రహ్మమే యతఁడు

॥ అందఁ ॥

(ఈ సంపుటము పాట-452)

ఈ భావములు పరికించినపుడు ఈతడు మహాయోగియై విష్ణు భక్తుడై పరమార్థమున ఏమతము నకు చెందనియోగిసలె కన్పించు చున్నాడు.

బౌళి

ఎంత మాత్రమున నెవ్వరు దలఁచిన అంతమాత్రమే నీవు

అంతరాంతరము లెంచిచూడఁ బిండంతే విప్పటి యన్నట్లు ॥ పల్లవి ॥

కొలుతురు మిము వైష్ణవులు కూరిమితో విష్ణుఁడని

పలుకుదురు మిము వేదాంతులు పరబ్రహ్మం బనుచు

తలఁతురు మిము శైవులు తగినభక్తులను శివుఁడనుచు

అలరి పొగడుదురు కాపాలికులు ఆదిభైరవుఁ డనుచు ॥ ఎంత ॥

సరి నెన్నుదురు శాక్తేయులు శక్తిరూపు నీవనుచు

దరిశనములు (ల?) మిము నానావిధులను తలఁపులకొలఁడులభజింతురు

సిరుల మిమ్మునే యల్పబుద్ధిఁ దలఁచినవారికి నల్పంబవుదువు

గరిమల మిమ్మునే ఘనఘనితలఁచినఘనబుద్ధులకు ఘనఁడవు ॥ ఎంత ॥

నీవలనఁ గొరతే లేదు మరి నీదుకొలఁదితామెరపు

ఆవల భాగీరథిదరిబావుల ఆజలమే పూరినయల్లు

శ్రీవేంకటపతి నీవై తే మముఁ జేకొనివున్నదైవమని

యీవలనే నీ శరణనియెదను యిదియే పరతత్వము నాకు॥ఎంత॥

(ఈ సంపుటము పాట-393)

అద్వైతులభక్తిలో శివకేశవ భేదము లేదనుట సుస్పష్టమే కదా. అందులకనియే అప్పయ్య దీక్షితులవారి పద్యములుగా ఈ క్రింది రెండు పద్యముల నుదాహరించుచుందురు.

“మారమణ ముమారనుణం

పణధరతల్పం పణాధరాకల్పం ।

పురమథనం మురమథనం

వందే బాణారి మనిసుబాణారిమ్ ॥

వాసుదేవ ఇతి వాసుదేవ ■ -

త్యస్తికల్పక మహీరుహద్వయం ।

యద్యపిహ 'నుచు' భేదసంభవః

నాన్యథాపి ఫలభేద సంభవః ॥

ఒక చర్మాసందర్భమున వీనిలో మొదటిపద్యమును నేనుదాహరింపగా, పూజ్యులు కీర్తిశేషులు మధురువర్యులు పండితరాజు డి. టి. తాతా-చార్యస్వాములవారు రెండవపద్యము నుదాహరించీరి. రెండును మనోహరములే. ఉత్తరహరివంశాదులందలిపద్యములు అందరకు తెలిసినవే.

దేవునిలో లోపము

అన్నమయ్య శ్రీ వేంకటేశ్వరుణ్ణి తననెచ్చెలికానిగా తన-ప్రాణవిభునిగా భావించి తరించినాడు. ఆ స్నేహగుణము స్వామిని ఎత్తిపొదుచుటకు గూడ వెనుకాడదు. భక్తునికి ప్రత్యక్షదైవ్యము,

పరోక్షదైన్యము అనురెండుగుణములు సహజములే. ప్రత్యక్షదైన్యముతో నేను అకించనుడను, జడప్రాయుడను, దిక్కులేనివాడను ఇత్యాదిగా వాపోవుచుండును. పరోక్షదైన్యముతో స్వామిదోషములనే యెత్తిచూపి దెప్పుచుండుటయు అది ఒకవిధమైన సరదాభక్తి. భక్తునికి స్వామియందుగల చనవునకు గురిగా సాగుచుండును.

నాదరామక్రియ

పరులకై తే నిదే పాసముగాదా

పురిగొవి నీవంకఁ బుణ్యమాయఁగాక

॥ పల్లవి ॥

పరమపురుష నీవు ఎట్టివదే ధర్మము

అరసి నీవు చెల్లించినదే సత్త్వము

ధరలోన నీరెంటికి తండ్రితో విరోధింపఁగ

దొరసి ప్రహ్లాదునకు దోడైనదే గురుకు

॥ పరు ॥

నారాయణుడ నీవు నడపినదే ॥ గవు

అరూఢి నీవొనన్నదే ఆచారము

సారెక్షఁ దమయన్నతో వండిపడి పెనగఁగ

కోరి సుగ్రీవు వహించుకొన్నదే గురుకు

॥ పరు ॥

శ్రీమేకేశ నీవుచేసినదే

చేవతో నీవాడఁబరచినదే మాట

కావించి తాతతోఁ బోరఁగా నీవు చక్రమెత్తి

అవేళ నడ్డమైనందుకు ఆర్జునుడే గురుకు

॥ పరు ॥

ఇందు తండ్రికొడులకు విరోధము పెట్టుట, అన్నదమ్ములను విడదీయుట, మనుమనిచే తాతను చంపించుట మొదలగునవి సాధారణ లోకధర్మముతో పాపకార్యములు. కాని స్వామి ప్రహ్లాదహిరణ్యకశిపులకు విరోధము కల్పించుట, వారి సుగ్రీవులను విడదీయుట, అరు

నునిచే భీష్ముని చంపించినాడనుట పురాణప్రసిద్ధము. దీని అంతరార్థమును పరిశీలింపక ధైర్యతాకికార్థములు మాత్రమే పరిగ్రహించి తిట్టదలచినవారు నోరార తిట్టవచ్చు. అదే పాటలో జరిగినవని. స్వామితో చనపుబలియనిసామాన్యభక్తుడు ఈమాట లనలేడు. అందుకనియే కూగత్తాళ్వాన్ అను వైష్ణవభక్తుడు అతిమానుష స్తవమునందు

యశస్వత్ప్రియం తద్దిహపుణ్య మపుణ్యమన్యత్
నాన్యత్తయో ర్భవతి లక్షణ మత్ర జాతు ।
ధూర్తాయితం తప తు యత్కిల రాసగోష్ఠ్యాం
తత్కీర్తనం పరమపావన మామనంతి ॥

అని స్వామిని కీర్తించినాడు. 'స్వామీ నీకిష్టమైనవని పుణ్యకార్యము. నీవు సమ్మతించనిది పాపము. ఈ పుణ్యపాపములు రెంటికిని ఇక వేరు లక్షణము లేదు. రాసగోష్ఠియందు నీవు చేసినధూర్తకృత్యము పరమపావనముగ కీర్తింపదగినదని వ్యాసాదులగు పెద్దలందరు వాపోవుచున్నారు' అని దీనిభావము.

తప్పచేసి తప్పించుకొనే పద్ధతి.

ఈ పద్ధతినికూడ మన అన్నమయ్య ధారాళముగనే చాటి నాడు. కామాదులను యథేచ్ఛముగ ననుభవించి అవి నాకు సంబంధించినవికావు అని అంటే పోతాయట, పాముకాటు చీరతో తుడిస్తే పోతుందా? అని మన మడుగవచ్చు. మనము ఈ ప్రశ్న ఎవ్వరి నడుగుచున్నాము. మన మెంతటివారము అని ముందు పరామర్శించుకోవలెను. మనలో ఉన్న అంతర్యామిని పరమాత్మగ భావించి తన్మయముగ మారినమహానుభావులు, ఇంచుమించు అత్యాశ్రమి ధర్మముగలవారు ఏవని చేసినా చెల్లుతుంది. శ్రీకృష్ణుడు గోపికలను సత్కరించినాడని మనమూ అట్టివనికి అట్లులు సాచ -

వచ్చుగాని, ఆతడుచేసిన గోవర్ధనోద్ధరణము, హవానాళికఖళనము, విశ్వరూపప్రదర్శనము మనకు సాధ్యములా? ■ కార్యములతో ఆతనిఅంతస్తును గుర్తెరిగి, అట్టవాడు ఎన్నిపనులు చేసినా చెల్లును కాని, మనము అట్టికార్యములు చేసే తప్పునుండి బయట పడలేము అనినోరుమూసికొని పడియుండుట మనబోటి వారికి తగినపని.

“ద్వాసుపర్జా సయుజ్ఞా సఖాయా
సమానం వృక్షం పరిషస్వజాతే
తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్తి
అనశ్చన్నన్యో అభిదాకశీతి ||

అను శ్రుత్యర్థమునే అన్నమయ్య ఈ రెండు కీర్తనములందును విపులముగ వివరించినాడని తలపోయవలసియున్నది. చూడుడు.

మాళవిగాళ

ఇన్నిటికీ బ్రేరకుడు యీశ్వరుఁ డింతే
పన్ని యీతనిఁ దెలిసి బ్రదుకుటే జ్ఞానము || పల్లవి ||

మనసునఁ బుట్టిన ముంకఁ గామక్రోధాలు
పనిలేవు తనకంటేఁ బాపముంబడు
పనివి తొడిమ నూడి పండు తీగ నంటదు
జనులకెల్లాఁ బ్రకృతినిహజ మింతే || ఇన్ని ||

చేతులారఁజేసేటిచేకొన్నకర్మానకు
ఘాతలఁ గర్తఁ గానంటే కట్టుపడఁడు
ఆతల నదికి ముఁచినట్టివేడి చెయ్యుంబడు
జాతి దేహము మోఁచినసహజ మింతే || ఇన్ని ||

వాకుననాడినయటివట్టిపల్లదాలనెల్లా
దాకొని పొరయనంటే తప్పలే లేవు
పైకొని శ్రీవేంకటేశుండుకు వశకులేదు
నైకమైన హరిభక్తిసహజ మింతే || ఇన్ని ||

(ఈ సంపుటము పాట-288)

రేవగుప్తి

నీ వెరగనిది లేదు నీ యాజ్ఞ మోచితి వింతే

నీవాడ వింతే హరి నే నను జోచి

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల కెందైన జూపుకలది స్వభావము

యెన్నఁగ నాయందుఁ బాప మెంచఁజోచేది

విన్ననై చెవుల కింపు వినుట స్వభావము

పన్నినకర్మాలు నన్నుఁ బైకొనఁ జోచేది

॥ నీవె ॥

నాలికకుఁ జెయ్యితే నమలుచే నహజము

నాలి అభోజ్యపునింద నాకుఁబనేమి

మూల వాసనగొనేది ముక్కుకు సహజము

జోలిబంధములు నన్నుఁ జుట్టఁగఁజోచేది

॥ నీవె ॥

కాయము కాయముపొంత గరఁగుచే ఆ గుణము

నేయవిచేతలు నాపైఁ జెప్పఁ జోచేది

ఝాయెడ శ్రీ వేంకటేశ యిన్నిటిలో నన్నుఁ బెట్టి

పాయక నాలో నుడువు పట్టఁగఁజోచేది

॥ నీవె ॥

(సంపుటము—పాద 398)

పెదతిరుమలాచార్యుల వచనములు — వానికి మూలము

కాళ్ళపాకకవులందరిసారస్వతమునకు అన్నమయ్యసారస్వ-
 మే బీజముగా, భిక్షగా మనము తలపోయ వలసియున్నది. అన్న-
 మయ్యపెట్టిన భిక్షనే ఆతనితనయులు మనుమలు శాఖోపశాఖలుగ
 నానాచందస్సులలో పండించినారనట సత్యము.

మాళవిగోళ

నిత్యపూజ లివివో నేరిచిన నోహో

ప్రత్యక్షమైనట్టివరమాత్మవికి

॥ పల్లవి ॥

తనువే గుడియట తలయే శిఖరమట
 పెనుహృదయమే హరిపీఠమట
 కనుఁగొనచూపులే ఘనదీపములట
 తనలోపలియంతర్యామికిని

|| నిత్య ||

పలుకే మంత్రమట పాదైననాలికే
 కలకల మనుపిడిఘంటయట
 నలువై నరుదులే నై వేద్యములట
 తలఁపులోపలనున్నదై వమునకు

|| నిత్య ||

గమనచేష్టలే యంగరంగగతియట
 తమిగలజీవుడే దాసుఁడట
 అమరినపూర్పులే యాలవట్టములట
 క్రమముతో శ్రీవేంకటరాయవికిని

|| నిత్య ||

(ఈ సంపుటము పాట-82)

గుజ్జరి (ఏకతాళి)

శ్రీ వేంకటగిరిదేవా నాదేహంబు నీవుండెడి నిత్యనివాసంబు
 నాజ్ఞానవిజ్ఞానంబులు నీయుతయ పార్శ్వంబుల దీపంబులు
 నాముకుఁ జెఱుమలయూర్పులు నీయరుదెసలం బట్టెడియాలవట్టంబులు
 నామనోరాగంబు నీకుం జంద్రకావీవలువ
 నీకుమొక్క నైత్తినచేతులు రెండును మకరతోరణంబులు
 నాథక్తియే నీకు నింహాసనంబు
 నామేనం బొడమిన పులకలు నీకు గుదులుగ్రుచ్చి యర్పించినపూదండలు
 నే మిమ్ము సుతించిననుతులయక్షరరవంబుల

భేరీభాంకారమంటినినాదంబులు

నాపుణ్యపరిపాకఫలంబులు నీకు నై వేద్య కాంబాలాదులు

మదీయవిత్త్యనేవాసమయనిరీక్షణంబు సీసర్వాంగంబుల
 నలందిన తట్టుపునుంగు
 నాసాత్వికగుణంబు నీకు ధూపపరిమళంబు నీవు దేవదేవుడు
 నే వర్చకుండను
 ఈరీతి విత్కౌత్సవంబు నాయందు నవధరింప శ్రీవేంకటేశ్వర
 రా మణియును
 (-వెదకిదుమలయ్య-వేంకటేశ్వరవచనములు-౧)

విఠలునిచరిత్ర

బౌళిరామక్రియ

పసుధఁ జూడఁ బిన్నవానివలె నున్నవాడు
 వెన నెన్ని విద్యలాను వెలసె విట్టలుడు "పల్లవి"

పరగ నేడునూటదెబ్బదియేడుగురిచేత—
విరిపై పాడించుకొన్నాఁ డీవిట్టలుడు
 సరస నైదులక్షలిఁడ్లజవ్వనపుగొల్లెతల
మరిగించుకొన్నవాడు మఱి యీ విట్టలుడు "వసు"
 (ఈ సంపుటము పాఠ-217)

ఈ విట్టలుని చరిత్రము అన్నమయ్య పలుకావుల పలుకీర్తన-
 లలో గానముచేసినాడు. కాని ఈపాటలోని కొన్నివిశేషములు
 నేటి కింకను బయల్పడవలసియున్నవి. అన్నమయ్య నాటికే 770
 మందిచేత పాడించుకొన్నాడట విఠలుడు. ఐదులక్షలజవ్వనపు-
 గొల్లెతలను మరిగించుకొన్నాడట. ఈ రెండుచిట్టాలు చరిత్ర
 కారులు, శ్రీమద్భాగవతపరిశీలకులు తేల్చవలసియున్నది.

పరమార్థ గ్రంథములు

అన్నమయ్యకు భారత భాగవత రామాయణములు పరమ
 ప్రామాణిక గ్రంథములు. శృంగార సఙ్కీర్తనలలో భాగవతమునందలి

గోపికలచరిత్రమే అడుగడుగున పట్టిచూపుచుండును. అధ్యాత్మ
కీర్తనలందన్నచో భారత, భాగవత, రామాయణాలు మూడును
సమప్రధానముగ వాడుకొనుచుండును. ఇందుకు దృష్టాంతముగ
ఈ క్రిందిపాట నుదాహరింపవచ్చు.

లలిత

వాదులేల చిదువులు వారు చెప్పివజేకావా
వాదులేల మీమాట వారకంటే నెక్కురా || పల్లవి ||

నాలుగువేదాబ్రహ్మ పలి నెవ్వనినుతుడు
వాలినపురాజాలవ్యాసుఁ దెవ్వని దనుడు
లీల రామాయణపువార్తీకిఁసస్థులు
అలకిం చెవ్వనిఁ గొల్చి రాతఁడే పో దేవుడు || వాడు ||

భారత మెవ్వనికథ భాగవతము చెప్పిన-
దీరుడైన శుకుడు యేదేవుని కింకరుడు
సారపుకాస్త్రాలు చూచి నన్యపించి మదిగేటి -
నారాయణనామపునాథుఁడేపో దేవుడు || వాడు ||

విష్ణువాఙ్మయని చెప్పేవిది సంకల్ప మేదది
విష్ణుమాయయని చెప్పే శిశ్యమంతా నెవ్వనిది
"విష్ణుమయం సర్వ" మనేవేదవాక్య మెవ్వనిది
విష్ణువు శ్రీవేంకటాద్రి విభుఁడే ఆదేవుడు || వాడు ||

(ఈ గంపటము పాట-404)

లోకపరిశీలనము - ఆత్మపరిశీలనము

అన్నమయ్య లోకములోనిప్రాణులందరిని ఎంత చక్కగ
ంచి చూచినాడో మనమీపాటలో గురుతరింపవచ్చు.

రామక్రియ

పాడెల్లా నొక్కచో నుండు; భాగ్య మొక్కచోనుండు

యీటువెట్టి పెద్దతనా రెంచఁబిలేదు

॥ పల్లవి ॥

సరవిఁ గలకొలముఁ జదువుచుండు నొకఁడు

గరిమ నీకృప విన్నుఁ గను నొకఁడు

ధరఁ బ్రయాసముతోడఁ దపమునేయు నొకఁడు

పరణుచొచ్చి నీకుఁ జనవరా నొకఁడు

॥ పాటె ॥

చొక్కఁడు మోపుమోచు నొక్కఁడు గొలుపునేయు

చొక్కఁడు పొగడి త్యాగ మూరకే యుండు

చొక్కఁ దాచారము నేయు నొక్కఁడు మోక్షముగను

యొక్కదా నీకల్పన తేమి నేయవచ్చును

॥ పాటె ॥

భావించ నటుగాన ఫలమెల్లా నీ మూలము

యేవలనైన నీవు యిచ్చితేగద్దు

జీవులు విన్నెఱగక చీకటి దవ్వఁగనేల

శ్రీవేంకటేశ్వర విన్ను నేవించేదే నేకుపు

॥ పాటె ॥

(ఈ పంపులము పాట - ॥౨॥)

అట్టులే శ్రీ వేంకటేశపాదార్పితమైనచిత్తముగలిగిన —

అన్నమయ్య, తనను — తనవారిని — తనభోగములను అన్నింటినీ

స్వామికే సమర్పించి గాఢప్రవృత్తిని చూపి, తుదకు నీ ఇష్టమువచ్చి —

వప్పుడు నీ యిష్టము వచ్చిన వరము నాకీయవయ్యా అని నిర్దాక్షిణ్య

ముగ శరణాగతి చేసినాడు.

నాశంగం

చేకొంటి విహమే చేరినపరమవి

తె కొని నీవిందు కలవేళాన

॥ పల్లవి ॥

జగమునఁ గలిగిన సకలభోగములు

తగిన నీ ప్రసాదములే యివి

అగపడునేఁబదియక్షరపంజ్తులు

విగమగోచరపునీమంత్రములే

॥ చేకొం ॥

పొదిగొవి సంసారపుత్రదార లిం

వదలవి నీదాసవర్గములే

చెదరక యేపొద్దుఁ జేయునాపనులు

కదిసిన వియ్యాజ్ఞాకైంకర్యములే

॥ చేకొంటా ॥

నలుగడ మించిననాజన్మాదులు

పలుమరు లిటు నిపంపు లివి

యెలమిసి శ్రీవేంకటేశ్వర నీనిఁక

వలసినప్పు డీ చరములు నాకు

॥ చేకొం ॥

(ఈశంపుటము పాట - 517)

ఈపాట విన్నప్పుడు పదిహేనుపర్వముల మహాభారతమును ఏకదీక్షతో రచించిన తిక్కన చెప్పినమాట జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచున్నది.

చ॥ పరమపదాప్తిహేతువగుభారతసంహిత శౌనకాది భూ -

సురవరు లింపునం గరఁగుచొప్పునఁ జెప్పిన, వారు మోదనం -

భరితతఁ బొంది యక్కథకు బ్రాఁతిగ నర్చితుఁ జేసి రర్చిలిన్;

హరిహరనాథ నర్వభువనార్చిత వనదయఁజూడు మెప్పుడున్

(-భారతము - పర్వ - 84)

మాటను పలికిన తిక్కనభావము అన్నమయ్య భావము ఒకటిగనే తోచుచున్నది. ఆ దయకు ఫలితమేదోకూడా ఆయన పేర్కొన లేదు. ఇంత నిరీహముగ రచన సాగించిన తిక్కనయే అన్నమయ్యకు భాషావిషయములందును, భావసంపదయందును మార్గదర్శకుడై వాడని మనమూహింపవచ్చు.

స్వామి పుష్కరిణి

దైవమును, శ్రేష్ఠమును, శీర్షమును దర్శించినపుడు సాధారు—
ణులకు ఏదో చెప్పరాని ఆనందము మనసులో మెదలాడునేకాని,
దాని స్వరూపమును — గొప్పదనమును నలుగురి మనసులకు పట్టు
నట్లు చెప్పలేదు. అదే ఒక మహాకవియో, అంతకంటె మించిన —
మహాభక్తుడో వైష్ణవుల మూడింటిని చూచినప్పుడు, ఆతని మన
సులో దివ్యభావములు పరువెత్తి, ఆపస్త్రువును అతిలోకముగ అందరి—
కండకు కట్టునట్లు వర్ణింపగలడు. దానికి మనము నిత్యము చూచుచూ
శీర్షమాడుచున్న స్వామిపుష్కరణిని గూర్చి, అన్నమయ్యకుగలిగిన
భావనము, వర్ణనమే సాక్షి.

గుండక్రియ

దేవునికి దేవికిని తెప్పలకోనేటమ్మ

వేవేలు మొక్కులు లోకపావని నీకమ్మా

॥ పల్లవి ॥

ధర్మార్థకామమోక్షతతులు నీసోపానాలు

ఆర్మిలి నాలుగువేదా లదె నీదరులు

నిర్మలపునీజలము నిండున ప్రసాగరాలు

కూర్మము నీలోతు వోకోనేరమ్మా

॥ దేవు ॥

తగినగంగాదిశీర్షములు నీకడకు

జగతి దేవతులు నీజలజంతులు

గగనపులుసులలోకాలు నీదరిమేడలు

మొగి నీచుట్టుమాటులు మును లోయమ్మా

॥ దేవు ॥

వైకుంఠనగరము వాకిలే నీయాకారము

చేకొను పుణ్యములే నీజీవభావము

యేకదసు శ్రీవేంకటేశుడే నీవునికి

దీకొని నీ శీర్ష మాదితిమి కావవమ్మా

॥ దేవు ॥

(ఆనందపుటము-పాట-42)

అన్నమయ్య - పోతన

కడపమండలమునకు భూషలుగా ఇంచుమించు ఒకే కాలమున ఇద్దరు తీవ్రభక్తులు ఉద్భవమందినారు. ఒకరు అన్నమయ్య. మరి యొకరు పోతనామాత్యులు. వీరిద్దరూ ఎంతభక్తురో అంత శృంగారప్రియులుకూడ. ■ శృంగారముకూడ శ్రీమన్నారాయణ-మూర్తికే పరిమితము. అన్నమయ్యది తాల్గపాక. పోతన్నది ఒంటిమిట్ట. ఆ ఇద్దరిభావములు ఎట్ల పకముగా సాగుచున్నవో ఈ క్రింది పాటలో పద్యములో గుర్తింపగలరు.

దేసాక్షి

ఎంచి చూడరో ఘనులార యిందీవరాక్షుడు రక్షకుడు

సంచితముగ నితనికరణంబే సర్వఫలప్రద మిందరికి || పల్లవి ||

హరిః గొలువని కొలువులు మఱి యడవిగాసినవెన్నెలలు

గరిమల నయ్యకు విననికథలు భువి గజస్పానములు

పరమాత్మునికిఁ గానితపంబులు పాతాళములనిధానములు

మరుగురునికిఁగానిపూవులపూజలు మగఁడులేనిసింగరములు

వైకుంఠుని నుతియించవివినుతులు వననిధిఁ గురిసినవానలు

ఆకనుఁదరుఁ గోరనికోరికె లందనిమానిఫలంబులు

శ్రీకాంతునిపైఁ జేయనిభక్తులు చెంబుమీఁదికనకపుఁబూత

దాకొని విష్ణుని తెలియనితెలుపులు తగ నేటినదీమిపైరులు

వావిరిఁ గేశవునొల్లవిందుకులు వరతఁగలపుచింతపండు

గోవిందుని కలు మొక్కువిమొక్కులు గోడలేనిపెనుచిత్రములు

తావించి మాధవుపైలేనితలఁపులు పలుమేఘములవికారములు

శ్రీవేంకటపతికరుణ గలిగి నే జీవుల కివియే వినోదములు || ఎంచి ||

(ఈ కంపుటము పాట - 235)

సీ॥ కంజాడునడుం గానికాయంబు కాయమే

పవనగుంభితచర్మభ్రమిక

వైకుంఠుఁ బొగడినపక్తంబుపక్త్రమే

ధమధమధ్వనిరొడిరక్కగాక

హరిపూజనములే హస్తంబు హస్తమే

తరుణానిర్మితదర్శిక

అమలేకుఁ జూడనికన్నులు కన్నులే

తనుకడ్యజాలరంధ్రములుగాక

చక్రిచింతలేనిజన్మంబు నన్నమే

చిరశనలిలబుద్ధుడంబుగాక

పిష్టభక్తిలేనిపిబుధుండు పిబుధుఁడే

పాపయుగముతోడి పశువుగాక :

(రాగ-7-170)

యథావాక్కుల అన్నమయ్య

యథావాక్కుల అన్నమయ్య మనఅన్నమయ్యకు దాదాపు 200 ల సంవత్సరముల ముందువాడు. ఈతని కృతి సర్వేశ్వర శతకము. ఈతను ఆరాధ్యతైవుడు. ఈ యిద్దరన్నమయ్యల మధ్యగల భేదమంతా తైవవైష్ణవమతములకు సంబంధించినది మాత్రమే. యథావాక్కుల అన్నమయ్య మంచిప్రౌఢకవి, సర్వేశ్వరునియందు గాఢభక్తిగలవాడు. వీరిద్దరికి పోలికల భావములు వెక్కుతావుల గావు. మచ్చునకొకటి:—

మ॥ అమరంగా స్ఫుటభక్తి నాటకము భాషాంగక్రియాంగాభిర-

మృముగాఁ జూపిన మెచ్చి మీరలు పురే యన్నంతకున్, యోపగే-

హములన్ రూపులు వన్నుకొంచును నటుండై వచ్చి సంసారరం-

గములోనం బహురూపమాడు వెలయంగా జీవి సర్వేశ్వరా॥

(సర్వేశ్వరశతకము-ప-28)

రామక్రియ

మెచ్చు: మెచ్చడుంటే మాను; మించి నే నాదళమాన

అచ్చపునీసూత్రదారి నవదారు దేవ

॥ పల్లవి ॥

చొక్కడ నే జీవుడను వోహో హరి

పెక్కుబహురూపాలే పెంచియాడితి

అక్కినయింద్రియములే తగుమేళము

అక్కజపువిద్యవాడ నవదారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

సూటి నించుకంతవాడఁ జూడవే హరి

పీటినంసారపుదారి విద్య లాడితి

పాటి నాకర్మమే క్రియాభాషాంగము

అటవాడ నిలె నేను అవదారుదేవ

॥ మెచ్చు ॥

చేరి చిత్తగించుమీ శ్రీవేంకటేశ నేడు

మేరతో భక్తనేమోకుమీడ నాదేను

యారావివదపులు యిచ్చితి నాకు

అంతేరి గెలిచితి నవదారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 150)

యథావాక్కులవారి పద్యరచనలోని సంగ్రహ భావము. మన అన్నమయ్య విస్తారరచనయగు గేయములో విశేషాకారమును సంతరించుకొన్నది. క్రియాభాషాంగము, భాషాంగక్రియాభిరమ్యముగా, మెచ్చ భాషప్రయోగము, బహురూపమాడుట ఇత్యాదులు ఉభయత్ర సమానములు; ఈ భావములు సమానాభిప్రాయములు గలభక్తులకు ఒకరివాఙ్మయము మరొకరు చూడకయేకూడ కలుగవచ్చు. అయినను మన అన్నమయ్యకు సనామధేయుల ఇతనికంటే ప్రాచీనుడు. ఈతనివలెనే గట్టిగా పరమేశ్వరుని వాడు ఒకడు కలడు అని తెలుపుటకుమాత్రము ■ ఇద్దరి

తమ్యము లుదాహరించితిని. మనఅన్నమయ్యలో విష్ణువు ప్రధానమైతే, ఆ అన్నమయ్యలో శివుడు ప్రధానము. ఇంతే వీరికిగలభేదము దానివలన నానావర్ణనలయందు, ఇరువురియందును ■ యామతాను సారముగ ఉచ్చసీచభావములు సాగుట సహజమే.

అన్నమయ్య కీర్తనలసంఖ్య

అన్నమయ్య ముప్పదిరెండువేల కీర్తనములను రచించినట్లు “పరమతంత్రములు ముప్పదిరెండువేలు” అను చిన్నన్న మాటవలన తెలియుచున్నది. ■ ముప్పదిరెండువేలే ఏలవానినారు? అని పరామర్శింపవలసియున్నది. ఆయన జీవితము, 82 వేల కీర్తనలు రచించునాటికి ముగిసిపోయినది కావున, ముప్పదిరెండువేలు రచించినారు; అని చెప్పట సహజము. అని అన్నమయ్య సాక్షాత్తుగ అహోబలమున నుండియే విశిష్టాద్వైతవేదాంతాధ్యయనము చేసి, అక్కడనే ఆదివన్ శతగోపయతిచే మంత్రోపదేశము పొంది, ఆ మంత్రమునే జీవితాంతము వేంకటేశ్వరయూర్తిపై గురిచేసి ఉపాసించుచుండినారనుట నిర్వివాదమైన విషయము. ఆదివన్ శతగోపయతి అహోబలమతముజీయరు. ఆయన నృసింహోపాసకుడు. వారున్నది అహోబలక్షేత్రము కావున తప్పక నృసింహోపాసకులే. అన్నమయ్యను తాగా పరీక్షించిన ఆదివన్ శతగోపయతి, ఆ మంత్రమునే అన్నమయ్య కుతదేశించి యుందురనుట త్రిసత్యమైవమాట. ■ మంత్రము ద్వాత్రింశదక్షరము. దానికి మంత్రరాజమనికూడ ప్రసిద్ధి. ముప్పైరెండు అక్షరములుగల ■ మంత్రమునే జపించుచూ, నిత్యమూ వేంకటేశ్వరునిపై ఒక కీర్తనకు తక్కువకాకుండ కీర్తనలు రచించిన అన్నమయ్య, అక్షరమునకు వేయివంతున ఆ మంత్రాక్షరసంఖ్యతో ముప్పైరెండువేల కీర్తనలను రచించినాతని స్పష్టముగ చెప్పవచ్చు. అన్నమయ్య రచించినఅహోబలపతిపైనికీర్తనల సంఖ్యకూడ దీనికి

ఉదాహరణము కావచ్చు. శ్రీవేంకటేశ్వరునిపై రచించిన కీర్తనలను వక్కాకు పెడితే, అహోబలపతిపై రచించినన్ని కీర్తనలు మరి ఏ-
దైవముపైనను రచింప లేదనుట సుప్రసిద్ధము. ఏదైవమును పేర్కొన్నను అందరినీ తుదిచరణములో వేంకటేశ్వరునితో ముడి
వెట్టుట ఆయనతీర్థసిద్ధాంత లక్ష్యము.

ఇట్లు పలు విషయములకు పలుపాటలను ఉదాహరణముగ ఎత్తి చూపవచ్చును. కాని విస్తరభీతిచే ఆ భారము సహృదయులగు పాఠకులకే వదలితిని.

శబ్దవర్ణ

1) గోనమాడే: (పాట: 374)

దోలాయాం చం దోలాయాం హరే దోలాయాం ॥ పల్లవి ॥

మీనకూర్మవరాహ మృగపతిఆవతారా

దానవారే గుణశౌరే ధరణిధర మరుజనక ॥ దోలా ॥

వామన రామ రామ వరకృష్ణ ఆవతారా

క్యామలాంగా రంగ రంగా సామజవరద మురహరణ ॥ దోలా

దారుణ బుద్ధ కలికి దళవిధ ఆవతారా

శీరపాడే గోనమాడే శ్రీవేంకటగిరి నియ ॥ దోలా ॥

(ఈనంపుటము పాట 374)

పాటలోని 'గోనమాడే' అనుపదము 'ఘోషమాడే' అనుటకుబదులుగ వడినదా అనిపించుచున్నది. ఇదిఇంకను విచార్యము.

2) హాసమీచీన (పాట: 368)

హాసమీచీననుపహాసంతే

దానై ప్రకాశితం దరిదంతులోకే || పల్లవి ||

ద్వారకా పట్టణే త్వం పురాచ స్వయదీశితస్తు త్రియః కేశముష్టికథం
సారస కురువంతి సరసవేళాయాం || హాస ||

వర శిశోరక్షణే త్వం పురాచ అహం బ్రహ్మచారి అథోచ్చే స్తదేతిగోప
తక్షణయః కిమితి వా తద్వసతి త్వం || హాస ||

శత్రు బృందాపనే త్వం పురాచ శ్రీయా వేంకటాద్వా ఇదం వివి
భాసి ఇదం

చిత్త మిత్యమరాశ్చ దీనేపంతి సర్వే || హాస ||

(ఈ సంపుటము పాట 368)

ఇది సవరించుటకు వలనుపడనిపాట. రేకులపాఠ మొక్కటై
అధ్యాయమైనందున పాఠాంతరముకూడ లేదు.

3) జంటింగ (పాట: 28)

భూమెల్ల మేసినా నాబోతుకు బందెలేదు

నేమవుఁ బ్రపన్నునికి నిందలేదు

యీమేర శ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణి

సోమరి కర్మమంటితే జంటింగకతవును || మఱి ||

(ఈ సంపుటము పాట 28)

జన్ను + ఈగ. ఔపనిభక్తికాగ్యములు జంటింగ తేనెలో బడిన
ఈగ అన్న అర్థము ప్రకరణమును బట్టి వచ్చుచున్నది. కాని ఆ యర్థ
మున జంటింగ రూపము సిద్ధించునా? జన్ను చేనెడి ఈగయే కదా
'జంటింగ'. 'సోమరి కర్మమంటితే జంటింగ కతవును' = శరణా-

గతుడు (కర్మలను వదలినవాడు) మఱలా కర్మలతోలికిపోతే; అనే అర్థములో 'తేనెలో బడినఈగ' అనే అర్థమే సబబని తోచుచున్నది. తేనెటీగల చరిత్రలో తల్లిఈగ, రాడిఈగ ఇత్యాదుల విషయ మేమైన సంబంధించియున్నదా అని విచారించవలసియున్నది.

4) బ్రహ్మ మనుకోనేరము: (పాట: 30)

నేమే బ్రహ్మ మనుకోనేరము: నేము

కామించివ స్వతంత్రము గడు లేదుగాన

॥ పల్లవి ॥

(పాట-30)

పూర్వముద్రితములో 'బ్రహ్మ మనుకోనేరము = బ్రహ్మము అను కొంచుము' అను నర్థమున ■ పాఠము గ్రహించినట్లున్నది. ప్రకరణ ముచు ఒట్టి అనుకోనేరము = అనుకొనుటకు చాలము అని తోచు చున్నది. ■ రేకులపాఠములో హ్రస్వదీర్ఘములకు ఒకేలిపి కావున ఇటువంటి పాఠభేదములు అక్కడక్కడ దొర్లుచుండవచ్చు.

5) కాకి జన్మ (పాట: 167)

అనరాదు వివరాదు ఆతవిమాయలు నేడు

దినదినకొత్తలాయ ద్రిష్ట మిదే మాకు

॥ పల్లవి ॥

అదెడిబాలుల హరి అంగిలి చూపుచుని

తోడనే వాండ్రనోర దుమ్ములు చల్లి

యీడ మాతో; తెప్పఁగాను యిందరముఁ గూడిపోయి

చూడఁబోతే పంచదారై చోద్యమాయనమ్మా

॥ అన ॥

ఠిఁబఠిగెలు సొమ్ముంటా దేహమునిండాఁ గట్టి

ఠిఁబకుఁ గాక బాలులు తెగి వాపోఁగాఁ

పాటించి యీసుద్ది విని పారితెంచి చూచెనేను

కోటికోటిసొమ్ములాయ కొత్తలోయమ్మా

॥ అన ॥

42751

కాకిజమ్మ జమ్మలంటా గంపెదేసి తిసిపించి

వాకొలిసి బాయలెల్ల వాపోవఁగా

అకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డాదాయకంటివీరు

జోకగ ముత్యాయ నేనెఁ జూడఁగానే నేము

॥ అన ॥

(ఈ సంపుటము పాట 187)

ఈ పదము నిఘంటులలో కానరాదు. 'కాకివెండి, కాకి
బంగారము, కాకియెంగిలి' 'కాకి వెదురు' 'కాకి చిప్ప' ఇత్యాదులు
ప్రసిద్ధములుగా మన్నవి. వెండికానిదానిని వెండిగా వ్యవహరించే
టప్పుడు కాకివెండి. అట్లులే పైవికూడ. కాని జమ్మ కానిదానిని
జమ్మగా వ్యవహరించినట్లు ఇక్కడ కావలెను. 'కాకిజమ్మ' యేదో
అర్థము కాలేదు. పలువురు విద్వాంసుల వడిగియు ప్రయోజనము
లేకపోయినది.

1. ఈ పీఠిక సిద్ధమైనవెనుక శ్రీ వి. వి. శేషాచార్యులు (70
సంవత్సరములు) అనంతపురము వారు మాయింటికి వచ్చియుండిరి.
వానిని విచారించగా, వర్షాకాలమున చెట్లవెంబడి బుడగలుబుడగలుగా
మరుగుమాదిరిగ జారేవస్తువును, నీళ్ల పారుదలతో పాచిపట్టినబండల
వెంబడి పాచికి పక్కగా తెల్లగా, ఎఱ్ఱగా, రంగు రంగులలో బుడ
గలుగా తయారయ్యే వస్తువును కాకిజమ్మ అని వ్యవహరిస్తుండగా
వా చిన్నతనములో విన్నాను. అది పట్టుకొంటే చేతికి రాదుకూడా.
మూలక రాస్తే జీర్ అని అవుతుంది. దానికి పిల్లలపడుస్తారు ;
అని నెలవిచ్చిరి.

2. కాళ్ళపాకలోనే నివసిస్తున్న బంగా ముబ్బయ్యగారిని
(దాదాపు 70 ఏండ్ల వయస్సువారు) ఉత్తరముతో విచారించగా, వారు
"కాకి జమ్మ అను పదమును గూర్చి మా గ్రామ పరిసరప్రాంతము
లలో విచారించగా కేవల పారాంశము:—పాలు ఆముదము రంగలించి
అందులో ముసాంబరము మూత్రము పొదివ ఉగ్గును పిల్లలకు పెట్టుట

అనాదిగా ఆచారము. పిల్లలు పాఠు త్రాగుట మాన్పించుటకు ఈ ఉగ్గును పెట్టెదరు. ఈ ఉగ్గును త్రాగునపుడు పిల్లలకు బాధాకరంగా ఉంటుంది. కారణం = ఉగ్గు చేదు పదార్థము. కాకిజున్ను = ముసాంబరము. కలబంద పాలతో ముసాంబరమును తయారు చేయుదురు. కాకిజున్ను-జున్ను (తేనె) కానిది కాకి జున్ను. ఈ పదము ఆయుర్వేద వైద్యశాస్త్రంలో సాంకేతిక పదముగా వాడబడుచున్నది" అని సమాధానమిచ్చిరి. ఈ రెండును కూడ ప్రకరణమునకు అంతగా అతుకునట్లు తోచదు.

అదీకాక పై రెండు చరణములలో దుమ్మే చక్కెరగా, తీట-దీగెలు సొమ్ములుగా మారినట్లు వర్ణింపబడినవి. ఇక్కడ కాకిజున్నే ముత్యములుగా మారలేదు. కాకిజున్ను తిన్న వారి కన్నీళ్లు ముత్యములుగా మారినవి. చక్కెర అని దుమ్మువేస్తే చక్కెరగా మారింది. సొమ్ములు అని తీటతీగెలు వేస్తే సొమ్ములుగా మారినవి. జున్ను కాని కాకిజున్ను తినిపిస్తే, వాండ్లు ఏడిస్తే, వాండ్ల కన్నీళ్లు ముత్యములుగా అయినాయి. ఇక్కడ ప్రకృమభంగముకూడ నున్నది. శబ్దము యొక్క అర్థము ఇంకనూ తెలిసినవారివలన తెలుసుకోదగియున్నది.

6) ఎంచీనా ; తలఁగీనా ; మానీనా

(పాట: 168)

దేసాక్షి

నిజము దెలియనిమానేరమేకాక

భజన నీవు చేసటినందుఁ గడమా

॥ వల్లవి ॥

అంచలఁ బరుసము రోహపుఁగాళికల నెల్ల

యెంచీనా పసిఁడి గావించుఁగాక

నించిన నిన్నాకుమఁ జింతించువారిపాతకాలు

మించనిచ్చేవా మేరే మెరయింతుగాక

॥ నిజ ॥

నలువంక రవికిరణాలు మేల గీడని

తలఁగినా యిన్నిటిలో దానేకాక

యిది వీదానుఁడు జాతి నెవ్వఁడైనా నీకృపఁ

జెలఁగి పాపనుఁజేసి చేకొనుఁగాక

॥ విజ ॥

పూసిన దిక్కులాలి పొందుగ వీదాదని

మానీనా లోకమెల్లా మరయుఁగాక

మావక శ్రీవేంకటేశ మహిలో వీదానుఁడే—

దేనెలవై నా నీకిరవేకాదా

॥ విజ ॥

(పాట-168)

ఈపాట ప్రతిచరణము రెండవపాదమునందు "యెంచినా, తలఁగినా, మానీనా" ఇత్యాదిగ సవరింపబడినవి. పూర్వపద్రణము నందు "యెంచినా, తలఁగినా, మానీనా," ఇత్యాదిగా కలదు. ప్రకరణమును బట్టి చూస్తే నీవు చేపట్టినందుఁ గడమా అనే పల్లవిలోని దీర్ఘము ప్రక్షార్థకముగా స్పష్టము. యెంచినా, ఇత్యాదిగావుంటే 'ఎంచినను' ఇత్యాదిగా అర్థము వచ్చునేకాని ప్రక్షార్థకము రాదు. "వరుసము లోహపుఁ గాళికలనెల్ల యెంచినా" అన్న స్థలములో లోహపుముక్కలను ఇది పలానా ఇది పతానా జాతికి చెందినది; అని లెక్కపెడుతుందా? అంటే లెక్కపెట్టదు అని అర్థము. కాను సోకిన ముక్కలనన్నిటిని బంగారుగా చేయుటయే దానినని. ఇట్లనే తక్కిన స్థలములయందుకూడ. ఇక్కడగూడ హ్రస్వదీర్ఘములకు ఒకేలిసి యుండుటే కారణము.

7) నహజి

పాట : 212

మహి నుద్యోగి గావలె మనుజుఁడైననాఁడు

నహజివలెనుండేమీ సాదింపలేడు

॥ వల్లవి ॥

'సహజః' ఈ శబ్దము వీశేష్యనిష్ఠము. సహజము కల సహజి. పుట్టినవాడు పుట్టినట్లే (ప్రపయశ్చము చేయక) పుడుట. అను సర్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది. 'సహజః స్వభావః అస్మిన్మీది-సహజీ' పుట్టినవాటి స్వభావమే కలవాడు. ఏమీయెరుగనివాడు శబ్దము వ్యాకరణ విరుద్ధము కాదుగాని, బహుళప్రయోగ ప్రమాతము కాదనిమాత్రమే మనవి.

8) యత్థిస్థానంలో చర్చ: (పాట 418)

యీతఁడు సరకువడఁ దీతఁ డగ్నిఁ గాఁడు

యీతఁడు నీట మునుఁగఁ దీతఁడు గాలిఁ బోఁడు

చేతనుఁడై సర్వగతుండౌ చెలియింపఁ దేమిటను

యీతల ననాది యీతఁ దీరవు గదలఁడు

॥ దేహి ॥

ఇక్కడ 'చలియించు' అను తత్సమపదము యత్థిస్థానములో 'చెలియించు' అని ప్రయోగింపబడియుండుట, వీరి వ్యావహారిక భాషాదృష్టికి తార్కాణము కాగలదు. ఇట్టి వింకను అక్కడక్కడ గలవు.

9) యద్భావం తద్భవతి: (పాట 495)

ధరలో "నెద్భావం తద్భవ" తనెఁగాన

హరిమయమే జగమంతాను

॥ పల్లవి ॥

ఈ 'యద్భావం' అనుదానికి Foot note లో అప్పటికి తోచిన దానిని ఇచ్చినాను. 'యద్భావ్యం తద్భవతి' అనుటసముచితమేమో అనిపించుచున్నది.

10) సందడించేరు : (పాట 436)

హరి నీకు నజాదు పంచాంగంబు వినిపించ

నిరతముగ వాకిటను విలిచినాడు

సురలు నీయవసరము చూచుకొని కొలువునకు

సరవి నా ఇత్తపడి సందడించేరు

॥ ఎందా ॥

సందడించేరు = సందడిచేయుచున్నాను. "సందడివిడుపుము సాసముఖా"లో క్రిగిత కలిగిన పదమును వ్యాఖ్యానించునపుడు అధ్యాత్మశ్రీరసల సంపుటము I (1981) నందు 12వ పాటలో సందడి శబ్దమును వ్యాఖ్యానించలేదు. ఈ అన్నమయ్య వాఙ్మయములో సందడి, సందడించు శబ్దములు 'తొందరపెట్టు' 'అంటుకొనియుండు' ఇత్యాద్యర్థములలో వాడినట్లు ఇక్కడ ప్రయోగమునుబట్టి ఊహించుచున్నాను.

11) రాచాజ్ఞ : (పాట 447)

రాచాజ్ఞ మరలింద రాజే కర్తగాన

యేచి నీకు శరణంటి రాజు మానుపవే

॥ పల్లవి ॥

రాచాజ్ఞ = రాజాజ్ఞ. రాజ్ఞ : ఆజ్ఞా అని విగ్రహము. ఇది సమానైకదేశము తదభివేకరించిరై నా కావచ్చు. 'రాచవారియొక్క ఆజ్ఞ' అని తదభివ శబ్దముతోనే స్వతంత్రముగ సమసించిన సమాస మేనా కావచ్చు.

27 వ సంపుటములో 'సమాసములు' అను విషయముపై సాగించిన నా చర్చను చూచిన డా॥ సరస్వతీపుత్ర శ్రీమన్ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులవారు, "వ్యావహారికభాషను యధేచ్ఛగ వాడిన అన్నమాచార్యుల కృతులలో వ్యాకరణచర్చ ఏలశ్చా" అన్నారు. కాని "ఆ కృతులలోనే అరసున్నలు శకటరేఖలు స్థానపతి

తములు, ఆస్థానపతితములు దండిగ నుండుటచే, ఆ భాషను శిష్టవ్యావహారికముగనో, అశిష్టవ్యావహారికముగనో గ్రాంథిక సన్నిహితమైనదానిని విమర్శించక ఎట్లుంజేదిస్వామి" అన్నాను. 'సరే నీయిష్టము' అన్నారు.

12) సాసముఖ (పాట : 471)

సామంతం

సింగరమూరితివి చిత్తజగురుడవు

సంగతిఁ జూచేరు మిమ్ము సాసముఖ

॥ వరివి ॥

పూవులతెప్పలమీఁద పొలఁతులు నీవు నెక్కి

పూవు లాకసము మోవఁ బూచి చల్లుచు

దేవదుండుభులు మ్రోయ దేవతలు గొలువఁగా

సావరాసమగు నీకు సాసముఖ

॥ సింగ ॥

ఆంగరంగవై తవాల నమరకాఘిను లాడ

వింగినుఁడి దేవతలు విన్నుఁ జూడఁగా

సంగీతతాళవాద్యచతురతలు మెరయ

సంగడిఁదేరేటిమీకు సాసముఖ

॥ సింగ ॥

పరగఁ గోనేటిలోన పసిఁడిమేడనుండి

అఁగి విందిరయు నీవారగించి

గరిమ శ్రీ వేంకటేశ కమ్మల పండువగాఁగ

సరవి నోలాడుమీకు సాసముఖ

॥ సింగ ॥

అధ్యాత్మ కీర్తనల సంపుటము - 1 యందు 12 వ పాటలో 'సాసముఖ' శబ్దమును 'సముఖ సముఖ' అను రెండు పదముల ఆప్రమేదిత సంధిగా వ్యాఖ్యానించియుంటిని. దానికి మరొకపాట కూడ 9 సంపుటము 97 వ దానిని ఉదాహరణమని చూపియుంటిని.

ప్రకృతము ఈపాటలో 'సానముఖా' శబ్దము 'జోహారు' అను అర్థములో ప్రయోగించినట్లు ప్రకరణమునుబట్టి తెలియుచున్నది.

పూర్వోత్తర ముద్రణములు

రీ వ 7 వ సంపుటములందు పూర్వముద్రణపరిష్కర్తలు చూపిన పాఠములకు కొన్నిటికి భిన్నముగ నేను పాఠములను చూపి, వారి పాఠములను పూర్వముద్రణపాఠము అని పాదదీపిక (Foot note) లో చూపియున్నాను. అందులో పూజ్యులు కీ॥ శే॥ శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారును, శ్రీఅర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులును కలిసి పరిష్కరించిన 7 వ సంపుటములో, 'సంస్కరణములు' అను శీర్షికతో తప్పొప్పుల పట్టిక వ్రాచానిని చూపి, కొన్ని పాఠములకు మాత్రము సవరణలు చూపినారు. రీ వ సంపుటములో మాకు ముద్రణమునకు ఇచ్చిన పుస్తకములో ■ తప్పొప్పులపట్టిక కానరాలేదు. 7 వ సంపుటములో మాత్రము పేజీ వరుసనంబరుకూడ ఇచ్చిన తప్పొప్పులపట్టిక ఉన్నది. కాని ■ తప్పొప్పుల పట్టికలోకూడా మేముచూపిన పాఠాంతరములన్నీ లేవు, కావున నేను ఆ తప్పొప్పుల పట్టికను రెక్కకు తీసికొనకయే 'పూర్వముద్రితపాఠము' అని ఇశ్చాదిగా చూపియున్నాను. దీనివలన పూర్వముద్రణపరిష్కర్తలను లక్ష్యము చేయలేదని భావింపరాదు. ఇట్టి పరిష్కరణములలో అప్పుడు సర్వసహజములని అందరకు తెలిసిన విషయమే. వానిలో ఎక్కువ తక్కువలు మాత్రమే సూక్ష్మజ్ఞతకు గురుతు. మేముమాత్ర మేమి తక్కువరిన్నామా? అన్నట్లు ఈ పరిష్కరణములోకూడ రేకు పాఠములు కొన్ని తొలగిన ఘట్టములు కలవు. వానిలో మేము గమనించినవాని సవరణలిందు చూపుచున్నాను.

పాట	ఉన్నపాఠము	ఉండవలసినపాఠము
21 (3-2)	మూటగరాట్టదు	మూట గట్టరాదు.
74 (2-8)	బెడిదవుఁ	బేడిదవుఁ

81 (2-4)	వికిరణా	వికిరణా
88 పల్లవి	కేశవాత్మరమహా	కేశవాత్మరమహా
212 పల్లవి	సాధింపలేడు	సాధింపలేడు
248 (2-4)	పాలించేప్రకాశ	పాలించేభక్తులప్రకాశ
244 (1-1)	మాయాదేవిపట్టిన	మాయాదేవి పుట్టిన
245 (1-2)	కాఁగినపోట్లు	కాఁగినపోట్లు
246 (3-2)	నోదించేరటాఁ	నోదించేరటాఁ
323 (1-1)	నాతరతమ్య	నాతరతమ్య
387 (2-2)	నెప్పుగా	నొప్పుగా
408 (3-1)	తనివోని ఘోరతప	తనివోనిఘనహోరతప
409 (3-1)	నెవరె నానేమి	నెప్పురె నానేమి

పాటల అకారాది

సూచికలో పుట 368 రో 159

398

ఎంత మాత్రము

నా యీ పీఠికవెనువెంటనే పూర్వముద్రణ చిహ్నముల పీఠికలనుకూడ జనచేసి ప్రకటించుచున్నాను.

■ తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయమును త్వరత్వరగ గడ్డకు తెవలెనను సంకల్పముతో, ఆయవ్యయములతో జమకట్టక మాకు వలసిన వసతులను ఏర్పాటుచేయుచున్న తి. తి. దే. కమిటీచైర్మన్ శ్రీ వి. యన్. రెడ్డిగారికి, వారి సంకల్పమును మూడుపూపు లారుకాయలుగ పండింపగల సంకల్పసిద్ధులు. ఎంతపనినైన అవలీలగ నెరవేర్చగల కార్యదక్షత పండి నిండిన తి. తి. దే. కార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ పి. వి. ఆర్. కె. ప్రసాద్ ■ పి. ఎస్. గారికిని నా శ్రుతజ్ఞతాధివాదములు. సుద్రణకార్యమునందు మాకు చేదోడు వాదోడుగా తోడ్పడుచున్న తి. తి. దే. ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ యమ్. విజయకుమార్ రెడ్డిగారికిని, ఈ పనులలో చాల మెలుకువగల తి. తి. దే. పౌరసంబంధకాళాధికారి శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి ఎం.పి.

గారికి, ప్రతిభామును మావసులకు వలసినట్లు సాయపడుచున్నా
తి. తి. దే. సప్తగిరి సంపాదకులు శ్రీ కె. సుబ్బారావు ఎం.ఏ.,
గారికిని నాధన్యవాదములు. ఈ పరిష్కరణకార్యములో నాకుకుడి-
చేయిగ పనిచేయుచున్న చి॥ జె. బాలసుబ్రహ్మణ్యం ఎం. ఏ.,
నా మంగళాశాసనములు. వేగముగా సాగుచున్న ఆచ్యపనిలోకూడ
మెలకువవీడని ఆచ్యకూర్పరులకు మనస్ఫూర్తిగ నామంగళాశాస-
నము లందించుటతప్ప నేను వారికిచేయు నుపకారమేమున్నది? పెద్దల
పరిష్కరణములను మరలా పరిష్కరించుటలో నావలన ఏర్పడిన
గుణదోషములను మరల పుస్తకములు చదివిన సహృదయులు ఎత్తి
చూపిన, విధేయతతో స్వీకరించి, వైవై పరిష్కరణములలో జాగ్రత్త
వహింపగలను.

శ్లో॥ మైసూరురాః॥ ధానీనగరకళాకాలికాబుధం మాన్యం ।
సంగీతసాహితీనిధీసంచారం నమామి తం కృష్ణమ్ ॥

తిరువతి, }
2-7-81 }

ఇట్లు బుధవిధేయుడు,
 గారి పెద్ది రామనుబ్బశర్మ,
 పె్పనర అపినడు,
 కాళ్ళపాకనాథ్యయపరిష్కరణకాళి,
 అన్నమాచార్య ప్రాశెట్ట.
 తిరుమల శివరాత్రి దేవపావములు, తిరువతి.

ప్రీతి క

తామ్రపరికములలో, దలుపుచాటున దాగియుండిన తాళ్ళపాక వారికవిక ప్రభాకరులకరస్పర్శమున వెలుగుమొగము చూచినది. ప్రథమమున తాళ్ళపాకవారిసంకీర్తనలయోగ్యతనుగుర్తించి, పైయది కారులకు తెలియజేసి, సంకీర్తనములు లోకమున ప్రచారముజేయబడినై యిన్నిమాచార్యోత్సవమును వెలయించించినవారు గురుపేపులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు తిరుపతిలో నన్నమాచార్యోత్సవము ప్రతి సంవత్సరము జరుగుచుండుటతో వారిరచనలలోని కః తాపాండ్యము, సాహితీగౌరవము, సంగీతసారస్యము, భక్తిపారమ్యము, గుణులంపఁబడుచున్నవి. తెలుగున ముదులు విడవిపదములకుఁ, బ్రయోగములకు, నెన్నిటికో యర్థము, నన్వయము కుదురుటతో భాషావంశోధరుల దృష్టి వీరిరచనములపైఁ బడుచున్నది. ప్రాంతపాటలతో పనుగుజ్జెందుచున్న భావుకుల ఎనోదమునకై క్రొత్తదనముఁగోరుచున్న సంగీత విద్వాంసుల యాదరమును వీనికి లభించుచున్నది. తాళ్ళపాకవారి రచనముల సత్వర ముద్రణమునకై శ్రీతిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన ప్రధానాధికారులచూపుచున్న ఆదరాభిమానములకు, భాషాభిరుచికి, భక్తిసత్వరతకు తోహారులు.

శ్రీ తాళ్ళపాకవారి రచనముల సంపుటము లైదు ఇంతదినముక ప్రకటితము లయినవి. ఇది యారవసంపుటము. తాళ్ళపాకఅన్నమాచార్యుల (100-వ తేకుమఁది 150-వ తేకువరకుగల) అధ్యాత్మ సంకీర్తనము లిందు ముద్రితములయినవి. ఇతపై నేఁబడితేకుల కొకసంపుటముగా వీరిరచనములు ప్రకటింపఁబడగలవు.

మధురుదేవులు కీర్తిశేషులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి
వర్యవేక్షణమున నేతత్సంకీర్తనముల ముద్రణకార్యమున సుద్యోగించు
చుండి నేవీసంపుటమును వారి యాదేశముల మేరకుఁ బరిష్కరించితిని.
శిష్యాత్ములకు సహృదయులు ప్రమాణము.

శాశ్వతాకవారిరచనము లెల్లఁ ద్వరలోఁ బ్రకటింపఁబడవలయు
ననెడి వారిసంకల్పము నెఱవేర్చుటారము వై యధికారులది, శ్రీ వేంక-
టేశ్వరులవారిది.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిజ్ఞాన
పరిశోధనాలయము,
19-2-51.

విద్యద్విదేయుఁడు
ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు.

శ్రీః వీరి క

ఇది శ్రీ అన్నమాచార్యకీర్తనల యేడవ సంపుటము. శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు ఐదవ సంపుటము కోదించి ప్రకటించి అకాలమున పరమపదమలంకరించిరి. ఆరవ సంపుటమును దీనిని రేకులనుండి సవరించి యెత్తి వ్రాసినవారు శ్రీ శాస్త్రిగారి శిష్యులై వారికి చేదోరు వాదోరుగా నుండిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులే. ఈ కీర్తనల శోధనకార్యమునకై శ్రీవేంకటేశ్వర దేవాలయాల అధ్యక్షులచే నియమింపబడి నేను వచ్చి చేయివేయునదికి ఈ సంపుటము బహుభాగము ముద్రితమైనది. కడపటి రెండు మూడు పాఠములు మాత్రము నేను పరిచూడగలిగిని. ఈ సంపుటమున ౧౫౧-వ తేకు మొదలు ౨౦౦-వ తేకు వఱకునుగల అధ్యాయకీర్తనలు కలవు.

శ్రీ ప్రభాకరశాస్త్రిగారు వేసిన పథమున, శ్రీ శ్రీనివాసాచార్యుల నిష్కలంక భక్తిశక్తులు తోడుగా, ఇతముండు తాళ్ళపాకకృతుల శోధన ప్రకటనములు త్వరగా జరుగఁగలవని యాశంపించుచున్నాను. కాని యీ మహాకార్యము పూర్తియగుటకు ఆ శ్రీనివాసుని మహా సంకల్పమే సాధనమై మమ్ము నడపవలసియున్నది.

ఈ కైంకర్యమునకు నాకవకాశముఁగల్పించిన శ్రీవేంకటేశ్వర దేవాలయాధికారులందఱు నా కృతజ్ఞతాకీర్తిని మించిన బిరుదు.

శ్రీవేంకటేశ్వరప్రార్థనాః) రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ.
పరిశోధనాంఘము,

కుభమస్తు
శ్రీ తాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

స్వప్తిశ్రీ జమాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు-
నేటి క్రోధివంశత్పరమందు, తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించివ-
వదారుయేంద్రులు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను, అదిమొదలుగాను
శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు నేటిదుండుభివంశత్పర పాల్గొన-
బహుళ ౧౨ విరుదావతు 1 (విరోధానకుః తిరోధానానకుః) తిరువేంగళనాథుని-
మీదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నవముచేసిన-
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు.

రేకు 101

కాంబోది

విచారించు హరి నావిన్నప మవధరించు

పచారమే నాదిగాని పనులెలా నీవే

॥ పల్లవి ॥

తనువు ౧ నాదెందుఁగాని ౨ తనువులోనిండ్రియములు

అనిశము నాచెప్పినట్లు నేయవు

మనసు నాదెందుఁగాని మర్మము నాయెచ్చ రాదు

పనివడి దూరు నాది పరులదే భోగము

॥ విధా ॥

1. ఈశ్వరుడు 'విరోధ' 'విరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యూహావహేళనముగా గానవచ్చు
చున్నది. అర్థగింపు, అవధి అని యర్థము. అనాదు కడవబడినవని తాత్పర్యము.
కీ॥ 1॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారుహించిన "వరియగు" అనునర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును.
'అవధి' అనునర్థములో "ఈ విరుద్ధమునకుఁ గుళంబు మాకు" అను తరిగొండ
పెంగమాంబుగారిప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది. సాహిత్య అకాడమీవారి-
విష్టుపారిశాతము కీ॥ ౧౭౭. నే పీఠయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అవంశకృష్ణ-
శర్మగారు. "విలుత్తం" అనుతరవదముకూడ 'విలుపు' అనునర్థముతో కీ॥
౧౭౭ సహాయపడుననిరి. ౧. నాది+అందుఁగాని. ౨. తనువులోని+ఇంద్రియములు.
ఇట్టిసంధు రీతివాక్యమునక గలవు.

శ్రీ కాళహస్తి అష్టమాచార్యుల

అలరి నానిద్దుర నాదెండఁగాని, యసుఖమెల్ల
కలలోని అకాపిరాలకతలపాలె
తెలివి నాదెందుఁగాని దినాలు కాలముసొమ్ము
యెలమిఁ బేరు నాది యెవ్వరిదో బలువు

॥ విచా ॥

కర్మము నాదెందుఁ గాని కర్మములోపలమెల్ల
అర్మిలి నాజన్మముల అధీనమె
ధర్మపుశ్రీవేంకటేశ దయానిధిని నీవు
నిర్మితము నీ దింతే నేరుపు నీమామిది

॥ విచా ॥ 1

అహరి

విడువరా దెంతైనా వెఱ్ఱివాడనైన నీకు
కడవారు నవ్వకుండాఁ గాదుకో నన్నును

॥ పల్లవి ॥

జ్ఞానము నే నెఱుంగ నజ్ఞానము నే నెఱుంగను
మానను విషయములు మరిగెంతైనా
నీనామము నొడిగి నీదాసుడ ననుకొందు
దీనికే వహించుకొని తిద్దుకో నన్నును

॥ విడు ॥

అకర్మము నెఱుంగను సుకర్మము నెఱుంగను
ప్రకటనంసారముపై పాటు మానను
వాకపనివాడనైన వూని ముద్రదారిని తె
మొకమోడి యిందుకే గోమున నేలు నన్నును

॥ విడు ॥

వెనకఁ గానఁ ముందు విచారించి కానను
వినుపై దేహధారిని నీకు మొక్కేను
పునుడ శ్రీవేంకటేశ కన్నులెదుటఁ బడితి
కవి పోవిడువరాదు కరుణించు నన్నును

॥ విడు ॥ 2

౧. 'యాసుఖమెల్ల' పూ.ము.పా. రేకులోలేదు. ౨. 'కావరాల' పూ.ము.పా.
'అధీనమె' పూ.ము.పా.

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

సాళంగనాట

దొరకె మాపాలికిఁ గం—వయర్థము

దరిద్రాపైయుండినతత్వార్థము

॥ పల్లవి ॥

కిరముగ నివల్లదీవిఁ దెచ్చినయర్థ మిదివో

విరజవోడరేవున వెళ్లినర్థము

పరమభాగవతులు పాఠినర్థ మిదివో

పురుషోత్తముఁడనేటిపురుషార్థము

॥ దొర ॥

చందపువేదముల(లు ?) కాననము వేసినర్థము

ముందు సుముద్రలకెల్లా మొదలర్థము

అందరియాత్మలనేటిఅంగిళ్లలోనియర్థము

యెందు సహస్రనామపుటెన్నికర్థము

॥ దొర ॥

కొలచి బ్రహ్మాండముల కొప్పెరలోనర్థము

యిల విహపరముల కెక్కినర్థము

యెలమి హీనువినై యెక్కుడుసేసేయర్థము

అలరి శ్రీవేంకటేశుఁడైనయర్థము

॥ దొర ॥ १

భైరవి

దైవమా నీమాయ తలమొ రెఱుగనీడు

కావరపువిషయాంకట్లు వదలవు

॥ పల్లవి ॥

గక్కునఁ బెరిగివచ్చి కాలము మీఁదమీఁద

వాక్కునఁటి కొక్కునఁటి కొత్తు కొత్తుక

విక్కి తుమ్మిదలవంటినెరులెల్లాఁ దెల్లనాయ

కక్కురమాయ మేను కాంక్షలూ నుడుగవు

॥ భైరవి ॥

౧. 'నల్లదివి' వా.ము.పా. నల్లదీవి = 'అంబాద్వీపము' కావచ్చు.

౨. కొప్పెరలోని + అర్థము. ౩. 'నీమాయతలమొ రెఱుగనీడు' వా.ము.పా.

శ్రీ లక్ష్మీపాక అన్నమాచార్యుల

చిన్ననాడుమోహించినచోలు నే జూడగానే
 పన్నినవయసుమీరి ప్రౌఢరైరి
 వన్నెకుఁబెట్టినసొమ్ము వడి రాసి యెత్తుదీపె
 మున్నిటివే వెనకాయ ముప్పటాఁ దొలగదు || దైవ ||

సిగ్గులెల్లాఁ బెడఁబాసె చేరి యవ్వరు నవ్వినా
 యెగ్గుపట్టదు మానసు యెఱుకతోనే
 విగ్గులశ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలుకొవి
 దగ్గరి నాలోనుండఁగా తలపూఁగె వారిదు || దైవ || 4

ముఖారి

౧ పులుగు చెప్పెడి నదె పొంచి మాగురుఁడు నీకు
 తలఁచుకో నేఁడు నీవు దాఁచినర్థము || పల్లవి ||

యిలమీఁద తమసొమ్ము లెవ్వరివద్ద నుండినా
 తలపిడి కొలుపిడి తగిలినట్లు
 తొలుత పంచేంద్రియపుదొంగలవద్ద నున్నాఁడ
 వెలయ నీసొమ్మునుచు విడిపించుకొనవే || పులు ||

చేరి తమపూరివారి చెఱవట్టుకొవి పోతే
 కికోరి కుయివోయి తెచ్చుకొన్నట్లు
 పూరక నీకుషిలోనవున్న నన్ను నీమాయ
 వీరానఁ జెఱవట్టెను విడిపించుకొనవే || పులు ||

బడిదప్పి తిరిగేటిపడుచుల తమవారు
 తడయక తెచ్చుక ఆదరించినట్లు
 వెడబుద్ధిఁ దిరిగేను వెఱివి శ్రీవేంకటేశ
 విరువక అజ్ఞావినన్ను విడిపించుకొనవే || పులు || 5

౧. రాసి=రాచకొని. ౨. 'పులుగు' పు.మ.పా. పులుగు=అవధము, 'పుకహా' తమిళము. ౩. పాదమున యతిభంగమా: 'తెచ్చుకొన్నట్లు' తోన 'కా' తోనా:

అహారి

ఇందులో మొదలికర్త యెవ్వఁడు లేఁడుగాఁబోలు
ముందు కరివరదుఁడే ముఖ్యుఁడుగాఁబోలు || పల్లవి ||

అడితిఁబో బహురూపా లన్నియొనులఁ బుట్టి
తోడనె బ్రహ్మాదులనేదొరలెదుటా
జాడలు మెచ్చాలేరు చాలునన్నవారు లేరు
వేడుక నడవిఁగానేవెన్నెలాయ బ్రదుకు || ఇందు ||

అన్నికర్మములుఁ జేసి అటలో బ్రాహ్మణుఁడనైతి—
నన్ని వేదములనేటియంగడిపీఠి
నన్నుఁ జూచేవారు లేరు నవ్వేటివారు లేరు
వన్నెలనముద్రములో వానలాయ బ్రదుకు || ఇందు ||

సంసారపునాటకసాలలో ప్రతిమనైతి
కంసారి శ్రీవేంకటపతిమాయలోన
ఁ యింస లిన్నియుఁ దేరె విందరుఁ జుట్టములైతి
హంసచేతిసాలునీరునట్లాయ బ్రదుకు || ఇందు || 6

రేఖ 102

లలిక

ఒల్లఁడుగాక దేహి పుద్యోగించఁడుగాక
కొల్లలైనమేలు తనగుణములో నున్నది || పల్లవి ||

తలఁచుకొంటేఁజాలు దైవమేమి దవ్వా
విలుచుక తనలోనే విందుకున్నాఁడు
చలపట్టితేఁజాలు సర్గ మేమి బాఁతా
చలివేడినాలికపై సత్యములో నున్నాఁడు || ఒల్ల ||

శ్రీ శాల్మపాక అన్నమాచార్యుల

అయమెఱిగితేఁ ౧౦ నాయుష్యము గరవా
కాయపుటూపిరిలోనే గవి వున్నది
చేయఁబోతే పుణ్యుఁడుగా జీవునికిఁ దదవా
చేయారఁ గర్మము తనచేతిలోనే వున్నది

॥ ఓల్ల ॥

మొక్కనేరిచితేఁ జాలు మోక్షమేమి లేదో
యొక్కువశ్రీవేంకటేశుఁ డిదె వున్నాఁడు
దక్కఁగొంపేఁజాలు పెద్దతనమేమి యరుదా
తక్కక కాంతముతోడిదయ లోన నున్నది

॥ ఓల్ల ॥ 7

సామంతం

నూఁతులు దవ్వఁగఁబోతే బేతాళములు వుట్టె
కాఁతాళపులోకులాల కంటిరా యీనుద్దలు

॥ పల్లవి ॥

మీఱినపుత్రకామేష్టి మించి లంకకుఁ బై వచ్చె
అఱిది రామావతార మసురబాధ
తూటి సీతపెండ్లి హరుదొడ్డ వింటిపండుగాయ
పాటి పాటి నమ్మ నెటువలెవచ్చు వీరివి

॥ నూఁతు ॥

చూడ కేకయరాజ్యము చుప్పనాతిపాపమాయ
వేడుక మాయామృగమువేటాయను
వాదికె సుగ్రీవుమేలు వారికి గండాన వచ్చె
॥ యీడుగావీరాచపుట్టు యెట్లు నమ్మవచ్చును

॥ నూఁతు ॥

పున్నుడిఁ గోఁతులకూట ముదదికిఁ గట్లు వచ్చె
తమ్మునిబుద్ధి రావణుతల వోయను
సమ్మి శ్రీవేంకటేశునిపట్టానకే యింతానాయ
యిమ్ముల విట్టిదేవర నెట్లు నమ్మవచ్చును

॥ నూఁతు ॥ 1

౧. 'విండి' పూ.మ.పా, ౨. 'నెటువలె' రేకు,

౩. 'యీడుగా వీరాచపుట్టు' పూ.మ.పా.

సాళంగనాట

అన్నిటి కెక్కుడుయావి హరియిచ్చేది
మన్నించునాతనికంటే మఱి లేరు దొరలు || పల్లవి ||

తిగుబహ్మలోకముదాకా నెక్కిచూచిన
మగడఁ బుట్టేలోకాలే మనుజులకు
తెగి యిచ్చే యింద్రాదిదేవతలవరములు
యెగువదిగువలను యీసందివే || అన్ని ||

మాయలోనఁ బుట్టేది మాయలోనఁ బెరిగేది
అకాయదారులకు నెల్లాఁ గలిగినదే
సేయరానిపుణ్యమెల్లాఁ జేసి గడించుకొనేది
చాయల బహురూపపుసంసారమే || అన్ని ||

చెడనివై కుంత మిచ్చుఁ జేటులేనివర మిచ్చు
వెడమాయఁ బెడఁబాపు విష్ణుఁ డీతఁడే
యెడయక శ్రీ వేంకటేశుడై వున్నాడు వీఁడె
జడియ కితఁడే కాచు శరణంటే జాతును || అన్ని || 9

మలహరి

అతిసులభం ॥౧॥ యందరిపాలికి
గతియిది శ్రీపతికైంకర్యంబు || పల్లవి ||

పాలనముద్రము బలిమిఁ దచ్చికొని —
రాలరిదేవత లమృతమును
నాలుక నిదె హరినామపుటమృతము
యేల కానరో యిహపరసుఖము || అతి ||

౧. 'యంద్రాదిదేవతల యిచ్చేవరములు' అనుట సహజము,

౨. 'కాయధారుల' కావచ్చు.

శ్రీ లక్ష్మీపాక అన్నమాచార్యుల

అదరి బాతిపడి యవని దేవతలు

బడినాయరు యజ్ఞ భాగలకు
విడువక చేతిలో విష్ణుప్రసాదము
కడిగడియైనది కానరుగాని

॥ అతి ॥

యెక్కుదురు దిగుదు రేడులోకములు

పక్కనఁ దపముల బడలుచును
చిక్కినాఁడు మతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ-
డిక్కడితుదిపద మెఱుంగరగాని

॥ అతి ॥ 10

సామంతం

ఏమి నేయుదు నింక నిందిరాధీశ్వరుఁడా

సీమఱుగు చొచ్చితిని నెరవేర్తుగాక

॥ పల్లవి ॥

కడి వోనిజవ్వనము కలిమిలేమెఱుగునా

బడినుండి మిగుల రుణపరచుఁగాక
అడియాసలెల్లాఁ బుణ్యముఁబాప మెఱుగునా
వెడగుఁదనలో దయ విడిపించుఁగాక

॥ ఏమి ॥

వలపువెఱు పెఱుగునా వాడిమొనలకు నైన

బలిమిఁ దూరించఁ జలపట్టుఁగాక
చలనమందివమనసు కడి నీ తెఱుగునా
కలిసి హేయమున కొడిగట్టించుఁగాక

॥ ఏమి ॥

యెలమి రతిపరవశము యెగ్గుసిగ్గెఱుగునా

బలిమిఁ దిట్లకు నొడఁబఱచుఁగాక
యెలలోన శ్రీవేంకటేశ నీమాయ లు
తలఁగించి యేలితివి దయసేతుగాక

॥ ఏమి ॥ 11

భైరవి

అయ్యో మాయలఁ బొంది అందు నిలను సున్నవారు
యియ్యగొనఁ గర్తలుగా రెఱంగరు జరులు || పల్లవి ||

చుక్కలై యుండినవారు సురలై యుండినవారు
యిక్కడనుండిపోయినయాజీవులే
దిక్కుల వారి నిందరు దేవతలంటా మొక్కెర
యెక్కుడై నవారి నాత్మ నెఱంగరు జరులు || అయ్యో ||

పాతాళవాసులును పలులోకవాసులును
యాతరవాతనుండినయి జీవులే
కాతరాన వారిపుణ్యకర్తల వినేరుగాని
యాతల శ్రీహరికత రెఱంగరు జరులు || అయ్యో ||

యిరవెఱిగినముక్తు రెఱంగని బద్ధులు
యిరవై మనలోనున్నయాజీవులే
సిరుల మించినవాడు శ్రీవేంకటేశ్వరుడే
శరణాగతులు దక్క చక్కఁగారు జరులు || అయ్యో || 12

రేకు 103

శుద్ధవసంతం

చీ చీ వివేకమా చిత్తపువికారమా
యేచి హరిఁ గొలువక హీనుఁడాయ జీవుడు || పల్లవి ||

బలికేనంటాఁ బోయి పయిడి వుచ్చుక తన-
పతియవసరములఁ బ్రాణమిచ్చిని
బతు కందులోన నేది పసిడి యెక్కడ నుండు
గతిహరిఁ గొలువక కట్టువడె జీవుడు || చీచీ ||

దొడ్డవాడనయ్యేనవి దొరలఁ గొలిచి వారి-

కడ్డము నిడుపు మొక్కు నరిదిసుదై

దొడ్డకన మేది యందు దొర యాదనున్నవాడు

వాడ్డి హరిఁ గొలువక వోడుపదె జీవుడు

॥ చీచీ ॥

దావనేల నోవనేల సారెఁ గిందుపడనేల

యీవల శ్రీవేంకటేశుఁ డింట నున్నాడు

దేవుఁ డాఁడే నేడు తెలిసి కొలిచేఁగాని

భావించ కిన్నాళ్ళదాకా భ్రమఁ బడె జీవుడు

॥ చీచీ ॥ 13

రామక్రియ

అనుచు నిద్దరునాడే రమదలవలెనే

మొనసి యివెల్లాఁ జూచి మొక్కిరి బ్రహ్మాదులు ॥ పల్లవి ॥

రాముఁడ పండ్లు నాకు 'రండు వెట్టరా

యేమిరా యిట్లానె నాకు యిత్తువా నీవు

ప్రేమపుతముఁడఁగాన పిన్ననే నీకు

యీమాట మఱవకు యిందరా కృష్ణుఁడా

॥ అను ॥

యొక్కిన'పుట్టిపె నన్ను నెక్కించరా వోరి

పుక్కునఁ బడేవు రాకు వడ్డరా నీవు

పక్కున మొక్కేరా నీపయిఁదికాళ్ళకు వోరి

అక్కఱోఁ జెప్పేఁగాని అందుకొనే రారా

॥ అను ॥

'యెవ్వరు వాడవో నరి నిటు నిలుతమురా వోరి

నివ్వటిల్ల వింత విక్కవొద్దురా

రవ్వల శ్రీవేంకటాద్రిరాయఁడనేరా, అయితే -

యివ్వల నీకంటే 'బెద్ద యిది నీ వెఱుగవా

॥ అను ॥ 14

1. 'రెండు' కు రూపాంతరము 2. 'పుట్టి' రేఖ.

॥ ఎవ్వరు+వాడవో. 4. పెద్ద=పెద్దవాడను; యిది=ఈ విషయము.

ధన్వానీ

పెట్టిననీ వెలుగుదు పెనుదిక్కు

జట్టిగా శ్రీహరి నీకు శరణు చొచ్చితిమి

॥ పల్లవి ॥

కర్మమూలమైనట్టికాయము మోచి నేను

కర్మము విడువఁజోతే కడుసంగతా

మర్మమెఱిగిననీవే మాయలఁ గట్టుండఁగాను

పేర్ని నే విడువఁజోతే దిగియవా కలు

॥ పెట్టి ॥

బంధమూలమైనట్టిప్రపంచమందు నుండి

బంధముఁ బాసేనంటే బాసునా అది

అంధకారమైనట్టిఅజ్ఞానానఁ దోసితివి

అంధకారమున వెఱఁ గరసితే గలదా

॥ పెట్టి ॥

నిచ్చలు నీసంసారపునీరధిలోన మునిగి

చొచ్చి వెళ్లి చేరేనంటే జోటు గలదా

యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యహమందే పరమిచ్చి

అచ్చు మోపి యేలఁగా నే నన్నియుఁ దెలిసితి

॥ పెట్టి ॥ 15

ముఖారి

వెనకేదో ముందరేదో వెట్టి నేను నా—

మనసుమరులు దేర మందేదొకో

॥ పల్లవి ॥

చేరి మీఁదటిజన్మమువిరులకు నోమేఁగావి

యేరూపై పుట్టుదునో యెఱఁగ నేను

కోరి విద్రుఁచఁ బరచుకొన నుద్యోగింతుఁగావి

సారె లేతునో లేవనో జాడ ధైర్య నేను

॥ వెన ॥

తెల్లవారినప్పుడెల్లా తెలిసితివనేగాని

కల్లయేదో విజమేదో కాన నేను

వల్ల చూచి కామినుల వలపించేగాని

మొల్లమై నామేను ముదిసిన దెరంగ

॥ వెన ॥

పాపాలు చేసి మఱచి బ్రదుకుచున్నాడేగాని

వైపుగఁ జిత్రగుప్తుఁడు వ్రాయు బెఱంగ

యేపున శ్రీవేంకటేశు నెక్కడో వెతకేగాని

నాపొలిదై వమపి నన్నుఁ గాచు బెఱంగ

॥ వెన ॥ 16

మరిహరి

అంతరుమారినయట్టి అవములారి

౧ పొంత సంతకూటమి పొరిచూపు గాదా

॥ పల్లవి ॥

కనక మిత్తడితోడ కలయ సరిదూచితే

౨ అనువవునా అది దోష మవుఁగాక

ఘనుడైనహరితోఁ గడుహీనదేవతల

నవిచి సరివెట్టితే ౩ మవునా భువివి

॥ అంత ॥

పట్టభద్రుఁడు గూర్పుండేబలుసింహాననముపై

వెట్టిబంటుఁ బెట్టేవారు వెఱురేకారా

గట్టిగా శ్రీహరితోడ కలగంపదేవతలఁ

బెట్టి కొలుచుట విందువెట్టి పగగాదా

॥ అంత ॥

కొంచక సింహముండేటిగుహ నుండవచ్చునా

పొంచి నక్కలకెల్ల బొక్కరేకాక

అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁ దాత్మలోనే వుండఁగాను

కొంచవుదైవాల పలువంచలనేకాక

॥ అంత ॥ 17

౧. 'పొంతనంత కూటమి పొరిచూపు గాదా' పూ.మ.పా. ఆర్థము విచార్యము.

౨. 'అను' పూ.మ.పా. యతిరంగము.

దేవగాంధారి

కల్లమాడ దొడ్లముద్ర కటకటా
చెల్లుబడికల్లులు చెప్పేరు లోకులు

॥ పల్లవి ॥

యిప్పుడేలేబ్రహ్మదేవుఁ డీప్టే వుండఁగ మీఁదటి-
వాప్పగుబ్రహ్మపట్టము వొకరికి వెచ్చపెట్టి
అప్పటి మూఁడుమూర్తులయందులో నీకవి సరి-
చెప్పఁబొయ్యే రీమాట చెల్లనా లోకులకు

॥ కల్ల ॥

తైలాసము రుద్రుఁడుగలబ్రహ్మాండకోట్లు
పోలించి విష్ణుఁడు కడుపున నించుకుండఁగాను
చారి మూఁడుమూర్తులలో సరి యీతఁ డంటాను
కూళిలె యాదేరుగాక కూడునా లోకులకు

॥ కల్ల ॥

ఘనుఁడీతనిపాదము గడిగె బ్రహ్మదేవుఁడు
మునుముట్టి శిరసున మోచె శివుఁడు
వానర మూఁడుమూర్తులం దొకఁడు శ్రీవేంకటేశ-
దనుమాట యిది తగవవునా లోకులకు

॥ కల్ల ॥ 18

రేకు 104

పాడి

తెలిసిలేమోక్షము తెలియకున్న బంధము
కలవంటిది బదుకు ఘనునికిని

॥ పల్లవి ॥

అనయము సుఖమేడ దవల దుఃఖమేడది
తనువుపై నానలేనితత్వమిది
పొనిఁగితేఁ బాపమేది పుణ్యమేది కర్మమందు
వానర పరివ్రాజనియొగికిని

॥ తెలి ॥

తగినయమృతమేది తలఁపఁగ విషమేది

తెగి విరాహరియైనదీరునికిని

పగవారనఁగ వేరి బంధులనఁగ వేరి

వెగలుప్రపంచమెల్ల విడిచివేకికి

॥ తెలి ॥

వేవేలువిధులందు వెఱపేది మఱపేది

దైవమునమ్మివయట్టిదన్యునికిని

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చిత్తములో నున్నవాఁడు

యీవలేది యీవలేది యితనిదానునికి

॥ తెలి ॥ 19

భైరవి

నీదాన్యమొక్కటే విలిచి నమ్మఁగలది

శ్రీదేవుఁడవు నీచిత్తము నాథాగ్యము

॥ పల్లవి ॥

అనుష్ఠానములు గతియని నమ్మి చేసినా

తనువిది మలమూత్రములప్రోగు

జనులలో నుత్తమపుజన్మమే నమ్మినా

వానరఁ గర్మమనేవోదానఁ బడినది

॥ నీదా ॥

దడువులకాప్రములజాడలు నమ్మినా

పొదలినమతములప్రోగు మది

మదిమదినుండిననామనసే నమ్మినా

అదియును వింద్రయాల కమ్ముడువోయినది

॥ నీదా ॥

పుత్రదారధనదాన్యభూములు ఎమ్మినా

పాత్రమగురుణానుబంధము లవి

చిత్రముగ ననుఁ గావు శ్రీవేంకటేశ వీవే

సత్రపుష్పమాత్రమే నాథ క్తియెల్లా నీకు

॥ నీదా ॥ 20

మలహరి

కంచూఁగాదు పెంచూఁగాదు కడుఁబెలుసు మనసు
యెంచరాదు పంచరాదు యెట్టిదో యీమనసు " పల్లవి "

పట్టఁ బసలేదు చూడ బయలుగా దీమనసు
నెట్టనఁ బారుచునుండు సీరూఁగా దీమనసు
చుట్టి చుట్టి పాయకుండుఁ జుట్టమూఁగా దీమనసు
యెట్టనెదుటనే వుండు నేటిదో యీమనసు " కంచూ "

రుచు లెల్లాఁ గానుపించు రూపు లేదు మనసు
పచరించు నానలెల్లాఁ బసిఁడిగా దీమను
యెచటాఁ గరఁగదు రాయీఁగాదు మనసు
యెచటా నెచటాఁ దానే యేటిదో యీమనసు " కంచూ "

తప్పక నాలో నుండు దైవముఁ గాదు మనసు
కప్పి మూఁటగరాట్టదు గాలిఁ గాదు మనసు
చెప్పరానిమహిమలక్రీవేంకటేశుఁ దలఁచి
యిప్పు డిన్నిటా గెలిచె నేటిదో యీమనసు " కంచూ " 21

గుజ్జనీ

కందిదివో నుభము గలిగినను గర్భము నిలువక మానునా
మరిసి కామ్యకర్మములకుఁ జొచ్చినమగుడఁ బుట్టువులు మానునా " పల్లవి "

పరగ వింద్రజిత్తుఁడు హనుమంతుని బ్రహ్మాస్త్రంబునఁ గట్టి
అరయ నందుపై మోకులు గట్టిన నలబ్రహ్మాస్త్రము వదలె
పరిపరివిధముల విటువలెనే హరిఁ బ్రపత్తి నమ్మిననరుఁడు
తిరుగఁ గర్మమార్గమునకుఁ జొచ్చిన దేవుఁడు దనవాత్సర్యము
వదలు " కల "

౧. ౨. "కంచూఁగాదు పెంచూఁగాదు" పూ.ము.సా.

■ పాఠలో మూడవచరణము 'దైవము' తప్ప తక్కిన పదునాల్గవర్ణకన్యకా-
లందంతటా దీర్ఘములే కలవు. పూ.ము.సా. లలో అదీర్ఘములు ప్రాస్యములైనవి.
మూడవచరణము రెండవపాదము తప్పిపోయినది. మూడవ చరణము మూడవపాదము
ఏమీవ్రాయకయే ప్రక్కదివ్వాడుతో నిలిచినది.

అరిసినసారథ్రమ విడిచి యడవిలోన జడభరతుడు

తలఁపుచు నొకయిట్టి బెంచినంతనే తనకును నారూపు దగిలె
ములుగుచు లంపటములు దెగ విడిచి మోక్షము వెదకెడినరుడు
వలవనిదుస్సంగతులు పెంచినను వాసన లంటక మానునా || కల ||

అటుగన కా బట్టినవ్రత ముండఁగ నవ్యవృత్తము చేపట్టినను

నటనల నెండును బొందక జీవుడు వదుమనె మోరుదై నట్లు
తిటుకవ శ్రీవేంకటసతి నొక్కని దాస్యము భజించినవరుడు
ఘటనల సతవిత్తైంకర్యములకు కడుఁబాత్రుఁడుగాక మానునా

|| కల || 22

శ్రీరాగం

చెల్లఁబో యాజీవు లిలఁ జేసినపాప మెంతో

పుల్లమున నున్నహరి పూరకే దన్వాయ

|| పల్లవి ||

కన్నచోటనే హరి కలఁదన్నవారికి

విన్నచోటనే విష్ణుడు వివేకులకు

పున్నతి గొలువలేక వాద్దనుండఁగా గొందరు

మిన్ను మీఁద వెదకేరు మితిమీఱఁ జదివి

|| చెల్ల ||

పట్టినదే బ్రహ్మము పరమార్థవేత్తలకు

తిట్టులోనా దైవము దివ్యులకును

ముట్టి చేత మొక్కలేరు ముందటనే వుండఁగాను

బట్టబయలు పాకేరు బహుకర్మవిదుల

|| చెల్ల ||

ఊపిరిలో దేవుఁడున్నాడు యోగీంద్రులకు

దాపున నున్నాడు హరిదాసులకును

యేపున శ్రీవేంకటేశు నేచి శరణనలేక

దాపలాప వెదకేరు నకలదేవతల

|| చెల్ల || 23

౧. 'పతియొక్కని' కాదోయి. ■■ పమానము. ద్రుతము విచార్యము. లేదా దాస్యము అనునది 'సుఖముండి' ఇత్యాదులవలె తృప్తికారకము కాదోయి.

లలిత

॥ కరణంటి మాతని ॥ సమ్మందమునఁజేసి
మరిగించి మము నేలి మన్నించవే

॥ పల్లవి ॥

పదములు సంకీర్తనలు చేసి
ప్రకటించి నిన్నుఁ బాడి పావనుడైన-
అకలంకుఁడు తాళ్లపాకన్నమాచార్యుల
వెకలియై యేలిన శ్రీవేంకటనిలయ

॥ కర ॥

నారదాదిసనకసనందనాదులవలె
పేరుపడి నిన్నుఁ బాడి పెద్దలై నట్టి-
అరీతిఁ దాళ్లపాకన్నమాచార్యుల
చేరి యేలినయట్టిశ్రీవేంకటనిలయ

॥ కర ॥

సామవేదసామగానసప్తస్వరములను
బాముతో నీసతి నిన్నుఁ బాడినయట్టి-
అముకొన్న తాళ్లపాకన్నమాచార్యుల
వేమరు మెచ్చినశ్రీవేంకటనిలయా

॥ కర ॥ 24

రేఖ 105

వరా?

అదివో విక్యకూ(నూ?)రులు అచ్యుత వీరానులు
యెదురులేనివారు యేకాంగవీరులు

॥ పల్లవి ॥

రచ్చలసంసారమనేరణరంగములోన
తిచ్చి కామక్రోధారతలలు గొట్టి
అచ్చపుతిరుమంత్రపుటారుపుబొబ్బలతోడ
యిచ్చలనే తిరిగేరు యేకాంగవీరులు

॥ అధి ॥

గ. ॥ పాట పెదతిరుమలయ్యదో, చినతిరుమలయ్యదో కావలసియున్నది. అన్నమాచార్యుల సంబంధముతో మేము గొప్పవారమైతిమని చెప్పకొనుచున్నాడు.

అ. సంబంధ: పూ.ము.పా ౩ 'అట్టి' అను విశేషణము పై పాదములోని- తాళ్లపాకఅన్నమాచార్యులతో సమసింపవలసియున్నది. సమాస విధ్యమున "అరీతిఁ" అనువేరము చొచ్చుకొన్నది. ఇట్టివికటవమాసములు ఈవాఙ్మయమున కోకొల్లలు.

మొరసి పుట్టుగులనేముచ్చుఁబొఁజుల కురికి
తెరలి నడుములకుఁ దెగవేసి
పొరిఁ గర్మముఁ బొడిచి పోటుగంటులఁ దూరి
యెరగావి తిరిగేరు యేకాంగవీరులు

॥ అది ॥

వాడ్డినదేహములనేపూర్ణలోపల చొచ్చి
చెడఁ యహంకారమును చెఱులుఁబట్టి
అడ్డమై శ్రీవేంకటేశు నంద నుండి లోకులనే-
యెద్దల జూచి నవ్వేరు యేకాంగవీరులు

॥ అది ॥ 25

సాళంగం

జ్ఞానులాల యోగులాల సకలవిరక్తులాల
నానావిధాల వివి నమ్మేరు నుండి

॥ పల్లవి ॥

అలరియింతులయధరామృతము లివియెల్ల
కాలకూటవిషములకరణి నుండి
శీలముతో వీరలచెట్టులవట్టుటలెల్లా
బాలనాగాలఁ దొడికి పట్టుట నుండి

॥ జ్ఞాను ॥

కాంతలు నవ్వుచునైనాఁ గన్నులఁ జూచినచూపు
పంతమున నలుగులపాఁతర నుండి
బింతుల నెడుటనున్నపడఁతులచన్ను లివి
కంతల నొడ్డినబడిగండ్లు నుండి

॥ జ్ఞాను ॥

జివ్వనపుఁగామినులసరసపుమాటలెల్లా
మవ్వమైనయట్టిచొక్కుమంత్రాలు నుండి
యివ్వలను శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసుల కివి
చివ్వనఁ జెప్పినట్టు చేనేవి నుండి

॥ జ్ఞాను ॥ 26

౧. 'అహంకారమును' కావచ్చు. ౨ జ్ఞానులార' ఇక్కడికి బదులుగ 'జ్ఞానులాల' ఇక్కడిగనే ఈరేకులో పెక్కుతావుల సంబోధనము కావచ్చుచున్నది.

కాంబోది

సంతలే చొచ్చితిఁగావి సరకుఁ గాననైతి
యంతట శ్రీహరి నీవే యిటు దయఁజూడవే || పల్లవి ||

కాంతచనుఁగొండలు కడకు నెక్కితిఁ గావి
యెంతైనా మోక్షపుమెట్లు యెక్కరే నైతి
అంతట జవ్వనమనేఅడవి చొచ్చితిఁగావి
సంతతహరిఁ థత్తైనేసంజీవి గాననైతి || సంత ||

తెగి సంసారజలధిఁ దిరుగులాడితిఁగావి
అగడై వైరాగ్యరత్న మది దే నైతి
పొగరుజన్మాంరణభూములు చొచ్చితిఁగావి
పగటుఁగామాదులపగ సాధించ నైతి || సంత ||

తనువనియెడికల్పతరువు యెక్కితిఁగావి
కొనవిజ్ఞానపంఘు గోయరేనైతి
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కమ్మర నీతృపచేతఁ
దవిసి యేవిధులనుఁ దట్టువడనై || సంత || 27

సాళంగనాట

నాకు నందు కేమివోడు నన్ను నీ వేమిచూచేవు
నీకరుణ గలిగితే వించి చూపవయ్యా || పల్లవి ||

మోరమైనదేహపుదుర్గుణ మేమిగలిగిన
అరసిఁ బ్రకృతిఁబోయి అడుగవయ్యా
నేరసనాజన్మముతో నేరుపేమిగల్గా నమ్ము
దారుణిఁ బుట్టించినవిరాట నడిగవయ్యా || నాకు ||

౧. 'తత్తైనే' పా.ము.సా. తత్తి+అనే=తత్తైనే. ఇట్టి నందుట ఈనాట్యయమున
గోరం. ౨. 'విదుం' రేఖ.

పంచేంద్రియములలోవిపాస మేమిగలిగినా
అంచెలఁ గామువిఁబోయి అడుగవయ్యా
ముంచిననాకర్మములో మోసమేమి గలిగినా
మంచితనానఁ జేయించేమాయ నడుగవయ్యా

॥ నాకు ॥

అన్నిటా నావెనకటిఅపరాధ మేమిగల్గె
మన్నించి నాగురుఁ జూచి మానవయ్యా
మిన్నక శ్రీవేంకటేశ మీదిపను లేమిగల్గె
విన్నుఁ జూచుకొని నన్ను నీవే యేలవయ్యా

॥ నాకు ॥ 28

దేసాక్షి

మఱి హరిదాసుఁడై మాయలఁ జిక్కువడితే
వెఱపించఁబోయి తానే వెఱచినట్లవును

॥ పల్లవి ॥

భూరుఁడైనవాఁ దేదఁజొచ్చిన లద్దము లేదు
అరీతిజ్ఞానికి విధు లద్దము లేవు
కారణాన నప్పటినిఁ గలిగెనా నది మరి
తేరినసిక్ల వండు దేరిన ట్లవును

॥ మఱి ॥

నిరులరాజై నేమిసేసిన నేరమి లేదు
పరమాధికారియైతేఁ బాపము లేదు
అరసి తనకుఁదానే అనుమానించుకొనెనా
తెరువే పోఁ నుంకిరిఁ దెలిపిన ట్లవును

॥ మఱి ॥

భూమెల్ల మేసినా నాఁబోతుకు బందె లేదు
నేమవుఁబ్రపన్నునికి వింద లేదు
యీమేర శ్రీవేంకటేశ్వరుని కరణవి
సోమరి కర్మమంటితే జంటఁగ కతవును

॥ మఱి ॥ 29

ముఖారి

నేమే బ్రహ్మమనుంకోనేరము; నేము—

కామించిన స్వతంత్రము గడు లేదుగాన

॥ పల్లవి ॥

క్షణములోపలనె సర్వజీవావస్థలూను

గణుతించేవాఁ దొక్కఁడు గలఁడు వేరే

అణుమహత్త్వములందు నతర్కమైనవాని

ప్రణుతించి దాసులమై బ్రదికేముగాని

॥ నేమే ॥

పనిగాని యేలుటకు బ్రహ్మాదిదేవతలఁ

గనిపించేవాఁ దొక్కఁడు గలఁడు వేరే

ననిచి సిరుల లక్ష్మీనాథుడైనవాని—

పనులవారము వేము బ్రదికేముగాని

॥ నేమే ॥

నతతరక్షకుఁడయి శంఖచక్రధరుఁడయి

గతి శ్రీవేంకటపతి గలఁడు వేరే

అతనిమఱిగను చొచ్చి యానందపరపశానఁ

బ్రతిలేక యిందరిలో బ్రదికేము గాని

॥ నేమే ॥ శ్లో

రేకు 108

శంకరాభరణం

ఇందుకేపో వెరగయ్యా నేమందును

కందులేనినీమహిమ కొనియాడఁగలనా

॥ పల్లవి ॥

అటు దేవతలకెల్ల నమృతమిచ్చిననీవు

యిటు వెన్న దొంగిలుట కేమందుమ

పటుగతి బలీందువి బంధించినట్టినివు

నట రోలఁగట్టువద్దచందాన కేమందును

॥ ఇందు ॥

౧. 'కొనేరము' పూ.ము.పా. ౨. 'స్వతంత్రముడుగ లేదు గాన' పూ.ము.పా.
ఇక్కడ 'స్వతంత్ర'శబ్దము భావప్రధానవిశ్లేషము.

కరిగి యాకరిరాజుఁ గరుణఁ గాచిననీవు
యిల నావులఁ గాచుట కేమందును
తలఁప బ్రహ్మాదిదేవతలకుఁ జిక్కిననీవు
చెలులకాఁగిళ్లకుఁ జిక్కితి వేమందును

■ ఇందు ■

భావింప నస్పటికంఠేఁ బరమమూర్తివి నీవు
యావల బాలుఁడనైతి వేమందును
కావించి బ్రహ్మాండాలు కడుపున విడుకొని
శ్రీవేంకటాద్రి పరికింప వేమందును

■ ఇందు ■ 31

పాడి

వెన్నలుదొంగిలునాటివెట్టివా నీవు
విన్నకన్నజాడ గాదు వెట్టివా నీవు

■ పల్లవి ■

చేరి విన్నునొల్లనట్టిజీవుల నీవుదరాన
వీరుఁడనై మోఁచేవు వెట్టివా నీవు
నారపేరు నుడిగితే నాపేరంటాఁ దగిలేవు
వీరానఁ జుట్టమనై వెట్టివా నీవు

■ వెన్నె ■

బంటులై నవారికిఁ బరకంఠుఁడనై యీ—
వెంటవెంట దిరిగేవు వెట్టివా నీవు
అంటే ననరాదు రెఁడుఅడుగులకే చొచ్చేవు
వింటే మాకు నవ్వువచ్చి వెట్టివా నీవు

■ వెన్నె ■

పావనులయి లోకమెల్లా బడుకుమంటాఁ బేళ్లు
వేవేలు వెట్టుకొంటివి వెట్టివా నీవు
శ్రీవేంకటేశుఁడనై చెంది వరము లిచ్చేవు
వేవేగ నెవ్వరితే నా వెట్టివా నీవు

■ వెన్నె ■ 32

రానుక్రియ

అయ్యో వారిభాగ్య మంతేకాక

నెయ్యపువెన్న వట్టుక నెయ్యి పెదకేరు

॥ పల్లవి ॥

దేవుడు వెల్లపిరై చిక్కులెల్లా యిందఁగా

సోవల నాస్తికునకు కూన్యమై తోచు

యీవల వాన గురిసి యేరెంతబంటి వారినా

కావరపుజీవునకు యిగతుగతుకే

॥ అయ్యో ॥

హరి శరణందేఁ గాచేఅట్టియుపాయమే వుండఁగ

విరసానకుఁ గర్మమే వెగళమాయ

పరగ నరులెల్లాఁ బట్టపగలై యుండఁగా

అరయఁ గొన్నిజంతుల కంధకారమాయను

॥ అయ్యో ॥

యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డెడబనే వుండఁగాను

అక్కటా మూఁడున కెందు ననుమానమే

మక్కువ నింతా నమృతమయమైనఁ గోడికి

తెక్కుఁ దవ్వఁబొయ్యేది తిప్పపెంటలే

॥ అయ్యో ॥ 33

లలిత

కరుణించు మీఁకినైన కాపురమా

కరికరిఁ బెట్టకుమీ కాపురమా

॥ పల్లవి ॥

కలలోనిసుఖమైనకాపురమా

కలుషమేరవియైనకాపురమా

కలను బేహరపుకాపురమా

కలఁడు మాకిదే హరి కాపురమా

॥ కరు ॥

గంటవేటలో తగులుకాపురమా
కంటవత్తివెట్టికాచేకాపురమా
గంటుగిందుగాఁ బొరవేకాపురమా
కంటిమి శ్రీపతికృప కాపురమా

॥ కరు ॥

కావిరి వెట్టిచేరాయి కాపురమా
కావరిసినట్లయ్యేకాపురమా
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి విన్ను నన్ను నొక్క -
తై వళము అనేసెఁగదోకాపురమా

॥ కరు ॥ 34

పాడి

వేసరకు వీఁ దేల యనకుము పిడువ విన్నిఁక కరణు చొచ్చితి
నీసరెవ్వరు లేరు వెదకివ నిండుబండికిఁ జేబ వేఁగా ॥ పల్లవి ॥

మీరు నాకుఁ గలరు నేనేమి సేసినఁ గాతురవియెడి -
చీరతను జము సరకు గొనకే తివిరిఁ సేసితిఁ బాపము;
వోరసేయుచు నెంతలేదవి పూరకే మీరుంటిరేవియు
వారికిని గొరగాను; నే నెవ్వరిని నెఱుగను మిమ్మేకావి ॥ వేస ॥

మిమ్ముఁగొలిచినగర్వమువ నేమీఁ జేయక కాలమందే,
నమ్మి కర్మములెల్ల మానితి నాకునాకే వేసరి;
దొమ్మి కోపక మీకు నాకును దూరమనుచుఁ బరాకుచేసిన,
యిమ్ములను నన్నవియు రోసును యేల నా కవి ఏవేకాక ॥ వేస ॥

నీకు మొక్కినమందెమేళము నే నొక కాండ సేసుక
లోకములదేవతలకెల్లను లోను వెలిగా నైతి;
యీకడను శ్రీవేంకటేశుఁడ యిప్పు డిటు ననుఁగరుణఁజూచితి
చేకొనుచు వారె మెత్తురు చెలఁగి నీకింకరుఁడననుచు ॥ వేస ॥ 35

వరాళి

ఏమందురు యీమాటకు విందరూ విన్ను
సీమాయ యెంతైనా విన్ను మించవచ్చునా || పల్లవి ||

నేను విన్నుఁ గొలిచితి నీవు నన్ను నేరితివి
పావి పంచేంద్రియాలేల పవిగొనీవి
కావిలేవిబంట్లఁ దేరకాండ్లు వెట్టిగొనఁగ
దానికి నీ కూరకుండ దర్మమా సర్వేశ్వరా || ఏమం ||

పుట్టించినాఁడవు నీవు పుట్టినవాఁడను నేను
పట్టి కర్మమేల నన్ను బాధపెట్టిని
వొట్టినసొమ్ముకు వేరొకరు చేయిచాఁచితే
తట్టి నీవు వహించుకోఁదగదా సర్వేశ్వరా || ఏమం ||

యెడల నీవు గలవు యిహములో నేఁ గలను
చెదరినచిత్తమేల చిమ్మిరేచీవి
అదన శ్రీవేంకటేశ ఆరితేరినట్టిసమ్ము
వదలక రక్షించుకో వన్నెగా సర్వేశ్వరా || ఏమం || ౫౫

రేకు 107

సాళంగనాట

ఆమీఁదివిజనుల మరయలేము
పామరపుదాయలకే త్రవసితిమయ్యా || పల్లవి ||

మనసునఁ దాగి మదియించివున్నట్టు
నవచి గిలిగింతకు నవ్వినయట్టు
యెనపి సంసారసుఖ మిది విజమునేసుక
తవివొంది యిందులోనే తడఁబడేమయ్యా || ఆమీఁ ||

బొమ్మలాట విజయః బూచి చూచి మెచ్చినట్లు
 తెమ్మగా శివమాదీ తా దేవరై నట్లు
 కిమ్మల యాజన్మముదు కిందుమీదు ౧ నేతక
 పమ్మి తోగములనేతెప్పల దేవేమయ్యా || ఆమీ ||

బాలులు యిసుకగుళ్లు పసఁ గట్టు కాదీనట్లు
 వీలి వెట్టివాఁడు గఁతువేసినయట్లు
 మేలిమి శ్రీవేంకటేశ మిమ్ముఁ గొలువక నేము
 కాల మూరకే యిన్నాళ్లు గదపితిమయ్యా || ఆమీ || 37

దేసాక్షి

దేవ నీదయ యెంతునో దివ్యసుత మెంతునో
 కావించి గఁటగటుక కాచుకందే విదివో || పల్లవి ||

వెదక నావసమా వేగుదాఁకా నిన్గు నేను
 కదిసి నీమూరితి కానవసమా
 యెదుట శంఖుచక్రాల యెట్టిదై వమ నేనని
 పొదుగుచు నీకునీవే పొడచూపేవుగాక || దేవ ||

పొగడ నావసమా పురుణించి నీగుణాలు
 తగుల నావసమా నీతలఁపెఱిఁగి
 విగిడి వేదకాస్త్రాల నిన్ను నీవే చెప్పుకొని
 పగటుమాయజ్ఞానము పాపే వింతేకాక || దేవ ||

కొలువ నావసమా గుఱుతెఱిఁగి నీవెంట
 చెఱిగి నాచేతులఁ బూజించవసమా
 పలిచి శ్రీవేంకటేశ నీవే నాయదలో నుండి
 మలసి పెరరేపుచు మన్నించేవుగాక || దేవ || 38

౧. 'వెం(గ)క' పూ.ము.పా. ౨. 'యెట్టిదైవ మనేనని' పూ.ము.పా. 'యెట్టి దేవము' కావచ్చు.

కన్నడగోళ

నన్ను వింతగా గడించి నాయమా దిగవిడువ
అన్నిటా రక్షించకపో దంతర్యామి " పల్లవి "

సౌము వోవేసినవారు చుట్టచుట్ట పీడులెల్లా
కమ్ముక వెదకీనట కన్నదాకాను
నమ్మినకానములో నన్నుఁ బడవేసుకొని
అమ్మరో పూరకుందురా అంతర్యామి " నన్ను "

వోడబేరమాడేవారు వొకదరి చేరిచి
కూడినయర్థము గాచుకొనీనట
యీదనే ప్రపంచములో విట్టె నన్ను దరిచేర్చి
వోడక కాచుకోరాదా వోయంతిర్యామి " నన్ను "

చేరి వుప్పమేవారు చిట్లు వేఁ గన్నడట
పూరకే శ్రీవేంకటేశ వోపికతోడ
ఆరయ నన్నుఁ బుట్టించినట్టివాడవు నాథార-
మేరీతి నై న మోవు మిత్ర వంతర్యామి " నన్ను " 38

భూపాళం

హరివారమైతిమి ము మృవుఁగాదనఁగరాదు
తరముగా దిశను మాతప్పులు లోఁగొనరో " పల్లవి "

వెన్నడించిసూడువట్టేవిష్టుమాయ నీకు నేము
యిన్నిటాఁ బంతమిచ్చేము యింకఁ గావరో
నన్నం వెట్టిగానేటిసంసారబంధము నీకు
మున్నె కిందుపడితిమి ముంచి దయఁజూడవో " హరి "

'సౌము + వో వేసిన' కావచ్చు.

అడించేటికామక్రోధాదిజాణరులార

వోదితిమి మీకుఁ దొల్లె వారయకరో

వీడవికర్మమ దిట్ట వెఱచి పూరి గఱచే-

మీడనే ధర్మదార మా కిఁకనైనాఁ బట్టవో "హరి"

దక్కఁగొన్నమాలోనితనుభోగములార

మొక్కితిమి మాకుఁ గొంతమొగమోదరో

యొక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డేరె మాజన్మములార

గక్కన వేఁడుకొంటిమి కపటాలు మానరో "హరి" ౪౦

బోళి

అతిసులభం విదె శ్రీపతి శరణము అందుకు నారదాదులు సాక్షి

ప్రతిరే దిదియే నిత్యానందము బహువేదంబులె యివే సాక్షి "పల్లవి"

వేనరకుమీ జీవుఁడా వెదకివెదకి దైవమును

అనపాటుగా హరి యున్నాఁ దిదె అందుకుఁ బ్రహ్లాదుఁడు సాక్షి

మోసపోకుమీ జన్మమా ముంచినయనుమానములను

సేవినతక్తికిఁ జేటు లేదు యీసేత తెల్ల ద్రువుఁడే సాక్షి "అతి"

తమకించకుమీ దేహమా తగుసుఖదుఃఖంబుల నలసి

అమితము నరహరికరుణ నమ్మితే నందుకు నద్వనుఁడే సాక్షి

శ్రమయకుమీ వివేకమా బహుకాలంబులు యీఁదీది

తమితో దాస్యము తను రక్షించును దానికి బలీంద్రుఁడే సాక్షి "అతి"

మరిగివుండుమీ వోజిహ్వా మరి శ్రీవేంకటపతినుకులు

అరయఁగ విదియే యీదేరించును అందుకు వ్యాసాదురె సాక్షి

తిరుగకమీ విజ్ఞానమా ద్రిష్టపుమాయలకును లోఁగి

సరిరే దితవిపాదసేవకును సనకాదులబ్రదుకే సాక్షి "అతి" 41

లలిత

సమస్తమును దుర్లభమే

అదె సులభుడు మాహరి యొకడే

॥ పల్లవి ॥

మరలును నడలును సౌంపగుసిరులును

వారసిన విన్నియు నుపాధులే

విరుపాధికుడును విజకరుణావిధి

ఆరయగ విదె మాహరి యొకడే

॥ తుద ॥

అందరియీవులు నఖిళకర్మములు

అందఁగరావిప్రయాసములే

యిందిరారమణి నేచిననే విది

చెందిరు సుజనులు చెప్పంగలదే

॥ తుద ॥

యితరోపాయము లేవి చూచినా

శ్రుతివిరహితములు కూన్యములే

రతి శ్రీవేంకటరమణునిమతి యిది

హితపరిపూర్ణం విది యొకటే

॥ తుద ॥ 42

శ్లో 108

లలిత

ఎవ్వరిభాగ్యం బెట్టున్నదో

దవ్వు చేరువకు తానే గురుకు

॥ పల్లవి ॥

పరమమంగళము తగవన్నామము

మెలఁకు నరులకు కుభకరము

యిరవుగ నెఱిగిన యెదుటనె వున్నది

వరుసల ముఱచినవారికి మాయ

॥ ఎవ్వ ॥

వేదాంతసారము విష్ణుభక్తి యది
అదిమునులమత మయినది
సాదించువారికి సర్వసాధనము
కాదని తొలఁగినఁ గడుకూన్యంబు || ఎవ్వ ||

చేతినిదానము శ్రీవేంకటపతి
యేతలఁ జూచిన నిందరికి
నీతియు విదియే నిజసేవకులకు
పాతకులకు నది భవసాగరము || ఎవ్వ ||

దన్నానీ

హరిదాసులతోడ నల్పులుం సరెనరాదు
గురుఁడు శిష్యుఁడైననే గుణి దప్పుఁగానా || వల్లివి ||

కోరి ముత్యపుఁటిప్పలఁ గురిపినవానయు
సారెఁ బెంకులలోవాన సరియౌనా
శ్రీరమణుఁ డిన్నిటానుఁ జేరియుంటే నుండెఁగాక
సారెకుఁ బాత్రాపాత్రసంగ || హరి ||

మలయాద్రి || మాఁకులును మహిమీఁదిమాఁకులును
చలమున నెంచిచూడ సరియౌనా
అరిరి దేవుఁడు అంతర్యామియైతే నాయఁగాక
తెలియఁగ జేత్రవాని దిక్కులందు లేదా || హరి ||

అమరులజన్మములు నసురలజన్మములు
జమశిఁ బుట్టినంతలో సరియౌనా
అమరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాకుమైతే నాయఁగాక
తమితో నదికాతిభేదములు లేవా

దేసాళం

నే నవఁగా నెంతవాఁడ నెఱుఁపుజీవులలోన
యీనెసాన రక్షించి నీళ్ళరుదేకాక

॥ పల్లవి ॥

యెవ్వరు బుద్ధిచెప్పిరి యిలపై జీమలకెల్లా
నెవ్వగఁ బుట్టలఁ గొల్చు నిండుకొమ్మని
అవ్వల సంసారబ్రాంతి అనాదినుండియు లోలోఁ
దవ్వించి తలకెత్తెయంతర్యామేకాః

॥ నేన ॥

చెట్టుల కెవ్వరు బుద్ధిచెప్పేరు తతికాలానఁ
బుట్టి కాచి పూచి సిండాఁ బొదలుచువి
గుట్టుతో జై తన్యమై గుణములన్నిటికిని
తిట్టపెట్టి రచించినదేవుఁ డింతెకాక

॥ నేన ॥

బుద్ధులెవ్వరు చెప్పిరి పుట్టినట్టిమెకాలకు
తిద్ది చన్నుదాగి పూరి దినుచువి
పొద్దువొద్దు లోన నుండి తోగములు మఱివిన-
నిద్దపుశ్రీవేంకటాద్రినిలయుండేకాక

॥ నేన ॥ 45

రామక్రియ

తెలిసినవాఁడాఁ గాను తెలియనివాఁడాఁ గాను
యల నొకమాట నీ కెత్తిచ్చితిఁగాని

॥ పల్లవి ॥

పుట్టించేవాఁడవు నీవే బుద్ధిచ్చేవాఁడవు నీవే
యెట్లున్నా నసరాధ లేవి మాకు
అట్టు నన్నవారముగా మనఁగా నీచిత్తమెట్లో
కిట్టి నొకమాట నుడిగితి నింతెకాని

॥ తెలి ॥

మనసులోపల నీవే మరి వెలుపల నీవే
యెనసి అపరాధాలు యేవి మాకు
నిను నొగదవలేము నీసరివారముఁ గాము
అనవలసినమాట అంటి మింతేకాని

॥ తెలి ॥

అంతరాత్మవును నీవే అన్నిటాఁ గావఁగ నీవే
యెంతైనా నిపరాధా లేవి మాకు
వింత లేక శ్రీవేంకటవిభుఁడ నీబంటు వింతే
వంతుకు నే నొకమాట వాకుచ్చిరిఁగాని

॥ తెలి ॥ 46

సాళంగనాట

నీయఁతటివా రెవ్వరు నీకు నెదురేది మోక్షము
చాయల నీసుద్ది విని శరణంటి నేను

॥ పల్లవి ॥

కావలెనంటే దొర్లి కంభము చిండుకవెళ్లి
తైవళమై ప్రహ్లాదుఁ గావవా నీవు
లేవలనంటే బ్రహ్మదేవునికి వేదములు
సోవల సముద్రమయిన చొచ్చి లేవా నీవు

॥ నీయం ॥

పట్టియే త్రవలెనంటే బాతానానఁ బద్ధకొండ
తట్టియే పాలవెల్లి దచ్చవా నీవు
మట్టుపెట్టవలె నంటి మరి భూమి చాపగాఁగ
చుట్టుకపోతేఁ దెచ్చి సొంపుగ విలుపవా

॥ నీయం ॥

పక్షపాతమయ్యేనంటే బాండవుల గెలుపించి
యీక్షితి యేలించి చనవియ్యవా నీవు
రక్షించేనంటే గాతరాన శ్రీవేంకటాద్రిఁ బ్రా-
త్యక్షమే మావంటివారిఁ దగఁ గరుణించవా

॥ నీయం ॥ 47

సామంతం

అందరివలెనే వున్నాఁ దాతఁడా వీఁడు
యిందుముఖులఁ గూడినాఁ డీతఁ డానాఁడు || పల్లవి ||

యిందరూ నేఁజేఁటఁ జేసేయింద్రయాగపుముద్దలు
అందుకొని యారగించినాతఁడా వీఁడు
చెంది మునులనకులసతఁ డెప్పించుక మంచి-
విందు లారగించినాఁడు వీఁ డానాఁడు || అంద ||

కొలుత బ్రహ్మదాఁచినదూడలకు బాలులకు
అలరి మాడుగడించినాతఁడా వీఁడు
నిలుచుం దేడుదినాలు నెమ్మది వేలఁ గొందెత్తి
యిల నాపులఁ గాచినాఁ డీతఁ డానాఁడు || అంద ||

బాలుఁడై భాశనాగుల బలురక్కసులఁ జంపి
అలరియాటలాడినయాతఁడా వీఁడు
యారీల శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కినాఁడు కొలుతే
యేలెను బ్రహ్మాదుల నీతఁ డానాఁడు || అంద || 48

రేఖ 109

రేసాక్షి

ఏవీ సుసాయాలుగావు యెక్కువ తత్తేకాని
దావతిఁ బడక యిది దక్కితే సులభము || పల్లవి ||

ముంటిపై సుఖమందుట ముక్కున నూరుపువట్టి
దంటవాయువు గెలువఁదలఁచేదెల్లా
వెంటికవట్టుక పోయి వెసఁ గొండ వాఁకుట
వెంటఁ గర్మమార్గమున విష్ణుని సాదించుట || ఏవీ ||

యేనుగుతోఁ బెనఁగుట యిల నిరాహారియై
కానవిపంచేంద్రియాలఁ గట్టఁబోవుట
నావిం చినుపగుగిట్ల నమలుట బలిమిని
ద్యానించి మనసుఁబట్టి దై పమా సాదించుట

॥ ఏవీ ॥

దప్పికి నెండమావులు దాగ దగ్గరఁబోవుట
తప్పుఁజదువులలోఁ దత్త్వము నెంచుట
విప్పిచవి యడుగుట పెక్కుదై వాలఁ గొలిచి
కప్పిన శ్రీవేంకటేశుకరుణ సాదించుట

॥ ఏవీ ॥ 49

7

శంకరాభరణం

అప్పుడు దై వాలరాయఁ దాదిమూల మీతఁడు
యప్పు డిట్టిమహిమల నెక్కుదాయ నీతఁడు

॥ పల్లవి ॥

చైతాని వాఁకాలుతె చేసినపన్నీరుకాపు
తోకఁ గాలువలై సొరిది జార
నై కపునీలాద్రినుండి జలజలబారేటి-
రేకలనెలయేరులరితి నున్న దిదివో

॥ అప్ప ॥

తెప్పలుగా గుప్పినట్టితెల్లవికప్పురకాపు
చిప్పిలుచు వెన్నెలలై చిందఁగాను
పుప్పొడిఁదోఁగినకల్పభూజము విలుచున్న -
చొప్పున నున్నాఁడిదివో సొంపులు మీరుచును

॥ అప్ప ॥

పొందుగ నంతటిమీఁదఁ బూసినపునుగుకాపు
కందువ మాణిక్యముల గవియైనట్టు
అంది శ్రీవేంకటేశ్వరు కదె యలమేలుచుంగ
చెంది యరకఁ గట్టఁగా శ్రీవిఘ్నేదై విలిచె

॥ అప్ప ॥ 50

మలహరి

ఏమి నేనే మిఁక నేము యెంతని దాచుకొందుము

నీమహిమ యింతంతననేరము నేమయ్యా

॥ పల్లవి ॥

అంది నిన్ను నొకమాటు హరి యని నుడిగితే

పొందినపాతకమెల్లాఁ బొలిసిపోయ

మందలించి మఱి యొకమాటు నుడిగినవల -

మందె నీ కప్పగించితి మదిగోవయ్యా -

॥ ఏమి ॥

యిట్టై మీకు రెందుచేతులె తొకమాటు మొక్కితే

గట్టిగా విహవరాలు గలిగె మాకు

దట్టముగ సాష్టాంగదండము వెట్టినవల -

మట్టై నీమీఁద నున్నది అదిగోవయ్యా

॥ ఏమి ॥

సరుగ నీకొకమాటు శరణన్నమాత్రమున

సిరుఁ బుణ్యుఁడ నైతి శ్రీవేంకటేశ

ధరలోన నే నీకు దాసుఁడనై నవల -

మరయ నీమీఁద నున్న దదిగోవయ్యా

॥ ఏమి ॥

సాళంగం

ఎక్కడిమతము లింక నేమి సోదించేము నేము

తక్కక శ్రీవతి నీవే దయఁజూతుగాక

॥ పల్లవి ॥

కాదనఁగ నెట్టువచ్చు కన్నులెడిటిలోకము

లేదనఁగ నెట్టువచ్చు లీలకర్మము

నీదాసుఁడ ననుచు నీమరఁగు చొచ్చుకొంచే

యేదెసనె నాఁ బెట్టి యీదేరింతుగాక

॥ ఎక్క ॥

తోయ నెట్టువచ్చు మించి తొలఁకేటిసీమాయ
 పాయ నెట్టువచ్చు యీభవబంధాలు
 చేయార విన్నుఁ బూజించి చేరి నీముద్రలు మోచి
 యాయెడ మందఁగా నీవే యీదేరింతుగాక ॥ ఎక్క ॥

తెలియఁగ నెట్టువచ్చు ద్రిష్టమైవసీమహిమ
 తలఁచఁగ నెట్టువచ్చు తగునీరూపు
 నెంపై శ్రీవేంకటేశ నీవు గలవమందఁగా
 యిలమీఁద మమ్ము నీవే యీదేరింతు గాక ॥ ఎక్క ॥ ౧౧

కుద్ధవసంతం

పురుషోత్తముఁడ నీవు, పురుషాధముఁడ నేను
 ధరలో నాయందు మంచితన మేది ॥ పల్లవి ॥

అనంతాపరాధములు అటు నేము నేనేవి
 అనంతమయినదయ అది నీది
 విను నెఱుగకుండేటిసీమగుణము నాది
 నను నెడయకుండేగుణము నీది ॥ పురు ॥

సకలయాచకమే సరుస నాకుఁ బని
 సకలరక్షకత్వము సరి నీవని
 ప్రకటించి విన్ను దూరేపలుకే నా కెప్పుడూను
 వెకలివై వనుఁగాచేవిధము నీది ॥ పురు ॥

నేర మింతయును నాది నేరు పింతయును నీది
 సారెకు నజ్ఞాని నేను జ్ఞానిని నీవు
 యీరితి శ్రీవేంకటేశ యిట్టే నన్ను నేలితివి
 భరుణిలో విందెను ప్రతాపము నీది ॥ పురు ॥ ౧౩

గుండక్రియ

నారాయణాచ్యుతానంత గోవిందా

నేరరాదు విజ్ఞానము నీ వియ్యక లేదు

॥ పల్లవి ॥

విగమాంతవిదులై తే విన్నెఱుగుదురుగాక

మృగసమానులకేల మీమీదిభక్తి

వెగటుగాఁ గృపతోడ విశ్వరూపు చూపినాను

పగటుదుర్యోధఁనుదు బహురూప మనఁదా

॥ నారా ॥

చిరపుణ్యులై తే మీ నేవలు సేతురుగాక

దురితచిత్తులకు మీతోవ యేటికి

గరిమఁ బ్రత్యక్షమై కంఠములోఁ గలిగినా

పారణ్యకళిపుఁడు మి మ్మెంచి శరణనెనా

॥ నారా ॥

దేవతలయితే మిమ్ముఁ దెలియనేర్తురుగాక

యేవల నసురలు మిమ్మెఱిఁగేరా

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిరితో నీ వుండఁగాను

తేవలనంసారు లెఱిఁగియును మఱవరా

॥ నారా ॥ ॥

రేకు 110

శంకరాభరణం

లేదు భయము మఱి కాదు భవము

ఆదియు నంత్యముఁ దెలిసిన హరియాజ్ఞేకాన

॥ పల్లవి ॥

తలఁపులుగడుగక వొడ లటు తాఁ గడిగిన నేమి

వెలుపలికాంక్షలు వుడుగక విధులుడిగిన నేమి

అలరుచు శ్రీహరిదాస్యము అతుమఁ గలిగినయాతఁడు

చెలఁగుచు పనులె నా సేసిన మరి యేమి

॥ లేదు ॥

పొంచినకోపము విడువక భోగము విడిచిననేమి
 పంచేంద్రియములు ముదియక పైముదిసిన నేమి
 వించినదై వము నమ్మిన విర్యరుద్రయనయాతఁడు
 యెంచక యేమార్గంబుల నెట్టుండిన నేమి ॥ లేదు ॥

వేగమె లోపల గడుగక వెలి గడిగిన నేమి
 యోగము దెలియక పలుచదువులు దెలిసిన నేమి
 యాగతి శ్రీ వేంకటపతి నెఱిగి సుఖించేటియాతఁడు
 జాగుల ప్రపంచమందును నతమైన నేమి ॥ లేదు ॥ 55

గుండక్రియ

హరిత క్రింద యెక్కినట్టివారలే కావి
 తరఁగుమొరఁగులను దాటలే రెవ్వరును ॥ పల్లవి ॥

నిండుఁజింతాజలదికి నీళ్లు దనచిత్తమే
 దండిపుణ్యపాపాలే దరులు
 కొండలవంటికరళ్లు కోరికె లెందు చూచినా
 తండుముందుపడేవారే దాటలే రెవ్వరును ॥ హరి ॥

ఆపదలు సంపదలు ఆందులోవిమకరాలు
 కాపురపులంపటాలే తై యొత్తులు
 దాపలపుగుణములే సరిఁజొచ్చేయేరులు
 దాపుదండ చేకొని దాటలే రెవ్వరును ॥ హరి ॥

నెలవై శుభ్రునగ్గులే నిచ్చులుఁ బోటునుఁ బాప
 బలువై నయాకే బడదాగ్ని
 యెలమి శ్రీ వేంకటేశహతులకే కార్కుడ
 తలఁచి యితరులెల్ల దాటలే రెవ్వరును ॥ హరి ॥ 56

గౌళ

ఈతవిఁ గొలిచితేనే యిన్ని గొలలునుఁ దీరు

చేతనఁబెట్టుపుణ్యాలు చేరువనే కలుగు

॥ పల్లవి ॥

పట్టి కాళింగునిఁ దోలి పాముకొల దీర్చినాఁడు

బట్టబాయిటనే రేపల్లెవారికి

అట్టె పూతనఁ జంపి ఆడుఁగొల దీర్చినాఁడు

గట్టిగాఁ గృష్ణుఁడు రోకమువారికెల్లను

॥ ఈత ॥

బలురావణుఁ జంపి బాఁసనకొల దీర్చినాఁడు

యిలమీఁదఁ గలిగినఋషులకెల్లా

కొలఁదిమీరినయట్టికోతికొల దీర్చినాఁడు

సొలసి రామపుఁ డదె సుగ్రీవునికిని

॥ ఈత ॥

వొలిసి పురాలు చొచ్చి పూరఁ గొల దీర్చినాఁడు

ఆల తనదాసులై నఅమరులకు

నిలుగుఁగొలలు దీర్చి పేన వరా లిచ్చినాఁడు

చెలఁగి పరుషలకు శ్రీవేంకటేశుఁడు

॥ ఈత ॥ 57

శ్రీరాగం

వివేకించ వేళ లేదు విజ్ఞానమార్గమందు

తవసంపదలినెద్దపాఁజు చూచి జీవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

చిత్తమవియెడిమహాసింహాసనం బెక్కి

హత్తిబహుపరాకాయ నదె జీవుఁడు

గుత్తపుడేహమనేటికొలుపుకూటములోన

జొత్తుఁ బ్రకృతినట్లము చూచిని జీవుఁడు

॥ వివే ॥

గ. 'గోల' పూ.మ.పా ౨, 'చేతనంబెట్టు' పూ.మ.పా "చేతనం = బుద్ధి యందు; పెట్టు = వుంచుకొన్న" కావచ్చు "ప్రతిపక్షస్తి చేతనా" అని అమరము.

పంచేంద్రియములనేబలుతేజీలపై నెక్కి
అంచల వయ్యాళిదోలీ నదె జీవుడు
మంచినకర్మములనేముద్రలపెద్దెలు దెచ్చి
సంచముగా లెక్కవెట్టి సరి దాచి జీవుడు « వివే »

యిచ్చు గామక్రోధాలనే హితమంత్రులును దారు
తచ్చి తలపోసుకొని దగ జీవుడు
అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ దంతరాత్మయై యుండఁగా
పచ్చగా నాతనిఁ జూచి భ్రమనీవి జీవుడు « వివే » 58

సామంతం

చెల్లఁబో తియ్యనినోరఁ జే దేటికి యీ-
పల్లదపుఁగోరికలపాలు నేయవలెనా « పల్లవి »

అసలకు నాదేహ మమ్ముకొంటి వింటంట
దాసునిఁగా నాపాలిదై వమా నీవు
పోసరించి భూమిలోనఁ బుట్టించి రక్షించి
యీసులేక భంగపెట్టు టిది గొంత వలెనా « చెల్ల »

పామరపుటింద్రియాలబారి దోసితివి నన్ను
దామెనకట్లుగాఁ గట్టి తత్వమా నీవు
దోమటి నామతిలోనఁ దోడునీడవై యుండి
పామేటిసుఖములనే భ్రమయించవలెనా « చెల్ల »

గక్కన వింతట నన్ను గరుజించితివి నేడు
మొక్కితి శ్రీవేంకటాద్రిమూలమా నీకు
దిక్కుదెనవై నాకు దేవుఁడవై యేలికపు
చొక్కి నామన సంత సోదించవలెనా « చెల్ల » 59

భూపాశం

చూపఁజెప్పఁగలభక్తసుజనుఁడవు మాకు
దాపైనహరి యిట్టై తప్పెఁ దారెననక || పల్లవి ||

కోరి పాండవులయింటఁ గూర లారగించినట్టు
సారపుకదిరివిందు చవిగొన్నట్టు
వూరకే మాయంట నీవు వొదవినపాటి నీ-
వారగించవయ్య చవు లొఁగాములెంచక || చూపఁ ||

తొల్లియు రేపల్లె గొల్లదోమటి దొడికినట్టు
తల్లిఅనసూయపాలఁ దనిసినట్టు
చిల్లరై నమాయంటఁ జేసినపాటారగించు
చల్లతోడిబోనమైన చాలుఁజాలదనక || చూపఁ ||

అంతెల శ్రీవేంకటాద్రి నారగించినయట్టు
కొంకులేక నిరితోడఁ గోనేటిరాయ
లెంకనయిననాయంటిలేకమైన నారగించు
■ అంకించి నీనాలోనిఅంతరము లెంచకా || చూపఁ || 50

రేకు III

లలిత

ఏగతి శుద్ధరించేవో యింతటిమీఁదట మమ్ము
భోగపుఁగోరికలచేఁ బొలిసెఁబో పనులు || పల్లవి ||

పరగి నాలుకసొంపు వ్రససిపోయ
పరులనే నుతియించి పలుమారును
విరసపుఁబాపములవినికిచే పీనులెల్లాఁ
గొరమాలె మాకు నేటికులాచారములు || ఏగ ||

మొక్కలానఁ జరధనమునకుఁ జాచి చాచి
యొక్కవఁ జేతులనుహి మెందో పోయ
తక్కక పరశ్రీలఁ దలఁచి మనసు బుద్ధి
ముక్కపోయ మాకు నేటిముందరిపుణ్యములు || ఏగ ||

యెప్పుడు నీచుల ఇంద్ర కెడ తాకి పాదములు
తప్పనితపములెల్లాఁ దలఁగిపోయ
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యిటు విన్నుఁ గొలువఁగా
నెప్పున నే జేపివట్టి నేరమెల్లా నడఁగె || ఏగ || 81

ముఖరి

పాప మెఱుగను పుణ్యపరి మెఱుగను
యేపనులు నీకు ౧ నెల విన్నియునుఁ గావ || పల్లవి ||

మునుప నీవిషయముల ముద్ర ౨ మానుసులఁగా-
నునిచితివి నామీద నొకటొకటినే
అవిశంబు నవి చెప్పినట్లు జేయకయున్న
ఘనుడ నీయాజ్ఞ నే గడచుచేకాదా || పాప ||

కలిమిగలయింద్రియపుఁగాఁపులుండినవూరు
యెలమి నా కొనఁగితివి యేలు మనుచు
ఆలసి వీరల నేను నాదరించక కినిసి
తొలఁగఁద్రోచిన నదియు ద్రోహమే కాదా || పాప ||

కుటిలములఁ బెడఁబాపి కోరినవనపురెల్ల
ఘటనఁ జెల్లించితివి; ఘనుడ నేనుఁ
అటుగనక శ్రీవేంకటాద్రిక నీదాసి-
నెటుచేసినా నీకు వికవేకాదా || పాప || 62

శుద్ధవసంతం

చిక్కువద్దపనికిఁ జేసినదే చేత

తెక్కలేనియప్పునకు లేమే కలిమి

॥ పరివి ॥

తగవులేమి తెదిరిధనమే తనసొమ్ము

జగదగానికి విరసమే కూడు

తెగుదెంపులేమికి దీనగతే దిక్కు

విగువుఁగూటికి వట్టిపీఠమే తగవు

॥ చిక్కు ॥

పతిలేవిభూమికి బలవంతుడే రాజు

గతిలేవికూటికిఁ గన్నదే కూడు

సతిలేవివానికి జరగినదే యాలు

కుతదీరుటకు రచ్చకొట్టమే యిల్లు

॥ చిక్కు ॥

యెదురులేమికిఁ దమకేదైనఁ దలఁ పిది

మదమత్తునకుఁ దనమఱిపే మాట

తుదిపదమునకుఁ జేదొద్దై నవిభవము

పదిరపుశ్రీవేంకటపతియే యెఱుక

॥ చిక్కు ॥ 63

శ్రీరాగం

అన్నిటికి నొడయఁదనై వశ్రీపతివి నీవు

యెన్నరాదు మాబలఁగఁ మెంచుకో మాపౌఁజు

॥ పరివి ॥

జ్ఞానేంద్రియము లైదు శరీరిలోపల

ఆనక కర్మేంద్రియము లైదు

తానకపుకామక్రోధాంబరము లారు

యీనెలపు పంచభూతాంబరము మాపౌఁజు

॥ అన్ని ॥

తప్పనిగుణాలు మూడు తనువికారము లారు
అప్పటి మనోబుద్ధ్యహంకారాలు
పుప్పతిల్లువిషయము బడివోని నొకఅయిదు
యిప్పటి మించేకోపము యెంచుకో మాపాఁజు ॥ అన్ని ॥

ఆకలి దప్పియును మానావమానములును
సోకివశీతోష్ణాలు సుఖదుఃఖాలు
మూకగమికాడ నేను మొక్కెడ శ్రీవేంకటేశ
యేకటారః గడపేవా నెంచుకో మాపాఁజు ॥ అన్ని ॥ 64

లలిత

ఈడ నుండె విందాకా వింటిముంగిట
ఆడ నెందుఁ బోడుగద అప్పుడే యీకృష్ణుడు ॥ పల్లవి ॥

యేడ పూతకిఁ జంపె వింతపిన్నవాడంటా
అడుకొనే రదే వీధి నందరుఁ గూడి
వేడుకతో మనగోవిందుడు గాడుగదా
చూడరమ్మ వీడు గడుచుల్లరీడు పాపడు ॥ ఈడ ॥

మరలి యప్పటివాడె మద్దులు విఱచెనంటా
పరువులు వెట్టేరు పడఁతులెల్లా
కరికరించఁగ రోలఁ గట్టితే నప్పుడు మా-
హరి గాడుగదా ఆడనున్న బిడ్డడు ॥ ఈడ ॥

వింతగాఁగ నొకబండి విఱచె నప్పటిసంటా
రంతు సేసే రదివో రచ్చలు విండి
అంత యీశ్రీవేంకటేశుఁ డైనమనకృష్ణుడట
యింతేకాక యెవ్వగున్నా రిటువంటిపాపడు ॥ ఈడ ॥ 65

గ. బుద్ధిహంకారాలు'రేకు ౨. 'ఏకట + అరవ' = గడపేవా + అవి + ఎంచుకో
'అవి' కి ముందు మధ్యమపురుష వింత.

పాడి

విభుఁడ వింతటికి వెరవుతో ననుఁగావు

అభయహస్తముతోడి ఆదిమూలమా

॥ పల్లవి ॥

వలులంపటాలచేతఁ బాటువడి పాటువడి

అలసితిఁ గావవే వో ఆదిమూలమా

చలమరి యితరసంసారభ్రాంతిఁ జిక్కితి న -

న్నలరించి కావవే వో ఆదిమూలమా

॥ విభుఁ ॥

యెంతైనా నానలచే యేఁగేఁగి వేసరితి -

నంత కోపఁ గావవే వో ఆదిమూలమా

సంతలచుట్టరికాల జడిసితి విఁకఁ గావు

అంతరాత్మ నాపాలి ఆదిమూలమా

॥ విభుఁ ॥

౧ రంబదెప్పుటింద్రియాల రవ్వైతిఁ గావవే వో -

అంటినశ్రీవేంకటాద్రి ఆదిమూలమా

గెంటక ముమ్మాటికిపి నీకే శర -

ణంటిఁ గావవే వో ఆదిమూలమా

॥ విభుఁ ॥ ॥ ॥

రేకు 112

శ్రీరాగం

ఏటిమాట లివి విన నింపయ్యానా మది -

నేఁటవెట్టి దానుఁదొ టిదిసరియా

॥ పల్లవి ॥

జీవుఁడే దేవుఁడని చెప్పుదురు గొందరు

దైవముచేతలెల్లాఁ దమ కున్నవా

అవలఁ గొందరు కర్మ మది బ్రహ్మ మందురు

రావణాదు లవి నేపి రతికెక్కిరా

॥ ఏటి ॥

౧. 'రంబదెప్పు టింద్రియాల' పూ.మ.సా. రంబఁ దిప్పు వింద్రియాల కావచ్చు. రంబన్ = పుణ్యస్థానముగా రెండింటియందు. లేక సుఖదుఃఖములందు కావచ్చు.

౨. 'నేఁటి' పూ.మ.సా. 'ఏఁటవెట్టి'. అర్థము విచార్యము.

మిగులఁ గొందరు దైవమే లేదనెందురు
తగ పీఠవంశమెల్లాఁ దనచేతలా
గగన మతఁడు విరాకార మందురు గొంద-
రెగువఁ బురుషసూక్త మెఱుగరా తాము

॥ ఏటి ॥

యేవిమిదిగుఱములే యితవి వందురు గొంద-
రనయము మిగిలిన వవి దమవా
యెనయఁగ శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసులై
మనుట విత్యముగాక మరి యేమినేలా

॥ ఏటి ॥ 67

రామక్రియ

అన్నిటా శ్రీహరిదాసుఁడగువానికి
కొన్నిదైవములఁ గొలువఁగఁ దగునా

॥ పల్లవి ॥

విహితకర్మము నేని వెదకేటిహరి విధై
సహజమై కొంచేటిసరసునికి
గహనపుఁగర్మాలు కడమలైన నేమి
మహిఁ గనకాద్రికి మరి వైఁడి వలెనా

॥ అన్ని ॥

పలుదానములకెల్ల బలమైనహరి విధై
బలుపుగఁ జేకొన్న తక్కువికివి
నెలకొని యాతఁ డన్నియునుఁ జేసినవాఁడె
సూర్యునిఁ జూడ దీపాట వలెనా

॥ అన్ని ॥

ఎవేదవేద్యుఁడు శ్రీవేంకటపతిరామ-
మాదిగాఁ బఠియించే యధికునికి
అదైనచదువులు అఱచేతి వరనికి
మేదినిఁ దిరుగాడ మెట్లు వలెనా

॥ అన్ని ॥ 68

గ. 'లేదనెందురు' పూ.ము.పా. 'లేదని + అందురు' ■ న్యాసశాసిత సంకర
వాఙ్మయమున కొల్లలు. ౨. 'వేవేదవేద్యుఁడు' పూ.ము.పా.

మలహరి

॥ ఈహీ శ్రీహరిఁగంటే యింత లేదుగా వట్టి-

దాహపుటాసల వెట్టి దప్పు టింతేకా

॥ పల్లవి ॥

పలుమారు విందరివి భంగపడి వేదేది

యిలపై దేహమునెంచేయిందు కింతేకా

కలికికాంతలచూపుమాతలప ప్తమనేది

చెలఁగి ॥ మైమఱచేటిచేత కింతేకా

॥ ఈహీ ॥

వక్కన జన్మలనెల్లఁ బాటువడేదెల్లాను

యొక్కదో సంసారాన కిందు కింతేకా

వాక్కరిఁ గొలిచి తిట్లు కొడిగిట్టే దెల్లాను

చక్కుముక్కునాలికైచెచవి కింతేకా

॥ ఈహీ ॥

గరవాన ధనములు గడియించేదెల్లాను

ఆరయ నాదని వీఁగేయిందు కింతేకా

చేరి శ్రీవేంకటపతి సేవకుఁ జొరనిదెల్లా

భారవుఁగర్మపుభాధఁ బట్టువడికా

॥ ఈహీ ॥ ॥

దొళి

ఎంత బాఁపనా³ సోద మింత గలదా

అంతయు నీమహిమే హరిభట్లూ

॥ పల్లవి ॥

సూరిభట్లొకవంక చొరనిచోట్లు చొచ్చి

వారదియ్య మెత్తి యెత్తి వడదాకి

నీరువట్టుగొని భూమి నీళ్లెల్లా వారవటి

కేరికేరి వగవయ్య క్రిష్ణభట్లూ

॥ ఎంత ॥

॥. 'ఈహీ' పూ. ము. పా. ॥ 'ఈహీ' ఎగతాళి చేసి వత్సవటకు అనుకరణ శబ్దము. ౨. 'మైమఱచేటి చేత' పూ.ము.పా. రేఖ. ౩. 'సోద(ద్యః)' పూ.ము.పా. 'అసోద' శబ్దము 'అస్వాద్య' శబ్ద భవము కావచ్చు. పూ.ము.పా. రో. '(ద్యః)' మూలవ మక్కరలేదేమో.

దేవరౌఱ్ఱు లొకవంక దిక్కులలోఁ బొలగూడు

దీవెనతో నారగించి తీపుమరిగి

యావలఁ బెట్టినవారి కేమైన నొసఁగివి

వేవేలుమాయలవిష్ణుభట్ల

॥ ఎంత ॥

సోమయాదు లొకవంక సొరిది సురలకెల్లా -

నామనితో విందువెట్టి ననుదినము

హోమపువ్వులసొమ్ము లొడిసి తాఁ బుచ్చుకొని

వేమరు శ్రీవేంకటాద్రివెన్నుభట్ల

॥ ఎంత ॥ 70

గుండక్రియ

అటుగన నే రోయఁగఁ దగవా

నటనల శ్రీహరిఁ నటమింతే

॥ పల్లవి ॥

చిరుముడి మూఁగినజీవులలోపల

కడఁగి నే నొక్కఁడ వింతే

విరువక పక్షులు వృక్షము లింపై

వెడఁగుభోగములు వెదకినా

॥ అటు ॥

తనువులుమోచినతగుప్రాణులలోఁ

గనుఁగొన నొకమళకమ వింతే

మునుకొని కీటకములుఁ జీమలు నిల

దొరతనము సేసినా

॥ అటు ॥

శ్రీవేంకటపతిసేవవారిలో

సోవల నొకదాసుఁడ నేను

భావించి సురలు బ్రహ్మాదు లతని -

దై వస్వేమాయలు దాఁచేరా

॥ అటు ॥ 71

రామక్రియ

సేయవివాఁ ఁ దెవ్వఁడు చేరి చిల్లరదోషాలు

యేయెడ జీవుంజాడ లీక్వరకల్పితమే

॥ పల్లవి ॥

దేవునినమ్మినయట్టిదేహియట యాతనికి

యీవల నెంతటిపాప మేమిసేసును

భావించి యన్ని నేరాలు పరిహరించు నతఁడే

ఆవటించుసూర్యునికి నంద్రకార మెదురా

॥ సేయ ॥

పూజింపించుకొనేవాఁడు భువనరక్షకుఁడట

తేజముతో దురితాలు తెంచఁగలేఁడా

రాజుసేసినయా శిక్షాజ్ఞ రాజుకంటే నెక్కురా

వోఁతొ వక్రాయుధాని కోపునా పర్వతాలు

॥ సేయ ॥

చేతనాత్మకుఁడట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

జాతిలేవిజీవునికి స్వతంత్ర మేది

కాతరపుఃస్మానకుఁ గార్యకారణ మేది

యేతున గరుడనికి నెదురా పాములు

॥ సేయ ॥ 72

రేకు 113

మాళవి

ద్రువవరదా సంస్తుతవరదా

నవమైనయార్తుని నన్నఁ గావవే

॥ పల్లవి ॥

కరిరాజవరదా కాకాసురవరదా

కరణాగతవిభీషణవరదా

సిరుల వేదాలు విన్నుఁ జెప్పఁగా వినివి

మరిగి మఱిఁగుచొచ్చే మమ్ముఁ గావవే

॥ ద్రువ ॥

౧. 'దెవ్వఁడు చేరి' ఈ 'చేరి' పూ.ము.పా. లో శప్పిబోయినది.

౨. 'యా(యాః)జ్ఞ' పూ.ము.పా. 'అన+అజ్ఞ' కలిసి వ్యావహారికముగానో, వ్రాతశాస్త్రమునో 'అజ్ఞ' యుండవచ్చు. అన=అజ్ఞ ఏకాగ్రములైనను కలిసి వాడుట నేటికి వ్యవహారములో సుప్రసిద్ధమే. ౩. 'వినివి=వినియును' కావచ్చు 'వినిప్పి' అని లోక వ్యవహారము వాడబడినది కంటే.

అక్షరవరదా అంబరీషవరదా

శ్రాద్ధిదివిజయవరదా

విక్రమించి యిన్నిటా నీవే ఘనమని నీకు

చక్రధర శరణంటి నరిఁ గావవే

॥ ద్రువ ॥

ద్రౌపదీవరదా తగ నర్జునవరదా

శ్రీపతి ప్రహ్లాదిశువరదా

యేపువ శ్రీవేంకటాద్రి యిటు నేను నాగురుడు

చూపఁగాఁ గొలిచే నచ్చుగఁ గావవే

॥ ద్రువ ॥ 73

గుండక్రియ

నమ్మిన దొకటే నాకు నీశరణము

యేమొలసఁసార మింతే యిం దేమిగలదు

॥ పల్లవి ॥

యేటికర్మము నా కేటిధర్మము

యేటిదో నేఁ జేయఁగా నీ కేమి గూడెను

నాటకపుటొంటివారు నడిచినమార్గమవి

గ యీటుకఁ జేసేఁగాక యిందేమి గలదు

॥ నమ్మి ॥

యేడతపము నా కేడజపము నే

నాదికఁ జేయఁగా నీకు పచ్చినదేమి

బెడిదపుఁబెడలెల్లాఁ బెట్టినతిట్టుముంటా

యీరుకఁ జేసేఁగాక యిం దేమి గలదు

॥ నమ్మి ॥

యొక్కడిపుణ్యము ■ తెక్కడిభోగములు

యిక్కువ న న్నిట్లుఁ జేసి యేమిగంటివి

విక్కిపుశ్రీవేంకటేశ పిమ్నుఁ గనుటగాక

యొక్కడి తెక్కడిమాయ లిం దేమి గలదు

॥ నమ్మి ॥ 74

బోధ

అన్నియును హరిసేనేయటమటారే యిది
పన్నినసుజ్ఞాపక బయలై తోచు

॥ పల్లవి ॥

తిరుపై యవ్వలవ్వల దిరుగుచుండేటివేళ
దిరిగినట్లు నుండు దిక్కురెల్లాను
పిరులసంసారత్రమఁ జిక్కినజీవునికివి
పరగ నై హికమే పరమై తోచు

॥ అన్ని ॥

సొగిసి యద్దమునీడ చూచినవేళఁ దనకు
మగుడ వేతొకరూపు మఱి దోచును
తగిలి యిట్లానేపో తినుదా నెఱుగకున్న
నిగిదినపుట్టువులు విజమై తోచు

॥ అన్ని ॥

కదిసిసకలాంధకార మంతటాఁ గప్పి
పుదయమైతే నన్నీ నొదిగినట్లు
హృదయపుశ్రీవేంకటేశుఁడు వెల్లిపరై తే
మదిలో న న్జ్ఞానము మాయమై తోచు

॥ అన్ని ॥ 75

లలిత

అవి యటు భావించినట్లాను
కవగొవి యిందుకుఁ గలఁగరు ఘనులు

॥ పల్లవి ॥

అరయఁగ నేఁబదియక్షరమురై పో
ధరలోపలి నిందాసుతులు
సరిఁ బురాణములు శాస్త్రవేదములు
యిరవుగ విన్నియు నిందే పొడమె

॥ అర్చి ॥

నొక్కదేహమున నున్నయంగములు
 పెక్కువిధములై బెరసినవి
 చిక్కులఁ గొప్పిటి సిగ్గుల దాతురు
 యెక్కువయతులకు నిష్పియు సమము

॥ అవి ॥

అంతరాత్మలో సంతర్కమై
 బంతులఁ దిరిగేటిబంధువులు
 చింతింప నరఁదే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ -
 దీంతకఁ గర్తవి యెంతురు బుధులు

॥ అవి ॥ 76

మాళవి

బలువుడు హరిఁ జేపట్టితిని
 తలఁచినదెల్లా దక్కెను నాకు
 దురిత ధ్వంసుఁడు దుఃఖవిదారుఁడు
 అరిభయంకరుఁ డచ్యుతుఁడు
 సిరివరుఁ డితనినిఁ జేకొని కొలిచిన
 పరమసుఖమెపో భయ మెక్కడిది

॥ వల్లవి ॥

దానవాంతకుఁడు దైవశిఖామణి
 మానరక్షకుఁడు మాధవుఁడు
 నానాముఖముల నాపాలఁ గలఁడు
 యేనెపముల కెదురే లేదు

॥ బలు

॥ బలు

అనయము నిర్మలాఁ డలిలానందుఁడు
 పునుఁ దీశ్రీవేంకటవిభుఁడు
 కనుకొని మము నిటు గాచుక తిరిగి
 యెనయఁగ నేలికె యితఁడేమాకు

॥ బలు ॥ 77

దేవగాంధారి

మేలు లేదు తీలు లేదు మించి విదే హరిమాయ

కాలమందే హరిఁ గంటి కైవల్య మొకటే

॥ పల్లవి ॥

సురలును జీవులే నసురలును జీవులే

ధర విందుఁ బ్రకృతిభేదమేకావి

సురలకు స్వర్గ మసురలకు నరకము

పరగ నీరెంటిగతి పాపపుణ్యములే

॥ మేలు ॥

పొంతులు జీవులే పురుషులు జీవులే

తిలక తాపభేదములేకావి

బలిమి స్వతంత్రముఁ బరతంత్ర మొకరికి

యెరిమి విందులోఁ జెల్లె హీనాధికములే

॥ మేలు ॥

రాజులును జీవులే రాసిబంటు జీవులే

వోజతో సంపద చెల్లె దొకటే వేరు

సాజపుత్ర వేంకటేశు శరణ మొక్కటే గతి

దాజఁ గర్మ^౧ మొందొకటి బంధమోక్షములు ॥ మేలు ॥ 78

రేకు 114

సాళంగనాట

అదె వచ్చె విదె వచ్చె నయ్యకునేనాపతి

పదిదిక్కులకు విడిచి పారరో యసురలు

॥ పల్లవి ॥

గరుడధ్వజం బదె పునశంఖరవ మదె

నరుననే విష్ణుదేవుచక్ర మదె

మురవైరిపంపు లవె ముందరిసేన లవె

పరచి గగ్గుల^౨ కాదై పారరో దావపులు

॥ అదె ॥

తెల్లవి గొడుగు లవె దేవదుండుభులు నవె
యెల్లదేవతలరథా లింతటా నవె
తెల్లరేగి విక్కి హరికిర్తి భుజము లవె
పల్లపుపాతాళానఁ బదరో దనుజులు

॥ అదె ॥

వెండిపైడిగుదె లవె వెంజామరము లవె
మెందగుకై వారాలు మించిన వవె
దండి శ్రీ వేంకటపతి దాదిముక్తై నదె యదె
బిందుబండై శి బజ్జరించి పారరోదై తేయులు

॥ అదె ॥ 79

లలిత

అయ్యో నేనేకా అన్నిటికంటెఁ దీలు
గయ్యాళినై విరా గర్వింతుఁగావి

॥ పల్లవి ॥

తడిపివుదికినట్టిధౌతవస్త్రములు నా-

యొడలు మోచినమీఁద యోగ్యము గావు
వుదివోక వనములో వొప్పై నవిరులు నే-
ముడిచివేసినంతనే ముట్టరాదాయను

॥ అయ్యో ॥

వెక్కనపురచనలవేవేలురుచులు నా-

వొక్కనాలు కంటితేనే యోగ్యముగావు
పక్కనదేవార్హపుఁబరిమళ గంధములు నా-
ముక్కుసోకినంతలోనే ముట్టరాదాయను

॥ అయ్యో ॥

గగనాననుండి వచ్చేగంగాజలములైన

వోగి నాగోరంటితేనే యోగ్యము గావు
నగుశ్రీవేంకటపతి నన్నే రషించినదాఁక
మొగదై యెరుకకుది ముట్టరాదాయను

॥ అయ్యో ॥ 80

నాట

మర్ద మర్ద మమబంధాని
దుర్దంతమహాదుఃఖాని

॥ పల్లవి ॥

చక్రాయుధరవిశత శతేజోఽంచిత
సక్రోధసహస్ర ప్రముఖ
విక్రమక్రమా విస్ఫులింగకణ
వక్రహరణ మారినవ్యకరాంకా

॥ మర్ద ॥

కలితసుదర్శన కలితసవిదారణ
కులిశకోటిభవమోషణ
ప్రళయానలసంధ్రమవిధ్రమకర
రళితదైత్యగళర క్తకీరణ

॥ మర్ద ॥

హితకరశ్రీవేంకటేశప్రయుక్త
వతతపరాక్రమజయంతర
చతురోఽహంతే శరణం గతోఽస్మి
యితరాన్ విభజ్య యిహ మాం రక్షక

॥ మర్ద ॥ 81

మాళవిగౌళ

విద్యహా లివివో నేరిచిన నోహో
ప్రత్యక్షమైవట్టిపరమాత్మునికి

॥ పల్లవి ॥

తనువే గుడియట తలయే శిఖరమట
పెనుహృదయమే హరిపీఠమట
కుసుగోప చూపులే ఘనదీపము లట
తనలోపలియంతర్యామికిని

॥ విద్య ॥

గ. 'శేఖరిత' లేదు. అ. 'ప్రముఖ' కల్పమునకు 'ముఖమే' అర్థముకాదోయి.
౩. 'కలిత' లేదు. ౪. ౧. సంస్కృత కీర్తనములో సంబోధనములు దీర్ఘాంతముగా
వెంటావెంటా సంగీతప్రభావముతోనేయె. అప్పుచుయ్య సంస్కృత రచన ఒక స్వతంత్రమైన
తీరుగా నుండును. ౨. ఈ పాటలోని భావమే పె. ౩. వచనరచనలో కన్పట్టునది.

పలుకే మంత్రములు = పాదై ననారికే
 కలకలమనుపిడిఘంటయలు
 నలువై వరుచులే నై వేద్యములట
 తలఁపులోపల నున్నదై వమునకు

॥ విత్య ॥

గమనచేష్టలే యంగరంగగతియట
 తమిగలటీపుడే దానుడట
 అమరినపూర్పులే యాలవట్టములట
 క్రమముతో శ్రీవేంకటరాయనికిని

॥ విత్య ॥ ౧౭

ముఖారి

కిన్నజానేహం కేకవాత్సర మహా
 సన్నుతాకర మమాచరణాయ తస్మై

॥ పల్లవి ॥

వేదాంతవేద్యాయ విశ్వరూపాయ నమో
 ఆదిమధ్యాంతరహితాధికాయ
 భేదాయ పునరవ్యభేదాయ నమో నమో
 నాదప్రియాయ మమ నాథాయ తస్మై

॥ కిన్న ॥

పరమపురుషాయ తవబంధహరణాయ నమో
 విరుపమానందాయ విత్తాయ
 దురితదూరాయ కలిదోషవిధ్వస్తాయ
 హరియచ్యుతాయ మమ ఆత్మాయ తస్మై

॥ కిన్న ॥

కాలాత్మకాయ విజకరుణాకరాయ నమో
 శ్రీరలామాకుచాశ్రితగుణాయ
 హేలాంక శ్రీవేంకటేశాయ నమోనమో
 పాలితాఖిల మమాభరణాయ తస్మై

॥ కిన్న ॥ ౧౮

౧. 'పాదైవ' పు.మ.పా., ౨. 'హరయేచ్యుతాయ' కావచ్చు. ౩. 'అత్మనే' కావచ్చు. అష్టమయ్య సంస్కృతరచన ■■■ స్వతంత్రమైనదని ముందే వ్రానియుంటిని.

కాంబోది

చెల్ల నెక్కికొంటివిగా జీవుడ యీబలుకోటా
బల్లిదుడ నీకు నేడు పట్టమాయఁ గోటా || పల్లవి ||

తొమ్మిదిగవనురై నదొడ్డతోటఁగోటా
కొమ్మలచవులమూలకొత్తకాంకోటా
వమ్మలెవిమెడవంపువంకదారకోటా
పమ్మి పగవారి నెల్లా పట్టుకొన్నకోటా || చెల్ల ||

తలవాకిలిదంతపుతలుపులకోటా
తలిరుజేతులపెద్దదంతెనాలకోటా
వెలియాసలనేదండువిడిసినకోటా
గులుగై యింద్రియములు కొల్లగొన్నకోటా || చెల్ల ||

నడచప్పరములనేనలుపై నకోటా
జడిసినచెవుల మించుసవరణకోటా
పడవిపాల్లఁ బడి పలియించెఁ గోటా
యెడమిచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁ దేరెఁ గోటా || చెల్ల || 84

రేఖ 115

కంకరాథరణం

నాటికి నాడు గొత్త నేటికి నేడు గొత్త
నాటకపుడై వసువు నమోనమో || పల్లవి ||

పిరుల రుక్మాంగదుచేరికత్తివారఁ దొల్లి
వరుస ధర్మాంగదుపై వనమాలాయ
హరి నీకృపకలిమి నట్లనే ఆరులచే
కరిఖడ్గధార నాకుఁ గలువదందాయ || నాటి ||

౧ ఇందు దీర్ఘాంతమైన 'కోట' శబ్దము సంకీర్తనబండి కావచ్చు.

౨. అన్నమయ్య జీవితచరిత్ర మిందులో కావచ్చుచున్నది.

ముషప వారిశ్చంద్రమొసక త్తిదారఁ దొల్లి
 పొనిఁగి చంద్రవః తికిఁ బూవుదండాయ
 వనజాక్ష నీకృపను వరశత్రురెత్తి నట్టి -
 పునఖద్గదార నాకుఁ గస్తూరివాలాయ

॥ నాటి ॥

చలపట్టి కరిరాజు శరణంచే విచ్చేసి
 కలుషముఁ బెడఁబాపి కాచినట్లు
 అలర శ్రీవేంకటేశ ఆపద లిన్నియుఁ బాపి
 యిల నన్నుఁ గాచినది యెన్నఁ గతలాయ

॥ నాటి ॥ 85

సాళంగనాట

కంటిమి రెంటికి ఖూమిఁ గలుగుదృష్టాంతము
 గొంటరిరాజునందు గుహానియందు

॥ పల్లవి ॥

నీదాస్యముగలనీచలస్మమైన మేలు
 యేదియునెఱఁగనట్టియెక్కవజన్మానకంచే
 వాదపుగర్వము లేదు వట్టియాచారము లేదు
 సాదిచి నైచ్చామనఁదానమేకావి

॥ కంటి ॥

మిమ్ముఁ దలపుచుఁ జేయుమృగయానమైన మేలు
 సొమ్ముపోక మీకుఁ గాఁసుకృతము నేయుకంచే
 యమ్మరిఁజన్మము లేదు తెగవికోరిక లేదు
 పమ్మి పీపైఁ బెట్టిపట్టివారమేకావి

॥ కంటి ॥

దిక్కులు సాధించుకంచే తెలిసి శ్రీవేంకటేశు-
 ఁ దిక్కు నీనామమే ■ సాధించుచే మేలు
 యొక్కవ తక్కువ లేదు యెఱు కెఱఁగమి లేదు
 చక్కజాడతో నీకు శరణంచేఁగావి

॥ కంటి ॥ 86

౧ ఈపాద మనన్వితము. లేక 'కా' శబ్దమును 'మేలు'తో చేర్చ వచ్చునా.

లలిత

కామదేవువై కలిగి నీరణి

వాములు వలసినవారికి విధులు

॥ పల్లవి ॥

అందరు జీవులే ఆయాకర్మముఁ

బొంది బుద్ధు లెప్పుడు వేరు

కొందరు స్వర్గము గోరి నుశించుచు

కొందరు నరకానఁ గూలుదురు

॥ కామ ॥

దేవుఁ డొందరికి దిక్కై యుండును

భావాభావమే బహువిధము

దేవత లమృతాదీనమై మనిరి

౧ తోవనె దనుజులు దురిత మందిరి

॥ కామ ॥

పుట్టు గందరికి పొంచి కలిగినదె

దట్టపుమనసులే తమకొలఁది

యిట్టే శ్రీవేంకటేశుఁడు నేవిన-

యట్ట నాతఁడు అదివో యెడట

॥ కామ ॥ 87

గుండక్రియ

ఏపురాణముల నెఱిగి వెదకినా

శ్రీపతిదాసులు చెడ రెన్నఁడును

॥ పల్లవి ॥

వారివిరహితములు ౧౧ గొన్నాళ్లకు

విరసంబులు మరి విఫలములు

నరహః గొలి చిటు నమ్మినవరములు

విరతము రెన్నఁడు నెలపులు చెడవు

॥ ఏపు ॥

కమలాక్షవి మతిఁగావనిచదువులు

కుమరంబులు బహుకుపథములు

జమఁ నచ్యుతునిసమారాధనలు

విమలములే కాని విరథముగావు

॥ ఏవు ॥

శ్రీవల్లభుగతిఁ జేరనిపదవులు

దావతులు కపటధర్మములు

శ్రీవేంకటస్థతి నేవించునేవలు

పావనము లధికభాగ్యపునిరులు

॥ ఏవు ॥ 88

ముఖారి

ఏలోకమందున్నా నేమీ లేదు

కాలిమి నందుకుఁదగదావతేకాని

॥ పల్లవి ॥

సురల కసురలకు సూడునుఁబాడునే కాని

పొరని సుఖించఁగఁ బొద్దు లేదు

ధరలో ఋషులకును తపము నేయనేకాని

మరిగి తోగించఁగ మరి పొద్దు లేదు

॥ ఏలో ॥

గక్కన సిద్ధులైన గంభయు బొంతయేకాని

చిక్కిపరునము గలిగి నెలవులేదు

రెక్కలు గలపక్షికి రెసుతిమ్మటలేకాని

చక్క వైకుంఠాన కెగయ నత్తున లేదు

॥ ఏలో ॥

సకలజంతువులకు జన్మాదులేకాని

అకటా నిత్యానంద ముందలేదు

వెకలి శ్రీవేంకటేశునిష్ఠుదాసులకే మంచి-

సుకములేల్లాఁ గలవు సుడివడలేదు

॥ ఏలో ॥ 89

దేవగాంధారి

అన్నియునుఁ దనఅచార్యాదీనము

చెన్ను మీఱ హరిపాదసేవసేయు మనసా

॥ పల్లవి ॥

దైవమూఁ గొంచము గాఁడు తానూ గొంచము గాఁడు

భావించికొంచేవారిపరిపాటి

చేవలఁ బత్తిముదుగు చేవిముదుగూ లేదు

వాపరిఁ బోఁగెత్తేటివారివారినేరుపు

॥ అన్ని ॥

కాలము కడమలేదు కర్మము కడమలేదు

కేలి విశ్వాసముగలిగినపాటి

వ్రాలకు ముదిమీ లేదు వక్కణ ముదిమీ లేదు

పోలించేటివిద్యాఁసులబుద్ధిలోనినేరుపు

॥ అన్ని ॥

జ్ఞాననకుఁ దప్పు లేదు జన్మానకుఁ దప్పు లేదు

నానాటికి వివేకించి నడచేపాటి

పావిపట్టి శ్రీవేంకటపతి యింతకు మూలము

అనుక యీతని శరణనేవారివేరుపు

॥ అన్ని ॥ 11

రేకు 116

సాళంగనాట

విఱిగిరి దానవవీరు లదె

అఱిముఱి దేవత లాదే రదె

॥ పల్లవి ॥

పరగుకంఠ మదె పగిలె పగిలె నదె

హరినరసింహంబాయ 117

గరుడధ్వజ మదె మనవక్రం బదె

మొరనేటిశంకపుమోత లదె

॥ విఱి ॥

వెడలె వెడలె నదె వెనుకొని హిరణ్యఁ

దొడికిపల్లె నదె తొడమీద

విడవక చించిన వేయిచేతులవె

కడపమీదనే కదలఁ దదె

॥ విఱి ॥

అదె వామాంకంబందు లక్ష్మియదె

కడిసి శాంతిమదే కరుణ యదె

పుదుటున ప్రహ్లాదు మారదించె నదె

యదె శ్రీవేంకట మెక్కె నదె

॥ విఱి ॥ 91

సామంతం

ఇద్దరు దేహసమ్మంధ మిదివో మాయ

గద్దించి యాడవుడునో కడసారీ తాను

॥ పల్లవి ॥

తోడఁబుట్టినమమత తొడఁగి కొన్నాళ్ల

వాడికె పుత్రులమీదవలె నుండదు

వేడుక వారెవ్వరో వీరెవ్వరో కాని

అకూడపెట్టి వీరికే కొట్లాడి వారికే

॥ ఇద్ద ॥

తల్లిమీదఁ గలభక్తి తనకే కొన్నాళ్లకు

యిల్లాలమీదవలె విత వుండదు

వెల్లివిరి నది యెంత విచారించ విది యంత

యిల్లుముంగి లొక్కరిది యెరవు వొక్కరిది

॥ ఇద్ద ॥

నీతితో శ్రీవేంకటేశునిత్య నేన కొన్నాళ్ల -

కీతల సంసారమంత యితవు గాదు

ఆతఁడెట్లు యివియెట్లు అందరూ నెఱిగినదే

నేకు లొకటిమీదదట చిత్త మొకయందు

॥ ఇద్ద ॥ 92

౧. 'యాడవుడు నొకడు నారీతను', పూ. ము. పా. అర్థము చింత్యము.

౨. 'కూడపెట్టి వీరికే కొట్లాడేవారికే', పూ. ము. పా. అర్థము చింత్యము.

నాట

దేవళిభామణి దివిజాలు వొగడఁగ

వేవేయగతుల మెసీ వాడే

॥ పల్లవి ॥

వీదుల వీదుల వెనఁ దురగముపై

భేదీల బల్లెము విరవిగఁ దిప్పుచు

మోదముతోడుత మోహనమూరితి

యేదెసచూచిన నేఁగీ వాడే

॥ దేవ ॥

కన్నులు దిప్పుచు కర్ణములు గదల

సన్నల రాగెటు చొకళింపుచును

అన్నిటఁ దేజి యాడఁగ దేవుఁడు

తిన్నఁగ వాగేలు దిప్పి వాడే

॥ దేవ ॥

వలగొనఁ దిరుగుచు వలము విసరుచు

నిలిచి గుఱ్ఱములు నేర్పులు చూపఁగ

బలశ్రీవేంకటపతి యహోబలపుఁ-

టొలమున నారెకుఁ బొదటి వాడే

॥ దేవ ॥ 93

రామక్రియ

ఇందరి బుదులు యీశ్వరెవ్వుకు సరిరావు

గొందినున్నమానుషము కొలుప దెంతై నా

॥ పల్లవి ॥

తనంతఁ దా నూరకున్న దైవమే తోదొను

కినిసి బదరితే కిందుమీదొను

తనుఁడానే చేరె హరి దదివిభాండకునకు

కొనక్కఱిబోయి నీవి కొంచపడెఁ దొల్లి

॥ ఇంద ॥

౧. 'రాగకు' పూ.ము.పా.

౨. 'బోయి నివి' పూ.ము.పా. నివి=వందెమొద్దిన భవము.

■ వొక్కటివాడు దానైతే వున్నచోనే మేలు చేరు
 పెక్కుబుద్ధులఁ బోతేను పిరివీకౌను
 పక్కన నంబరీషుఁడు పట్టినవ్రతాన గెల్చె
 దిక్కులెల్లా దూర్వాసు తిరిగి బడలేను

॥ ఇంద ॥

శ్రీవేంక టేశ్వరుచేతి ■ లోపీజగములు
 భావించి యాతఁడు నడపక మానఁడు
 వావిరి నిదెఱుగక వట్టియలమటఁబడి
 జీవులేఁ బడలేరు చింత లిట్టె పాయరో

॥ ఇంద ॥ 94

శ్రీరాగం

ఎంత కి వాటువదె నీశ్వరుఁడు
 జంతువుల కేది సతమోకావి

॥ పల్లవి ॥

వోముచు లోలో క నొకదేహమునకె
 యేమి రచించెను యీశ్వరుఁడు
 కామించి మోక్షసుఖమునకునై
 వోమినప్రిప్టులుగ వొకటిఁ గావు

॥ ఎంత ॥

భోగించబట్టినభూతకోల్లను
 యేగతి మోచి నీశ్వరుఁడు
 చేగదేర తననేవకుఁ జొచ్చిన-
 యోగము సులభం బొకబొకటికివి

॥ ఎంత ॥

పన్నినజగముల ప్రాణాధారము
 యెన్నిట నున్నాఁ దీశ్వరుఁడు
 కన్నులశ్రీవేంకటపతి యవి కవి
 వున్నవేళ తమవునికే

॥ ఎంత ॥ ॥

౧. ఒక్కటివాడు = ఒక్కనికొకరిప్రాయమునకు వచ్చినవాడు. ౨. 'లోపి జగములు' ఘా.ము.పా. ౩. 'పాటువదె' ఘా.ము.పా. ఎంత+పాటు+వదె. ౪. 'నొక దేహమునకే' ఘా.ము.పా. ౫. స్పష్టముగా వ్యావహారికమానము.

దేసాక్షి

నమ్మలేము కానలేము నరులాల మనమింతే
సమ్మతించి యేలేవాడు సర్వేశ్వరదేసుండి "పల్లవి"

కంటికి గంటిరెప్ప కాచుకవుండినయట్టు
వాంటి దేహమెల్లాజేవాడుకొన్నట్టు
అంటుక దేహి నేపొద్దు అంతరాత్మయై వుండి
జంటయై కాచుకున్నాడు సర్వేశ్వరదేసుండి "నమ్మ"

చీకటి నోటికి గడి చేయే కొంటవచ్చినట్టు
ఆకటికి గుక్కిళ్లు ఆసయినట్టు
వీకల జంతువులకు వెలుపల లోననుండి
సాకుచునున్నా దిదివో సర్వేశ్వరదేసుండి "నమ్మ"

తమదేహ మెంతైనా తానే యింపయి మోచినట్టు
తెమలి ప్రాణ మిన్నిటా దీపయినట్టు
అమరినతోగమోజె లడిగినవారి కిచ్చి
సముడు శ్రీవేంకటాద్రి సర్వేశ్వరదేసుండి "నమ్మ" 96

రేకు 117

రామక్రియ

జట్టిజీవుల కింక 3 నేది వాటి
దట్టమె దేవుడ నీవే దయజూతుగాకా "పల్లవి"

తనజన్మవిడు(డు)లను దలచు నొక్కొకవేళ
వానర ముఱచు నట్టె నొక్కొకవేళ
విను బురాణకథలు వివరించి యొకవేళ
పెనచి సందేహములె పెంచు నొకవేళ "ఇట్టి"

1. 'గడిచే యకొంట' పూ.ము.పా. 2. 'శ్రీరాగం' పూ. ము. పా.

3. నేటిపాటి పూ.ము.పా.

విసిగి సంసారమందు విరతుఁడౌ నొకవేళ

వాసఁగి యందె మత్తుఁడౌ నొకవేళ

పసిగొని యింద్రియాలబంపై వుండు నొకవేళ

ముసిపితో దైవానకు మొక్కు నొక్కవేళ

“ || ఇట్టి ||

కోరి తపములు చేసి గుణియౌ తా నొకవేళ

వూరకే అలసివుండు నొక్కవేళ

యారీతి శ్రీవేంకటేశ యెదలో నీ వుండఁగాను

బీరాన నీకే మొఱవెట్టు నొకవేళ

|| ఇట్టి || 97

సామంతం

ఎంత చదివి చూచిన నీతఁడే ఘనముగాక

యింతయు నేలేటిదైవ మింక వేరే కలరా

|| పల్లవి ||

మొదల జగములకు మూలమైనవాఁడు

తుదఁ బ్రళయమునాఁడు తోచేవాఁడు

కదిసి నడుమ నిండి కలిగివుండెడివాఁడు

మదనగురుఁడేకాక మఱి వేరే కలరా

|| ఎంత ||

పరమాణువై నవాఁడు బ్రహ్మాండమైనవాఁడు

సురలకు నరులకుఁ జోదయినవాఁడు

పరమైనవాఁడు ప్రపంచమైనవాఁడు

హరి యొక్కఁడేకాక అవ్వలనుఁ గలరా

|| ఎంత ||

పుట్టుగులయినవాఁడు తోగమోక్షరై నవాఁడు

యెట్టనెడుర లోనను యిన్నిటివాఁడు

గట్టిగా శ్రీవేంకటాద్రి కమలాదేవితోడి-

పట్టపుదేవుఁడేకాక పరు లింకఁ గలరా

|| ఎంత || 98

పాడి

భోగసహాయులె పొరుగెల్లా

ఆగమవిదు(దు?)లును నసంతములు

॥ పల్లవి ॥

కులమునఁ జుట్టలు కొటానఁగోట్లు

లిలిమిలేమి కొక్కఁడనే గుఱి

పలులంపఁజములప్రజలే యిందరు

నిలిచినచోటికి నే నొక్కఁడనే

॥ భోగ ॥

చెట్టడిచిన నిదె చేటఁడుపండ్లు

గుట్టు దెలుసుకొన గురి నేను

వాటుక సంసార మూరల్లా విదె

పుట్టినప్పటికి భువి నొక్కఁడనే

॥ భోగ ॥

చనపుమనపులకు జగమెల్లా నిదె

కొనకు మొదలికిని గురి నేను

యెనయుచు శ్రీవేంకటేశుఁ దేలెఁగన

నినుపుగమికాఁడ నే నొక్కఁడనే

॥ భోగ ॥ ११

శ్రీరాగం

१ హరియవతార మీతఁడు అన్నమయ్య

అరయ మాగురుఁ దీతఁ డన్నమయ్య

॥ పల్లవి ॥

వైకుంఠనాథునివద్ద వడిఁ బాడుచున్నవాఁడు

ఆకరమై తాళ్లపాక అన్నమయ్య

३ ఆకాశపువిష్ణుపాదమందు విత్యమై పున్నవాఁడు

ఆకదీకడఁ దాళ్లపాక అన్నమయ్య

॥ హరి ॥

౧. 'నినుపుగ మీవాడ' పూ.మ.పా. ౨. ఈపాటగూడ పె.తి.లయ్యదో
చి.తి.లయ్యదో అయ్యుండవచ్చు. ౩. 'అకాశపు' పూ.మ.పా.

క్షీరాబ్ధికాయ విచ్ఛే నేవింపుచునున్నవాఁడు
 అరితేరి కాళపాక అన్నమయ్య
 ధీరుడై సూర్యమండలతేజమువద్ద నున్నవాఁడు
 అరీతులఁ దాళపాక అన్నమయ్య

॥ హరి ॥

యీవల సంసారలీల యిందిరేకుతో నున్నవాఁడు
 అవదించి కాళపాక అన్నమయ్య
 భావింప శ్రీవేంకటేశుపాదములందె వున్నవాఁడు
 ఆ(హా?)వభావమై కాళపాక అన్నమయ్య

॥ హరి ॥ 100

మలహరి

కోరి మాభుజముల దాగులు మోచుకున్నారము
 దారుణిలోపల మమ్ము దయఁజూచుఁగాక

॥ పల్లవి ॥

సతతము హరిచేతిశంఖచక్రములే
 గతియై మాపాలనుండి కాచుఁగాక
 అతిరయమైనట్టిఅచ్యుతునిఅయుధాలే
 హితవుగ మమ్ము విచ్చె యేలుఁగాక

॥ కోరి ॥

కమలాపతిచేతులగదాపద్మములు
 మమకారముతో మము మన్నించుఁగాక
 సమరవిజయమైనశార్ంగాదికరములు
 తమికోడ మాకు దాపుదందై వుండుఁగాక

॥ కోరి ॥

ముంచి శ్రీవేంకటేశుఁడు మొలఁగట్టినకతారు
 అంచెల మాకెల్ల రక్షై అమరుఁగాక
 అంచ నీతనికై దువులమరినహస్తములు
 పంచల మాకిచ్చే వజ్రపఁజరా లవుఁగాక

॥ కోరి ॥ 101

లలిత

ఎన్నఁదొకో బుద్ధెరిఁగి యీదేరేది జంతువులు
యిన్నిటా నీమహిమలు యెదిరించి వున్నవి || పల్లవి ||

కావించి నీపాదతీర్థగంగ ప్రవాహమైనది
పావనులై యిందరిని బ్రదుకుమని
లావుగా నీప్రసాదతులసి నారువోకున్నది
వేవేలుపాతకాలెల్ల విదళించుమనుచు || ఎన్నఁ ||

చింతల నీమూర్తులు శిలాకాసనాలై నవి
సంతముతోఁ గొలిచిట్టై బ్రదుకుమని
బంతినే నీనామములు ప్రతిధ్వనులై వున్నవి
దొంతులై నభవముల తుదగనుమనుచు || ఎన్నఁ ||

అందరికి నీసేవలు హస్తగతాలై వున్నవి
బందె దీర నీకు మ్రొక్కి బ్రదుకుమని
అందపుశ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవై వున్నాఁడ-
వెందు చూచిన విజ్ఞాన మింద కొందో యనుచు || ఎన్నఁ || 102

రేకు 118

దేసాళం

జీవునికి నిటు బుద్ధి చెప్పవయ్యా హరి నీవు
కావక పోరాదు మాకుఁగలయంతర్యామివి || పల్లవి ||

పైపై నెదురుకట్లఁ బంచదార వుండఁగాను
చేపట్టి యడిగి తెచ్చి చేఁడు దిన్నట్లు
పూప లై నచేతిలోనే పుణ్యములు వుండఁగాను
పాపములు చవియంటఁ బట్టఁబొయ్యా జీవుఁడు || జీవు ||

యింటిలోనే నవరత్నా లెన్నియైనా వుండఁగాను
కంటగించి గాజుఁబాస గట్టుకొన్నట్లు
వెంటనే హరినామాలు వేయివేలై వుండఁగా
జంట వితరమంత్రాలు జపియించి జీవుఁడు

॥ జీవు ॥

చేసుకొన్న యిల్లాలు చేరువనే వుండఁగాను
వేసరక వెలయాలి వెతకినట్లు
మేనుల శ్రీవేంకటేశ మీదాస్యమే వుండఁగా
వానిఁ బరులఁ గొనవనే వడిఁ గోరి జీవుఁడు

॥ జీవు ॥ 103

గోళ

ఊరకే దొరకునా వున్న తోన్నతసుఖము
సారంబు దెలిసికొ జయము చేకొనుట

॥ వల్లవి ॥

తలఁపులోపలిచింత దాఁటినప్పుడుగదా
అలరి దైవంబు ప్రత్యక్షమౌట
తలువంపుదుర్మదము గడచినప్పుడుగదా
తలకొన్న మోక్షంబు తనకుఁ జేపడుట

॥ ఊర ॥

కర్మంబుకనటు వోఁ గడిగినప్పుడుగదా
విర్యలజ్జానంబు నెరవేరుట
మర్మంబు శ్రీహరి వీమఱఁగుచొచ్చినఁగదా
కూర్మిఁ దనజన్మ మెక్కుడు తెక్కుదౌట

॥ ఊర ॥

తనకాంత మాతృలోఁ దగిలినప్పుడుగదా
పనిగొన్న తనచదువు పలియించుట
యెనలేని శ్రీవేంకటేశ్వరునిదాస్యంబు
తనకు నన్నినఁగదా దరిచేరి మనుట

॥ ఊర ॥ 104

భైరవి

ఏమిసేతు దైవమా యెన్నఁడు గరుణించేవో
దామెననంసారములోఁ దట్టువడీ మనసు || పల్లవి ||

యెక్కడిపగయొకో ఇంద్రియాలు నన్నుఁబట్టి
చక్కుముక్కు శివేసి యెంచి సాదించీని
గుక్కక యేమిసేసినకొలయొకో వెంటవెంట
వెక్కసపుకి పుట్టువులై వెనుతగిలీని || ఏమి ||

యెన్నాళ్లపాపమొకో యెడతెగక నాలోన
వున్నతపుఁగోపమై ఘమ్మగిలీని
తిన్ననై యెవ్వరిచేతిట్టుక దాకినవిధమో
విన్ననై విజ్ఞానమెల్లా వీటిఁబోయఁ దుదని || ఏమి ||

యేవేళగుణమో యెడతెగనికర్మాలు
రావమానిజిగురై పూరక యంటిని
శ్రీవేంకటేశుఁడ సీవు చిత్తములోపల నుండి
కావఁగఁగదా నీవే గతి యనవలసె || ఏమి || 105

ముఖారి

నిరుహేతుకదయానిధివి నీవు
కరుణించు నీకు నొక్కటి విన్నపము || పల్లవి ||

దేవా నీమహిమ తెలియనెవ్వరివళ -
మీవల నీవేగతెను టింతేకాక
భావించలేరు నిన్ను బ్రహ్మాదులుసహితము
నీవేడ నేనేడ నే నొక జంతువను || నిరు ||

౧. 'ఏచి' కావచ్చు ౨. 'నేనిన కొలయొకో' పూ.ము.పా. రేఖ. ౩. 'పుట్టువులే' పూ.ము.పా. ౪. 'దాకిన విధమో' పూ.ము.పా. రేఖ. ౫. గతి+అను 'గతను' పూ.ము.పా.

చిత్తాహరి నాదిక్కు చేకొని యపలోకించవే
యిత్తల సంసారవార్తి యీడుచున్నాడ
హత్తి చూచేవారేకాని అడ్డగించేవారు లేరు
పొత్తుల నాధర్మము పుణ్యము నీచేతిది

॥ విరు ॥

అవదారు శ్రీవేంకటాదీశ నాజన్మము
కవిసి యింద్రియములఁ గట్టువడ్డాడ
జనని నీపాదములే శరణము చొచ్చినాడ
తవిలి నీచిత్త మింతే తరవాత నిఁకను

॥ విరు ॥ 106

బౌళి

శ్రీవేంకటేశ్వరుడు చేరి విజయముఁ బొంది
దేవతలు చూడ దళదిక్కులకు నేనెను

॥ పల్లవి ॥

అరికమ్ము వేనెనట్టె అల్లనరకాసురుపై
మేరమీరి రావణునిమీఁద నేనెను
సారపుజలధిమీఁద జలములింకఁగ నేనె
దారి దప్పకుండ నేడుదాక్లు దెగనేనె

॥ శ్రీవేం ॥

పగదీర మింటిమీఁదిబాణునిమీఁద నేనె
మిగుల మెరసి మాయామృగము నేనె
జగములో రాక్షసుల సంహారముగ నేనె
విగిడిరి క్తగుండాలు వింద నేనెను

॥ శ్రీవేం ॥

ఖరదూషణాదుల కదిఖండలుగ నేనె
సరుసఁ గుంభకర్ణునిఁ జావనేనెను
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ గూడి
గరుడనిమీఁద నెక్కి కంటువాయ నేనెను

॥ శ్రీవేం ॥ 107

౧. 'చిత్తముతోనున్నవారి' కాటోలు. ౨. ఇటువంటిచిత్తరసమావదోషములకు ఈ వాక్యమున నట్టింపు లేదు.

బొలి

ఆర్పులు బొబ్బలు నవె వినుడు
యేర్పడ నసురల పటువలె గెలిచే || పల్లవి ||

కూలినతలలును గుఱ్ఱపుడొక్కలు
నేలపైఁ బారిననెత్తురులు
వోలిఁ జూడఁ దిదె ఁ వుద్దగళలీరణ(?)
కేలిని విష్వక్సేనుడు గెలిచె || ఆర్పు ||

పడినరథంబులు బాహుదండములు
కెడసినగజములు గొడగులును
అడియాలము లివె అక్కడ విక్కడ
చిదుముడి విష్వక్సేనుడు గెలిచె || ఆర్పు ||

పగుల పగుల వృషభాసురునిఁ జంపె
పగ నీఁగె అతనిబలములతో
అగపడి శ్రీవేంకటాద్రిపుపంపున
జిగి గలవిష్వక్సేనుడు గెలిచె || ఆర్పు || 108

కేకు 119

లలిత

సకలబలంబులు సీవే సర్వైశ్వర నాకు
అకలంకంబగునుభవే అన్నిట నిదే నాకు || పల్లవి ||

పొందుగఁ జక్రాంకితమే బులబల మిదె నాకు
అందినహరి నీచింతే ఆత్మబలము నాకు
సందడిఁ బేరుబలము కేశవనామము నాకు
యిందును నందును భవభయ మిఁక లే దిదే నాకు || సక ||

౧. చూడుఁడిదె, వుద్దగళలు=పైకెగసినకళలు కావచ్చు. 'శురణకేలిని' అని విరుచవచ్చునా? ప్రశ్నచిహ్నము పూ. ము. పా.

అంగపుఁదిరుమణు లివి పంచాంగబలము నాకు
 సంగతి నీపై పాటలె వ్వరబలి మిదే నాకు
 రంగుగ నీగుణరాసులే రాసిబలము నాకు
 యింగితముగ నిహపరముల కెదురే దిదే నాకు || సక ||

కనుఁగొనునీవిగ్రహమే గ్రహబలి మిదే నాకు
 విను నీదాసులనేవే వెనుబలి మిదే నాకు
 తనరివశ్రీవేంకటపతి దైవబలము నాకు
 మనమే చెప్పఁగ నింతటఁ గలిగెబో యిదే నాకు || సక || 109

సాళంగనాట

ఇదివో వీడివీదుల సీతనితేరు
 యెదుట శ్రీవేంకటాద్రినితేరు || పల్లవి ||

చట్టువడఁ దోలె నాఁడు సముద్రాలపైఁ దేరు
 ఘొట్టుగాఁ దోలెను పొండ్రకునిపైఁ దేరు
 జట్టిగాని తోలె జరాసంధునిపై నదె తేరు
 కొట్టి తోలె హంసడి శత్రులపై తేరు || ఇది ||

ఘోరమై కుంగఁగఁ దోలె కులగిరులపైఁ దేరు
 కౌరవనేనపైఁ దోలె గక్కనఁ దేరు
 కోరి మధురమీఁద నక్రూరుఁ గూడి తోలెఁ దేరు
 ఆరసి సందిమాటలు ఆడఁదోలెఁ దేరు || ఇది ||

తచ్చి శిఖసాలాదిదైత్యులపైఁ దోలెఁ దేరు
 పెచ్చుగాఁ దోలె రుక్మిణిపెండ్లితేరు
 అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ గూడి
 చెచ్చెరఁ దోలె దిక్కుల సింగరపుఁదేరు || ఇది || 110

పాడి

అనుచు లోకములెల్ల నదె జయవెట్టెరు
సీనుఁ గొల్పితఁ గావవే నీరజాక్షుఁడా || పల్లవి ||

అదివో కోనేటిలోన నదివో సర్వతీర్థములు
అదివో పైఁడిమేడలహరినగరు
పొదలి పరుషలెల్లా పొదిగి నేవించేరు
యిదివో వరము లిచ్చె నిందిరానాథుఁడు || అను ||

అదివో వేదఘోషము అదివో సురలమూఁక
అదివో విశ్వరూపము అద్భుతమందె
గుదిగొనెఁ బుణ్యములు కోట్లనెఱుఁఖలు చేరె
యిదివో దయదలఁచె నీశ్వరేశ్వరుఁడు || అను ||

అదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డక్కున నలమేల్మంగ
అదివో నిత్యంబులు అశుభావలు
నికలశేషాచలము నిక్కి పైపైఁ బొడచూపె
యిదివో కొలుపున్నాఁడు హృదయాంతరాత్ముఁడు || అను || ||

నాట

అహోబలేశ్వరుఁ డరికులదమనుఁడు
మహామహిమలను మలసీ వాఁడె || పల్లవి ||

కదలుఁగన్నులును కరాళవదనము
గుదిగొనుభయదపుఁగోరలును
అదరుమీనములు నలరఁగ నవ్వచు
పుదుటులోడఁ గొలుపున్నాఁడు వాఁడె || అహో

అతిసితనఖములు ననంతభుజములు

వితతపరాక్రమవేషమును

అతులదీర్ఘ^౧ జిహ్వయుఁ గడు మెరయఁగ

మితిలేనికరుణ మెరసీ వాడే

॥ అహో ॥

పందడిసొమ్ములు శంఖచక్రములు

పొందుగ దివిజులు పొగడఁగను

యిందిరఁ దొడపై నిడి శ్రీవేంకట-

మందు విందుఁ గడు నలరీ వాడే

॥ అహో ॥ 112

సాళంగనాట

సిరిఁ దొడపై నిడి శ్రీనరసింహుఁడు

యిరవుగ వరముల విచ్చీని వాడే

॥ పల్లవి ॥

ఘనమగుకోరలు కరాళవదనము

చెనకుచు గొడ ॥ నెటిజిహ్వయును

వినువుఁగటమరలు విటలలోచనము

నొనరఁగ గొలువై యున్నాఁడు వాడే

॥ సిరిఁ ॥

చటులచక్రకరంబును * కార్తకరంబును

అటు వరదాభయహస్తములు

పటుశరయోగపుపట్టబంధమును

కటితటిఁ జెలఁగఁగఁ గడఁగీ వాడే

॥ సిరిఁ ॥

పరపగుశేషవివదగలసిదల

అరుదగురవిచంద్రాంకముల

నిరులగద్దెపై శ్రీవేంకటేశుఁడు

పరిపూర్ణుడై వరగీ వాడే

॥ సిరిఁ ॥ 113

౧. 'జిహ్వ' లేదు. ౨. 'నిహ్వ' లేదు ౩. 'నెటి' పూ.మూ.పా.

౪. 'వినువుఁగ టమరలు(?)' పూ.మూ.పా. ౫. 'కార్త' లేదు.

శ్రీరాగం

నిర్మలులు వీరు నిత్యసుఖులు

కర్మదూరులు విష్ణుకైంకర్యపరులు

॥ పల్లవి ॥

పరమజ్ఞానసంపన్నులగువారికిని

అరుదుగా దివటీమహ్నదైశ్వర్యము

హరికృపాధనము చేనమ్మినమహాత్ములకు

సరకుగాకుండు పంచల విధానములు

॥ పర్వ ॥

బలిమిని వేదాంతపట్టి భద్రులకు నిల

బలురాజ్యపదవు లిరుగడబంట్లు

లలిమీరి హరిచక్రలాంచనపుకూరులకు

యెలమి విజయములెల్ల వింటిలో నుండు

॥ నిర్మ ॥

యీవలను శ్రీవేంకటేశుళరజాగతుల-

కావటించినపుణ్య మడుపుగాదు

దైవజ్ఞలయినయాధర్మస్వరూపులకు

వేవేలలోగములు వెనుకగులుచుండు

॥ నిర్మ ॥ 114

రేఖ 120

శంకరాభరణం

చీచి వో జీవుడా చింతించుకో జీవుడా

ఆచందాన కీచందము ఆరుహమా జీవుడా

॥ పల్లవి ॥

పుత్రముఁ డయినహరిపుండేటియాకుమరోన

తత్తరపుగాంతలను తలపోసేదా

వొత్తి నారాయణనామ ముచ్చరించేనోరను

రుత్తయధరపుదోలు రుచిగానేదా

॥ చీచి ॥

౧. 'మహదైశ్వర్యము' వంటివిల్లరసమానదోషములు మావాఙ్మయమున తెక్క-
రావివి. ౨. 'బద్ధు' రేఖ. ౩. 'అడుగు' లోని గకారము వకారమైనదేమో.

పొందుగా గోవిందుడఁ బూజించేటిచేతులను
 సందడిఁ జన్నులమీఁదఁ జాఁచఁబొయ్యెద
 కందువ దేవునిరూపు కనుఁగొనేచూపులు
 ముందరి మర్మపుటంగములమీఁదఁ బెట్టెద

॥ చీచీ ॥

వేవేలు విష్ణుకథలు విసియేటి చెవులను
 ఆవటించి యాడనుద్దులాలకించేదా
 శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవించేయీజీవనము
 భావించక విషయాలపాలు నేసేదా

॥ చీచీ ॥ 115

దేసాక్షి

ఇంతదేవుఁ డింక వేడి యెంచి చూపుఁదా
 చెంతనుండితే రక్షించు చేకొని కొలువరో

॥ పల్లవి ॥

నేనితే వేయురూపులు విశ్వరూప మితఁడు
 శ్రీసతీకుఁ డిందరిలో శ్రీమంతుఁడు
 భాసురపుటామిమోచేబలవంతుఁ డిన్నిటాను
 దాసులై తే మన్నించు నీదైవముఁ గొలువరో

॥ ఇంత ॥

గుట్టున బ్రహ్మాండాలు కుషిలో వించినవాఁడు
 అట్టై దేవతలమొర లాలించేవాఁడు
 చిట్టకపుదానవుల చించిచెండాదేటివాఁడు
 ఇట్టే శరణంచేఁ గాచు నీతనిఁ గొలువరో

॥ ఇంత ॥

కాలముఁ గర్మము మాయ గల్పించినయట్టివాఁడు
 ఆలించి సర్వజీవులఅంతర్యామి
 వారి శ్రీవేంకటవ్రతై వరములిచ్చేటివాఁడు
 యేలీఁ గొల్పిన మెచ్చు నీవిభుఁ గొలువరో

॥ ఇంత ॥ 118

భూపాళం

అప్పుడు చూచేదివో అధికుల నధముల
తప్పక యెచ్చరి యిదే తలఁచవో మనసా "వల్లవి"

కొండలవంటిపనులు కోరి ముంచుకుంటే నూర -
కుండి తైకొననివాడే యోగీంద్రుఁడు
నిండినకోపములకు నెపములు గలిగితే
దండితోఁ గలఁగవియాతడే ధీరుఁడు "అప్పు"

సూదులవంటిమాటలు సొరిదిఁ జెవి సోకితే
వాదులువెట్టుకొననివాడే దేవుఁడు
పాదుకొన్న సంసారబంధము నోరూరించితే
అదిగొవి మత్తుఁడు గానెట్టివాడే పుణ్యుఁడు "అప్పు"

గాలాలవంటియాసలు కడుఁ దగిలి తీసితే
తాలిమితోఁ గదలనాతడే భుజుఁడు
మేలిమి శ్రీవేంకటేశుమీఁద భారము వేసుక
వీలక తనలో విఱ్ఱవీఁగువాడే నిత్యుఁడు "అప్పు" 117

మలహరి

కొన మొద లేదో గుటిగాన రొరులు
మునుకొను సంసారమోహబంధమందు "వల్లవి"

తలఁచును బ్రహ్మాండతతులకు నవ్వల
తలఁచేటిజీవుఁడు తా నణువు
అలరినయాసల ననలునుఁ గొనలును
వెలసీ సంసారవృక్షములోన "కొన"

౧ 'మత్తుఁడుగా నెట్టివాడే' పూ.ము.పా. కాని+అట్టి=కానెట్టి. ఇది వ్యాస

పుట్టునుఁ బొదలును భువి విహరూపుల
పుట్టేటియాతఁడు పొరి నొకఁడే
నొట్టుక యీఁడును పుతయకర్మముల
చట్టెడుసంసారసాగరములను

॥ కొన ॥

తగులు నన్నిటా తనుభోగంబుల
తగిలేటిపురుషుఁడు తా మనుఁడు
విగిడి శ్రీవేంకటవిలయుఁడు = గత్తె తే
అగపడ సంసారానందమందు

॥ కొన ॥ 118

ఆహారి

కలిదోషములాల కడు నేల మీరేరు
యిలధరుఁ డుండుగాను యిక నేటిసుద్దులు

॥ పల్లవి ॥

జగములేరెడువాఁడు సర్వాంతరాత్ముఁడు
జిగి వింక నీకీబుద్ధి చెప్పనోపఁదా
విగిడి పుట్టించేటివాఁడు విండుక వుండేటివాఁడు
తెగవికర్మము రెల్ల తిద్దకేల మానును

॥ కలి ॥

దనుజులఁ గొట్టేవాఁడు ధర్మము విలిపేవాఁడు
పవిగొన్నదురితాలు పాపనేరఁదా
కొనమొదలై నవాఁడు గురి దా నైనవాడు
పునికి మనికి అసేయ కూరకుండీనా

॥ కలి ॥

స్వతంత్రులై నవాఁడు స్వామియైనవాఁడు
గతియై దాసులనెల్లఁ గావకుండీనా
యికఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డిందిరావతైనవాఁడు
సతతము మాకు విట్టే వంపద లొనఁగఁదా

॥ కలి ॥ 119

గ. ఈ రేఖ రెండవప్రక్క దాగా చిలుమెక్కినది. అక్షరములు సరిగా కావవచ్చున
లేదు. 'గత్తె' అనుపాకము అక్షరనందర్పమును జూచి నే మాహింసితే. 'గత్తె'
పూ.ము.పా. అ. 'గాయ' రేఖ.

దీపాళం

వాదమేల సారెసారె పడి ముక్తి లేదంటా

వేదాంతశ్రవణము వెట్టికె జేసిరా

॥ పల్లవి ॥

అరయ జీవులకెల్లా నధేదమైతే

గురులకు శిష్యులై లేకు కూడ దరము

సొరిచి నాతుమిది సోహంభానన్యయైతే

సరి మునులదేవభాషలు చెల్లవు

॥ వాద ॥

సహజలీలానభూతి సర్వము మిథ్య యైతే

బహుయాగుడికన్నా పస లేదు

మహాలోనితనాలు మరణాలు మాయయైతే

విహితచారాలు నేయి నిధే లేదు

॥ వాద ॥

ఘటనబ్రహ్మము నిరాకార మైతే బలియింప

యిటు పురుషసూక్తాదు లిల్లి మరేల

అటు శ్రీవేంకటేశుచాన్యము లేక విగినితే

నటలాడుకొనడిరాక్షసమత మవును

॥ వాద ॥ 120

121 నుండి 130 వరకు గల 10 రేకులు లేవు.

రేకు 131

పాడి

ఇదివో సుజ్ఞానము 'సూత్రే మణిగణా యవ' గాన

మది సతింమే లేదు మామిల '3 యద్భవం తద్భవతి' ॥ పల్లవి ॥

యెదుటగన యీజగము యిది నీవన వెఱుతును

అది విపరీతజ్ఞానము '4 యద్భవం తద్భవము' గాన

పొదులుచుండేటియీజగము పొనగ నీవు గావన వెఱుతు

యిది విపరీతజ్ఞానము '5 నదనద్భావం' బంటివి గాన ॥ ఇది ॥

౧. 'లవి' పూ.ము.పా. యతిభంగము. ౨. 'నటలాడు కొనడి రాక్షసమత మవును' పూ.ము.పా. దీని అర్థము విచార్యము. ౩. 'యాద్భావే' కావచ్చు. అన్నచాయ్య కోశస్యవహరమును ఉదాహరించి నట్లున్నది. ౪. 'యద్భవం' రేకు.

నిండినయాజీవులు నీవేయన వెళుతును

దండనే ■ బద్ధులు మీరు 'స్వాస్థ్యవర్ణ' పున్నది గాన

మెందగుయాజీవులను మీరు గారన వెళుతును

వుండెడివీరలు నిత్యులు వాగి 'నహమాదిశ్చమధ్యము'గాన॥ఇది॥

యిది మునుపె నీచిక్కు. యిందుకు ద్రిష్టం బొక్కటె

తుడఁ దొల్లె నీదాసులు గలరు తుడఁ దొల్లియే నీవుఁ గలవు

వెదకు మాశ్రీవేంకటపతి నిను సేవింఁచఁగ నిను సేవింఁచఁగను

అదన నిన్నంటినవారల నీయంతలు సేతువుగాన ॥ ఇది ॥ 121

ముఖారి

ఏ దుపాయము యే నిన్నుఁ జేరుటకు

ఆదినంత్యములేనిఅచ్యుతమూరితివి

॥ పల్లవి ॥

వెలియ నీగుణములు వినుతించేనంటే

తెలియ నీవు గుణాతీతుఁడవు

చెలరేఁగి నిను మతిఁ జింతించేనంటే

మరిసి నీ వచింత్యమహిముఁడవు

॥ ఏదు ॥

పొదిగి చేతుల నిన్నుఁ బూజించేనంటే

కదిసి నీవు విశ్వకాయుఁడవు

అదన నేమైన నమర్పించేనంటే

సదరమై అవాప్తనకలకాముఁడవు

॥ ఏదు ॥

కన్నులచేత నిన్నుఁ గనుఁగొనేనుంటే

నన్నిది దొరక నగోచరుఁడవు

యిన్నిటాను శ్రీవేంకటేశ నీవు గలవవి

వన్నెల శరణనేవాక్యమే చాలు

॥ ఏదు ॥ 122

పాడి

వేటొకటవనరేల వీనితోఁ బెనఁగనేల

తూఱినందే హరిఁగూర్చి = తుదగంటగాక

॥ పల్లవి ॥

చూచేకన్నుల నేమీఁ జూడకుండవచ్చునా

చూచినందెల్లా హరిఁ జూచుటగాక

వేచినవీసుల నేమీ వినకుండవచ్చునా

కాచి యవే హరికథగా వింటగాక

॥ వేటొ ॥

కోరేటివవుల జిహ్వా గోరకుండవచ్చునా

కోరినవవుల హరిఁ గూర్చుటగాక

ఆరితిబారేమనసు అడఁఁఁగవచ్చునా

ఆరితేరి అన్నిటాను హరిఁ గంటగాక

॥ వేటొ ॥

వాడలు మోచినదేహి వోమకుండవచ్చునా

వాడలు శ్రీహరిదనే వోముటగాక

బడినే శ్రీవేంకటేశఁ బొనిపుండవచ్చునా

యెడయ కందె సుఖించుటగాక

॥ వేటొ ॥ 128

గౌళ

ఏడనుందురో తాము యెప్పికెపొఁజులు దాటి —

రాడకాడే పొడచూపే రాహు మేలు

॥ పల్లవి ॥

యెలమి స్వప్నమనేయెడపుఁజావడిలో

వొలిసి జీవుఁడు కొలువున్నపుడు

వెలినున్న చైతన్యవిధులదొరలచేరి -

యలలము గాన మాహా మేలు

॥ ఏడ

ఉప్పడమయి దేహమనేపూరఁ బెద్దచావడి
ఉప్పతిల్లి దేహి కొలువున్నపుడు
చప్పడుతో నిండ్రియవిషయపరివారము
అప్పడు^౧ పారాడుదురు ఆహా మేలు

॥ ఏడ ॥

అక్కడ నిద్దరలనేఅంతఃపురాం కేఁగి
వుక్కున బోగాన నాత్మ వున్నపుడు
యొక్కవశ్రీవేంకటేశ యెవ్వరూ నాడకుఁ బోరు
అక్కడ నీవే వుండు వాహా మేలు

॥ ఏడ ॥ 124

బొళి

౨ నానార్గముల నాటుకొను నొకయోగి
మావిమీడితపసి సామాన్యఁ డాయోగి

॥ వల్లవి ॥

పున్న నునమాసఁ గూడఁ బొదిగీ నొక్కొకయోగి
కన్నులచూపులు కరిగాఁ దూచు^౩ నొకయోగి
మిన్నునూయి చేతాటఁ జేడి మెచ్చు మింగు నొకయోగి
వెన్న సన్నముగ నూరి వీఁగు నొకయోగి

॥ నానా ॥

గాలి ముడియగఁ గట్టి కలుగుడిగట్టుయోగి
నాలిమింటివిత్తు నెట్టి నగు నొకయోగి
మూలనిధానము గని ముందు గానఁ దొకయోగి
నేల దలకిందుసేసి విక్కు నొకయోగి

॥ నానా ॥

గతజలములకెల్లఁ గట్టిగట్టు నొకయోగి
తతిఁ బూవులమాటల దడిగట్టు యోగి
యితవై నశ్రీవేంకటేశునిమఱిగఁ బొచ్చి
గతిగనె నాతఁ దొక్కడే యోగి

॥ నానా ॥ 125

౧. 'పారేడుదురు' రేకు.

౨. ఈపాటలోని భావము స్వప్నమగుట లేదు.

౩. 'జూచు' పూ.ము.పా.

ముఖారి

హరియే సకలక్రియలై తృప్తి యిచ్చుఁగాక

యెరవులవారిచేత రెందాఁక వచ్చిని

॥ పల్లవి ॥

సరులకు నరులే పరలోకక్రియలు

సిరిమోహచారాలఁ జేతురుగాక

ఓరుపాషాణపకుతతుల కెవ్వరు సేసే -

రరయఁగ భ్రమగాక అవి పస్తులున్నవా

॥ హరి ॥

కొడుకులుగలవారు కోరి పితృముఖమున

కడుపులు దమవారిఁ గూర్చిపెట్టఁగా

అదరి శ్రీహరియే అన్నియుఁ డాఁ జేకొని

తదవి వారిఁ గొంత దయఁజూచుఁగాక

॥ హరి ॥

తారేడ వారేడ దైవము శ్రీవేంకటేశుఁ -

దారయ నంతరాత్ముఁ దవి తెలిసి

ధారతో యాతవియాజ్ఞఁ దప్ప కాదివసాన

చేరువఁ జేసేవెల్లాఁ జేయుఁడి యాతవికి

॥ హరి ॥ 126

రేకు 132

గుండక్రియ

హరిహరి సీమాయాజగ మిది అందనే చూచుచు నవ్వచును

అరసి యందులో నిను భావించేటిఆత్మభావమిది యెన్నఁదొకో

॥ పల్లవి ॥

సకలోద్యోగంబులు మాని సకలోపాయంబులు విడిచి

సకలేంద్రియములజాలటు మాని సకలవిషయములరహితుడై

సకలముఁ దనవలె భావించి సర్వాంతరాత్మవు నినుఁ దెలిసి

అకలంకంబున నుండెడిభావం బది యిఁక నెన్నఁదొకో ॥ హరి ॥

ఘనమగుకోర్కులఁ జాలించి ఘనకోపంబు వివారించి

ఘనకాముకత్వముల నటు దనిసి ఘనమగునానలఁ దొలఁగించి

ఘనముఁగొంచముల వినుఁ దలంచి ఘనాఘనుఁడవు నీవమచు

అనుమానములంటు సుఖియించే దది యిఁక నెన్నఁదొకో॥ హరి॥

పరచింతలలోఁ దడఁబడక పరమార్థంబుల కగపడక

పరహింసలకును యెన్నఁడుఁ జొరక పరదూషణలకు నెడగిలిసి

పరదేవుఁడ శ్రీవేంకటభూధరపతి నీకే శరణుచు

అరమరపుల నేఁ శ్రీకృష్ణ తనిసే దది యిఁక నెన్నఁదొకో॥ హరి॥

127

బొక

ఏది వలనె నీవది నేయు యిందులోన నోజీవాత్మ

పాదగుమనలో నంతరాత్మయై పరగినశ్రీహరిపనుపునను॥ పల్లవి॥

మనవంటిజీవులే మహిలోన నొకకొన్ని

కునుఁములై కుక్కుటములై సూకరములునై నవి

దినదినముఁ గర్మపాశములఁ దిరిగెడిదుర్దశ లటు చూడు

సనకాదులై కొందరుజీవులు శౌరిదాసులై రటు చూడు॥ ఏది॥

కన్నులుఁగాళ్లు మనవరెఁ దనువులు గైకొని కొందరునరులు

పన్నినతొత్తులు బంట్లునై మనపనులు నేయుచునున్నారు

యెన్నఁగ శ్రీహరి నెఱుగక యిడుమలఁబొరలెడి దది చూడు

ఋన్నై హరిదాసులై నారదముఖులు గెలిచిన దది చూడు॥ ఏది॥

క యంతగాలమును యీపుట్టుగులనె యిటువరెఁ బొరలితి మిన్నాళ్లు

యంతట శ్రీవేంకటేశుఁడు దలంచి యీజన్మంబున మము నేరె

వింతలబొరలినవరకకూపముల వెనకటిదై న్యము లటు చూడు

సంతసమున ముందరిమోక్షము సర్వానందం బది చూడు॥ ఏది॥ 128

గ. 'లేక' కావచ్చు. అ. 'జొక్కుచు' కావచ్చు. క. 'కప్పలుచు' సూకరములై నవి
పూ.ము.పా. ౪. ౩. ఇట్టి వనరులకర్కశక్తగలవు.

శంకరాభరణం

నీవు సర్వసముద్రపు నీవు దేవదేవుడవు
యీవరి నాగుణదోషా లెచ వికనేలా || పల్లవి ||

పూవులపైఁ గాసీఁ బొరి ముండలపైఁ గాసీవి
అవరి వెన్నెలకేమి హావినచ్చినా
పావనుల నటు గాచి పాపపుంజమైననన్ను
గావఁగా నీకృపకునుఁ గడమయ్యానా || నీవు ||

గోవుమీఁద విసరీఁ గుక్కమీఁద విరీని
పావనపుగాలికిని పాపమంటినా
దేవతలరక్షించి దీనుడనైననాకుఁ
దోవచూపి రక్షించితే దోసమయ్యానా || నీవు ||

కులజానియింటనుండీ కులహీనునియింటనుండీ
యిలలో నెండకు నేమి హీనమయ్యానా
వలసి శ్రీవేంకటాద్రి వరములు యిచ్చి నాలో
నిలిచి వరములిచ్చి నేఁడు గావవే || నీవు || 129

సామంతం

నెప్పున ధర్మపుణ్యము నీచేతి దింతే
యెప్పుడు గాచినఁ గావు మింకా నీచిత్తము || పల్లవి ||

యేవరి నరుఁడు లేక యెద్దే తా దున్నునా
నీవు సేయించక వేరే నేఁ బుణ్యము నేసేనా
దేవుడ సూర్యుఁడురాక తెల్లనారునా రేయి
వేవేగ నీకృపఁగాక విజ్ఞానినొదనా || నెప్పు ||

కమ్మరవాడు లేకే కుండ చా బుట్టినా
 నెమ్మి నీవు పుట్టించక నేనే పట్టితిని
 వమ్మల రాత్తుము వియవక గుండ్రలు నీల్చినా
 పమ్మి నీయప్పణ లేకే భవములు మామనా || నెప్పు ||

మక్కువ మగడులేనిమనువు గలగునా
 లెక్కించి యంత్యామివి లేనీనే మన్మాడనా
 చక్కంగ శ్రీవేంకటేశ శరణనేబుద్ధి నాకు
 తక్కుక నీవీయ్యకుంటే దానుడి నే నొడనా || నెప్పు || 180

ఇహమేకాని యికఁ బరమేకాని
 బహళమె హరి నీపె భ కే చాలు || పల్లవి ||

యెఁదు జనించిన నేమి యెచ్చోట నన్న నేమి
 కండువ నీదాస్యము గలిగితేఁజాలు
 అంది స్వర్గమేకాని అలనరకమేకాని
 అందపునీనామము నాకబ్బులేచాలు || ఇహ ||

దొర యైనఁజాలుఁ గడఁ దుచ్చపుబందైనఁజాలు
 కరఁగి నిన్నఁ దలఁచఁగలితేఁజాలు
 పరులుమెచ్చినమేలు పమ్మి దూషించినమేలు
 హరి నీనేవాపరుఁడౌచే చాలు || ఇహ ||

ఇదువులు రానీ యిటు రాక మాననీ
 తలఁపు నీపాదముల తగులేచాలు
 యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
 చలపట్టి నాకు నీశరణమే || ఇహ || 181

రేఖ 133

మంజు

సర్వోపాయముల జగతి నా కితదే

పుర్వీధరుడు పురుషో తముం దీక్షదే

॥ పల్లవి ॥

సకలగంగాదితీర్థస్నానఫలము లివి స్వామిపుష్కరణీజలమే నాకు
సకలపుణ్యక్షేత్రావాసయాత్ర లివి సరి వేంకటాచలవిహార మిదియే
సకలవేదాధ్యయనశాస్త్రపాఠము లివి శౌరిసంకీర్తనం బిదియే నాకు
సకలకర్మానుష్ఠానముల యిదివి కీర్చటఁ జాతుపడికైంకర్య మిదియే

॥ సర్వో ॥

ఉపవాసతపములను యితని ప్రసాదంబులొగి భుజింపుచే నాకు దీనదీనంబు
దేవరహస్యోపదేశంబు లితని సాదంబులు కరిగానేటిసేవ యొకటే
ఉపమింపఁ బుణ్యపుష్కరపుల దర్శనము నాకు నొగి నచటిబహుశృంగ దర్శ
యొపుడుఁ బుణ్యకథా వణంబు లిచ్చోటియెన్నఁగలబహుపక్షికలకలంబు

॥ సర్వో ॥

తల పుగఁదొంగంబులందు శ్రీ ప్రేష్టపులఁదగులుసంవాసనహయోగంబు
వెలయ నిడుచుహోత్సహ బులిస్సయు వితనివిధవంబులెసఁగు

తిరుగ నాళ్లు నాకు

చెలఁగి యిటు దేవతాప్రార్థనింపయు నాకు శ్రీవేంకటేశ్వరునిరణాగతి
అలరునానందలు యితని పట్టపురాణీజలమేలునుంగకడకంటిచూపు

॥ సర్వో ॥ 132

శ్రీరాగం

ఇంతయు సమాయామయ మేగతిఁ దెలియఁగ వచ్చును

దొఁతిఁబెట్టినకుండలు తొడరినజన్మములు

॥ పల్లవి ॥

కలలోపలిసంభోగము ఘనమగునంద లిన్నియు

వలలోపలిపడిపరులు వన్నెలపథవములు

తలఁపునఁ గలిగియు నిందునే తగులకపో దెవ్వరికిని

తెలిసినఁ దెలియదు యిదివో దేవరహస్యంబు

॥ ఇంత ॥

అద్దములోపలిసీదలు అందరిదేహపురూపులు

చదికి వందినవంటలు ॥ జంటగర్భములు

పొద్దొకవిధమయి తోచును భువి నజ్ఞానాంబుధిలో—

నద్దిన దిది దెలియఁగరా దంబుదములమెఱుఁగు ॥ ఇంత ॥

మనమనఁ దాగినపా లివి మదిఁగలకొరిక లిన్నియు

యినుమున నిగిరినసీళ్ళు యిల నాహారములు

పనివది శ్రీవేంకటగిరిపతి సేదాసు లివిన్నియు

కవి మని విడిచినమనుజులకాయపుమర్మములు ॥ ఇంత ॥ 133

లలిత

షోడశకళానిధికి షోడశోపచారములు

జాడతోడ నిచ్చలును సమర్పయామి ॥ పల్లవి ॥

ఆలరువిశ్వాత్మకున కావాహన మిదె పర్వ-

నిలయున కాసనము నెమ్మి నిదె

అలగంగాజనకున కర్ణ్యపాద్యాచమనాలు

జలదిశాయకిని మజ్జన మిదె ॥ షోడ ॥

వరపీఠాంబరునకు వస్త్రాంలంకార మిదె

సరిశ్రీమంతునకు భూషణము లివె

ధరణీధరునకు గంధపుష్పదూపములు

తిర మిదె కోటిసూర్యతేజునకు దినము ॥ షోడ ॥

అమృతమథనునకు నదివో నై వేద్యము

గమిఁ జంద్రనేత్రునకుఁ గన్రవిదేము

అమరినశ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిదేవునికి

॥ తమితోఁ బ్రదక్షిణాలు దండములు నివిగో ॥ షోడ ॥ 134

౧. 'ఓ' ప్రక్కన అరసున్న విచారము. ౨. కర్పూరవీరాజన మెగిరిపోయి

15 ఉపచారే మిగిలినది.

మాళవిగాళ

ఏమీ నెఱిగనినాఁడు యిటు నిన్నుఁ గొలిచేనా

నీమాయ దెలుపఁగా నిను ననేఁగాకా

॥ పల్లవి ॥

పసురముగఁ జేసిలే బడి నిన్నుఁ దలఁచేనా

వెన రాయఁజేసిలే వెదకి నిన్నెఱిగేనా

పొసఁగ మానుగ నన్నుఁ బుట్టించితేఁ బొగడేనా

మునిపి నరుఁజేయఁగా మొరయిదేఁగాక

॥ ఏమీ ॥

మొగి మృగముఁ జేసిలే మొక్కనెఱిగేనా

తగఁ బక్షిఁ జేసిలే దరిఁ బూజనేసేనా

జిగి వితరజంతువుగఁ జేసిలే దగిలేనా

అగపడి వివేకిఁ జేయఁగ ననేఁగాక

॥ ఏమీ ॥

యింత కధికారిఁ జేసి యీప్రపంచజ్ఞాన -

మింత యొసఁగితివి మరఁ గిఁకనేలా

చింత లిన్నియుఁ దీర శ్రీవేంకటేశ నను

సంతతము నేలఁగా శరణనేఁగాక

॥ ఏమీ ॥ 135

శుద్ధవసంతం

పరమాత్ముఁ దొక్కఁడే పరమపావనుఁడుగవ

పరిపూర్ణుఁడనెడియాభావమే బాలు

॥ పల్లవి ॥

హేయ మిందే దుపాదేయ మిం దేది

బాయిటనే హరి నర్వపరిపూర్ణుఁడు

నేయునెడ గుణభావజీవకల్పనము లివి

రోయఁజూచినఁ దనదుకాయమే రోత

॥ పర ॥

జాతి యిందే దంశ్యజాతి యిందేది
 జాతులిన్నిటా నాత్మ సర్వేశుడు
 ఆతలను అంటుచున్నదిభావనలెల్ల
 జాతిపది యెఱుగనోపనివెలితే తనది

॥ పర ॥

తెలివిగలదాకా దెగనిమఱుగు లివి
 తెలిసినంతటిమీదఁ దీని సంశయము
 యిలలోన శ్రీవేంకటేశ్వరునికరుణచే
 వెలసి యాజ్ఞానంబు విడువట మననా

॥ పర ॥ 136

రేకు 134

రామక్రియ

వెలుపలి మఱవక లోపల రేదు వెలుపలఁ గలిగిన లోపల మఱచు
 చలమున నిదియే ఘడియ ఘడియకును సాధించినసుఖ మటు దోచు

॥ పల్లవి ॥

వెలుపలి వెలుఁగే చూడఁగ లోపలి వెడచీకటి గాననియట్లు
 అలరి ప్రపంచజ్ఞానికిఁ దనలో నాత్మజ్ఞానము గనరాదు
 పలుమరు చీకటి చూడఁగఁ జూడఁగ బయలే వెలుఁగై తోచినయట్లు
 అలయక తనలోచూపు చూచినను అంతరంగముని హరిఁ గనును ॥ వెలు ॥

జాగరమే కడుఁ జేయఁగఁ జేయఁగ సతతము నిద్దుర రానట్లు
 చేగలనింద్రియములలోఁ దిరిగినచిత్తవికారము లయపడదు
 యీగతి నిద్దుర వోఁగాఁ బోఁగా నిలలో నుద్దులు యెఱుగనియట్లు
 యోగపుటేకాంతంబును దనమన పొగి మరవఁగ మరవఁగ హరిఁ
 గనును ॥ వెలు ॥

దేహపుటాకాశపునిట్టార్పులు బాహిరపుబయట నడఁగినయట్లు
 ఆహా జీవునిజననమరణములు అందే పొడముచు వం దడఁగు
 పూహల శ్రీవేంకటాచారివాయువు కొగి నాకాశము చొక్కసూత్రము
 ఆహా ప్రాణాపాననాయువులు ఆతుమనియపుటే హరిఁ గనును ॥ వెలు ॥ 137

గ. 'దెగవీమఱుగు' పూ.ము.పా. రేకు. అ. ఈ 'జూడఁగ' పూ.ము.పా. లో తప్పిరొయినది.

గుజ్జరి

ఇందరిలో ■ మెందుఁబోయదుము యిందరిఁ బోలినజీవులమే
 కందువ వీరలఁ దలఁచి చిత్తమిది కలఁగెడి దైవము కావఁగదే
 యెందరోకో జరాదుఃఖము లేచి యనుభవించేటివారు «పల్లవి»
 యెందరోకో ఇందరిద్రదుఃఖము లేనఁగి యలముట్టించేటివారు
 యెందరోకో బంధనతాడనహీనదెసల^౧ నుండెడివారు
 యెందరోకో దాననాస్యవిధి నెడయారా^౨ చెఱ^౩ లయినవారు॥ఇంద॥

యెందరోకో మరణదెసలచే నిల సంయోగపయోగదుఃఖితులు
 యెందరోకో జన్మరోగముల నెక్కువభయమందేటివారు
 యెందరోకో రాజులచోరులహింసలకు లోనర యినవారు
 యెందరోకో పొడమినజీవుల^౪ కెక్కుడ నెక్కుడ నేపాబో^౫ ॥ఇంద॥

యెందరోకో యాదుఃఖసిప్పత్తికి యెడసి మిమ్ముఁ గొలిచినవారు
 యెందరోకో సంపదలకు లోనై^౬ యేతాయాతనఁ బడువారు
 యెందరోకో శ్రీవేంకటేశ యిపు డెక్కువ నీశరణము చొచ్చి
 యిందును నందును సుఖులై లోకుల^౭ నిందరిఁ జూచుచు
 నవ్వెడివారు ॥ ఇంద ॥ 138

గుండక్రియ

నిన్ను నన్ను నెంచుకోనినేరమిగాక
 పన్నినసూర్యునికాంతి ప్రతిసూర్యుఁడొన «పల్లవి»

జలధిలోపలిమీను జలధి దా నొన
 జలములాధారమైనజంతువుగాక
 నెలవై నీలోనివాఁడ నీవే నే నొదనా
 పొలసి^౧ నీయ్యాధరువుబొమ్మ నింతేకాక «నిన్ను»

౧. 'ఇది భావప్రధానవిధేయము' కావచ్చు. ౨. 'హీనదెసలు' వంటి చిల్లర సామాన్యదోషములు ■ వాఙ్మయమున రెక్కడు రావు. ౩. 'లయ్యిన' రేఖ.
 ౪. 'వయ్యిన' రేఖ. ౫. 'యాతాయాతముల' కావచ్చు. ౬. 'నిందరు' వూము.సా. రేఖ. ౭. 'నీ+అదరువు' ఇదియొక వింతక్రితసంది.

రాజుపద్మసున్నబంటు రాజే నా

రాజవపువనవరిరచనే కాక

సాజమై విన్నుఁ గొలిచి సరిగద్దె నుందునా

వోజతో విన్ను సేవించి వుండు వింతే కాక

॥ విన్నూ ॥

ముత్తైపుఁజిప్పలనీరు మున్నిటివలె నుండునా

ముత్తైమురై బలిసి లో మొనవుఁగాక

నిత్తైపుశ్రీవేంకటేశ నీశరణాగతులము

మొత్తైపులోకులమా ముక్తులముగాక

॥ విన్నూ ॥ 139

మాళవి

ఇందుకుఁ జింతించనేల యీశ్వరునిమాయ లివి

యెందుకు మూలము హరి యీతనిఁ జింతించరే

॥ పల్లవి ॥

నారికడపుఁగాయకు నీరు వచ్చినయట్టు

తలఁచి రాఁగలమేలు తన్నుఁ దానే వచ్చురే

లలి నేనుగుదిన్న వెలఁగపంటిబేసము-

వలెనే పోఁగలవెల్ల వడిఁ దానే పోవురే

॥ ఇందు ॥

నిండినయద్దములోన నీడ వొడచూపినట్టు

దండియైనపుట్టుగులు తన్నుఁ దానే వచ్చురే

పండినపండ్లు తొడముఁబాసి వూడినయట్టు

అందనే మరణములు అందరికి సరిరే

॥ ఇందు ॥

పెనురాతిపైఁ గడవ పెట్టిఁగాఁ గుదురై నట్టు

తనుఁదానే చింతింపఁ దలఁపు నిలుచురే

ఘనుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ గవి శరణన్నఁ జాలు

వెనక పాపాలు మంచు విచ్చినట్టు విచ్చురే

॥ ఇందు ॥ 140

పాడి

చూచేచూపొకటి సూటిగుఱి యొకటి

తాచి రెండు నొకటైతే దైవమే సుందీ

॥ పల్లవి ॥

యేనుగఁ దలఁచితే యేనుగై పొడచూపు

మాను దలఁచిన నట్టే మానై పొడచూపు

పూని పెద్దకొండ దలపోయఁ గొండై పొడచూపు

తానే మనోగోచరుఁడు దైవమే సుందీ

॥ చూచే ॥

బట్టబయలు దలఁచ బయలై పొడచూపు

అట్టై యంబుది దలఁచ నంబుదియై పొడచూపు

పట్టణము దలఁచిన పట్టణమై పొడచూపు

తట్టి మనోగోచరుఁడు దైవమే సుందీ

॥ చూచే ॥

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతిఁ దలఁచితేను

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిశ్రీపతై పొడచూపు

భావమే జీవాత్మ ప్రత్యక్షము పరమాత్మ

తావు మనోగోచరుఁడు దైవమే సుందీ

॥ చూచే ॥ 141

రేఖ 135

శ్రీరాగం

విరుదులన్నియు నీవే విరుదులోకమలెల్ల

అరయ నీపాదమందె అణఁగుండెఁగాన

॥ పల్లవి ॥

బహుదేవతాసార్వభౌమవిరుదు నీకే

సహజము నీవు భూనతిపతివిగాన

వహి దేవతాచక్రర్థివిరుదు నీకే

విహితము చక్రముచే వెలసేవుగాన

॥ విరు ॥

పెనుదేవళిఖామణిబిరుదు నీకే చెల్లు
 ఘనకౌస్తుభమణిగలవాడవుగాన
 మును దేవదేవోత్తముడనుబిరుదు నీకే
 ననిచే బురషోత్తమనాముడవుగాన

॥ బిరు ॥

వాట్టుకొని దేవరాహుత్తరాయబిరుదు నీదే
 కిట్టి రాతిగుట్టము నెక్కితివిగాన
 తిట్టమై శ్రీవేంకటేశదేవ సింహమపునీపే
 అట్టై నాంసింహుడనె అమరితిగాన

॥ బిరు ॥ 142

ఎందు నీకు బ్రయమో యీతెప్పతిరుణాళ్ళు
 దిందునదె నిరులతో తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ పల్లవి ॥

పాలజలనిధితో జన్మలించు పాముతెప్పె
 దేలుచున్న దది దెప్పతిరుణాళ్ళు
 వోలి నేకోడకమై వొక్క మట్టియాశుమీ
 తేలుచున్న దది తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అమృతము దచ్చునామె అంబుధితో మధరము
 తెమల దేలినుతెప్పతిరుణాళ్ళు
 యమునలో వాళింగున గవుపడిగెమీ
 తిమిరి తొక్కినతెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥

అప్పుడు పదారువేలు అంగనలచెమటల-

తెప్పల దేలినుతెప్పతిరుణాళ్ళు
 వొప్పుగ శ్రీవేంకటాద్రి నాన్నతి గోనేటిలోన
 తెప్పిరిల్లె నేటినేట తెప్పతిరుణాళ్ళు

॥ ఎందు ॥ 143

లలిత

తలఁగరో లోకులు తడవకురో మమ్ము

కలిగిన దిది మాకాపురము

॥ వల్లవి ॥

నరహరికీర్తన నానినజిహ్వా

వొరుల నుతింపఁగనోపదు జిహ్వా

మురహరుపదముల మొక్కినశిరము

పరులనందనకుఁ బరగదు శిరము

॥ తలఁ ॥

శ్రీపతి నే పూజించినకరములు

చోఁపి యాచనకుఁ జొరవు కరములు

యేపున హరికడ కేఁగినకాళ్ళు

పాపులయింద్లకుఁ బారవు కాళ్ళు

॥ తలఁ ॥

శ్రీవేంకటపతిఁ జింతించుచునను

దావతి వితరముఁ దలఁచదు మనసు

దేవుఁ డతనియాధీనపుతనువు

తేవల నితరాధీనముగాదు

॥ తలఁ ॥ 144

రామక్రియ

ఏల మమ్ము గానినేనే రింకా మీరు

కాలముతో నిలిచెను కైవల్యపదవి

॥ వల్లవి ॥

పాపములు హరినామపఠనచేఁ బాపుకొంటి

కైపుగఁ జిత్రగుప్తుఁ డాకవిరే గట్టు

కోపులఁ బుణ్యములెల్ల గోవిందుని కిచ్చితిమి

పూఁవలన్సర్గముతోప భుజవేయరో

॥ ఏల ॥

అతుమలో నజ్జాన మాద్యుడే పాపె
అతం జన్మానివాకి లటు ముయ్యరో
చేత హరిదాస్యమున జీవన్ముక్తుడనైతి
జాతీయధర్మములాల సఙ్గంధము విడరో

॥ ఏల ॥

పరమాత్ముచింతచేత బదుకు నిశ్చయమాయ
ధరఁ గైవసము గావో తగుచిత్తమా
యిర వై నశ్రీవేంకటేశుఁ డేచికోనె మమ్ము
పరదేవతలు మాకుఁ బనిలేదు మీరు

॥ ఏల ॥ 145

భైరవి

మఱి యెందూ గతిలేదు మనుష నీవే దిక్కు
జలని లక్ష్మీక నీశరణమే దిక్కు

॥ పల్లవి ॥

భవసాగరంబులోఁబడి మువిఁగిననాకు
తివిరి నీనామమనులేపయే దిక్కు
చివికి కర్మంబునెడిచిచ్చు చొచ్చిననాకు
జవళి నాద్యుఁగ కృపజలధియే దిక్కు

॥ మఱి ॥

ఘనమోహపాశములగాలిఁ బొయ్యెడినాకు
కొనల నీపాదచింతకొమ్మయే దిక్కు
కనలి మనసనెడియాకాసముననున్ననాకు
కనుఁగొనఁగ నీదాస్యగరుడఁడే దిక్కు

॥ మఱి ॥

మరిగి సంసారమనెడిమంటికిందటినాకు
ధర భక్తియనునిలద్వారమే దిక్కు
యిరవై నశ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నాకు -
నరుదై ■ నీవంశరాత్మనే దిక్కు

॥ మఱి ॥ 146

౧. 'కృపా' కావచ్చు. లేక తత్పరమనమావహిత కావచ్చు. ౨. 'పాదమనెడి చింతకొమ్మ' లేక 'పాదచింత అనెడి కొమ్మ' విల్లరనమావ భోషముల లెక్కలేని వాద్యయమున 'చింతకొమ్మ' యనుట బాగువ్వులుతోచెడివి. చింతకొమ్మ చాలగట్టిదిగదా. మోక్షమునకు హరిపాదములంత గట్టివి.

రామక్రియ

శ్రీపతి నీయాజ్ఞ నేనెద మిదివో
పూఁపలమాయలఁ బొంలఁగనేలా

॥ పల్లవి ॥

కాయము నుఖదుఃఖములకు మూలము
పాయము యింద్రియపరవశము
అయ్యు రెంటికి నన్నపావములు
మోయనిమోఁపిది ములుగఁగనేలా

॥ శ్రీప ॥

తలఁపు పుణ్యపాతకములమూలము
కలిగినపుట్టువు కర్మగతి
పల మిది రెంటికి బలుసంసారము
కలిగిన వెట్టికి కాదన నేలా

॥ శ్రీప ॥

జీవుఁ డింతటా యస్పృశికి మూలము
భావముఁ బ్రకృతికిఁ బ్రపంచము
చేవగ రెంటికి శ్రీమేక దేశ్వర
నీ వంతరాత్మవు నెమకఁగ నేలా

॥ శ్రీప ॥ 147

రేకు 136

ధన్వాని

జ్ఞానయజ్ఞ మీగతి మోక్షసాధనము
నానార్థములు విన్నే నడపె మాగురుఁడు

॥ పల్లవి ॥

అలరి దేహమనేటియాగకాలలోన
బలువై యజ్ఞానపువకువు బందించి
కలసి వైరాగ్యపుకత్తులఁ గోసి కోసి
వెలయ జ్ఞానాగ్నిలో వేరినె మాగురుఁడు

॥ జ్ఞాన ॥

మొక్కుచు ౧ వైష్ణవసేమవిసత గూడపెట్టి
 చొక్కుచు శ్రీపాదతీర్థసోమపానము వింపి
 చక్కఁగా సంకీర్తనసామగానము చేసి
 యిక్కవతో యజ్ఞము నేయించెఁబో మాగురుఁడు || శాన ||

శిరియ్యగురుప్రసాదపుపురోదాశ మిచ్చి
 కొద దీర ద్వయమనుకుండలంబులు పెట్టి
 యెదలో శ్రీవేంకటేశు ఁట ప్రత్యక్షముచేసి
 యిదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మాగురుఁడు || శాన || 148

శ్రీరాగం

లావణ్యసంగరరాయ లక్ష్మీనాథ
 యేవేళ నీవినోదాన కేదాయ నేమి || పల్లవి ||

పాలజలదివంటిది పవ్వళించు నామనసు
 గాలిపూర్పురే కదలు కలదు లోఁతు
 చాలఁగఁ దొల్లి నీవు సముద్రకాయవట
 యీరిం నీవినోదాన కేదాయ నేమి || లావ ||

విక్రమభూమివంటిది నెలపుకో నామనసు
 పెక్కులిన్నియుఁ గలవు పెరుగుచుఁడు
 పుక్కుటఁ దొల్లియు నీవు భూనతిమగఁడవట
 యెక్కువ నీవినోదాన కేదాయ నేమి || లావ ||

విండుఁగొండవంటి దిదె విలుచుండు నాథక్తి
 కివుండుచోటనేవుండు నొక్కచోటను
 కొండలరాయఁడవట కోరికె శ్రీవేంకటేశ
 అంద నీవినోదానకేది యాయ నేమి || లావ || 149

౧. వైష్ణవసేమ విసత ఘా.మ.పా

౨. 'తదియ' కావచ్చు. ౩. 'వేంక' ఘా.మ.పా; రేకు.

రామక్రియ

మెచ్చు; మెచ్చకుంటే మాను; మించి నే నాదకమాన

అవ్వపునీసూత్రధారి నవధారు దేవ

॥ పల్లవి ॥

వాక్కడ నే జీవుడను వోహో హరి

పెక్కుబహురూపాలే పెంచి యాడితి

తక్కినయింద్రియములే తగుమేళము

అక్కజపువిద్యవాడ నవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

సూటి వించుకంతవాడఁ జూడవే హరి

వీటిసంసారపుబారి విద్య లాడితి

పాటినాకర్మమే క్రియాభాషాంగము

అటవాడ నింతె నేను ఆవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥

చేరి చిత్తగించుమీ శ్రీవేంకటేశ నేడు

మేరతోఁ భక్తనేమోకుమీఁడ నాదేను

యారానిపదవులు యిచ్చితి నాకు

అరితేరి గెలిచితి నవధారు దేవ

॥ మెచ్చు ॥ 150

శ్రీరాగం

1 దినము ద్వాదశి నేడు తీర్థదివసము నీకు

జనకుడ అన్నమాచార్యుడ విచ్చేయవే

॥ పల్లవి ॥

అనంతగరుడముఖ్యులై నసూరిజనులతో

ఘననారదాదిభాగవతులతో

దనుజమర్దనుడైన దైవశిఖామణితోడ

వెనుకొని యారగించ విచ్చేయవే

॥ దిన ॥

౧. 'భక్తనే' పూ.ము.పా. 'భక్తి+అనే; ■ వ్యావహారిక సంధులు ■ వాఙ్మయమున కొల్లెడు.

౨. ఈపాట అష్టమయ్య క్రాంత దినమును గూర్చివ్రాసినది గాన, అష్టమయ్య రచన కాదు. అష్టమయ్యకీర్తనలరేకులలో వివిధ పోకపాటన చేరియుండవచ్చు.

నై కుంతాన నుండి యాకువారలలోపల నుండి
 లోకపువిక్యము క్తులలోన నుండి
 శ్రీకాంతతోడ నున్న శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి
 యీకడ నారగించ వింటికి విచ్చేయవే

॥ దిన ॥

నంకి ర్తనముతోడ సనకాదురెల్లఁ బాడ
 పొంకపుశ్రీవేంకటాద్రిభూమి నుండి
 లంతె శ్రీవేంకటగిరిలక్ష్మీవిభుఁడు నీవు -
 నంతెల మాయంటివిందు లారగించవే

॥ దిన ॥ 151

మాళవి

గుఱ్ఱాలఁ గట్టవితేరు కొంక కెందైనఁ బారీ
 విఱ్ఱవీఁగుచుఁ దీసిని వేడుకతో జీవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

నరి పిఱుఁదే రెండుజంటబండికండు
 నరవితోఁ బాఱలు చాఁపునొగలు
 గరిమఁజూపులు రెండు గట్టినపగ్గములు
 దొరయి దేహరథము దోలీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

పంచమహాభూతములు పంచవన్నెకోకలు
 పంచల చేతులు రెండు బయటెక్కెలు
 మించై నళిరనే మీఁదనున్న శిఖరము
 పంచేంద్రియరథము పఱిపీఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥

పాపపుణ్యములు రెండు పక్కనున్న చీలలు
 తోపులయన్న పానాలు దొబ్బుదెడ్లు
 యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కి వీధుల నేఁగఁగ
 కాపాడి నరరథము గడపిఁబో జీవుఁడు

॥ గుఱ్ఱా ॥ 152

సాళంగం

ఉన్నమంత్రా లిందుసరా వొగి విచారించుకొంటే

విన్నకన్నవారికెల్ల విష్ణునామమంత్రము

॥ పల్లవి ॥

పరగఁ బుచ్చకాయలఁ బరసిపోదు మంత్రము

గరిమ ముట్టఁబులేనిఘనమంత్రము

వరుస నెవ్వరువిన్నా వాడిచెడనిమంత్రము

అరయ విదొక్కఁజేపో హరినామమంత్రము

॥ ఉన్న ॥

యేజాతినోరికైన నెంగిలిరేనిమంత్రము

వోజదప్పితేఁ గెడకవుండేమంత్రము

తేజాన నొకరి కిస్తేఁ దీరిపోనిమంత్రము

సాజమైన దిదేపో సత్యమైనమంత్రము

॥ ఉన్న ॥

యిహముఁ బరముఁ దానే యియ్యఁజాలినమంత్రము

సహజమై వేదాలసారమంత్రము

బహునారదాదులెల్ల పాటవాడినమంత్రము

విహితమయినశ్రీ వేంకటేశమంత్రము

॥ ఉన్న ॥ 153

రేకు 137

సాళంగనాట

అనుచు దేవగంధర్వాదులు పలికేరు

కనకకళిపు నీవు బండించేవేళను

॥ పల్లవి ॥

నరసింహా నరసింహా నసుఁగావు నసుఁగావు

హరి హరి నాకు నాకు నథయమీవే

కరిరక్ష కరిరక్ష గతమైరి దనుజులు

సురనాథ సురనాథ చూడు మమ్ముఁ గృపను

॥ అను ॥

దేవదేవి వాసుదేవ దిక్కు నీవే మారు మాట

శ్రీవక్ష శ్రీవక్ష నేవకులము

భూవవితనాథ నాథ పొడమె నీప్రకాశము

పావన పావన మమ్ముఁ బాలించవే

॥ అను ॥

జయజయ గోవింద శరణుచొచ్చేము నీకు

భయహర భయహర పాప మడఁగె

దయతో శ్రీవేంకటేశ తగిలి కాచితి మమ్ము

దయఁజూడు దయఁజూడు దాసులము నేము

॥ అను ॥ 154

లలిత

కటకటా కర్మమా కాలములో మర్మమా

మటమాయైపోతివటా మది నమ్మివుంటిఁగా

॥ పల్లవి ॥

పాపబుద్ధి యాడనుండె పాయము రావినాఁడు

కోప మేడ నుండె గర్భగోళమున నున్ననాఁడు

దీపన మేడ నుండె దేహధారి గావినాఁడు

యేవున భూమిఁ బుట్టితే నేడనుండి వచ్చెనో

॥ కట ॥

నగునంసార మెందుండె నరకాననుండునాఁడు

తగిలి మరణదెస ధనవాఁచ లెందుండె

వాగి లోభ మేడ నుండె వొంటి మున్ననాఁడు

వెగ్గచై నేఁడెట్లు నన్ను వెదకి పైకొనెనో

॥ కట ॥

బహుబంధ లేడ నుండె ప్రళయకాలమునాఁడు

మహిఁ గోరికె లెందుండె మతి మఱచిననాఁడు

యిహమున శ్రీవేంకటేశ శరణంటి నేఁడు

విహితమై మాకు నెట్లు వెఱచెనో కాము

॥ కట ॥ 155

సామంతం

హరి స్వప్రతాపమున కడ్డమేది లోకమున

సరి వేరీ నీకు మౌ నర్వేళ్ళరా

॥ పల్లవి ॥

నీవు నీళ్ళు నమలితే నిండెను వేదములు

యీవలఁ దలత్తితేనే యింద్రునిదవులు మించె

మోవ మూఁతి గిరిపితే మూఁడులోకాలు నిలిచె

మోవిఁబార నవ్వితేనే ముగిసి రసురలు

॥ హరి ॥

గోర గీరితే నీరై కొండెల్లఁ దెగఁబారె

మారుకొంటే బయిటనే మడుగులై నిలిచె

చేరి యడుగుపెట్టితే శిలకుఁ బ్రాణము వచ్చె

కూరిమిఁ గావలెనంటే కొండ గొడగాయను

॥ హరి ॥

కొంగుజారిసంఘలోనే కూరెను త్రిపురములు

కలగి గమనించితేనే కలిదోషములు మూనె

రంగుగ నీకరణంటే రక్షించితి దాసులను

ముంగిట శ్రీపేరిక దేశ మూలమవు నీవే

॥ హరి ॥ 156

దేసాక్షి

మాపురే మరణములు రేపురే పుట్టుపులు

చాపలాఁ మావి విష్ణు శరణను మనసా

॥ పల్లవి ॥

చాలునంటే ఇంచుకంటే చాలును జన్మమునకు

చాలకున్న లోకమెల్లఁ జాలదు

వీలినయాయాసా ౨ వెట్టివానిచేతిరాయి

చాలు విగత హరి నిట్టై శరణను జీవుఁడా

॥ మాపు ॥

పాఠకున్న పశుబాలై బడందు మనసు
 పాటితే జవ్వనమునఁ బట్టరాదు
 మీతిన నీరుకొద్దిదామెర యింతె యెంచి చూడ
 జాఱవిడిచి దేవుని శరణను జీవుఁడా "మాపు 1

నేయకున్న గర్భము శ్రీపతిసేవనే వుండు
 నేయఁబోతే గాలమెల్లా 1 సేనాసేవ
 వోయయ్య యిది యెల్లా 3 వుమినాకే చవుతాలు
 చాయల శ్రీవేంకటేశు శరణను జీవుఁడా "మాపు" 157

ధన్నాసి

దైవమా నీవే మమ్ము దయదలఁచుటగాక
 చేవల నీసేతరెల్ల చెల్లును లోకానను "వల్లవి"

తీవునంజేవేళ నట్టె తేటఁబులు సింపొను
 నై నైఁ బుణ్యమయితేఁ బాప మింపొను
 వోవి జంతువుల కివి వొకదొకటికి లంతె
 చేపట్టి పాపము రెట్టు నేయకుండవచ్చును "దైవ"

కడుఁజలువై తేను గక్కన వేడింపొను
 చెడవివిరతివేళ నీరు లింపొను
 వొడలుమోచినవారి కొకదొకటికి లంతె
 తొడరుభోగాలు మావి తోయ నెట్టువచ్చును "దైవ"

యివియు నీమాయే యిన్నియు నీయాజ్ఞరే
 జవళిఁ బ్రాణులకెల్ల సమ్మతై నవి
 యివల శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకే శరణంటి
 తవిలి నీవే గతి దాఁగ నెట్టువచ్చును "దైవ" 158

౧. 'పసుకలై' పు.మ.పా. 'పసికల' కావచ్చు.

౨. 'సేనాన' రేఖ. ౩. 'అమ్మి నాకి చవి పూచుట' కావచ్చునా.

శంకరాభరణం

వట్టిలంపటాలఁ బడి వడఁ బొరలుటకంటే

వాట్టినవిరతి నూరకుండుటే సుఖము

॥ పల్లవి ॥

పాపముమానినయట్టిబదుకొక్కటే సుఖము

కోపమువిడిచినట్టిగుణమొక్కటి సుఖము

చేపట్టి గురుబుద్ధి నేనేటిదే సుఖము తీ -

దీపులఁబడనియట్టి ాదినమే సుఖము

॥ వట్టి ॥

మహిఁ జంచలములేవిమనసొక్కటి సుఖము

నహజ్జాదారముతోడి జన్మమొక్కటి సుఖము

యిహపరసాధనపుయెన్ని కొక్కటి సుఖము

బహళపుటానకంటే పరిపాటి సుఖము

॥ వట్టి ॥

పరులఁ బీడించితేనిపసిఁ దొక్కటి సుఖము

గరిమ విజముతోడఁగలమాటలే సుఖము

ధరలో శ్రీవేంకటేశుదాసానుదాసుఁడయి

సరవితో నశచేటికాంతమే సుఖము

॥ వట్టి ॥ 159

రేకు 138

దేసాళం

వారిదేపో జన్మము వడి విస్మయ దెచ్చిరి

భారతరామాయణాలె పరగె నీకథలు

॥ పల్లవి ॥

భువిమీఁద రావణుఁడు పుట్టగాఁగా రాముఁడవై

తవిలి యిందరికిఁ బ్రత్యక్షమైతివి

వివరింప నంతవాఁడు వెంపితేఁగా నీవు

అవతార మందితే నిన్నందరునుఁ జూతురు

॥ వారి ॥

రమణః గంసాదియసురలు లూటి నేయః గాఁగా
 తమిః గృష్ణావతార మిందరి కైతివి
 గములై యంతటివారు గలిగితేఁగా నీవు నేఁడు
 జనించి మాటలాడుదు విందరితో

॥ వారి ॥

యెంత వుపకారియో హిరణ్యకశిపుఁడు
 చెంత నరసింహుఁడ నీసేవ యిచ్చెను
 యంతట శ్రీ వేంకటేశ యిన్నిరూపులును నీవే
 పంతాన నీకరణని బ్రదికితి మిదివో

॥ వారి ॥ 180

సామంతం

ఊర్వై తే నిన్నుఁ గాన మొకకారణానఁ గాని
 పూరితీవులము, నీవు పురుషోత్తముఁడవు

॥ పల్లవి ॥

అసురలు భువిఁ బుట్టుటచి వుపకారమే
 అసురలు బాధింతు రమరులను
 పాసఁగ వారికిఁగాను పూనుకవచ్చి నీవు
 వసుధ జనించితేను వడి నిన్నుఁ గందుము

॥ ఊర ॥

అదరి ధర్మము చెడి యధర్మమైనా మేలు
 వెడఁగుమునులు విన్నవెందురు నీకు
 తదవి ధర్మము విల్ప ధరణిఁ బుట్టుదు నీవు
 బడి నిన్ను నేవించి బ్రదుకుదు మపుడే

॥ ఊర ॥

నీకంటే మాకుఁ జూడ నీదాసులే మేలు
 పైకొవి వారున్నచోటఁ బాయకుండువు
 చేకొవి శ్రీ వేంకటేశ చెప్పఁగానే వారిచేత
 నీకథలు విని ౧౦ నే మీదేరితిమి

॥ ఊర ॥ 181

సాళంగనాట

పేరు నారాయణుడవు బెంబాడిచేతలు నీవి
నోరు మూసుకున్నఁ బోదు మన్నవీసిసుద్దులు || పల్లవి ||

• వేసులు మాకుఁ జెప్పె విన భారతముగాఁగ
మోస వీపాలముచ్చిమిమొదలుగాను
రావితెక్క కుటుంబ రవ్వగాఁ బొగడఁజొచ్చె
అసలఁ బరకాంతల వంటినీసిసుద్దులు || పేరు ||

రంకున వాల్మీకి చెప్పె రామాయణముగాను
సంతగాఁ దాటకాదులఁ జంపినదెల్లా
అంతకముందె నారదుఁ డవి దండెమీటి చెప్పె
యింతటా వేటాడి జీవహింసలు నేసినది || పేరు ||

వెదుక నజుఁడు చెప్పె వేదముగా వీవు దొల్లి
వోడక మీనై కొన్నాఁకుండితివంటా
తోడనే సప్తరుషులు తొల్లియునుఁ జెప్పి రదె
యీడనే శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైతి వసుదు || పేరు || 162

గుండక్రియ

దేహ మిది యొకటే దేవుడ నీవాకడవే
యీహల రెంటి దెప్పర మిదివో మానిదుకు || పల్లవి ||

రాతి లొక్కలోకము రవ్వపడెఁ గలలోన
పూతలఁ బగలొక్కలోకము వేగితే
యీతల రెప్పలే మరఁ గిందుకు నందుకుఁ జూడ
యేతుల రెంటి దెప్పర మిదివో మానిదుకు || దేహ ||

పతికాఁగి లోకచే జవ్వనపుఁగాఁక రెఁచు
 సుతకాఁగి లోకవేరేసుఖమై తోఁచు
 మతిలోపమరఁ గింతే మగువలే యిద్దరును
 ఇతన్మై రెంటి దెప్పుర మిదివో మాబదుకు

॥ దేహ ॥

దైవమా విన్నాకుమలోఁ దలఁచి యానందింతు
 పూవుల నిన్నుఁ బూజింతు పొంచి పెరివి
 శ్రీవేంకటేశ నీసేవలోనిమరఁ గింతే
 యీనల రెంటి దెప్పుర మిదివో మాబదుకు

॥ దేహ ॥ 163

రామక్రియ

చాచెద విదియే నత్యము సుందో

చేటు లేదీతవి నేవించినను

॥ పల్లవి ॥

హరినొల్లనివా రసులు సుందో

సుర లీతవిదాసులు సుందో

పరమాత్ముఁ డితఁడె ప్రాణము సుందో

మరుగక ముచిన మఱి లేదికను

॥ చాచె ॥

వేదరక్షకుఁడు విష్ణుఁడు సుందో

సోదించె కుటుఁ డచ్చుగ సుందో

అదిబ్రహ్మగన్నాకఁడు సుందో

యేదెస వెదకిన వికఁడే ఘనుఁడు

॥ చాచె ॥

యిహపర మొనఁగను యీతఁడె సుందో

వహి నుతించెఁ బార్వతి సుందో

రహస్య మిదివో రహి శ్రీవేంకట-

మహిధరంబున మన్మితై

॥ చాచె ॥ 164

కేదారగళ

మీరు సాక్షి మీరు సాక్షి మే మేమీ ననలేము

చేరి చూడరమ్మ వీని చెల్లుబడి యమ్మా

॥ పల్లవి ॥

పిన్నవాడు విద్ర వోగ పెనచి కూకటతోడ

పన్ని లేగతోక గూడ బందించి కట్టె

పున్నతి దొంగ వాని వాళ్లెల్లా దోగిపోయ

కన్నెలార యాకృష్ణ గంటిరటరమ్మా

॥ మీరు ॥

లేగల నన్నిటి నేము లేవక తొల్లె పిడిచె

మూగి ఆపులుబేయలు మొగి గలయ

ఆగ్ని పట్ట బోతేను అప్పుడే తా గదె వెట్టి

రాగతనాన నున్నాడు రాచబలుపమ్మా

॥ మీరు ॥

వారము సేసేమనుచు వడి వింటివారమెల్లా

కూరలు పాళాలు దొంగిగూడబెట్టితే

అరగించ వేలుపుల అరికి పూసి కుడిపి

కూరిమి శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందుడమ్మా

॥ మీరు ॥ 165

రేకు 139

భూపాళం

ఇదివో మాయంట నేడు యంత సేసె గృష్ణుడు

అదివో మాయంటాను అంత సేసె గృష్ణుడు

॥ పల్లవి ॥

గంట వాగకుండా విడ గసపు దురిగి మా-

యింటివారు విద్దిరించ విల్లుచొచ్చెను

అంటివచ్చి వాకదూడ అపూరి మేసితేను

గంట గణగణ వాగె గక్కవ మేల్కంటిమి

॥ ఇది ॥

౧. పాళం = పాయసముల కావచ్చు.

చొక్కరాలు దాపు వెట్టి పుట్టియెక్కి అందుమీది -

చక్కెరల్లా మెనఁగి మాచంటివానిని

పుక్కెబట్టి పుట్టిమీద నువిచి రోలు దీనె

చొక్కె తా నెందున్నాఁదో చొప్పు ఇదే కంటిమి || ఇది ||

అవుల వెళ్లవిడిచె నవి నేఁ గదోలి తేఁబోతే

నీవల దూడలఁ దెచ్చి యింటిరోఁ గట్టె

దావతి నింకా వెదకి తలుపు దెరచితేను

శ్రీవేంకటేశునిమాయఁ శిక్షికి లోన నున్నవి || ఇది || 100

దేసాక్షి

అనరాదు వినరాదు ఆతనిమాయలు నేఁడు

దినిదినక్రొత్తలాయ ద్రిష్ట మిదే మాకు || పల్లవి ||

అదెడిబాలుల హరి అంగిలిచూపుమని

తోడనే వాండ్లనోర దుమ్ములు చల్లి

యీద మాతోఁ జెప్పఁగాను యిందరముఁ గూడి పోయి

చూడఁబోతే పంచదారై చోద్యమాయనమ్మా || అన ||

తీఁటతీగెలు సొమ్మంటా దేహము నిండాఁ గట్టె

తీఁటకుఁ గాక బాలులు తెగి వాపోఁగా

పాటించి యీసుద్ది విని పారితెంచి చూచితేను

కోటికోటి సొమ్ములాయ కొత్తలోయమ్మా || అన ||

కాకిజున్ను జున్నులంటా గంపెఁదేసి తినిపించి

వాకొలిపి బాలురెల్ల వాపోవఁగా

ఆకడ శ్రీవేంకటేశుఁ దాబాలుల కంటిసీరు

జోకగ ముత్యాలు నేనెఁ జూడఁగానే నేము || అన || 107

౧. 'దోలితే దోతే' పూ.మ.పా. ౨. 'చొక్కె' పూ.మ.పా. యతిభంగము.

౩. 'దినిదినక్రొత్తల' పంటి చిల్లర సామానిక దోషములు చూచ్యావహరికవాద్యము -

అలంకారములు.

దేసాక్షి

నీలముదెలింపవిమానేరమే కా

భజన నీవు చేపట్టినందుకొదమా

॥ పల్లవి ॥

అందరి జరుపము లోహపుఁగాళిరలనెల్ల

యెంచినా పసిడి గావించుఁగాక

నించినన్నాతుమఁ జింతించువారిపాతకాలు

మించనిచ్చేవా మేలే మెరయింతుగాక

॥ నిజ ॥

నలుచంకరవిశిరజాలు మేలుగీడని

రంగినా యిన్నిటిలో దానేకాక

యల నీదాసుఁడు జాతి నెవ్వఁడైనా నీకృపఁ

జెలఁగి పాపను జేసి యేకొనుఁగాక

॥ నిజ ॥

హరిదిక్కులగాలి పొందుగ నీదాదని

మానన లోక మెల్లా మలయుఁగాక

మానక శ్రీవేంకటేశ మహిలో నీదాసుయందే

దేనెలవె నా నీకరవేకాదా

॥ నిజ ॥ 168

భైరవి

నీవు జగన్నాథుఁడవు నే నొకజీవుఁడ నింతే

నీవలె ననుభవించ నే నెంతవాఁడను

॥ పల్లవి ॥

వైకుంఠపదమేద వడిఁ గోర నెంతవాఁడ

యాకడ నీదాసుఁడనొ టిది దాదా

చేకొని నీసాక్షరచింత యేద నేనేద

పైకొని నీదాగు మోచి బ్రదికితిఁ జాలదా

॥ నీవు ॥

౧. 'చేకొందుగాక' కావచ్చు. ౨. ఈదన్+అదన్+అవి.

సొంపుల వీయానఁదనుట మేడ నే నేడ
 పంపుశ్రీవైష్ణవపల్లాపన చాలదా
 వింపుల విజ్ఞాన మేడ నేఁ దెలియ నెఁకవాఁడ
 యింపుగా నీకథ విను టిదియే చాలదా "నీపు"

తై వల్యమందు నీతో కాజాచి యాడ నాకు
 శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిసేవ చాలదా
 యీవల శ్రీవేంకటేశ నీ పచ్చినవిజ్ఞానమున
 భావించి నన్నుఁ బొగడేభాగ్యమే చాలదా "నీపు" 169

మలహరి

అన్నిటాను హరిదాసు లధికులు
 కమ్మలవంటినారు కమలజాదులకు "పల్లవి"

అందరును నమయైతే నరుహానరుహము లేదా
 అందరిలో హరియైతే నాఁగాక
 బొందితో విప్రునిఁ దెచ్చి పూజించినట్లు వేరే
 పొందుగానికునకముఁ బూజించఁదలసినా "అన్ని"

అన్నిమతములు సరియైతేను వాసి లేదా
 చెన్నఁగుఁ బూజాచు చెప్పుఁగాక
 యెన్నఁగ సొర్ణాటంక మింతటానుఁ జెల్లినట్లు
 నన్నపుఁదోలు విక్లలు సరిగఁ జెల్లినా "అన్ని"

గక్కునఁ బై రువిత్తఁగా గాదము మొలచినట్లు
 చిక్కినకర్మములెల్లాఁ జెలఁగెఁ గాక
 తక్కుక శ్రీవేంకటేశదాస్య మెక్కుదై నట్లు
 యెక్కుదా మోక్షపాయ మిఁకఁ జెప్ప నున్నదా "అన్ని" 170

మూలారి

ఇదియే బుద్ధి నాకు వింతకంటే మఱి రేధు
కదిసి నీబంటనంటే కాతువు నన్నును || పల్లవి ||

నేరిచి నడచేవంటే నేఁ గాను వ్యతంత్రుఁడను
నేరమి చేసేనంటే విందును దూరు
యీరెంటికిఁ గాక నేను యిట్టై నీకు శరణంటే
గారవించి వహించుక కాతువు నన్నును || ఇది ||

వాక్కచో నర్థ మర్జించుకంటితే జన్మలు పెక్కు
యెక్కేనంటే మోక్షము యేదో యెఱుగ
యెక్కడిసుద్దులునేల యిచ్చట నీనామము
గక్కనఁ బేర్కొంటేఁ దయఁ గాతువుగా నన్నును || ఇది ||

తపసినయ్యేనంటేఁ జిత్తము కై వళము గాదు
చపలనంసారి నైతే శాంతి యుండదు
ఉపమలేల శ్రీవేంకటోత్తమ నీసేవ చేసి
కపటము మానితేను కాతువు నన్నును || ఇది || 171

రేకు 140

శంకరాభరణం

ఆహా మేమిదెప్పేది హరి నీమాయ
మోహములే చిగిరించీ మొదల జవ్వనము || పల్లవి ||

యెంచఁగ భూమి యొక్కటే యేలినరాజు రెండరో
పొంచి వారివెంటవెంటఁ బోవదాయను
అంచలసూర్యచంద్రులనే గదెకుడుకల
ముంచి కొలచి పోసీసి మునుకొని కాలము || ఆహా ||

౧. 'గదెకుడుకల' అనునది కొంపాక కావచ్చునేమో. అర్థమింత
విచార్యము.

దేవలోక మొక్కచే దేవేంద్రు లెందరో
తైవళమై యేలంగ నొక్కరిదీ గాదు
అవటించి పంచభూతాలనేటికాఖలు వెళ్లి
సావదానానఁ బెరిగి సంసారవృక్షము

॥ అహా ॥

యిచ్చట నీ వొక్కఁడవే యిటు నీదాసు లెందరో
తచ్చి యెంత పేవించినాఁ దనివిలేదు
విచ్చలు శ్రీవేంకటేశ విదానము నీతక్తి
యెచ్చినాఁడ వింతటా నీదేరీ జన్మము

॥ అహా ॥ 172

ముఖారి

ఏరీతి నెవ్వరు విన్ను నెట్లు బావించినాను
వారివారిపాలికి వరదుఁడవౌదువు

॥ పల్లవి ॥

చేరికొల్పినవారికిఁ జేపట్టుఁగుంచమవు
కోరినుతించినవారికొంగుపైఁడివి
మేరతోఁ దలఁచువారిమేటివిదానమవు
సారపువివేకులకు సచ్చిదానందుఁడవు

॥ ఏరీ ॥

కావలెననేవారికి కామదేనువవు మరి
సేవసేసేవారికి చింతామణివి
నీవే గతెన్నవారికి విఖిలరక్షకుఁడవు
వావిరి శరణువేదేవారిభాగ్యరాశివి

॥ ఏరీ ॥

విన్నుఁ బూజించేవారివిజయరథత్వమవు
యిన్నిటా నీదాసులకు నేలితెవు
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యహపరములకును
పన్ని కాచుకున్నవారిపలదాయకుఁడవు

॥ ఏరీ ॥ 173

పరాశ్ర

ఇతరుల దూరనేల యెవ్వరూ నేమి నేతురు

మతి వారూఁ దమవంటిమనుజులేకాక

॥ పల్లవి ॥

చేరి మేలునేయఁ గీడునేయ నెవ్వరు గర్తలు

దారుణిలో నరులకు దైవమేకాక

సారెఁ దనవెంటవెంటఁ జనుదెంచేవా రెవ్వరు

బోరునఁ జేసినపాపపుణ్యాలేకాక

॥ ఇత ॥

తొడఁగి పొగడించాను దూషించా ముఖ్యులెవ్వరు

గుడిగొన్న లనలోవిగుణాలేకాక

కడుఁగీర్తి నపకీర్తి గట్టెడివా రెవ్వరు

నడచేటితనవ ర్తనములేకాక

॥ ఇత ॥

ఘనబంధమోక్షలకుఁ గారణ మిఁక నెవ్వరు

నవిచిన జ్ఞానాజ్ఞానములే కాక

తనకు శ్రీవేంకటేశుఁ దలపించేవా రెవ్వరు

కొనమొద లెఱిగినగురుఁడేకాక

॥ ఇత ॥ 174

దేసాళం

అక్కటా నే విర్రులుఁదనయ్యే దిఁక నెన్నఁదో

చక్క నన్ను దిద్దుకోనే సర్వేశ్వరా

॥ పల్లవి ॥

నేనే మంచివాఁడనై తే విండుకోదా జ్ఞానము

కానీలే యింకా నేమేమిగడమోకాక

అనుక సుకృతినైతే నలవడదా విరక్తి

కానరానితప్పు లెన్నిగలవోకాక

॥ అక్క ॥

నామననే చక్కనైతే నాకుఁ బ్రత్యక్షము గావా
 చేముంచి నేరమేమి సేపినోకాక
 అముక మోషాదికార నైతే నెడురుగా రాదా
 కామికార్థాలు భోగించఁ గలుగఁబోయఁగాక

॥ అక్క

బారే నామేను పవిత్ర మైతే సేవ గొనవా
 యేలాగున్నదో నీచిత్త మెఱుగఁగాక
 యీలీల శ్రీవేంకటేశ యెదుటనే వున్నాడవు
 యేయకొని చేపట్టి యీదేర్పవుగాక

॥ అక్క ॥ 175

శ్రీరాగం

చొచ్చినికు శరణు సుద్దు లిఁకనేటికి
 కచ్చుపెద్దెవ్వరివల్లా గలిగే దేమీ

॥ పల్లవి ॥

పుట్టక మునుపెఱుగ పుట్టుగు మీఁదెఱుగను
 యిట్టై యప్పటి యెఱుక యేడ కెక్కివి
 పట్టై మదనుభూతము పరసిపోయను బుద్ధి
 వట్టిపెద్దతనాలను వచ్చేదేమీ

॥ చొచ్చి ॥

రావీవి రప్పించఁగ నేరను వచ్చే వాఁపనేర
 తానకపునాన్యతంత్ర మెందఁకా వచ్చును
 అనుకున్నది ముదిమి అట్టై తారె కాంతము
 నే నెంత విఱ్ఱివీఁగినా నిందేదేమీ

॥ చొచ్చి ॥

యిప్పుడు నే నెవ్వఁడనో యెక్కడ నీ వున్నాడవో
 కప్పిననావుపాయారే కార్య మిచ్చివి
 నెప్పున శ్రీవేంకటేశ నీయెదుటఁ బడ్డవని
 తప్పక యీదేర్తుగాక తలపోసేదేమీ

॥ చొచ్చి ॥ 176

కన్నడ గోళ

చేసిననావిన్నము చిత్తానఁ బెట్టుకొమ్మి
వేసిరించి యిప్పుడే నే వేరుకొంటిఁజొమ్మి || పల్లవి ||

మొందె నాపుణ్యఫలములు నీ కిచ్చిరినంటి
కందువఁ గోరగవి సలకల్పించితిని
యిందు మఱచి తప్పినా యిన్ని నీకె నెలపు
సిందవేసి నన్ను వీర నేరము రెంచకుమీ || చేసి ||

నిన్నేకాని యితిరుల నేఁ గొలువనొల్ల నంటి
పున్నతిఁ బరద్రవ్యా లొల్లనంటి
అన్నిటా నేనే మఱి యప్పటిమాటే యంచు
సన్నల నన్నుండును నొచ్చమని దూరకుమీ || చేసి ||

నానాపుపాయాల నాదే శరణంటి
పూని నీసాకామునేఁ బొడగంటిని
నేను మత్తుడనై పున్నా నీవే తలఁచి తెలుపుకో
కోనేటిశ్రీవేంకటేశ కొనరించుకోకుమీ || చేసి || 177

రేకు 141

శుద్ధవసంతం

దీనరక్షకుఁ డఖిలవినుతుఁడు దేవదేవుఁడు రాముఁడు
జానకీపతిఁ గొల్వఁచి ఘనసమరవిజయుఁడు రాముఁడు || పల్లవి ||

హరునితారకబ్రహ్మమంత్రమై యమరినయర్థము రాముఁడు
సురలఁ గాచి యసురల నడచినసూర్యకులజుఁడు రాముఁడు
సరయుపండును ముక్తిచూరలు జనుల కొనఁగెను రాముఁడు
హరియై యీతఁడు హరివింతుల కాదిపురుషుఁడు రాముఁడు || దీన ||

మునులగుసులకు వధయమొసగినమూలమూరితి రాముడు
 మనసులోపలఁ బరమయోగులు మరుగుతేజము రాముడు
 పనిచి మీదటిబ్రహ్మపట్టము బంటు కొసఁగెను రాముడు
 మనుజువేషముతోడ గజకు మంత్రమాయను రాముడు ॥ దీన ॥

బలిమి మించినదై వికముతో భక్తసులభుఁడు రాముడు
 నిలిచి తనసరిలేనివేలుపు నిగమవంద్యుఁడు రాముడు
 మెలుపు శ్రీవేంకటగిరింద్రముమీడిదేవుఁడు రాముడు
 వెలసె వావిలిపాటిలోపలిపీఠవిజయుఁడు రాముడు ॥ దీన ॥ 178

బౌళి

తెలిసినమాటలు నీనముఖంబున దీకొని నిన్నడుగకపోదు
 సులభుఁడ వన్నిట ప్రాణనాథుఁడవు చొప్పుగ నానతి యియ్యఁ
 గదే ॥ పల్లవి ॥

నీవే బలవంతుఁడవో నీకంటే గర్మము బలువో
 కై వనముగ నే నెంచిచూచితే కర్మముకంటె బలువుఁడవు
 భూవలంబుల ప్రారబ్ధంబులు భోగించవలెనని యంటివా
 వావిలి నిట్టైతే నీదేవత్వమునకు వెలితిగదే ॥ తెలి ॥

ఐనాగాని లోకములోపల నది నీ యాజ్ఞని తలఁచితిమా
 నేను నీశరణు చొచ్చినమీదట నీవే పరిహరించఁగవలదా
 కానిపించె నా కింత నొకబుద్ధి కర్మముపై నెవ మటువేసి
 పూనుచుఁ గాలక్షేపంబునకై భువిని వినోదము గాఁబోయి ॥ తెలి ॥

యెందఁకా జీవులతోడుత నీ వేలాటంబులు జరపెదవు
 అందరికిని నీవే తలిదండ్రులు అయి రక్షింపుచున్నాఁడవు
 కందువ దెలిసెను శ్రీవేంకటేశ్వర కర్త వెట్లు చేసిన మేలు
 చందమాయ నిది దగవో నీకును సంతోషించితి మిటు నేము

॥ తెలి ॥ 179

వనాశి

ఏమని పొగడవచ్చు విటువంటిది నీమాయ
కామించి బ్రహ్మాదులనుఁ గప్పి నీమాయ " పల్లవి "

బచ్చెనరూపులు పెక్కు పడెచ్చుల వేసినట్లు
విచ్చరి అనిచున్నది నీమాయ
తచ్చి వారివారికి తమతమకే తెలియ
పచ్చిగా భోగింపించి ధంపతుల నీమాయ " ఏమ "

మఱి తొలునాటిభోగాలు మరునాటికే వింతగా
నెఱుపుగాఁ దమకించి నీమాయ
విటుచరావిడుఁబము వెన నద్రవోయితేనే
మఱపించి నన్నించి నుహిలో నీమాయ " ఏమ "

పట్టరావిజవ్వనము పరసిపోతే ముదిమి
నెట్టుకొల్పి వుబ్బఁడచి నీమాయ
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ మనుఁడవైననీదాసుల
పట్టకుండాఁ జేయుము బలిసెనీమాయ " ఏమ " 180

నాట

ఎంత కఠినమో హృదయ మిది
చెంత తాతఁజేసిరి గాఁబోలు " పల్లవి "

అమరఁ బురాణములందు నరకముల-
క్రమములు చదివియుఁ గలంగవు
యమకింకరమోరాకృతు లటు వివి
భ్రమసి యించుకా భయపడ నేను " ఎంత "

మనుజులదారుణమహితకర్మముల-

అనుభవములు గని యలయును

నొనర గమహోగ్రయహోరాత్రంజులు

చనుచుండఁగా జడియను నేను

॥ ఎంత ॥

కలషరౌద్రదుఃఖముల కించుకా

కలఁగను చీరికిఁ గైకొనను

యెలమిని శ్రీవేంకటేశుఁడ నాపాలఁ

గలిగి కాచితివి గాసిల నేను

॥ ఎంత ॥ 181

రామక్రియ

పాటెల్లా నొక్కచో నుండు భాగ్య మొక్కచో నుండు

యాటువెట్టి పెద్దతనా లెంచఁ జనిలేదు

॥ పల్లవి ॥

సరవిఁ గలకాలముఁ జదువుచుండు నొక్కఁడు

గరిమ నీకృప విన్నుఁ గను నొక్కఁడు

ధరఁ బ్రయాసముతోడఁ దపమునేయు నొక్కఁడు

శరణుచొచ్చి నీకుఁ జనవరౌ నొక్కఁడు

॥ పాటె ॥

నొక్కఁడు మోపుమోచు నొక్కఁడు గొలుపునేయు

నొక్కఁడు పొగడి శ్యామ మూరకే యందు

నొక్కఁ డాచారము నేయు నొక్కఁడు మోక్షము గను

యొక్కఁడా నీకల్పన కేమి నేయవచ్చును

॥ పాటె ॥

భావించ నటుగాన ఫలమెల్లా నీమూలము

యేవలనైన నీవు యిచ్చితే గడ్డు

జీవులు విన్నెఱఁగక చీకటి దవ్వఁగనేల

శ్రీవేంకటేశ్వర విన్ను నేవించేదే నేరువు

॥ పాటె ॥ 182

౧. మహోగ్ర+అహోరాత్రంజులు=మహోగ్రయహోరాత్రంజులు, ఇట్టివి కొన్ని విధములు గలవు. లేక 'మహోగ్ర'. అని సంబోధనమా?

రేఖ 142

రామక్రియ

అందుకల్లా లోనగాక అట్టే యెచ్చరికతోడ

పొందుగా పూరిఁ దలఁచేపురుషుడే మనుఁడు

॥ పల్లవి ॥

చలములు పుట్టించ సారె ముచ్చరము రేచ

కలుగు నానావిధకారణములు

తలఁపులు భ్రమయించ తగువేడ్క లొనరించ

పలుమా రెదుట నిల్చు బహురూపాలు

॥ అందు ॥

తగవులు దిద్దించ తగ నలమటఁబెట్ట

తగులు ననేకబంధములెల్లాను

పగసాదింపించ నప్పటి నుపాయాలు నేర్పు

విగిడివచ్చు ననేకనెపములెల్లాను

॥ అందు ॥

౨ తేరకే మేలయించ దేమెల్లా నావటించ

పూరకే తోడు ననేకపుద్యోగాలు

కోరి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచి విశ్చింతుఁడైతే

ఆరయ మతిలో నిండు నాన వాలు

॥ అందు ॥ 189

మాళవిగోళ

నేరఁగల దొక్కటె నిశ్చలబ్రహ్మవిద్య

వారివారియంతర్యామే వచ్చి పెరరేచీని

॥ పల్లవి ॥

వాక్కరు నేర్పఁగవద్దు వాగి సంసారదర్శము

దిక్కై పుట్టించినప్రకృతియ నేర్పిని

గుక్కక జలతులు చమ్ముగురుప నేరుపవద్దు

చక్కఁగా ననాదివాసనలే నేర్పిని

॥ నేరఁ ॥

౧. 'అనేకనెపములు' అనేకసాధుల నందినవి. ఈ చిల్లర దోషములు మా వాక్యము మువకు భాష. ౨. 'తేర కేమే నలయించ' పూ.మ.పా. ౩. 'జంతులు' రేఖ.

అంచ నెవ్వరు ఓద్రవొమ్మని బుద్ధిచెప్పవద్దు
మించి వారికమోగుణమే కప్పీని
కొంచక భుజియించుమని కోరి యచ్చరించవద్దు
పెంచినతనయాకరే పిలిచితెచ్చిని

॥ నేరఁ ॥

అట్టై పనివాటల అలవాటు చూపవద్దు
యెట్టై నా తనజాతే నేయిపించీని
వాట్టుక శ్రీవేంకటేశుఁ డున్నాఁడు కోనేటిదండ
వట్టికొలిచినవారే భాగ్యవంతు లిలను

॥ నేరఁ ॥ 184

శంకరాభరణం

అది నే నెఱుగనా అతలో భ్రమతుఁగాక
మదనజనక నాకు మంచిబుద్ధి యియ్యవే

॥ పల్లవి ॥

యెంత లోకానుభవము అంతయు విధా నష్టి
కొంతై నా బ్రహ్మచింత కోటిలాభము
వింతై నజనులతోడివినోదము విష్ణులము
చెంత సజ్జనసంగతి చేరినయాదాయము

॥ అది ॥

నానాదేశవార్తలు నడుమఁ జింతామూలము
పూనివపురాణగోష్ఠి పుణ్యమూలము
అవినకృషివాణిజ్యాలన్నియుఁ దీరనివెట్టి
మాననియాచార మాత్మకుఁ బద్ధపాటు

॥ అది ॥

పలుచుట్టరికములు బట్టబయలుతగుళ్లు
చెలఁగునాచార్యనేవ జీవన్ముక్తి
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పరగ రెండువిధాలు
నిలుకడయినవాడవు నీవే యిన్నిటికి

॥ అది ॥ 185

దేవగాంధారి

ఒక్కఁదే మోక్షకర్త వొక్కఁటే కరణాగతి
దిక్కవి హరిఁ గొల్చి బదికిరి తొంటివారు " పల్లవి "

నానాదేవత బున్నారు నానాలోకము బున్నవి
నానావ్రతా బున్నవి నడచేటివి
జ్ఞానికిఁ గామ్యకర్మాలు జరపి పొందేదేమి
అనుకొన్న వేదోక్తారై న నాయఁగాక " ఒక్క "

వొక్కఁడు దప్పికిఁ ద్రావు వొక్కఁడు కడవ నించు
వొక్కఁ డీదులాడు మడుగొక్కటియందే
చక్కజ్ఞానియైనవాఁడు సారార్థము వేదమందు
తక్కక చేకొనుఁగాక తలకెత్తుకొనునా " ఒక్క "

యిది భగవద్గీతార్థ మిది యర్జునునితోమ
యెదుటనే వుపదేశమిచ్చెఁ గృష్ణుఁడు
వేదకి వినరో శ్రీవేంకటేశుదాసులాల
బ్రదుకుఁద్రోవ మనకు పాటించి చేకొనరో " ఒక్క " 186

భైరవి

ననుఁ జూచి హరి నీవు నవ్వకుండేవా
పనిమా రెంత బయలుపాఁకీ నామనసు " పల్లవి "

మనసుకు గోచరమా మాటలకు గోచరమా
కనుఁగొన వనమా నీఘనరూపము
విను వెదకుచున్నాఁడ నీవెక్కడ నే నెక్కడ
జనుఁడ నింతె యెంత సాహసము నాది " నను "

పున్నచో టెఱుగుదునా వోయీ అంఠేఁ బలికేవా
యెన్ని తెలియఁదరమా యిట్టి నీమాయ
అన్నిటా నీకొలుపునేయఁ గడఁగుచున్నవాఁడ
యెన్నటిపొందు నీవు నా కెంత దిట్టతనమో

॥ నన్నఁ ॥

వాకిలిఁ గానవచ్చునా వంచింది ఎచోరవచ్చునా
రాకపోక కబ్బునా పరమపదము
శ్రీకంఠుఁడ ప్రత్యక్షమై శ్రీవేంకటాద్రి యిదె
తైకొంటి నీకృప నెంత గట్టువాయతనమో

॥ నన్నఁ ॥ 187

లలిత

ఎన్నటికి జీవుఁ డిఁక నీదేరేది
పన్నుకొనేటిచింతలే బలిసేఁగావి

॥ పల్లవి ॥

కలయ వివేకులు కలదిట్లు ఛర్మము
కలఁడు దైవము నేఁడు గావలె నంఠే
వలవనిసందేహాన వట్టిజాలిఁబొరలేటి-
అలపోత లేమిటికో అడఁబడిఁ గావి

॥ ఎన్న ॥

పున్నవి వేదకాస్త్రాలు పున్నది విశ్వానము
పున్నవాఁ డాదార్యుఁడు పుపదేశించ
తిన్నుఁదానే మోసపోయి తత్వము నిశ్చయించక
మిన్నక చంచలమే లో మెరసేఁగావి

॥ ఎన్న ॥

యివిగో పుణ్యనిధులు యిదిగో పంకీర్తన
వివరింప నీఁ దిగో శ్రీవేంకటేశుఁడు
భవములచే భ్రమసి బహుసంగతులచేత
యివల నామన నీవ్వు డెఱిఁగిఁగావి

॥ ఎన్న ॥ 188

రేకు 148

గుఱ్ఱరి

అన్నియు నడుగవే నేనే మఱచితి ను హరి నీకే తెలిసినవి

మన్నించి నా కీజన్మ మొనఁగితిని మర్మగాఁడు మన్మథుఁ

దొఁకడు || పల్లవి ||

పలుజన్మంబుల నేఁ ద్రాగినచనుఁబాలు గొలచితే నెన్నెనో

తిలిదండ్రులు మరియెందరో తా మెక్కడ నున్నారో

తిరికింపఁగ నాహారంబునఁను తెగినకొలుచు లపి యెన్నెన్నో

యిలపై నే బ్రదికినకాలము యెంతని వ్రాసెనో చిత్రగుప్తుఁడు

|| అన్ని ||

చినుఁగఁగఁ జినుఁగఁగఁ గట్టుకోకలకుఁ జెల్లినపత్తి దా నదియంతో

కనక మెంతో నా కాభరణములై కాయంబులతో నొరిసినది

పెనఁగి రమించినకామినీమణులపేరు రెన్నియో తొలిటివి

ఘనముగ నను సీటు టోగించఁజేసినకర్మమే యెఱుఁగు

వివియెల్లా || అన్ని ||

గరిమల నే గడియించినయిండ్లుఁ గాణాఁచోట్లు యేదేదో

పొరలినయిదుమలు యెందుకెక్కెనో పొదలితి భువిపై నిన్నుఁ

అరయఁగ నందరి కంఠర్యామివి అఖిలకారణంబును నీవే

విరళపుశ్రీవేంకటేశ్వర దయగలనీచిత్త మెటువలెఁ దలచినో

|| అన్ని || 189

మలహరి

దైవమా నీపెరరేఁపణ లివి తప్పక వున్నవి జీవులకు

భావించి కాదనిదొడ్చి దీక్షానఁగ బ్రహ్మాదులకై నను వసమా

|| పల్లవి ||

యెక్కడ సిద్ధించు బ్రహ్మచర్యము యెగుటనే కాంతలఁ జూచినవేళను

చక్కఁగా మనోవ్యభిచారంబునఁ జలియించుచుం గాక

చిక్కునే |||| ధనధాన్యంబులు చేతికి శిరోనయినఁ జూచి

వాక్కటియై తా నందే మగ్నమునొందించుం గాక

|| దైవ ||

౨. 'వయ్యన' రేకు. ౧, ౨. 'దుఁగాక, చుఁగాక' కావచ్చు.

కలుగునే తవివి బహుపదార్థములు గక్కన నంగళ్లనుఁ జూచి
కొలఁదిమీఱఁ గడుతరితీపులతో కోరుచు నోరూరుం గాక
వలమగ నమాది యెటువలె దొరకొను వాజవారణంబులఁ జూచి
యెలమితోడ ముంగిళ్లనెల్లఁ జరియింపించుఁ గాక || దైవ ||

యేరీతి నెలకొను నీమీఁదితలఁపు యిహలోకపుసౌఖ్యము చూచి
భారపులంపటములు పైఁ దగిలించి పనులకుఁ బురికొలుపుఁ గాక
దాడుట వివి గెలుచుట యెన్నఁడు తగ శ్రీవేంకటనాయక నీవే
గారవిందిరక్షింపుము నీ కిది కడునుపకారంబొఁగాక || దైవ || 190

అహరి

ఎంత మహిమో నీది యెవ్వరి కలవిగాదు
చింతించితే దాసులకుఁ జేపట్టుఁగుంచమవు || వల్లవి ||

పూరకే ని న్నెవ్వరికి యుక్తుల సాధింపరాదు
సారెకుఁ దర్కవాదాల సాధింపరాదు
ఆరసి వెదకి ఉపాయముల సాధింపరాదు
భారములేనియట్టి త క్తసాధ్యుఁడవు || ఎంత ||

మిక్కుటపుసామర్థ్యాన మెరసి తెలియరాదు
దిక్కరించి నేర్పులఁ దెలియరాదు
వెక్కసావ భూముల వెదకి తెలియరాదు
మొక్కి నీకు శరణంబే ముందర నిలుచువు || ఎంత ||

చెలరేగి ~~మహిమ~~ చేసినా నెఱుఁగరాదు
యిల నెన్ని చదివినా నెఱుఁగరాదు
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీదాసామదాసులఁ
గొలిచితేఁ జాలు గక్కనఁ గృపవేకువు || ఎంత || 191

కన్నడగాళ

నీవు నన్ను రక్షించితే నింద నీవైఁ బడదు
భావించి న న్నెక్కియినా బ్రదికించుకొనవే

॥ పల్లవి ॥

సంతతము నన్నెంచితే సర్వాపరాధి నేను
యెంత నీ వేమిచేసినా సంత కర్ముడ
అంతటిలోకజననియైనలక్ష్మీఁ జూచి కావి
అంతరాత్మ నీన్నఁ జూచియైనా మన్నించవే

॥ నీవు ॥

కల పెన్నైనాఁ దప్పులు కనిఁగొన నావల్ల
చెలఁగి యందుకుఁ బ్రాయశ్చిత్తము లేదు
అలి నాభుజము చక్రలాంఛనము చూచి కావి
అల నానోరిపండ్రిమైనాఁ జూచి యేలుమీ

॥ నీవు ॥

మతి వి న్నెఱిఁగేసంటే మదోన్మత్తుడ నేను
గతి యేది నాకు శ్రీవేంకటగిరినాయక
సతతము నీవీరుదు సారెకుఁ జూచి కావి
ప్రతిలేనినీదయయైనా భావించి చేకొనవే

॥ నీవు ॥ 182

దేశాళం

ఇందరిబ్రదుకుటను యాశ్వురువితేతిఁ దే
యెందూ సుజ్ఞానులు విన్నే యెఱిఁగి కొలిచిరి

॥ పల్లవి ॥

వినుఁ గనుఁగొనలేక నీచేఁ దెలియక
మమజాలదృష్టమని మది నెంచురు
అవిశము నీసృష్టి యిట్లని విశ్చయించరాక
తనఁ గొందరు తమతమకర్మ మందురు

॥ ఇంద ॥

గ. 'చేతనే' కావచ్చు.

మహా నీలం లెంచక మహిమలు దెలియక

బహుగతి జగత్తుస్వభావ మందురు

నిహితమై నీ వింతటా నిండుకుండుట చూడక

తహతహః గొందరు యింతా మిథ్య యందురు

॥ ఇంద ॥

భావములోన విన్ను భావించవసముగాక

ఆవల విరాకారమని యందురు

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేరి యెదుట నుండఁగా

దేవుఁడు మనవాఁడుగా తెలిసితి మందురు

॥ ఇంద ॥ 193

రేకు 144

సాళంగనాట

ఏమని తలఁచవచ్చు విటువంటిసీచి త్తము

దీమసాన నీభావము తెలియ దెవ్వరికి

॥ వల్లవి ॥

రవిచంద్రగ్రహతారకములకుఁ దెరువు

వివరించ నున్నదా నీవే యాధారముగాక

పవనునికి భువికి పడునాల్గులోకముల-

కవల వేరొకచోట నాధార మున్నదా

॥ ఏమ ॥

తిరికింపఁ గులాచలదిగ్గజశేషాదులకు

విలువఁ జోటున్నదా నీవే యాధారముగాక

నలుదిక్కులకు గగనమునకు మేఘాలకు

క్రంది నీయాధారమేకాక వేర వున్నదా

॥ ఏమ ॥

అనంతబ్రహ్మాండముల కట్టే నీరూపములకు

వెనకముందున్నదా నీవే యాధారముగాక

వినుతి తెక్కినశ్రీవేంకటేశ నీకు నీవే

మన్నికె నయాధారము మఱి యెంచ నున్నదా

॥ ఏమ ॥ 194

పాడి

విష్ణుఁడే యింతానని భావించుచే బుద్ధి
వైష్ణవుఁడై యాచార్యసేవసేయుచే బుద్ధి || పల్లవి ||

కొండవంటితనలోనికోపము రేగ వచ్చితే
దండనే యెచ్చరి పూరకుండుచే బుద్ధి
మెండుగా బరకాంతలఁ మీదితమి వుట్టితేను
అందుకాచుండుకు భ్రమయకుండుచే బుద్ధి || విష్ణుఁ ||

అట్టై యెవ్వరయినా గృహారామాదులపై నాన
వుట్టించితేఁ వానివెంటఁ బోనిదే బుద్ధి
చుట్టపునమ్మంధాన సోకితే పరబాధలు
చుట్టుకోక తోనుగాక జనుఁగుచే బుద్ధి || విష్ణుఁ ||

తప్పదింతా దైవికమే తనవద్దనున్నవారిఁ
దప్పులువట్టనిదే తగినబుద్ధి
యెప్పుడూ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదలోన నున్నవాఁడు
చొప్పెత్తి యాతనిమూర్తి చూచుచే బుద్ధి || విష్ణుఁ || 185

కన్నడగొళ

సకలమైనవారికి సహజ మిది
అకటా యెట్టు గల్పించి ఆడించేవు దేవుఁడా || పల్లవి ||

తనియ కొరులచక్కఁదనమే చూచుఁగావి
తనభావము తనకుఁ దలఁపు గాదు
చొనిపి యావ్వనపుసుద్దులే చెప్పుఁగావి
పొనిఁగి తనవయసు పోవుట దెలియుదు || సక ||

దారుపాషాణబుద్ధులు వై వముపైఁ బెట్టుఁగావి
 యీరీతి నే తనదేహ మెందుకొనఁడు
 పూరిలోపిమాటలెల్లా వుగ్గడించఁబోవుఁగావి
 కారణపుతనజన్మకథలు దడవఁడు

॥ నక ॥

వేడుకతో విక్షేపాలు వెదకఁగోరుఁగావి
 ఆడనే ఆత్మవిక్షేప మది వొల్లఁడు
 వీడక శ్రీవేంకటేశ వెలయ నీదాసులకు
 తోడఁదోడఁ దెలుపుచు తోడయి రక్షింతువు

॥ నక ॥ 196

భైరవి

ఇంతకంటే నే మున్నది యెంత దలపోసినాను
 చింతదీర నీనేన నేయుటే కలది

॥ పల్లవి ॥

ఉపకారముగ దేహ మెందుకొని విటు నాకు
 ఉపమించి నేఁ జేయఁజూపుకార మింక నేది
 యెప్పుడూ నీధర్మమున విటు నీరుజన్ముడనై
 ప్రపన్నుడనై నేను బ్రదుకుటే కలది

॥ ఇంత ॥

వేవేగ వెట్టిఁ జేయగ వివేకిం జేసితివి
 యీవికి మారుకుమా రిచ్చే దెక్కడ నున్నది
 యీవల నీకుఁ గీర్తిగా విట్టే నీయాదీనుడనై
 వానించి భయము లేక బ్రదుకుటే కలది

॥ ఇంత ॥

ఇదులలోఁ గూర్చక యాచార్యునిలోఁ(తో?) గూర్చితివి
 నడపేటిసీసరవికి వావరవి యేమున్నది
 యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీకు బంటనై
 బదివాయ కిట్లా నే బ్రదుకుటే కలది

॥ ఇంత ॥ 197

ముఖారి

వెలుపల వెదకితే వెన నాత్మఁ గనునా

పలుమారు విదే యధ్యాసము గావలెను

॥ పల్లవి ॥

యిన్ని చింతలు మఱచి యింద్రియాలఁ గుదియించి

పన్నిపుండినహృదయపద్మమండును

యెప్పు నంగుష్ఠమాత్రపుటిశ్వరుపాదాలకింద

తన్న నణుమాత్రముగఁ దలఁచఁగవలెను

॥ వెలు ॥

పలుదేహపుఁగళ్లఁ బరువులు వారక

బలుదేహపుటింటిలోపల చొచ్చి

చలివేడిఁ బొరలక సర్వేశుపాదాలకింద

తలకొప్పులన్నుఁ దానే తలఁచఁగవలెను

॥ వెలు ॥

తైకొన్నభక్తితో విక్లప్తపురణాగతితో

చేకొని విన్నవములు చేసుకొంటాను

యేకాంతాన శ్రీవేంకటేశ్వరుపాదాలకింద

దాకొని తిన్నుఁ దానే తలఁచఁగవలెను

॥ వెలు ॥ 198

శ్రీరాగం

ఇంతేకాని తెలిసితే నెవ్వరూఁ గర్తలు గారు

బంతినే వీని కెప్పుడూఁ బ్రకృతి గారణము

॥ పల్లవి ॥

యివిగో గుణాలు మూడే యింద్రియాలఁ గూడుకొని

భువిఁ బ్రాణులనెల్లాను పూచి పనులుగొనేవి

కవిసి కర్మములై మనలోకాలఁ దిప్పేవి

ఆవలఁ బుట్లుగులకు నప్పటిఁ దెప్పేవి

॥ ఇంతే ॥

పంచభూతా లివియే పరగ జీవులకెల్లా
 దించరాక యెప్పుడును దేహాలయ్యేవి
 అంచెలఁ గంచములోఁ బదార్థములై వుండినవి
 తెంచరావిపాశములై తీపులఁబెట్టేవి

మనసొక్కటే ంజంతులమర్మములు రేఁచేది
 తనుభోగములలోనఁ దనిపిచ్చేది
 అనయము శ్రీ వేంకటాద్రిప నీమహి మిది
 నినుఁ గొల్పినదానుల నెరవేర్చేది.

॥ ఇంతే ॥ 199

రేకు 145

దేసాళం

భావించలే రెవ్వరును బలులువాఁకేరుగాని

నీవే గుఱుతు మాకు నీరజఃభా

॥ పల్లవి ॥

తై వల్య మెట్టుండునో విక్కపుజ్జాన మెట్టుండునో

దై విక మెట్టుండునో తలఁచరాదు

జీవన మెట్లునుండునో చిత్త మేరీతినుండునో

ఆవిధ మెవ్వరి కిట్లునఁగరాదు

॥ భావి ॥

వేదము లెట్టుండునో విరతి యెట్టుండునో

ఆది నంత మెట్టుండునో అరయరాదు

భేద మనే దెట్టుండునో అభేద మది యెట్టుండునో

సోదించి యెవ్వరికిని చూడఁగరాదు

॥ భావి ॥

పరి మెట్లానుండునో భక్తి యెట్లానుండునో

తెలివి యెట్టుండునో సాదించఁగరాదు

యిలనై శ్రీవేంకటేశ యిటు నీశరణుచొచ్చి

నిలుకదై వున్నారము నీకృప యిఁకను

॥ భావి ॥ 200

గాళ

ఒడఁబరచుకొంటివి వుపేంద్ర నిన్ను విపుడె
చిదిముడి నీసేవతే నెలపుచేసుకొమ్మి || పల్లవి ||

కన్నుల నేఁ జూచేదెల్లా కమలాక్ష నీపాదారే
విన్నవిసుకులెల్లా విష్ణుఁడ నీకథరే
తిన్నవినామాటలెల్లా త్రివిక్రమ నీమంత్రారే
అన్నిటా నాదాసము సమర్పణము నీకును || ఒడఁ ||

అట్టై నే నడచేవెల్లా హరి నీప్రదక్షిణారే
గుట్టన నానేతలెల్లా గోవింద నీకైంకర్యారే
ముట్టి నేభుజించినవి ముకుంద నీప్రసాదారే
నెట్టన నాభోగమెల్లా నీవసము చేసితి || ఒడఁ ||

యిల నేఁ బండఁబడేవి యీశ్వర నీకు మొక్కురే
తలఁచే నాతలఁపెల్లా దామోదర నీద్యావమె
నలువంక శ్రీవేంకటనాయక నీయనుజ్ఞను
నెలవై నాభవములెల్లా నీసొమ్ము చేసితి || ఒడఁ || 201

కన్నడగాళ

విన్ను నమ్మి విశ్వాసము నీపై నిలుపుకొవి
పున్నవాఁడ నిఁక వేరే ఉపాయ మేమిటికి || పల్లవి ||

గతియై రక్షింతువో కాక రక్షింపవోయవి
మతిలోవిసంశయము మఱి విడిచి
యితరులచే ముందర నిఁక నెట్టాదునోయవి
వెతతోడఁ దలఁచేటివెఱపెల్లా విడిచి || విన్ను ||

తిరుమైననీమహిమ తెలిసేవాడెవరే —

గరువమున తోడివుద్యోగము విడిచి

వెరవున నీరూపు వెదకి కావలెననే —

గరిమ నలపు నా స్థితత్వమును విడిచి

॥ విన్ను ॥

ద్రువమైననాచేతను తోడుదెచ్చుకొనేననే

అవల నన్యులమీడియాన విడిచి

వివరిం చలమేల్మంగవిభుడ శ్రీవేంకటేశ

తివిరితి నాపుణ్యమంతయు నీడ విడిచి

॥ విన్ను ॥ 202

లలిత

త్రమయకవుండేదే పరమార్థము

నెమకితే నన్నిటాను నీవే వుండుదువు

॥ పల్లవి ॥

వసుధలోఁ బురుషులవనతలరూపులు

వెన మాయయంత్రపువెరబొమ్మలు

ముసరి యొందొంటికి నెఱిపించేమోహములు

అనురుస రయ్యేఇంద్రియావేశములు

॥ త్రమ ॥

తగినకనులో చక్కఁదనాలు వయసులు

వగటర కమాఁసాలపరిపూర్ణులు

॥ నిందుకుఁగాఁ బుట్టెచిత్తవికారములు

విగుడుచు బయలువన్ని నయట్టిపురులు

॥ త్రమ ॥

లలి మీరి యన్యోన్యవిలాసములు భోగములు

వలవనిమొయిలులేనివానజల్లు

యెలమి శ్రీవేంకటేశ యివెల్లా నీదాసులకుఁ

దెలిపి బ్రహ్మానందము తిరముగా నిత్తువు

॥ త్రమ ॥ 203

౧. 'తోడ' కావచ్చు. వ్యవస్థలములలోకూడ చేత-తోడ-మీడ-వలన అను
కానిపై 'ఇ' వర్ణము వాక్యమున తరచుగ కనువట్టచుండును.

పాది

దై వముతోడిదే తనతగులు

జీవుఁ డిది యెఱిగితే చిక్కనీదు తగులు

॥ పరివి ॥

కన్నులఁ జూచినంతనే కలుగునుఁ దగులు

మిన్నకి మాటలాడితే మిగులాఁ దగులు

వన్నుగా నవ్వితేను పాదుకొనుఁ దగులు

యెన్నెనా నూరకుండితే నేమి లేదు తగులు

॥ దై వ ॥

వీనులొగ్గి పుణ్యపోతే విశ్వమెల్లాఁ దగులు

అంత నహివానాన నుటకొనుఁ దగులు

పూపి లోకులపొందుల పొదిగొను తగులు

మోనాన నూరకుండితే మొగియిదు తగులు

॥ దై వ ॥

కరుణించి యేమిచ్చిన గట్టిదావునుఁ దగులు

దొంతనాన మించితే తొడరును తగులు

ధరణి శ్రీవేంకటేశుఁ దలచి యేకాంతాన—

నిరవే వూరకుండితే నెనయదు తగులు

॥ దై వ ॥ 204

సామంతం

ఇందరూ జీవులే యెంచి చూచితే—

నందులో భావము లపయే వేరు

॥ పరివి ॥

అంతటఁ జూచిన యాహారోద్రులు

జంతురాసులకు సహజములు

సంతోషంబును సాత్వికగుణమును

కాంతచితులకు సహజములు

॥ ఇంద ॥

మనసునఁగలికామక్రోధంబులు

జనసశీలకు సహజములు

వినయంబును ఘనవిజ్ఞానము స-

జ్ఞుల కెప్పుడును సహజములు

॥ ఇంద ॥

విడువనియాసలు వేవేలుచింతలు

జడులకు సం(నెం?)దును సహజములు

బడి శ్రీవేంకటపతికౌఁపుఁదపము

జడియవిదానులసహజములు

॥ ఇంద ॥ 205

రేకు 148

శంకర భరణం

కలది యామూర్తివల్ల గతి గనవలెను

యిల నిండు నమ్మటంచే యెందు మరి లేదు

॥ వల్లవి ॥

కంటిమా బ్రహ్మమును వేంకటపతిఁ గనినట్లు

కంటిమా అవతారాలు కళలెకాక

కంటిమా హృదయములోఁ గలిగినదై వమును

కంటిమా వైకుంఠము కడవారై నాను

॥ కల ॥

తెలిసినా జ్ఞానము యీదేవునిమహిమవలె

తెలిసినా వేదాలు సందేహమేకాక

తెలిసినా మాయ యిది యెంత చదివినా

తెలిసినా ముందరితెరువు వెదకితే

॥ కల ॥

చిక్కినా మనసు యీశ్రీవేంకటేశ్వరువలె

చిక్కినా ధ్యానము వట్టిచింతలేకాక

చిక్కినా అనాదినుండి చిగిరించీకాలము

చిక్కినా పెద్దలు చెప్పేజితమైనశాంతి

॥ కల ॥ 206

౧. వైకుంఠముకడవారైనాను = "వైకుంఠము దగ్గర నున్నవారైనా" ॥ ౨ ॥
నర్థమున ప్రయోగించిరేమో? లేక కడవారైనా = తుదిమెట్లు నందుకొన్నవారైనా "వైకుంఠము కంటిమా" ॥ ౩ ॥ రీతిగా ప్రయోగించిరేమో?

నాట

అందరితోనా నెక్కుడు హనుమంతుడు

కందువ మతంగగిరికాడిహనుమంతుడు

॥ పల్లవి ॥

కనకకుండలాలతో కొపినముతోడ

జవియించినాడు యీహనుమంతుడు

ఘనపతాపముతోడ కఠినహస్తాలతోడ

పెనుతోడ యెత్తినాడు పెద్దహనుమంతుడు

॥ అంద ॥

తివిరి జలధిదాటి దీపించి లంకయెల్లా

అవలయివల నేనె హనుమంతుడు

వివరించి సీతకు విశ్వరూపము చూపుతా

ద్రువమండలము మోచె దొడ్డహనుమంతుడు

॥ అంద ॥

తిరమైనమహిమతో దివ్యతేజముతోడ

అరసి దాసుల గాచి హనుమంతుడు

పరగ శ్రీవేంకటేశుబంధై నేవింపుచు

వరములిచ్చి బొడవాటిహనుమంతుడు

॥ అంద ॥ 207

సాళంగనాట

ఈతడు తారకబ్రహ్మ మితడు మాదేవుడు

కౌతుకాన జెప్పే వినగదరే వోజనులు

॥ పల్లవి ॥

రాముడు యిందీవరశ్యాముడు నానాసార్వ-

భౌముడు షోడశకళాసోముడు

దోమటిరాక్షసులను తుత్తుమురునేసినాడు

కామితఫలములిచ్చి కాచినాడు సురల

॥ ఈతఁ ॥

హృద్యుడు నీలమేఘవర్ణుడు దానమున వి-
స్తీర్ణుడు శివాహానుపర్ణుడు
అర్జవము దాటి రావజాదుల గెలిచినాడు
నిర్ణయించి చెప్పరాదు నేఁ దీతవిచుహిను

॥ ఈతఁ ॥

వరుడు సీతకు పరాత్పరుడు కి కోదందదీక్ష-
గురుడు దివ్యామోఘకరుఁ దీతఁడు
నిరతి శ్రీవేంకటాద్రినెలవైయుండేటివాడు
సరి భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నసహితుడు

॥ ఈతఁ ॥ 208

శ్రీరాగం

ఇదియే కావలెనని తా గైకొని యిచ్చగించువాడే ఘనుడు
వదలకురో హరిదాసులమతి మిది వర్ణించెద నోవివేక్షలాలా ॥ పల్లవి ॥

దేవుడుగలఁడని మదిలోఁ దెలియుచే జన్మఫలంబు
తావుగ నాతివి నెప్పుడుఁ దలంచుచే తనభాగ్యము
శ్రీవైష్ణవధర్మము దప్పక చెలఁగుటయే వైభవము
దేవతాంఁరంబులన్నియు మానినదియే సుకృతంబు ॥ ఇది ॥

కామక్రోధము లజ్జగింసుటయే కల్యాణానుభవము
చేముంచి పాపము సేయకమానుచే చెప్పఁగ లాభము
నేమముతోడుత వింక్తుఁడగుచే నిర్మలానందము
వేమరు నాచార్యనేవసేయుచే విచారింపఁగ దాచినధనము ॥ ఇది ॥

ప్రకృతివికారములకుఁ జొరకుండుచే పరమమైనసాత్వికము
నకలబంధములఁ బెడఁబాసినదే సామ్రాజ్యపదము
ప్రకటింపఁగ నలమేలుమంగళము పతియగుశ్రీవేంకటవిభుని
అకలంకుడై కొలిచియుండుచే యనంతమహిమాతికయంబు ॥ ఇది ॥ 209

౧. రేకులో 'ర్థ' వర్ణములన్ని 'న్న' గావే యున్నవి.

౨. 'సువర్ణవాహనుఁ' డమట నవాఁము. "స్తీర్ణ, వర్ణ" శబ్దములప్రాస
ప్రధానము కాబోయి, రేక అసితాదిగణపవియాః

౩. యా: ప్రథమ సంపుటము, పాట: 814.

కేదారగౌళ

ఇదియే ఉపాయ మింక నాకు నిందులకింపె మఱి లేదు
మది పితవిదానులదానుడనై మహిమలతోఁ గడుమెఱవేఁగాక
॥పల్లవి॥

కదలితినా నాజన్మములు గక్కన మానిననై నంతనే
విడిచితిని పాపము నేడుక వేవేలుచదివినయంతనే
అడచితిని సంసారవారధి అఖిలదేవతలఁ గొలిచినయంతనే
బదిబది హరినామము నుతింప నేఁ బావనమయ్యేఁగాక
॥ ఇది ॥

గెలిచితిని యీమాయను నేఁ గెరలి తపంబులు నేసినంతనే
తలఁగితిని నరకములు చొరక ధరయెల్లా నేసినంతనే
తెలిసితిని తత్త్వరహస్యము తిరముగ కులజఁడనయినంతనే
యిలలో శ్రీపతి శరణుచొచ్చి నేనిప్పుటఁ బుణ్యుడ నయ్యేఁగాక
॥ ఇది ॥

వదలితిని నాదుర్గుణములు వరుసఁగి జుట్టాలు గలిగినంతనే
వెదికితిని ముక్తిపూర్ణము నాద్య తెఱఁగినేర్చినంతనే
యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁడు నాకును యేలికయై మన్నించఁగను
పదిలముగా నాతిని నేవచేసి చరితానందుడ నయ్యేఁగాక
॥ ఇది ॥ 210

రేకు 147

సోమంశం

ఎట్టు దోయవలెనని నెంతటివారికై నాను
పట్టి నీకు నేమింపె న్నదికింకువుగాక
॥ పల్లవి ॥

మాలతనమువంటిది మతిఁదగులుఁగామము
అలరి ముట్టువంటిది అంటుఁగ్రోధము
కేలి నొదిగించునెంగిలివంటిది లోభము
వలాయించి నెందుండ నా వచ్చును లోకులకు
॥ ఎట్టు ॥

చుట్టి మద్యమువంటిది చొక్కించుమోహము
 వట్టిమాంసమువంటిది వయోమదము
 పుట్టిసత్రమవంటిది పొదిగినమచ్చరము
 పుట్టిపడి నోరూరించు నూరకే ప్రాణులను

॥ ఎట్టు ॥

గోడమఱుగువంటిది గుట్టుతోడిసంసారము
 వీడనికట్టువంటిది వేడుకయాస
 యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేలితిని నీదాసుల
 జాడదప్పనియ్యపు యీచందము జీవులది

॥ ఎట్టు ॥ 211

పరాశి

మహి నుద్యోగి గావలె మనుజుడై నవాడు
 సహజివలె నుం దేమీ సాధింపలేడు

॥ వల్లవి ॥

వెదకి తలఁచుకొంటే విష్ణుడు గానవచ్చు
 చెదరి మఱచితే శిశువు చీకటా
 పొదలి నడచితేను భూమెల్లా మెట్టి రావచ్చు
 విదిరించితే గాలము విమిషమై తోచు

॥ మహి ॥

వేడుకతో జదివితే వేదశాస్త్రసంపన్నుడౌ
 జాడతో నూరకుండితే జడుడౌను
 వోడక తపనియైతే పున్నతోన్నతుడౌ
 కూడక సోమరియైతే గుణహీనుడౌను

॥ మహి ॥

మరహరు గొలిచితే మోక్షము సాధించవచ్చు
 వెరవెఱుగకుండితే వీరిదియౌను
 శరణంటే శ్రీవేంకటేశ్వరుడు రక్షించును
 పరగ సంశయించితే పాషండుడౌను

॥ మహి ॥ 212

౧. సహజి = సహజమైనవాడు 'పుట్టినవాడు పుట్టినట్టే ఏవని లేనివాడు' ■■
 లావము. ౨. 'క్రషి' రేఖ. ౩. 'పాషణ్సు' రేఖ.

కేదారగౌళ

తవలో నుండినహరిఁ దాఁ గొలువఁ దీదేహి
యొనలేక శరణుఁజే వితఁడే రక్షించును

॥ పల్లవి ॥

కోరి ముదిమిమానువుకొనేయాస ముందులంటా
వూరకే చేఁడులుదిన నొడఁబడును
ఆరూఢి మంత్రసిద్ధుఁడనయ్యెననేయాసలను
మోరపుఁబాల్లకు గక్కున నొడఁబడును

॥ తన ॥

యిట్టై యక్షిణిఁ బంపు సేయించుకొనేయాసలను
వాట్టి జీవహింసలకు నొడఁబడును
దిట్టతనమునఁ నదృశ్యము సాధించేయాస
జట్టిగ భూతాలఁ బూజించఁగ నొడఁబడును

॥ తన ॥

చాపలపుసిరులకై శక్తిఁ గొలిచేయాసను
వోపి నిందలకునెల్లా నొడఁబడును
యేవున శ్రీపేంకపేరుఁ దేలి చేపట్టినదాకా
ఆపరావియాస నెందుకై నా నొడఁబడును

॥ తన ॥ 213

ధన్నాసి

దేవ నే నీయాధీనము దిక్కు దెస నాకు నీవే
సేవ సేయకుండినా రక్షింప నీకు భారము

॥ పల్లవి ॥

అడివచ్చినవిధ్దని నపరారిఁ జేసి తల్లి
వోడక యన్నము వెట్టకుండవచ్చునా
వేడుకకాఁడు చిల్కకు వింతమాటరెల్లా నేర్చి
అడినట్టే యాదితేను అదలించవచ్చునా

॥ దేవ ॥

అక్కనపు తొడుకుమేసి వచ్చేసంతా గొల్లఁడు
 దొక్కక కావక పోదొలవచ్చునా
 యెక్క గుఱ్ఱము గోగ నెనసి పెక్కంటే రాకు
 తక్కక దానిఁ జీకటితప్పు గొవచ్చునా

॥ దేవ ॥

పతిఁ బెండ్లాడినయాలు పక్కనుండి విడిచితి
 కొటికి చాలానుభాగి గొనవచ్చునా
 తతి నేఁపటికి రాక తానానుఁడై వుండినా
 గతియై శ్రీవేంకటేశ కావకుండవచ్చునా

॥ దేవ ॥ 214

రామక్రియ

ఇటువంటివెల్లా నీకే యిట్టే నెలవు నేసితి
 తటుకన నీవనేనిదానము చేకొంటిని

॥ పల్లవి ॥

కామించితి నాత్మ నిన్నుఁ గలిసి తోగించుటకు
 వేఱురుఁ గ్రోదించితి నీవిరోధులపై
 నేమమున ॥ లోభించితి నీమంత్రమన్యుల కియ్య
 ఆముకొని మోహించితి హరి నీరూపునకు

॥ ఇటు ॥

యెఱుకతో మదిలించితి యిట్టే నీదాస్యమున
 మఱి నిన్నొల్లసించుట మచ్చరించితి
 తఱిఁ జరిపట్టితి నీతప్పనిత క్రియందు
 వెఱవక వి న్నొల్లవివిధుల నిందించితి

॥ ఇటు ॥

కలకర్మములెల్లా నీకైంకర్యములందు వెట్టితి
 బలుమమకారము నీపైఁ జేర్చితిఁ
 యెలమి శ్రీవేంకటేశ యన్నిటా వన్నేలితివి
 విలిచినకాలమెల్లా నీనేవే చేసితి

॥ 215 ॥

మాళవి

కలకాపురముకొడిఁ గడుచున్నాఁడు

వలసినపరాచిచ్చి వాయునందనుఁడు

॥ పల్లవి ॥

మాయాదలముచొచ్చి మగుడి యంబుదిలోని -

చాయాగ్రహముఁ జంపి చయ్యన దాటి

అయెడ లంకిణిఁ గొట్టి లంకిలో జానకిఁగవి

వాయువేగానవచ్చినవాయునందనుఁడు

॥ ౪౭ ॥

కడగిడికిఁజుండినఁపులతఁ గూడుకొని

పడిదీరఁగా మధుసనము చొచ్చి

బడి రామునికి సీతాపరిణామమెల్లాఁ జెప్పె

వడిగలవాఁ డితఁడు వాయునందనుఁడు

॥ ౪౮ ॥

రావణాదిరాక్షసుల రామునిచే సాధింపించి

అవిభుని సీతఁ గూర్చి అయోధ్య నుంచె

శ్రీవేంకటేశుఁ గొల్చి శివరక్షణమునకై

వావిరి విలుచున్నాఁడు వాయునందనుఁడు

॥ ౪౯ ॥ 218

రేకు 148

బోరామక్రియ

వసుధఁ జూడఁ విన్నవానివలె నున్నవాఁడు

వెన నన్నివిద్యలాసు వెలసె విట్టలుఁడు

॥ పల్లవి ॥

పరగ నేడునూటదెబ్బదియేనుగురిచేత -

విరనై పాడించుకొన్నాఁ డీవిట్టలుఁడు

సరస నైదులక్షలిండ్ల జవ్వనపుగొల్లెతల

మరిగించుకొన్నవాఁడు మఱి యీవిట్టలుఁడు

॥ వసు ॥

బత్తితోడ తనమీడిపాటలు వాడితేను

యిత్తలమోమై తిరిగె నీవిట్టలుఁడు

హత్తి తన్నొల్లకపోఁగా నందరి మేడ^౧ దేవళ్ల

యె ■ పాదాలందుఁ జూపె వితఁడే విట్టలుఁడు ■ వసు ||

గట్టిగాఁ బుండరీకుఁడు కడువేడుకఁ బెట్టిన -

ఋత్తికపీటపై నున్నాఁ డీవిట్టలుఁడు

అట్టి తానే శ్రీవేంకటాద్రిఁ బొందురంగమున

యెట్టు గాల్చినా వరము లిచ్చి విట్టలుఁడు ■ వసు || 217

మాళవి

ఇతఁడు రామునిబంటు యితనికెవ్వ రెమెరు

చతురత మెరసె దిచ్చట హనుమంతుఁడు ■ పల్లవి ||

అకాశ(శి?)మంతయు నిండి యవ్వలికిఁ దోక చాచి

పైకొని పాతాళానఁ బాదాలు మోపి

తైకొని దళదిక్కులు కరములఁ గబళించి

సాకారము చూపినాఁ దిచ్చట హనుమంతుఁడు ■ ఇతఁ ||

కొంచక సురలు రోమకూపముల విహరించ

ముంచి ద్రువమండలము మొగమై యుండ

యెంచఁగ లోకములెల్లా యెడనెడ నంబులుగా

చంచల మెరసినాఁ దిచ్చట హనుమంతుఁడు ■ ఇతఁ ||

గరిమ రుచిచంద్రులు కర్ణకుండలములుగా

ధరిణి మేరువు కటికటము గాఁగా

ఇరవుగా శ్రీవేంకటేశునిసేవజూడై

బెరిసె పచ్చట నిదె పెద్దహనుమంతుఁడు ■ ఇతఁ || 218

౧. 'మేడదేవళ్ల' పు.నుపా, మేడదేవళ్ల=పెద్ద పెద్ద గోవులూ, ఈనాలు గరిగిన దేవతలు కావచ్చు.

పాడి

రాముడు లోకాభిరాముడు త్రైలోక్య -

ధాముడు రజరంగభీముడు వాడే

॥ వల్లవి ॥

వరుడు సీతకు ాపలాచరుడు మహోగ్రవు -

శరుడు రాక్షససహారుడు వాడే

స్థిరుడు సర్వగుణాతిరుడు కోదండదీక్ష

గురుడు నేపకకుభకరుడు వాడే

॥ రాముఁ ॥

దీరుడు లోకైకవీరుడు సకలా -

ధారుడు భవబంధదూరుడు వాడే

శూరుడు ధర్మవిచారుడు రఘువంశ -

సారుడు బ్రహ్మసాకారుడు వాడే

॥ రాముఁ ॥

బలుడు యిన్నిటా రవికులుడు భావించ వి -

ర్యలుడు విశ్వజః ధవికలుడు వాడే

వెంపి శ్రీవేంకటాద్రి విజనగరములోన

తలకొనెఁ బుణ్యపాదతలుడు వాడే

॥ రాముఁ ॥ 219

సాళంగనాట

శరణు శరణు విభీషణవరదా

శరధిబంధన రామ సర్వగుణస్తోమ

॥ వల్లవి ॥

మారీచసుబాహుమదమర్దన తాటకాహర

క్రూరేంద్రజిత్తులగుండుగండా

దారుణకుంభకర్ణ దనుజ శిరచ్ఛేదక

వీరప్రతాపరామ విజయాభిరామ

॥ శర ॥

౧. పలాదకుడు = బింబపలాదకుడు కాబోలు. ౨. 'శిరచ్ఛేదక' రేఖ. శరన్ శక్తియు అకారాంత పుంలింగము కలదు గదా. "విచక్ర శిరాన్ ద్రోణిః అథః పాద. రజోవహన్" ప్రయోగము. దీనిలో 'రజన్' శక్తియనుకూడ అకారాంతమైనది.

వాలినిగ్రహ సుగ్రీవరాజ్యస్థాపక
 లాలితవానరబల లంకాపహార
 పాలితనవనాహుల్యపాపవిమోచక
 పౌలస్త్యహరణ రామ బహుదివ్యనామ

॥ శర ॥

శంకరచాపభంజక జానకీమనోహర
 పంకజాక్ష సాకేతపట్టణాధీశ
 అంకితవిరుద శ్రీవేంకటాద్రినివాస
 ఓంకారరూప రామ పురుషత్యకామ

॥ శర ॥ 220

రామక్రియ

శ్రీవేంకటేశ్వరుని సింగారము వర్ణించితే
 యేవిధానఁ దలఁచినా యిన్నిటికిఁ దగును

॥ పల్లవి ॥

కరిరాజుఁగాచినచక్రమువట్టినహస్తము
 కరితుండమని చెప్పఁగా నమరును
 వరములిచ్చేయట్టివరదహస్తము కల్ప-
 తరుశాఖ యని పోల్చుఁదగు నీకును

॥ శ్రీవేం ॥

జలధిఁబుట్టినపాంచజన్యహస్తము నీకు
 జలధితరంగయని చాటవచ్చును
 బలకాశింగునితోఁకపట్టికటిహస్తము
 పొలుపై పణిండ్రిఁడని పొగడఁగఁదగును

శ్రీవేం ॥

నిలిపనాస్తంబులందునున్న నీయర-
 నలమేలుమ గ కిర వఁదగును
 బలు శ్రీవేంకటగిరిపై నెలకొన్న నిన్ను -
 పలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డనఁదగును

॥ శ్రీవేం ॥ 221

దేసాళం

పంట వండుకొనేవారిదాగ్యము లిటమీద-

వంటిముట్టి వెదకితే నాకును లోనఁన్నది

॥ పల్లవి ॥

వేదములలో మొలచె వేదాంతాలఁ గొనసాగె

గాదిలి శ్రీహరిభక్తికల్పలత

పోదియెక్కె నైరాగ్యబోధలచేఁ బలుమారు

పాదుకొని వేరువారె పంచసంస్కారలను

॥ పంట ॥

అట్లుకొనె మునులలో నంచెనుఁ బురాణాల

చెల్లుబడి కాస్త్రాలఁ జిగింపెను

చల్లఁగాఁ బూవులు పూచె సత్కర్మవిదులను

మెల్లనే నీడలు విందె మించి సుజ్ఞానమున

॥ పంట ॥

పరమయోగములఁ బూఁపలుఁ బిందెలు వుట్టె

పరగె సురలనేపందిటియందు

యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డిందుకు ఫలమైనాఁడు

గురునేవలను దొరకును వివేకులకు

॥ పంట ॥ 222

రేకు 148

శంకరాభరణం

మతంగపర్వతమాడ మాల్యవంతమునీడ

అతిశయిల్లినపెద్దహనుమంతుఁ డీతఁడా

॥ పల్లవి ॥

యీతఁడా రామునిబంటు యీతఁడా వాయుసుతుఁడు

ఆతతబలాధ్యుఁ డందు రాశఁ డీతఁడా

నీతను వెదకివచ్చిచెప్పినయాఁ డీతఁడా

పూతలలంకలోని రాక్షసవె రి యీతఁడా

॥ మతం ॥

అంజనాసుతుఁ దీతఁడా అక్షమర్దనుఁ దీతఁడా
 సంజీవవికౌండ దెచ్చె సారె వితఁడా
 భంజించెఁ గాలనేమిని వఁతమున వితఁడా
 రంజితప్రతాపకపిరాజనఖఁ దీతఁడా

॥ మతం ॥

చిరజీవి యీతఁడా జితేంద్రియు దీతఁడా
 సురల కుపకారపుమట్ట మీతఁడా
 విరతి శ్రీవేంకటాద్రిని విజనగిరములో -
 నరిది వరములిచ్చి నఁదరికి వితఁడా

॥ మతం ॥ 223

కాంబోది

ఏమని విన్నవించు విదివో నాభాగ్యము
 కామించి మీళరణంటిఁ గమలారమణా

॥ పల్లవి ॥

కలది యందరికై తేఁ గర్మఫలము
 తెలన నాకై తే నీకృపాఫలము
 అల సురలకు మథితామృతము
 నెలకొన్న నాకై తే నీనామామృతము

॥ ఏమ ॥

సకలాత్మలబదుకు సంసారమూలము
 ప్రకటించ నాకై తే నీపాదమూలము
 వెకలిలోకులరతి వీధివీధిని నా-
 త్రికరణరతి నీదివ్యభావవీధిని

॥ ఏమ ॥

రంగుగ బాంధవ మందరకు బంధుజనులందు
 సంగతి నాకు నీభక్తజనులయందు
 అంగవించి శ్రీవేంకటాధిప న న్నేలితివి
 చెంగట నాధ్యానము నీశ్రీమూర్తియందు

॥ ఏమ ॥ 224

పాడి

ఇహ పరసాధన మీతలఁపు

సహజజ్ఞానికి సత మీతలఁపు

॥ పల్లవి ॥

నీరులు ముంగిటను జిగిఁ దడఁబడఁగా

హరిని మఱవనిది యది దలఁపు

సరిఁ గాఁత లెడుట సందడిగొనఁగా

తిరమయి భ్రమయనిదే తలఁపు

॥ ఇహ ॥

వాదలి వయోమద ముప్పశిల్లినను

అడఁచి మెలఁగుట యది దలఁపు

కడఁగుచు సుఖదుఃఖములు ముంచినను

జడియని నామస్మరణమే తలఁపు

॥ ఇహ ॥

మతి సంసారపుమాయ గప్పినను

అతికాఁక్షఁ జొరని దది తలఁపు

గతియై శ్రీవేంకటపతి గాచిన

సతతము నితనిఁ రణమే తలఁపు

॥ ఇహ ॥ 225

శంకరాభరణం

ఃరణన్నవిభీషణుఁ గరుణఁ గాచినవాఁడు

పరికింపఁ దారకబ్రహ్మమా యీరాముఁడు

॥ పల్లవి ॥

అలికై విల్లువితచి వాలికై యమ్మువేసిన-

వాయుమగఁటిమిగలవాఁడా వీఁడు

తాలను జలదిగట్టి కేలను మోక్షమిచ్చి

యేలెను జటాయువును యీతఁడా రాముఁడు

॥ పర ॥

మింటికట్లు దెగనేసి యంటి పగసాధించి
 దంటరాకుమారుడు తా నీకూరుదా
 బంటుగా వాయజు నేలి నంటు సుగ్రీవుతో జేసి
 కంటకరావణవైరి ఘనుడా యీరాముడు

॥ శర ॥

రాకాసుల మర్దించి కాకాసురు నటు గాచి
 మైకొన్న జానకీరమణుఁ డితఁడా
 యాకడ శ్రీవేంకటాద్రి విరచై తాను మన్నాడు
 దీకొన్నప్రతాపపుడేవుడా యీరాముడు

॥ శర ॥ 226

సాళంగనాట

మిన్నునేలా నొక్కచైనమేటితేరు
 కన్నులపండువయినశ్రీకాంతునితేరు

॥ పల్లవి ॥

జలధులమీదను చక్కగా నేగెను తేరు
 బలిమిఁ గులాదులపైఁ బారెను తేరు
 పెలుచులంకముంగిట పేరెలువారెను తేరు
 చెలఁగె దిగ్విజయపుశ్రీహరితేరు

॥ మిన్ను ॥

రమణఁ గుండిననగరము చుట్టుకొన్నతేరు
 తిమ్మరుచు రుక్మిణిఁ దెచ్చినతేరు
 వమరములో జరాసంధునిఁ దోలినతేరు
 అమరులవెనుబలమగుశౌరితేరు

॥ మిన్ను ॥

వొట్టి నృగాలవాసుడేవుని భంగించినతేరు
 బెట్టుపొండ్రుకునిపై దాడివెట్టినతేరు
 అట్టై శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమఁగఁ గూడి
 పట్టమేలుచు నెక్కిన పరమాత్ముతేరు

॥ మిన్ను ॥ 227

౧. చా. ఇదే రాగములో కొంతపదబంధభేదము భావభేదము గలిగిన తేరుపాట
 సంఖ్య 118.

సాళంగనాట

సింగారం మించి నరసింహదేవుడు

చెంగట నున్నాడు నరసింహదేవుడు

॥ పల్లవి ॥

సురలు ॥ జయ వెట్ట నసురిలెల్ల మొప్పెట్ట

సిరితో మెరిగి నరసింహదేవుడు

ధరణి ॥ వంపెట్ట (బలివ్వనలు మిన్నులు ముట్ట

శరనెత్త నలి నరసింహదేవుడు

॥ సింగ ॥

కంచనదైత్యుడు ॥ దొరకాలునెత్తురు వార

చించెను గోళ్ల నరసింహదేవుడు

పంచలఁ బంతాలు మీరి భవనాళియేరు వార

చెంచలఁ గోరి నరసింహదేవుడు

సింగ ॥

బలిమి పైపై నెక్క ప్రహ్లాదుఁ డట్టె మొక్క

చిలికీ గరుణ నరసింహదేవుడు

అలిరి శ్రీవేంకటాద్రి సహోబలముమీద

చెలువమే చూపి నరసింహదేవుడు

॥ సింగ ॥ 228

రేకు 150

నాట

౪ దానవారితోడిపగ ధరించరాదు మీకు

కానుకిచ్చి శరణవి కప్పము లియ్యరో

॥ పల్లవి ॥

ద్రమసి వార్తిబిడ్డాను పాతాళము దూరినాను

సమయింపక మానఁడు శత్రులార

రమణ భూమిచొచ్చిన బ్రహ్మచే వరముగొన్న

తమిఁ జంపక మానఁడు దైతేయులారి

॥ దాన ॥

౧. 'జయజయ' పూ.మ.పా. ౨. దంపెట్ట. = 'ఓపెట్ట' = అతడుని కాబోలు.

'జయపెట్ట' వలె 'ఓపెట్ట' అనునది నేటికిని వ్యవహారమున గలదు.

౩. 'దోర' కావచ్చు. దోర = 'ఎట్టనైన' కావచ్చు. ౪. ఇందు దశావతార

సమన్వయము గలదు.

రాసిమిన్నులో దాగిన రాచమూకలలోనున్న
కోసివేసే దల లరికుమతులాల
ఆనఁ ద్రికూటమెక్కినా ఆచక్రవాళమంటినా
తోసి సాధించకపోడు దుర్మతులాల

॥ దాన ॥

సతుల మాటననున్నా సరి నెందెందు వోయినా
రతి మెట్టక మానఁడు రాకాసులాల
యితఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ దెదురులేదితవికి
గతియని మొక్కరో వోకపటులాల

॥ దాన ॥ 229

సాళంగం

భోగించఁ బుట్టినసొమ్మ పొంది ౧ పరానకేలోపు
శ్రీగురుఁడ నీవే దయ నేతువుగాని

॥ పల్లవి ॥

యారెండుచేతులే యిన్ని పాపాలకు నోపు
పూరకే పుణ్యము నేయనోపవుగాని
మాదుకొ నీరెండుగాళ్లే మాపుదాకాఁ జుట్టినోపు
యేరీతి దేవ నీగుడి తేగ నలసుఁ గాని

॥ భోగిం ॥

కన్ను లివి రెండే మిన్నుగలంతాఁ జూడనోపు
ఉన్నతి నాసాగ్ర కే దృష్టి కోపవుగాని
అన్నిటా రెండుసెదవు లధరామృతాన కోపు
నన్నల మోక్షముతోవ జపించవు గాని

॥ భోగిం ॥

యీవీనులురెండే విశ్వమంతా నాలించనోపు
వోవల కాస్త్రాలకైతే నోపవుగాని
శ్రీవేంకటేశ నీవే చిత్తాన జ్ఞానమిచ్చితే
దావించి జీవుఁడిన్నిటా బ్రదుకనోపుఁగాని

॥ భోగిం ॥ 230

౧. పంపకు+ఏల+ఉపు.

౨. 'మాదుకొని రెండు గాళ్లే' పూ.ము.పా.

'మాదుకొని+ఈ రెండు కాళ్లే'. రెండవ చరణము రెండవ పాదమున తప్ప అంతటా

రెండు 'జివి రెండు' అనియే వున్నది. ౩. 'ద్రష్టి' రేఖ.

ముఖారి

పరము నిహము ■ పంటవండినయట్లు
యిరవుగాఁ దానే యెట్టయెడుట నున్నాఁడు " పల్లవి "

ముందినమహిమలెల్లా మూర్తివంతమైనట్లు
కొందినపరములు సాకారమైనట్లు
అందె స్థంగారసాన కంగములు వచ్చినట్లు
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుర నున్నాఁడు " పర "

చెలఁగి ఆకాళానకు చైతన్యము వచ్చినట్లు
అల దయాసింధువు ప్రత్యక్షమైనట్లు
మొలచి సజ్జానము మోసులెత్తివుండినట్లు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుట నున్నాఁడు " పర. "

పరగ నానందము ప్రతిబింబించినయట్లు
సురలభాగ్యము పొడచూపినట్లు
పురుటై యలమేల్కొంగ నురమున విచుకొని
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుట నున్నాఁడు " పర " 231

భైరవి

పరమాత్ముఁడు నర్వపరిపూర్ణుఁడు
సురలకు నరులకు చోటయియున్నాఁడు " పల్లవి "

కన్నులఁ గంటానే కడు మాటలాడుతానే
తన్నుఁగానివానివలె దాఁగియున్నాఁడు
అన్నియు విఱటానే అట్టే వాసనగొంటానే
వన్నెలనూనెకుంచమువలె నున్నాఁడు " పర "

తనువులుమోచియు తలఁపులు దెలిసియు

యెనసియునెనయక యిట్లున్నాఁడు

మాయకు మాయై జీవునికి జీవమై

మొనసి పూసలదారమువలె నున్నాఁడు

॥ పర ॥

వేవేలు విధములై విశ్వమెల్లా నొకటై

పూవులువాసనవలెఁ బొంచియున్నాఁడు

భావించనిరాకారమై పట్టితే సాకారమై

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద శ్రీపతై యున్నాఁడు

॥ పర ॥ 292

హిందోళవసంతం

మూఁదే మాటలు మూఁడుమూండ్లు తొమ్మిది

వేఁడుకొని తడువరో వేదాంతరహస్యము

॥ పల్లవి ॥

జీవస్వరూపము చింతించి యంకటాను

దేవుని వైభవము తెలిసి

భావించి ప్రకృతినంపద యిది యెఱుఁగుటే

వేవేలువిధముల వేదాంతరహస్యము

॥ మూఁదే ॥

తనలోవిజ్ఞానము తప్పకుండాఁ దలపోసి

పవిత్రోడ నందువల్ల భక్తి చిరిసి

మనికిగా నై రాగ్యము మఱవకుండుటే

వినవలసినయట్టివేదాంతరహస్యము

॥ మూఁదే ॥

వేడుకతో నాచార్యవిశ్వాసము గలిగి

జాడల శరణాగతి సాధనముతో

కూడి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచి చానుఁదొటే

వీడనిబ్రహ్మానంద వేదాంతరహస్యము

॥ మూఁదే ॥ 293

సామంతం

ఇట్లానే యోగలక్ష్మ మెఱుగుకొంటే ఫలించు

యెట్లయినా గురువాక్య మేమరకుడి

॥ పల్లవి ॥

కాంతః దలచుకొంటేనే కామోదేకము వుట్టు

యంతలోఁ గూడెనా యేడకేడ సూత్రము

చింతకాయతొక్కు చూచితేనే నోరూరు

యెంతకెంతదప్పు యేడకేడ సూత్రము

॥ ఇట్లా ॥

వీనుల మంచిమాటలు వింటేనే సంతోష ముట్టు

యేవిజము గనె నేడకేడ సూత్రము

అనించితే నాలుకనే ఆరురుచులుఁ దెలిసీ

యీనెపమున నేడకేడ సూత్రము

॥ ఇట్లా ॥

ముక్కుకొనఁ బ్రాణ ముండి ముందువెనుకకు వచ్చి

యొక్కడ మోచున్న దేడ కేడ సూత్రము

చిక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడు జీవుల కంతర్యామి

యొక్క వెఱిఁగితే నీడ కిదే సూత్రము

॥ ఇట్లా ॥ 284

రేకు 151

దేశాక్షి

ఎంచి చూడరో ఘనులార యిందీవరాక్షుఁడు రక్షకుఁడు

సంచితముగ వితవికరణంబే సర్వఫలప్రద మిందరికి

॥ పల్లవి ॥

హరిఁ గొలువనికొలుపులు మఱి యడవిఁగానివెన్నెలలు

గరిమల నచ్చుకు నిననికథలు భువి గజస్పాదములు

పరమాత్ముఁకిఁగావితపంబులు పాతాళములసిధానములు

మరుగురునికిఁగావిపూవులపూజలు మగఁడలేనిసింగారములు ॥ ఎంచి ॥

వైకాంతునినుతియించనివినుతులు వననిధిఁ గురిసినవానలు
 అకమలోదరుఁ గోరనికోరికె లందనిమానిఫలంబులు
 శ్రీకాంతునిపైఁజేయనిభక్తులు చెంబుమీఁదికనకపుఁబూత
 దాకొని విష్ణునితెలియనితెలుపులు తగ నేటినడిమిపైరులు ॥ ఎంచి ॥

వావిరిఁ గేశవునొల్లనిబదుకులు వరతఁ గలపుచింతపండు
 గోవిందుని కటు మొక్కునిమొక్కులు గోడలేనిపెనుచిత్రములు
 బావించి మాధవుపైలేనితలఁపులు పలుఁ జేయుములవికారములు
 శ్రీవేంకటపతికరుణ గలిగితే జీవుల కివియే వినోదములు ॥ ఎంచి ॥ 235

గుజ్జరి

త్రికరణకుద్దిగఁ జేసినపసులకు దేవుఁడు మెచ్చును లోకము మెచ్చును
 పొకటికోటిగుణితంబగుమార్గములుండఁగఁ బ్రయాసపడనేలా ॥ పల్లవి ॥

తనమనసే పరిపూర్ణమైన¹ గోదావరి గంగా కావేరి
 కనకబిందుయమునాగయాది² ముఖ్యక్షేత్రంబుల సంతతముగా
 దినకరసోమగ్రహణకాలముల తీర్థాచరణలు సేసినఫలములు
 తనుఁదానే సిద్ధించును పూరకే దవ్వులు దిరుగఁగ మఱి యేలా ॥ త్రిక ॥

హరి యనురెండక్షరములు నుడివిన నఖిలవేదములు మంత్రములు
 గరిమ ధర్మశాస్త్రపురాణాదులు క్రమమునఁ జదివినపుణ్యములు
 పరమలపోయోగంబులు మొదలగుబహుసాధనములసారంబు
 పరిపక్వంబై ఫలియించంగా బట్టబయలు వెదకఁగనేలా ॥ త్రిక ॥

మొదల శ్రీవేంకటపతికినిఁ జేయెత్తి మొక్కినమాత్రములోపలనే
 పదిలపుపొడకదానయాగములు పంచమహాయజ్ఞంబులును
 వదలక సాంగంబులుగాఁ జేసినవాడే కాదా పలుమారు
 మదిమదినుండే కాయక్లేశము మాఁటికి మాఁటికి దవకేలా ॥ త్రిక ॥ 236

౧. ఈ 'పలు' పూ.ము. పా.లో తప్పిపోయినది. ఇదిరేకున్న యతిభంగము. ౨. రేకు
 లో 'ర్త' కుబడులు ఇంకా అనియున్నది. ౩. పూ.ము. పా.లో 'ముఖ్య' తప్పిపోయి
 నది. ఇది రేకున్నదోయతి భంగము.

ముఖారి

అతఁడే యమమానుఁడు అదినారాయణుఁడు
అతనిబంట్లము మాకు నన్నిటా విఞ్చితము || పల్లవి ||

యేలితెగలబంటుకు యెక్కడిది విచారము
పాలించేమగఁడుగలపదఁతి కేద చింత
కోలుముందై తల్లిగలకొడుకు కేది తొడుసు
యీలీల హరితానుని కెక్కడికోరికలు || అతఁ ||

బలుదుర్గమువానికి భయ మేమిటా లేదు
కలిమిగలవానికి కడమ లేదు
యిల క్షేత్రవంతునికి నెందూ దరిద్రము లేదు
అల శ్రీపతిబంట్లకు నలమట లేదు || అతఁ ||

పట్టినిముడుంగరపుప్రదాని కెదురు లేదు
కుట్టిచాతనివారికిఁ గొంతు లేదు
నై న శ్రీవేంకటాద్రినిలయు సేవకులము
గుట్టుతోడ బ్రదికేము గుఱి మాకు నతఁడే || అతఁ || 237

గుండక్రియ

మనసులో మర్మమై మరిలఁ బొరుచునుండు
పొనుఁగువద్దనుదము పోవఁగనీదు || పల్లవి ||

కంటేనే విషమెక్కు దిష్టముగ విషలత
కంటేనే పరిపెక్కుఁ గాంతలను
అంటిముట్టి కాఁగిట నలముకొంటేఁగనిక
మంటఁగలవని భ్రమ మానలేదు || మన ||

౧. 'విఞ్చితమే' కావచ్చు. లేక 'మనసు' అధ్యాహారము కావచ్చు.

౨. 'దరిద్రము' ఇది భావప్రదాన విధేయము కావచ్చు. లేక వ్యావహారిక ప్రయోగమైన కావచ్చు.

మెట్టితేనే కలుచును మెలుపుతోడుతఁ బాము
పట్టితే విధువనీదు పచ్చవిపైఁది
దట్టమై మేన సొమ్ములు తగులకొంటేఁగనక
తొట్టి వెల్లిఁబోయినాస తొలఁగనీదు

॥ మన ॥

అహారము వెట్టితేను అట్టె విడుచు భూతము
అహారానకుఁ బోదెక్కు నట్టే ప్రాయము
యీహం శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టే కరుణించితేను
సాహాయమై నచ్చుఁ దానే సత్వగుణజ్ఞానము

॥ మన ॥ 288

సాళంగనాట

దిక్కులు సాధించఁబూని దేవదుంధుభులు మ్రోయ
యెక్కువతో శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కెఁ దేరు

॥ పల్లవి ॥

పన్నిద్దరుసూరియులబండికండ్ల తేరు
నన్నుతి శేషాదిదేవాననవుఁదేరు
కన్నులపండుగై నగరుడధ్వజపుఁదేరు
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె విదె తేరు

॥ దిక్కు ॥

మించునానామేఘములమేలుకట్లతేరు
చుంచులనక్షత్రాలకుచ్చులతేరు
అంచెదేవతలే బొమ్మలై వుండినట్టితేరు
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె విదె తేరు

॥ దిక్కు ॥

అట్టె కిం దేదులోకములంతరువులై నతేరు
నట్లనడుమను బ్రహ్మాండపుతేరు
దిట్టయలమేల్మంగతోఁ దిరమైవుండెటితేరు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కె విదె తేరు

॥ దిక్కు ॥ 289

రేఖ 152

శుద్ధవసంతం

కిదె సహజము మాయను గెలువరాదు

మాయానాథుఁ గొలిచితే మన్నించు నాథఁడే

॥ పల్లవి ॥

చేతికి రోనై నట్లుండు సృష్టిలోనివేడుకలు

పోతరించి సట్టుఁబోతేఁబోవు నట్లచే

ఆకుమలో వేసరి అరిసి పూరకుండితే

వైతాళపునీడవలె వచ్చు వెంటవెంటను

॥ మాయ ॥

తీపువలెనే వుండు దిష్టపుఁబదార్థాలు

మేపుగొంటే మీసాలమీదితేనాను

యేపున నాన విడిచి యేరుపడి వుంటేను

మూపునఁగట్టినచర్మై మోపించును

॥ మాయ ॥

కలఁపులోనే వుండు తనలోని యంతరాత్మ

తెలుపుకోఁబోతే పెక్కుదేవతలొను

చలపట్టి యీతనినే శరణవి కొలిచితే

యెరిమి శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడై రక్షించును ॥ మాయ ॥ 240

మంగళకౌశిక

దేవుఁ డొక్కఁడే గురితెలిసినవారికి

యీవలావల చూచినా విఁక లేదు తెఱఁగు

॥ పల్లవి ॥

కోపము మానితేనే కోటిజపాలు సేయుట

పాపము సేయకుంటేనే బలుతపము

లోపల తా నూరకుంటే లోకమెల్లాఁ జరించుట

మాపుడాఁకా వెదకినా మఱి లేదు తెఱఁగు

॥ దేవు ॥

పరకాంత నంటకుంటే బలుపుణ్యాలు నేయుట
 సొరిది నాన మానుచే సోమపానము
 సరి మోనాన నుండుచే సన్యాసము చేకొనుట
 యిరవై తే సంతకంటే విక లేదు తెలుగు

॥ దేవు ॥

పలుసుఖదుఃఖములఁ బాపివుండుచే మోక్షము
 అల చంపలము మాను ఉది యోగము
 యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ దీర్చినుజ్ఞాన మిది
 యెలమి బుద్ధిఁ బోల విక లేదు తెలుగు

॥ దేవు ॥ 241

సారాంశం

తలఁచుకో వోమనన తగినద్రిష్టము లివి
 వెంలేకతెచ్చేటివివేకము లోధనము

॥ పల్లవి ॥

గారిఁబోయేమాఁటలు లోకములోవినుద్దరెల్లా
 గారిఁబో వెన్నఁడును శ్రీకాంతునుతులు
 జారిఁబడేనేతలు సంసారలోగమురెల్లా
 జారిలేవివి విష్ణువినంతతపుపూజలు

॥ తలఁ ॥

మాయమోఁ గొన్నాళ్లకు మానుషకృత్యమురెల్లా
 మాయముగావివి దైవికమహిమరెల్లా
 కాయకములే తమకల్పితము లన్నియును
 కాయకము గాక విల్పుఁ గమలాజీమన్నన

॥ తలఁ ॥

పుడివోవు రాఁగారాఁగా నున్నతకర్మఫలాలు
 పుడివోడు దేవునిపై నొనరుతక్తి
 జడియు వితరులిచ్చేనకంపరములును
 జడియదు శ్రీవేంకటేశ్వరుడిచ్చేవరము

॥ తలఁ ॥ 242

సాళంగనాట

అహోబలేశ్వరునకు నాదిమూర్తికి

విహారమే పంథము వీరసింహమునకు

॥ వల్లవి ॥

చుక్కలు మొలపూసలు సూర్యచంద్రులు కన్నులు

దిక్కులు చేతు లెడలు దివ్యాయుధాలు

మిక్కుటపువేదములు మించుఁగొనవెంట్రుకలు

రక్కనులఁ జెందేవిదారణసింహమునకు

॥ అహో ॥

శైలములే పాదములు జానువులే లోకములు

కాలచక్రమే నోరు గ్రహాలు పండ్లు

చాలుకొన్నమేఘములు సకరిదివ్యాంబరాలు

పాలించేప్రతాపపుసింహమునకు

॥ అహో ॥

అంతరిక్షమే నడుము అద్దె భూమియే పిరుదు

వంతఁ గృపారసము వార్ధులెల్లాను

యింతటా శ్రీవేంకటాద్రి యిరవు మహాగుహ

రంకు బరుములు పొరరౌదసింహమునకు

॥ అహో ॥ 243

పాదీ

ఈరూపమై వున్నాఁడు యీతఁడే పరబ్రహ్మము

శ్రీరమాదేవితోడ శ్రీవేంకటేశుఁడు

॥ వల్లవి ॥

పొదలి మాయాదేవిపట్టినసముద్రము

అదే పంచభూతాలందే^౧ అశ్వత్థము

గుడిగొన్నబ్రహ్మాండాలగుడ్లఁబెట్టేహంస

నదరపుబ్రహ్మాలకు జలజమూరికందము

॥ ఈరూ ॥

అవంతవేదాలుండేటిఅక్షయవటప్రమ
 ఘనదేవతలకు శ్రీకరయజ్ఞము
 కనలుదానవమ త్తగజసంహారసింహము
 మొనసి సంసారభారము దాల్చేవృషభము || ఈరూ ||

సతతము జీవులకు చైతన్యసూత్రము
 అతిశయభక్తులజ్ఞానామృతము
 వ్రతమై శ్రీవేంకటాద్రి వరములచింతామణి
 తతిగాన్నమోక్షపుతత్వరహస్యము || ఈరూ || 244

నాట

విజిగి పారెడియట్టిపిరిడియోరిపులాల
 తటి శరణుదొరరో దరదాలువెట్టరో || పల్లవి ||

ఏదె వచ్చెఁ గృష్ణుఁ డిదె వేయరో కైదువులు
 కాఁగినపోట్లు రాఁగి కదియకురో
 పోఁడిమితో భీవాయ పూరి నోళ్లఁ గరవరో
 అఁడువార మనుకోరో ఆతఁడు దడవఁడు || విజి ||

గోవిందుఁడు దాడివచ్చె గునుకుచుఁ బారరో
 కాపు మని మెడలఁ బాగలువేయరో
 ఁవేవేగ బిడ్డలఁ బేర్లు విభువికిఁ బెట్టరో
 వో వో యెంగిలికిఁ జేతు లొగరొ రక్షించివి || విజి ||

మొత్తీ శ్రీసోకపేకుఁడు మూలలకు దాఁగరో
 వొత్తిలి ఎంతములిచ్చి మీ రోడఁగదరో
 హత్తి మీతలలు విరియఁగఁబోసుకొనరో
 బొత్తుగా మిమ్ము గెలిచెఁ బొగడరో మెచ్చివి || విజి || 245

గ. ఈపాదము వున్నదున్నట్లుగా మంత్రావ్యయ మగుటలేదు, 'బిడ్డలకుఁ బేర్లు పెట్టరో' అనిన బాగుండునేమో. తమ్ముగెలిచినవానిపేర్లు తమబిడ్డలకు పెట్టుట వరాధికంక్షణములలో నొక్కటి. లేక "బిడ్డలపేర్లువిభువికిఁ బెట్టవలెననుచు నుండింది వతిగా పెట్టరో" అని కావచ్చు. అప్పుడు "బిడ్డల" రో అరసున్న చింతము కావచ్చు.

రేకు 153

నాట

పొరి నీకును విజిగిపోయినదానవులు

విరుదులుడిగి వోడబేహరులైరి

॥ పల్లవి ॥

మకుటాలు చీలి జటామకుటాలు గట్టుకొవి

వెకలిరిపులు మునివేస్తులైరి

మొకములను సోమపుమొకములు వెట్టుకొవి

అకటా కొందరురిపు లాటవారైరి.

॥ పొరి ॥

పేరులు విడిచి సంకుఁదేరులు మెడ వేసుక

సారెకుఁ గొందరు శివసత్తులైరి

వీరపుసాములు మాని పెద్దగదసాము నేర్చి

తొరపుఁబగతులెల్ల దొమ్మరులైరి.

॥ పొరి ॥

నాదించ వెఱచి సింగినాదా లూడుకొంటాను

సోదించేరటాఁ గొందరు జోగులైరి

యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిన్నియు మాని కొందరు

చదాదాత నీకడఁబని దానరు లైరి.

॥ పొరి ॥ 246

కాంబోది

ఐనట్టయ్యాఁగాక హరికల్పితము రివి

మానేటి వేటివో మానవి వేవో

॥ పల్లవి ॥

వొక్కరు తలఁచినట్టు వొకరితలఁపు రాదు

పక్కన నందరికి బహుధావాలు

అక్కట మొద లొకటి అనలుఁగొనలు వేరు

యొక్కదని తగిలేది యేమి నేనేది.

॥ ఐన ॥

౧. 'దాదాకవి కడఁబని దానరులైరి' పూ.ము.పా.

౨. 'తనలుఁగొనలు' అనుట వహనము. ఇక్కడ 'అనలు' యతి స్థానము గూడ.

పొరుగువానిచేత ఆపొరుగువాడు మెచ్చడు
 నరులకర్మములు నానావిధాలు
 గదిమ నన్న మొక్కపే కడుపుతవివి వేరు
 కరుణించొనన నేవి కావన నేవి.

॥ ఐవ ॥

కడఁగి దరిద్రునిమాట కలవాని కింపుగాదు
 తెదఁగుజీవులపొందు పెక్కురీతులు
 కడుశ్రీవేంకటేశుఁ డొక్కఁడు జగత్తులు వేరు
 వాడిఁగట్టుకొనే దేది వొల్లననే దేది

॥ ఐవ ॥ 247

నాట

విందె విన్నిచోటులను నీమహిమలే

అందనే మొక్కేము నీకు నాదినారసింహ

॥ వల్లవి ॥

కూరిమి యిందిరమీఁద, కోపము అనురమీఁద

తారుకాణనవ్వు దేవతలమీఁదను

ఆరీతి నీకొలు విట్టే అహోబలముమీఁద

నారుకొనె నీనేరుపు నారసింహ

॥ విందె ॥

కరుణ ప్రహ్లాదుమీఁద, గన్నులు దిక్కుల మీఁద

నరిచేతులు పేగులజంధ్యాలమీఁద

గరిమ నీవటనలు ఘనప్రతాపముమీఁద

తిరమాయ నీకోరిక దివ్యనారసింహ

॥ విందె ॥

కాంతము లోకముమీఁద శౌర్యము శత్రులమీఁద

కాంతులెల్లా తనదివ్యకాయముమీఁద

చింతదీర వినోదము శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద

సంతతమే నీకుఁ జెలె జయనారసింహ

॥ విందె ॥ 248

సాళంగనాట

అన్నిటా వీపెంపు వింత హనుమంత నీ—

పున్నచోట ఓక్కింత మోహనుమంతా.

॥ పల్లవి ॥

రామునిసేనలఁ గాచి రావణుగర్వ మడచి

అమృకొన్న బలవంత హనుమంతా

గోమున జలధి దాటి కొండతో నంజీవి దెచ్చి

దీనుంతుడనై వింత దివ్యహనుమంత

॥ అన్ని ॥

చుక్కలు మొలపూసలై సూర్యమండలము మోచె

అక్కజపువీరూ పంత హనుమంత

చొక్కమై మీ యందఁగాను సుగ్రీవాదులకెల్లా

అక్కర లే దించుకంతా హనుమంతా

॥ అన్ని ॥

జంగదాచి చేయెత్తి సరిఁ విడికిలించుక

జంగము విక్కించి తెంత హనుమంత

జంగగుశ్రీవేంకటాద్రిరామునిదేవి కిచ్చితి—

వంగులియ్యక మొక్కంత హనుమంతా

॥ అన్ని ॥ 249

రామక్రియ

మగటిమిగలహనుమంతరాయ

దిగువపట్టణములోనిదేవ హనుమంత

॥ పల్లవి ॥

చక్కఁగాఁ దోక వాచి జంగవెట్టి చేదాచి

అక్కజపువతాపపుహనుమంతుడా

రక్కసులఁ దునుమాడి రామునిదేవులకు

దిత్తై వుంగరమిచ్చినదేవ హనుమంత

॥ మగ ॥

కీలు గంటు వేసుకొని కెరలి పిడికిలించి
 అరికించేపు దిక్కులు హనుమంతుడా
 నేలకు ముందే మేను విందఁ బెరిగి యజ్ఞవి
 తీలుపడఁగొట్టినట్టిదేవ హనుమంతుడా

॥ మగ ॥

తమితోడ దాసులను తప్పక కాచేనని
 అమర నథయమిచ్చినహనుమంతుడా
 జమశ్రీ వేంకటేశునరసహుదీగావకు
 తిమురుచు నుండేయట్టిదేవ హనుమంతా

॥ మగ ॥ 250

శ్రీరాగం

ఏమి చెప్పే దిది యీశ్వరమాయలు
 దీముప్రతిమకును త్రిజగము గలిగె

॥ పల్లవి ॥

మలమూత్రంబులమాంసపుముద్దకు
 కులగోత్రంబులగుణి గలిగె
 తొలులుతొమ్మిదగుతోలుఁది త్తికిని
 పిలువఁగఁ బేరునుఁ బెంపునుఁ గలిగె

॥ ఏమి ॥

నేత్తురు నెమ్ములనీరుబుగ్గకును
 హత్తినకర్మము లగలిగె
 కొత్తవెంట్రుకలగుబురులగంతికి
 పొత్తులసంసారభోగము గలిగె

॥ ఏమి ॥

నానాముఖములనరములపిడుచకు
 పూనినసిగులు కునిఁ గలిగె
 అనుక శ్రీవేంకటాద్రిపుఁ దేలఁగ
 దీనికిఁ బ్రాణము తిరముగఁ గలిగె

॥ ఏమి ॥ 251

గ. పూ.ము.పా.లో 'కీలుగంటుగంటు' అని 'గంటు' శబ్దము ఎక్కువగా
 ఉన్నది. అ. 'హనుమంతుడా' పూ.ము.పా.

రేకు 154

బొళి

పురుషుండవి శృతి వొగడినట అపురుషుడు నిరాకారమట

విరసవాక్యము లొందొంటికి నివి వింటే నసంబద్ధములు ॥ పల్లవి ॥

మొగమున బ్రాహ్మలు మొలచిరట అమూరితి అవయవరహితుడట

తగుటాహువులను రాజులట ఆతత్వమే యెంచఁగ శూన్యమట

పగటున తొడలను నైక్యలట అబ్రహ్మముదేహము బయలట

అగపడి పాదాల శూద్రులట ఆతినిరూపము లేదట ॥ పురు ॥

తనవందనమునుఁ గలదట దైవము తనుఁ జూడఁ గన్నులు లేవట

తనవిన్నపమునుఁ జేయునట ఆతనికిని వీనులు లేవట

తనయిచ్చినదే నై వేద్యంబట దైవమునోరే లేదట

తనయిచ్చేటిదూపంబును గలదట దైవముముక్కును లేదట ॥ పురు ॥

అంతః దానే దైవమటా యజ్ఞము లొరులకుఁ జేయుటట

సంతతమునుఁ దా స్వతంత్రుడటా జపములవరముల చేకొంటట

చింతింపఁ దానే యోగియటా చేరువ నోక్షము లేదట

పంతపుశ్రీవేంకటపతిమాయలు పచారించిన వివియట ॥ పురు ॥ 252

శంకరాభరణం

ఏకాత్మవాదులాల యిందు కేది పుత్తరము

మీకు లోకవిరోధ మేమిటఁ బాసీ నయ్యలాల ॥ పల్లవి ॥

పాప మొక్కడు సేసితే పాపులే యిందరుఁ గావలదా

యేపున వొకరిపుణ్య మిందరికి రావలదా

కోపించి యొక్కఁ డసురైతే కోరి యిందరుఁ గావలదా

చూప దేవుఁడొక్కఁడైతే సురలిందరుఁ గావలదా ॥ ఏకా ॥

వాకః తపవిశ్రుః ధైర్యే నోగి నిందరుః గావలదా

వాకఃకు శుచైః పుండితే వోద కిందరుః గావలదా

వాకనిరతిసుఖ మంటి యిందరును వాసరః బొందవలదా

వాకనిదుఃఖ మందరు పూరః బంచుకోవలదా

॥ ఏకా ॥

నోకఃకు ముక్తుఃదయితే సంఃరునుః గావలదా

దీకావి యొకఃకు నిబంధుః దయితే యిందరుః గావలదా

చేకావి శ్రీవేంకటేశుః జేరి దాసులయి యుండేటి-

లోకపుమునులనుః దెలుసుకోవలదా

॥ ఏకా ॥ 258

శ్లోకరాధరణం

దేవుడుగలవారికి దిగులుః జింతయు లేదు

శ్రీవిభుఃదే అన్నిటా రషించుఃగనక

॥ వల్లవి ॥

యేలికగలబంటుకు యేవిచారములేదు

వోలి మగఃకుగలారికి వాప్సమి లేదు

పోలిమిః దండ్రీగలపుత్రుని కంగద లేదు

మేలుగాః బండినటూమికిః గరపు లేదు

॥ దేవు ॥

బలముగలరాజుకు మేమియు లేదు

కలిమిగలవాని కక్కర లేదు

నాచారవంతుని కేపాపమును లేదు

తలఃపుఃబుణ్యముగలఅతనికిః జేటు లేదు

॥ దేవు ॥

గురువుగలవానికిః గౌఱత యేమియు లేదు

పరముగలవానికి ధ్రాంతులు లేవు

యిరవై శ్రీవేంకటేశుః దిన్నిటా మాకుః గలఃకు

అరయ దాసులము మా కట్లాకే లేదు

॥ దేవు ॥ 259

తేదారగాళ

౧ కమలారమణ నీకల్పితపుమానిసివి

తమిరోడ నాదిక్కు దయఁ జూడవే

॥ పల్లవి ॥

అరీతి బ్రాహ్మణుఁడ ననుకేకాని దేహము

కోరి యాచారమునకుఁ గొలుపదు

పేరు వైష్ణవుఁడననేపెద్దరికమే కాని

సారమైననుననులో జ్ఞానమే లేదు

॥ కమ ॥

చదివితినవియెడిచలపాద మింతే కాని

అదన నందులోవిఅర్థ మెఱుగ

పదరి సంసారమనే బహురూపమే కాని

చతురుఁడనాన నందు సమర్థుఁడఁ గాను.

॥ కమ ॥

దేవ మీథక్తుఁడననేతేజ మొకటె కాని

చేవమీర వినుఁ బూజించ నేరను

శ్రీవేంకటేశ నీచేతిలోనివాఁడ నేను

భావించి మఱి యేపాపము నెఱుగను.

॥ కమ ॥ 255

కాంబోది

ఇన్నాళ్లు నందునందు నేమి గంటివి

అన్నిటా శరణు చొచ్చి హరి వినుఁ గంటివి

॥ పల్లవి ॥

అంగనలవనఁ జిక్కి అలయికలే కంటి

బంగారువెంటఁ దగిలి భ్రమ గంటివి

ముంగిటిక్షేత్రాలంటి ముంచి వెట్టిసేయఁ గంటి

అంగపునన్నే చూచి అంతరాత్మఁ గంటి

॥ ఇన్నా ॥

చుట్టలఁ జేరి చూచి మద్దులవావులు గంటి
 మట్టరేచివయసుతో మదము గంటి
 వట్టికామములు పేసి వరుస మాయలు గంటి
 పట్టి నారాయణాయని తక్కి పన్నుఁ గంటిని

॥ ఇన్నా ॥

వింతచడువులవల్ల నేవేలుమతాలు గంటి
 సంతకర్మములవల్ల సాము గంటిని
 యంతట శ్రీవేంకటేశ యిటు నాజీవభావము
 చింతించి అందులోన నీశ్రీపాదాలు గంటి.

॥ ఇన్నా ॥ 256

రేఖ 155

సామంతం

సొరిది మమ్మిట్టే దయఁజూతువుగాకా

వెరసి మరి యెక్కడా నేమి విన్నవించే మిఁకను ॥ వల్లవి ॥

తలఁచితి నీరూపము తగిలితి నీపాదాలు

కలసితి నీదాసులగమిలోనను

చలివానె భవములు సదిదీరఁ గర్మములు

యెలమి నీమహిమలు యేమిచెప్పే మిఁకను

॥ సొరి ॥

నీముద్రలు ధరించితి నీగుణాలు వొగడితి

చేముట్టి పూజించితి శ్రీయంగాలు

కామసములెల్లా నూడె తలివచ్చె సాత్వికము

గోమున మరేమి విన్ను కొనరే మిఁకను.

॥ సొరి ॥

విషముఁ ధరించితి తీర్థప్రసాదాలు గొంటి

విరివై ననీకథలు నీనుల వింటి

పరగ శ్రీవేంకటేశ పరము విహముఁ గంటి

అరిసి యితర మేమి ఆశపడే మిఁకను.

॥ సొరి ॥ 257

వరాళి

శ్రీపతి నీవు నిద్రించుచే నిద్దులన్నియు
పైపై నీకరణమే పరమపదంబు.

॥ పల్లవి ॥

పరమాత్మునిపై నాత్మప్రవేశింపఁజేయుచే
పరికింపఁ బరకాయప్రవేశము
గరిమ నాహృదయాకాశమునఁ దలఁచుచే
గిరవై యుద్ధినయట్టి భేదరత్నము

॥ శ్రీప ॥

మంచిపరమహంసనామము ప్రాణులచే వింట
చంచలవినేటిదూరశ్రవణము
కాంచి నీరూఢము ఆరుకమ్మలాల ద్యానించుట
యెంచఁగ దూరగమన మింటిలో నౌట

॥ శ్రీప ॥

సావధానమే లోచూపు సర్వథా విన్నుఁ జూచుట
తావులనే అనిమిషత్వము చేరుట
శ్రీవేంకటేశ్వర నీసేవకుఁడై విలుచుచే
వేవేలుతత్వజ్ఞానవిధుల విలుచుట

॥ శ్రీప ॥ 258

దేసాళం

అంతరంగములో నున్నహరియే గతిగాక
చింతించి మొక్కితేఁ దానే చేకొని రక్షించును

॥ పల్లవి ॥

పుట్టించినకర్మమే పోషించకుండునట
బెట్టుగా మననే మఱపించునట
పట్టెనమేనే ఆసల బతిమాలింపించునట
చుట్టములెవ్వరు మించిచూచినఁ బ్రాణికిని

॥ అంత ॥

పక్కన విత్తినభూమి పంట పండకుండునట
 యెక్కడా మాయే భ్రమయింపించునట
 అక్కరతో జేసినపుణ్యమే కట్టివేసునట
 దిక్కు దెస యెవ్వరు యీదేహిఁ గరుణించను || అంత ||

ఆసలఁబెట్టెపాయమే అటమటమౌనట
 నేనేనంసారమే జ్ఞానిఁ జేయునట
 వేసరక యంతకూ శ్రీవేంకటేశుఁ దేరికట
 మోసపుచ్చేవారెవ్వరు ముదమే జీవునికి || అంత || 259

దేసాళం

ధరణి నెంద రెన్నితపములు చేసినాను
 హరికృపగలవాఁడే అన్నిటాఁ బూజ్యుఁడు || పల్లవి ||

మితిలేనివిత్తు రెన్ని మేదివిపైఁ జల్లినాను
 తతితో విత్తినవే తగఁ బండును
 యితరకాంతలు మఱి యెందరు గలిగినాను
 మన్నించినదే పట్టపుదేవులు || ధర ||

పాలుపడి నరు రెన్నిపాల్లఁ బడికొలిచినా-
 నేరితే చేపట్టినవాఁడే యెక్కుడుబంటు
 మూల నెంతధనమున్నా ముంచి దానధర్మములు
 తాలిమితో విచ్చినదే దాఁపురమై విల్చును || ధర ||

యెన్నితెకుఁ గొడుకులు యెందరు గలిగినాను
 యిన్నిటా ధర్మపరుఁడే యీదేరును
 వున్నతిఁ జదువు రెన్ని వుండినా శ్రీవేంకటేశు
 నమ్నుతించినమంత్రమే నతమై ఫలించును || ధర || 260

దేవగాంధారి

అన్నిటికి మూలమని హరి నెంచరు
పన్నినమాయలో వారు బయలు వాడేరు " పల్లవి "

ప్రకృతిబోనులలోపలఁ జిక్కి జీవులు
అకట చక్కనివార మనుకొనేరు
సకలపుణ్యపాపాలసంధిఁజన్మములవారు
వెకలిసంసారాలకే వేడుకపడేరు " అన్ని "

కామునియెట్లు దిగఁగ రేటిదేహులు
దోమటితమబదుకే దొడ్డదనేరు
పామిడికోరికఅకు బండ్లైనవారలు
గామిడితనలఁ దామే కర్తల మనేరు " అన్ని "

యితరలోకాలనెడియేతపుమెట్లప్రాణులు
కతల మోక్షమార్గము గంటిమనేరు
నలమేల్మంగపతిశ్రీవేంకటేశ్వర
మతకాననున్నవారు మారుమలనేరు " అన్ని " 261

దేసాక్షి

ఎంత సోదించి చూచినా యెన్నెన్ని చదివినా
వింతలై ననీమూర్తి వెనఁ దెలిసేమా " పల్లవి "

లోకములో సముద్రములోఁకు చెప్పఁగరాదట
అకాశ మింతంతని యవరాదట
మేకాని భూరెణువులు మితి వెట్టఁగరాదట
శ్రీకాంతుఁడ నీమహిమ చెప్పిచూపవకమా " ఎంత "

అల గాలి దెచ్చి ముడియగాఁ గట్టఁగరాదట
 వెలయఁ గాలము గంటవేయరాదట
 కలయ నలుదిక్కులకడ గానఁగరాదట
 జలజాక్ష నీరూపు తలపోయఁగలనా

॥ ఎంత ॥

కేవలమైననీమాయ గలువనేరాదట
 భావించి మనసుఁ జక్కఁబట్టరాదట
 దేవ యలమేల్మంగపతివి నీకరణే
 శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ జేరి కొల్వవశమా

॥ ఎంత ॥ 262

రేకు 156

శంకరాభరణం

నీచిత్తము నాభాగ్యము నే నెంతటివాఁడను
 యేచి నీవు రక్షించేదే యెక్కుడుపుణ్య మింతే

॥ వల్లవి ॥

పాటించి నీభావము పట్టవశమా తలఁచి
 మేటినామనసు నీకు మీఁదెత్తు టింతే
 నూటికైన నీనామము నుడుగఁగవశమా
 మాటలు నీనెలపుగా నుట్టుపెట్టు టింతే

॥ నీచి ॥

వేవేలైననీకథలు వివఁగ నాశరమా
 సోవగా వీనులు తావు చూపుట యింతే
 దేవ నీసాకారము ద్రిష్టింపనావశమా
 పావనముగా వండులోఁ బవిగొను టింతే

॥ నీచి ॥

గట్టిగా నిన్నుఁ బూజించఁ గమ్మటి నావనమా
 నెట్టన నామేను నీకు నేమిండు టింతే
 పట్టపలమేల్మంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
 బట్టిగానుకొరకు నీకరణను టింతే

॥ నీచి ॥ 263

గొళ

నమ్మపరైఁగావి యెన్నఁడు సందేహము లేక
యిమ్ముల దేవుఁడు యెఱుఁచు చేమరుదు || వల్లవి ||

మగనిపై బిత్తిసేసి మంచిలోకా లెక్కేరట
తగుదండకోల వట్టి తత్వగతి గనేరట
పగటున నొకవేరు వట్టి పాముఁ బట్టేరట
తగిలి హరిదాసులు యెమ్మ లొ చేమరుదు || నమ్మ ||

యేలికెకు ధనమిచ్చి హితభోగా లందేరట
కేలఁ గత్తిపూవి పగ గెల్పేరట
గాలి లోలోఁ బూరించి పువసిద్ధు లయ్యేరట
యేలీల హరిదాసులు యీదేరు చేమరుదు || నమ్మ ||

దిక్కుల యజ్ఞాలు చేసి దివిజా లయ్యేరట
మొక్కి విఘ్నం నర్పించి మంచి సిరు లందేరట
పక్కన నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
జక్కనఁ గొల్పినదాసులు జ్ఞాను లొ చేమరుదు || నమ్మ || 264

ముఖారి

నీకేల యీగుణము నీ వేమి గట్టుకొంటివి
యాకడ లాలించితే మే పిటు నిన్నుఁ గొలుతుము || వల్లవి ||

మాటలకు లోఁగానిబ్రహ్మమనంటా దాచి వాచి
మాటాడకుండేవునుమ్మి మాలో నీవు
నీటున మనసులో నిలుపరానివాడనంటా
పాటించి మాకుఁ బొడచూపకుంటే గతి యేది || నీకే ||

గ. 'తగుదండ కొంపట్టి' పూ.ము.పా.

శ్రుతులకుఁ బట్టరానిచోద్యపుబ్రహ్మమనంటా
మతకానఁ జిక్కక మానేవునుమ్మీ
పతివి నీ గంభీరము బయటఁబడి వంటా
■ అతిగోప్యాన ■ న్నది యెట్టెఱిగేము

॥ ఏకే ॥

మాయవన్నుకొనినపుమ్మడిబ్రహ్మమనంటా
యేయెడనై ■ భ్రమయిచేవునుమ్మీ
పాయపుటలమేల్కొంగపతివి శ్రీవేంకటేశ
యాయెడ నీకరణంటి మిన్నిటా మమ్మేలుమి

॥ ఏకే ॥ 265

3 దేసాక్షి

కోటానఁగోట్లాయ కోరికెలు జన్మములు
కూటువ గూడి రాట్నపుగుండ్ర లై నారయ్యా

॥ వల్లవి ॥

మిన్నుపైనున్న జీవులు మన్నుపైఁ బ్రవేశించి
అన్నద్వారమున దేహము మోచి
మున్నిటిదానఫలా లిమ్ముల భుజించి యప్పటి
తిన్నవికర్మములు గాదెఱఁ బోసేరయ్యా

॥ కోటా ॥

యిరవు మఱచి మఱి యెరవులకాఁపిరేల
మరలు నరులమంటాఁ జొక్కిచొక్కి
సొరిది లోకమురెల్లాఁ జొచ్చి కాలగతులను
పొలి నాయుష్యము గొల్చిపోయెచున్నారయ్యా

॥ కోటా ॥

దండగాఁగఁ బరుమలకొండ యెక్కి సుజ్ఞానులు
పండినమనసుతోడ ■ త్రిసేసి
అందనే శ్రీవేంకటేశ నలమేల్కొంగనుఁ గొల్చి
విండువిధానములై విల్చినారయ్యా

॥ కోటా ॥ 266

౧. 'గంభీరము' భవ ప్రదాన ఓర్వేకము కావచ్చు. ౨. 'అతిగోప్యాన మన్న
విన్ను' ■ 'పున్న' వదమును అధ్యాహారము చేసికొనవలె కాబోలు.

౩. 'దేహికం' పూ.ము.పా.

భూపాళం

మొదలనే యెచ్చరికతో మోసపోక యేపొద్దూ

వెదకి హరికథలే వినుచుండవలయు

॥ పల్లవి ॥

వెలఁదులనుద్దులు వీనులను వింటేను

పెలుచుఁజూపులఁ జూడఁ బ్రేమ వృట్టించు

మలసి యాచూపులు మనసునఁ దగిలించు

తలఁపు మాటలాడఁ దమిరేఁచును

॥ మొద ॥

మగువలతోడుత మాటలాడదొరకొంటే

నగినగి సంసారాలవంటు గల్పించు

తగిలిననవ్వులు తనువులు సోఁకింపించు

మిగులాఁ దనుసోఁకులే మించి వలపించును

॥ మొద ॥

సతులతో మోహము సంపదలు పోరించు

అతినంపదలు దేహి నజ్ఞానిఁ జేయు

తతి నలమేలుమంగపత్రిశ్రేవేంకటేశుఁడే

గతియని కొలిచితే ఘనునిఁగాఁ జేయును

॥ మొద ॥ 267

ముఖారి

ఇండువల్ల నేమిగద్దు యిసుపగుగ్గిలింతే

యిందిరారమణునేవే యిరవై నవదవి

॥ పల్లవి ॥

సతులతో నవ్వులు చందమామగుటుకలు

మతితలపోత రెండమావులనీళ్లు

రతులలో మాటలు రావిమానిపువ్వులు

విరహాపుకాఁక తాటిమావినీడ

॥ ఇందు ॥

లలనలజవ్వనాలు లక్కపూసకపురులు

నెలకొని నేసేబిత్తి నీటిపై వ్రాత

చెలువపువినయాలు చేమకూరకైత్యాలు

కొలఁదిలేనిననుపు గోడమీఁదిసున్నము

॥ ఇందు ॥

వడఁకులవేడుకలు పచ్చివడఁగండ్లగుళ్లు

కడుమోపిరీపు చింతకాయకజ్జము

బడి నలుమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ-

డదరించినమాయలు అద్దములోనీడలు

॥ ఇందు ॥ 268

రేకు 157

బొ?

సత్యమునేయఁగవచ్చును సర్వేశ్వర యీమాటకు

నిత్యము నీవే యెఱుఁగుదు నేనేమీ నెఱుఁగఁజూమీ ॥ పల్లవి ॥

మలభుఁడవౌదువు వొకమరి చూడఁగ దుర్లభుఁడవౌదువు

తలఁపింతువు మఱిపింతువు తిగఁ బ్రాణములోనుండి

పలికింతువు అక్షరముల పరగ నవే వ్రాయింతువు

వెలయఁగ నీవే వెలిగా వేరొకటి నేఁ జేయఁజూమీ ॥ సత్య ॥

వొవరఁగఁ బూజలు గొందువు వొక్కొకపరి మానును వటు

కను మూయింతువు నిదురలఁ గడు మేల్కొలుపుదువు

ఘనముగ నిజ్ఞానిఁ జేతువు కరుణతో జ్ఞానిఁ జేతువు

ననుఁ బుట్టించితి నీవే నా కాపని గాదునుమీ ॥ సత్య ॥

నాలో నుండువు వొకపరి నగి శ్రీవేంకటగిరి నుండువు

పాలింతువు లాలింతువు భవమీదేరింతువు

పోలింప సంసారిఁ జేతువు భువి నీదాసునిఁ జేతువు

కాలముఁ గర్మము నీవే కవటము నే నేరఁజూమీ ॥ సత్య ॥ 269

రామక్రియ

వారి వారి భాగ్యములు వ్రాసి వున్నవి నొసళ్ళ
దీరతితో నేది మేలో తెలుసుకోరో

॥ పల్లవి ॥

అట్టే కొందరు మతము లన్నియు నేకమని
పట్టవర్ధనము నెత్తి బెట్టి చూపిరి
అట్టే గొందరు జీవులు జంగమే లింగముగావి-
పుట్టుగెల్లా భక్తమని పూనుక చూపిరి

॥ వారి ॥

కొంద రేమియును లేదు కొట్టగొన లయమని
అంది వట్టిలలాటకూన్యము చూపిరి
కందువఁ గొందరు లక్ష్మీకాంతుఁ డంతరాశ్మయని
ముందే నామము శ్రీచూడుమునుఁ బెట్టి చూపిరి

॥ వారి ॥

చెరిగి చిష్ట మిపుడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
॥ అలమేలుమంగపతి యై యున్నవాఁడు
యిలవీర పీదాసుల కిట్టిభాగ్యరేఖలు
వలసినవారికెల్లా వ్రాసినాఁ దీరిఁడు

॥ వారి ॥ 270

లలిత

విచార మెన్నఁడు లేదు వీరిదిజీవులకును
పచారించేరు బ్రదుకు బ్రహ్మనాటనుండియు
పొద్దువొడచుటయును పొరిఁ గూఁగుటయై కాని
అద్దకొని మిగులఁగ నందేమి లేదు
వొద్దికఁ బట్టుటయును పుడుగఁజూచుటెకాని
కొద్దికోరఁ గాలమేమి గురియై నిలువదు

॥ పల్లవి ॥

॥ విధా ॥

౧. 'అలమేలుమంగపతి...రేఖలు' వకులగల భావము అంత ముగ్రహముగ లేదు.

౨. 'అలమేలు...వాడు' వరకుగల భావము 'కలవాడు యిలలోపిడు' పూ.మ.పా. పరిష్కర్తల భావముగా తోచుచున్నది. 'కలవాడు' అనునది అధ్యాహార్యము. 'యిలవీరని' విశదించి చూపినారు. 'అలమేలు...వాడు' గల భావము 'కలవాడు యిలవీర = 'పీదే పీదాసులు' అని అన్వయముగా తోచుచున్నది. 'పీదాసులకు' విశద అకుటట లేదు. 'యిల వీర అని' 'అని' పదము గూడ అధ్యాహార్యులొప్పుతో అర్థము ముగ్రహము వంగతము అగునని తోచుచున్నది.

అన్నము భుజించేదియు నాకలి గొనేదెకాని
యెన్నికకుఁ జెప్పియాప నేదియు లేదు
ఇన్నిటఁ దిరిగాడేఁ బంటికి వచ్చేరే కాని
పన్ని తనవిలుకడ బావించ లేదు

“విదా”

జవ్వనము మోచేదియు సరి ముడునేదే కాని
తవ్వి కట్టుకొనే దేది దాచే దేది
సెవ్వులా సరిమేల్మంగనాయక శ్రీవేంకటేశ
రవ్వల నీ వేలికపు రక్షించు మిఁకను

“విదా” 271

శంకరాభరణం

■ ఇంతకంటే నేమిసేసే మిదే మా మానసపూజ
సంతతము నీవు తొల్లే సర్వసంపన్నుడవు

“పల్లవి”

అంతర్యామివైనమీకు నావాహన మదివో
అంతటా విష్ణుడ మీకు నాసనము వేసినది
సంతపుఁకోనేరే మీకుఁ బలుమారు నర్ఘ్యము
చెంతనే గంగాజలముచల్లెమీకుఁ బాద్యము

“ఇంత”

జలధు లన్నియును నాచమవియ్యము మీకు
అల యా వరుణజల మిదియే స్నానము
పలనుగా మీమహిమలే వస్త్రాభరణములు
■ వేదములే మీకు యజ్ఞోపవీతములు

“ఇంత”

ఇరవుగఁ గుఱ్ఱ తొల్లిచ్చినదే మీకు గంధము
ధర మాలాకారునిపూదండలే మీకు పువ్వులు
ఉరుగతి మోసులహోమమే మీకు ధూపము
తిరమైనమీకు రవితేజమే దీపము

“ఇంత”

నానామృతములే మీకు నై వేద్యతాంబూలములు
పూవినభక్తి షోడశోపచారములు
అనుక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మొంగపతివి
తానకపుజనములే తగ మీకు నుతులు

॥ ఇంత ॥ 272

శ్రీరాగం

రాజీవనేత్రాయ రామవాయ నమో
సౌజన్యవిలయా య జానకీకాయ

॥ పల్లవి ॥

దళరథతనూజాయ రాజకదమనాయ
కుశికసంభవయజ్ఞగోపనాయ
పశుపతిమహాధనుర్పంజనాయ నమో
విశదభార్గవరామవిజయకరణాయ

॥ రాజీ ॥

భరితధర్మాయ శూర్పణఖాంగహరణాయ
ఖరదూషణాదిరిపుఖండనాయ
శతరణీసంభవనైన్యదక్షకాయ నమో
విరుపమమహావారివిధిబంధనాయ

॥ రాజీ ॥

హతరావణాయ శివసంయమినాథవరదాయ
అతులితాయోధ్యాపురాధిపాయ
హితకర శ్రీవేంకటేశ్వరాయ నమో
విశిషటావిలిపాటివీరరామాయ

॥ రాజీ ॥ 273

లలిత

భోగము నేను నీకు, భోగివి నీవు

శ్రీగురుఁడ విద్విటాను చిత్తగించు నన్నును

॥ పల్లవి ॥

౧. సంస్కృతకీర్తనలో 'తాటక' అను తత్పనుపదము వింత. 'తాటకా' కావచ్చు.
'తర....కాయ' = సుగ్రీవవైన్యాదిపత్యము; ౨. 'సంయమి' రేఖ.

చక్కవిజన్మపునంసారవృక్షమునకు

పక్కన(వ?)పరిము నీవు భావించగా

మక్కువ గర్భమనేటిమత్తగజమునకును

యెక్కినమావటికపు యెంచగ నీవు

భోగః

నెట్టిన దేహమనేటి పుర్మలరాజ్యమునకు

పట్టమేలుచండినభూపతిని నివే

దిట్టయైనచిత్తమనే తేజగుఱ్ఱమునకు

వాట్టుక రేవంతుడవు పునమింప నీవు

భోగః

సంతతమైనభక్తిచంద్రోదయమునకు

రంతులఁ జెంగుసముద్రమపు నీవు

చెంతల శ్రీవేంకటేశ జీవుడనేమేడలోన

అంతర్యామిని నీవు అంకెలఁ జూచినను

॥ భోగ ॥ 274

రేకు 158

సాళంగనాట

కౌవల్యానందనరామ కమలాస్తకులరామ

భానురవరద జయవరిపూర్ణరామ

॥ పల్లవి ॥

మునుప దళరథరాముడవై తమ్ములు నీవు

జనించి తాటకఁ జంపి జన్మము గాచి

వెనుకొని హరుపిల్లు నిరిచి నీతఁ బెండ్లాడి

అనుమతి వరకురామునిచేఁ గె కొంటివి

॥ కౌస ॥

నువ్వనాతి శిషించి పొరిది రుషులఁ గాచి

అప్పుడే ఖరదూషణాదులఁ గొట్టి

చొప్పుతో మాయామృగము పోదించి హరియించి

కప్పి హనుమంతు బంటుఁగా నేకకొంటివి

॥ కౌస ॥

౧. తేజగుఱ్ఱము = 'ఉత్తమాశ్రమ' కావచ్చు. రేకున్న పునరుక్తి.

సౌలసి వారి నడచి సుగ్రీవుఁ గూడుక

జలది బరిదించి లంక సాదించి

వెలయ రావణు గెల్చి విభీషణుని మన్నించి

దెలిగితి వయోధ్యలో శ్రీవేంకటేశుఁడ

॥ కౌస ॥ 275

గౌళ

గట్టిగాఁ దెలుసుకొంటే కన్నదే కంటి గురుమ (తు?)

దట్టమై సుజ్ఞానము తనలోనే వున్నది

॥ పల్లవి ॥

బయలే పంటలు వందె బయలే పాడి విడికె

బయలు ప్రపంచమై భ్రమయించెను

బయటనే ప్రకృతియు బయటనే జీవులు

బయటనే బ్రహ్మము పరిపూర్ణమాయె

॥ గట్టి ॥

ఆకాసము చూలాయ నాకాసము రూపులాయ-

నాకాసము సంసారమై యలవదెను

ఆకాసాన దివియును నాకాసాన లోకములు

ఆకాసాన శ్రీహరి యవతారమందెను

॥ గట్టి ॥

అంతరంగమే భోగము అంతరంగమే యోగము

అంతరంగమే అన్నిటి కావాసమయ్యె

అంతరంగాన శ్రీవేంకటాధిపుఁ డున్నవాఁడు

అంతరంగాన మోక్షము అతడే యొసఁగెను

॥ గట్టి ॥ 276

గౌళ

ఆకురబందుగుఁడవు హరినారాయణ కృష్ణ

మాతలఁ పెట్టిగి నీవే మన్నించితి విపురు

॥ పల్లవి ॥

౧. 'గురుమ' ఈ వాఙ్మయమున చాలదోర్ల కందు. 'పెద్దరికము' 'తేజము' ఇత్యాదిగ అర్థములు కావచ్చు. చూ. సంపు. 25. పీఠిక 12.

గురుకుమారులఁ దెచ్చుకొని రక్షించినయట్లు
 ధరలో గజరాజు మద్దరించినట్లు
 గరిమఁ జెరలుమాన్చి కాంతలఁ బెండ్లాడినట్లు
 సిరులతో మముఁ దెచ్చి నేవలు గైకొంటివి

॥ ఆకు ॥

నేరువుననే రుకుమిణిదేవిఁ దెచ్చినయట్లు
 ధీరత మువిపుత్రులఁ దెచ్చినయట్లు
 భారమైనయహల్యకానము మానిపివయట్లు
 గారవించి మము నేఁడు కరుణఁ జూచితివి

॥ ఆకు ॥

లంక సాదించి సీతను లలిఁ జేకొనినయట్లు
 తెంకికి నవిరుద్ధునిఁ దెచ్చినయట్లు
 అంతెల శ్రీవేంకటేశ అట్టె నీదాసులమని
 పొంకముగ మాపాలిటఁ దొనఁగి యేలితివి

॥ ఆకు ॥ 277

శంకరాభరణం

వేదములు నుతించఁగ వేడుకలు దైవారఁగ
 ఆదరించి దాసుల మోహననారసింహుఁడు

॥ వల్లవి ॥

నెఱులజడలతోడ విక్కుఁగర్జములతోడ
 కుఱుచకొమ్ములతోడ కోఱలతోడ
 పుఱక సిరిఁ దొడపై మంచుక పింహాసనాన
 మెఱసిఁ బ్రతాపములు మేటినారసింహుఁడు

॥ వేద ।

విడుపమీసాంతోడ విట్టూరుపులతోడ
 మిడిగుడ్లతోఁ దెల్లవిమేలితోడ
 వొడలసొమ్ములు వెట్టి వొడ్డోలగమై పుండి
 కడు మంచినరాలిచ్చి ఘననారసింహుఁడు

॥ వేద ।

చిలుకుగోళ్లతోడ వెలివినవ్వులతోడ

బలుఁజిహ్వతోడ యోగవచ్చెముతోడ

అలరి శ్రీవేంకటాద్రి నహోబలగిరిని

అలఁప్రహ్లాదునిఁ గాచె నాదినారసింహుఁడు || వేద || 278

శ్రీరాగం

సకలలోకనాథుఁడు జనార్దనుఁ దీతఁడు

కుకయోగివంద్యునిసుజ్ఞాన మెంత

|| పల్లవి ||

మరునితండ్రికిని చక్కఁదనమెంత

సిరిమగనిభాగ్యము చెప్ప నెంత

పురుషోత్తముఘనత పొగడఁగ విఁక నెంత

గరిమ జలదికాయ కిగంభీర మెంత

|| సక ||

వేవేలుముఖాలవానివిగ్రహము చెప్ప నెంత

భూవల్లభునివోరుపు పోలించ నెంత

వానిరి బ్రహ్మతండ్రికి వర్ణింప రాజన మెంత

యేవల్లఁ జక్రాయుధుని తెదురెంచ నెంత

|| సక ||

అమితవరదునికి ఔదార్యగుణ మెంత

విమలాసురవైరివిక్రమ మెంత

మమతల నలమేలుమంగపతిసౌఖ గెంత

అమర శ్రీవేంకటేశులదిక్య మెంత

|| సక || 279

సామంతం

కోటిమన్మథాకార గోవింద కృష్ణ

సాటించి నీమహిమరే పరబ్రహ్మము

|| పల్లవి ||

గ. 'శింహ్య' రేఖ. ఆ. 'ప్రంహ్లాదు' అని రేఖ.

ఁ. "గాంభీర్య" కావచ్చు. లేదా రర్మప్రదాన నిర్దేశము కావచ్చు.

అకాళమువంటిమేన సమరేమూర్తివిగాన
అకాళవదియే నీకు నభిషేకము
మేకొని నీవే విందుమేఘవర్షుడవుగాన
నీకు = మేఘపుష్పారే పన్నీరుకాపు

॥ కోటి ॥

చంద్రుడు నీమనసులో జనించె నటుగాన
చంద్రికలు కప్రకాపై సరి విందెను
ఇంద్రనీలపుగనుల యిలదరఁడవుగాన
చంద్రలేవియీపెచూపే తట్టుపునుఁగాయను

॥ కోటి ॥

లక్ష్మీపతివిగాన లాగుల నీపురముపై
లక్ష్మి యలమేలునుంగే లలి నీకాళి
సూక్ష్మమై శ్రీవేంకటేశ చుక్కలపొడవు గాఁగ
వక్ష్మవక్షత్రములే యాభరణహారములు

॥ కోటి ॥ 280

రేకు 159

పాడి

చంచలపడఁగవద్దు సారె సారె గోరవద్దు
పొంచుకున్నదై వమే బుద్ధులు నేర్పివి

॥ వల్లవి ॥

లోకరక్షకుఁడు నాలోననే వున్నాఁ దీదే
నాకు నభయములిచ్చి నన్నుఁ గాచును
శ్రీకాఁతుఁ డీతఁడే నాచిత్తములో మలసివి
దాకొని కుభములెల్లాఁ దానే వొనఁగును

॥ చంద ॥

వరమపురుషుఁడు నాప్రాణనాథుఁడై నాఁడు
వరగ నాపాలివాఁడై బ్రదికించును
దరణీకుఁ డీతఁడే నాదాపుదండై కడఁగివి
విరతి నేపొద్దును మన్నించును మమ్మేపుడు

॥ చంద ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నాటిహ్వఁ దగిలి వున్నాఁడు
 పావనునిఁ జేసి నాకు పరి మిచ్చును
 గోవిందుఁ డీస్వామి నన్నుఁ గొలిపించుకొన్నవాఁడు
 యీవలనావల నాకు సహపరా లిచ్చును "చంచ" 281

రామక్రియ

నెట్టన శ్రీనతిమగనికి శరణు
 దిట్టయై సర్వేకుఁడైనచేవునికి శరణు "పల్లవి" //

చెలఁగి జగత్తులకు జీవులకుఁ బ్రాణమై
 నెలవై వుండేయాతనికి శరణు
 తెలివై మఱిపై దేహాలలో సూత్రమై
 వలనై రక్షించేయట్టివానికి శరణు "నెట్ట" //

చక్కఁగా వేదములకు సకలశాస్త్రములకు
 నెక్కించి గుఱుతైనవానికి శరణు
 దిక్కుదెసయి స్వతింత్రుఁడయి తేరినఆదిమూలమై
 ఆక్కజపుమహిమలయాతనికి శరణు "నెట్ట" //

యిరవుగఁ గరుణించి యిహపరాలోసగేటి—
 విరతిశ్రీవేంకటేశునికి శరణు
 గురువై తల్లిదండ్రులై గుణము సుజ్ఞానము—
 లెరవులేకయిచ్చేటియాతనికి శరణు "నెట్ట" 282

మాళవి

పురుషులకు పురుషుఁడవు పురుషోత్తమా
 పురుఁడు దీక్ష నీకుఁ బురుషోత్తమా "పల్లవి" //

౧. ఇందు దశావతార నమస్కయము గలదు.

పొంసులాడకు నీవు పురుషోత్తమా
 బురిసి రోగగగనేల పురుషోత్తమా
 పొంమురాజువు నీవు పురుషోత్తమా నీ
 పొంకు వదే కంబమునఁ బురుషోత్తమా || పురు ||

పొడవులకుఁ బొడవైన పురుషోత్తమా విరుదు
 పుడిసిల్లఁ జల్లితివి పురుషోత్తమా
 పుడికి సతిగైకొంటి పురుషోత్తమా
 పొడమెఁ జీకటితప్పు పురుషోత్తమా || పురు ||

బూటకపుబుద్ధిగలపురుషోత్తమా
 పోటి గుఱ్ఱపుటసల పురుషోత్తమా
 మేటి శ్రీవేంకటముమీద నొసఁగే విదివా
 పూటపూటవరాలు పురుషోత్తమా || పురు ||

సామంతం

అన్నిటికి మూలమవి హరి నెంచరు
 వన్నినమాయలో వారు బయలువాఁడేరు || పల్లవి ||

ప్రకృతిబోసులలోపలఁ జిక్కి జీవులు
 అకట చక్కనివార మనుకొనేరు
 సకలపుణ్యపాపాలసందిజన్మములవారు
 వెకలిసంసారాలకే వేరుకపడేరు || అన్ని ||

కామునియేట్లు దిగఁగారేటిదేహులు
 దోమటితమబదుకే దొడ్డదనేరు
 సామిదికోరికలకు బండ్లైనవారలు
 గామిదితనాలఁ దామే కర్తలమనేరు || అన్ని ||

౧. ■ పాదములో ■ 'ని' పూ.ము.పా. తొలిగవది.

౨. 'గుఱ్ఱపు' లేదు, పూ.ము.పా.

ఇతరలోకాలనెడియేతపుమెట్లప్రాణులు

కలరి మోక్షమార్గము గంటిమనేరు

౩౩ వలుమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వర

మతకాన మన్నవారు మారు మలసేరు

॥ అన్ని ॥ 284

వరాళి

౧ ఏటిజాణతవమే యేమే నీవు

కోటియైనా యాటది కక్కురితికిఁ జొచ్చునా

॥ పల్లవి ॥

వరుసకువచ్చి యావనిత గాచుకుండఁగా

యెరవులనన్నఁ బిరినేల పిల్చేవే

తెరమఱంగున నొక్కెతకు మీదెత్తినమోవి

యిరవుగ నీకది యెంగిలిగాదా

॥ ఏటి ॥

పొందైనయాపె యింటిలో బోనము వెట్టుకుండఁగా

విందు నీవేల చెప్పేవే విభువికిని

అందాతె మనసుపెట్టినటుచంటికాఁగిలి

కిందటనే నీవాడి మిగిలినదిగాకా

॥ ఏటి ॥

సేనవెట్టినమగువ చెఱఁగువట్టుకుండఁగా

ఆనతో నీవెట్టు గూడి యరిరితివే

యాసరినే శ్రీవేంకటేశుఁ దీర్చె నమ్మఁగూడె

వోసరించితే బువ్వము పూరఁబొత్తుగాదా

॥ ఏటి ॥ 285

ముఖారి

౩ ఇంతిజన్మనవనాన విన్నియు నెలకొనెను

వంతులవాసులతోడ వలరాచపాఁజులు

॥ పల్లవి ॥

౧. ౨. ఇందరసున్నచింతకము. ౩. ఇవి శృంగారసంకీర్తనలలో నుండదగినది.

కుతిలాలు మాని సరిఁ గూడున్పు వి చూడవే
సతియురముమీఁదట వక్రవాకాలు
గతిగూడ గుంపుగట్టి కాపురమువేసీ నవే
మితిమీరి శిరసుపై మేఁటితుమ్మిదలు

■ ఇంతి ■

కలికినాంకోడఁ గడుమింపిఁగదవే
జలజాషిమోముననే చకోరములు
పలుకులలోసనే పాడుకొనె విపు డిట్టె
చెలరేఁగి మోవిమీఁద చిలుకమొత్తములు

■ ఇంతి ■

తగుశ్రీవేంకటేశ్వరుడంద నిర్భీ జూడవే
మగువనదపులనేమంచిహంసలు
మిగుల రతివేళను మెరసీఁ దా మిన్నిటాను
పగటుఁగుత్తికలోన పాపురములు

■ ఇంతి ■ 288

రేకు 180

భైరవి

ఎవ్వరినేర్పులు జెప్ప విందు నేడి
రవ్వసేయక జీవుల రక్షింపవయ్యా

■ వల్లవి ■

తలపోసి తలపోసి ధ్యానమునేతురు విన్ను
యెలమి వింతని నిశ్చయింపలేరు
పలుమారు నీగుణాలు పైకొని నుతింతురు
కొలఁదివెట్టుచు మీగుణులు రెంచలేరు

■ ఎవ్వ ■

పొదిగి పొదిగి విన్నుఁ బూజరెల్లాఁ జేతురు
యెదుట నీశ్రీమూర్తి యెఱుంగలేరు
వెదకి వెదకి సారె విందురు నీకతరెల్లా
పదింపునీతక్తి వల్లఁగలేరు

■ ఎవ్వ ■

నిక్కి విక్కి చేతులెత్తి నీకు మొక్కుదురుగావి
మక్కువ వీమహిమ నమ్మగలేరు
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకరుణచేశ
తక్కక విన్ను సేవించి తవియలేరు

॥ ఎవ్వ ॥ 287

మాళవిగాళ

ఇన్నిటికిఁ బ్రేరకుఁడు యీశ్వరుఁ దింతే
పన్ని యీతనిఁ దెలిసి బ్రదుకుచే జ్ఞానము

॥ పల్లవి ॥

మనసునఁబుట్టినమంతుఁగఁమక్రొదలు
పవిలేవు తనకంటేఁ బాప మఁటదు
పవివి తొడమ నూడి పండు తీగె నంటదు
జనులకెల్లాఁ బ్రకృతినహజ మింతే

॥ ఇన్ని ॥

చేతులారఁ జేసేటిచేకొన్నకర్మానకు
మాతలఁ గర్తఁ గానంటే కట్టువడఁడు
ఆతల నదిక ముంచినట్టివేడి చెయ్యంటదు
జాతి దేహమునొచ్చినసహజ మింతే

॥ ఇన్ని ॥

వాకుననాడినయట్టివట్టిపల్లదాలనెల్లా
దాకొవి పొరయనంటే తప్పలే లేవు
పైకొవి శ్రీవేంకటేశుంటుకు వళకు లేదు
వైకమైనహరితక్తివహజ మింతే

॥ ఇన్ని ॥ 288

పాళంగనాట

జయ జయ నృసింహ వర్షేశ
భయహర వీర ప్రహ్లాదవరద

॥ పల్లవి ॥

౧. 'దేహము' లేకు.

మిహిరశశినయన మృగనరవేష

బహిరంతిస్థలపరిపూర

అహినాయకసింహాసనరాజిత

బహళగుణగణ ప్రహ్లాదవరద

॥ జయ ॥

చలులపరాక్రమ సమఘనవిరహిత

నిటలనేత్ర మౌనిపణుక

కుటిలదైత్యతతికుక్షివిదారణ

పటుపట్రనఖ ప్రహ్లాదవరద

॥ జయ ॥

శ్రీవనితాసంశితవామాంక

భావజకోటిప్రతిమాన

శ్రీవేంకటగిరిశిఖరనివాస

పావనచరిత ప్రహ్లాదవరద

॥ జయ ॥ 288

సామంతం

* ఎంత వలచితివయ్యా యింతికి

చెంతనుంటే లేతనవ్వే నేనపాలుగావా

॥ పల్లవి ॥

చెలి నీపైఁ జిగురాకు చిదిమివేసితేను

వలరాజడిదమని వంచించితివి

వెలయఁగ విరహపువేళ వాఁదెక్కుఁగాక

మెలుపునఁ గదిసితే మెత్తనేకాదా

॥ ఎంత ॥

చినరుహాక్షి పుబ్బాడి ప్రేమ నీపైఁ జల్లితేను

వనంతునిచొక్కనుచు వనివాడేవు

పెనఁ దెరమరఁగైతే వేగమే నామెక్కుఁగాక

రసికత నొద్దనుంటే రజమేకాదా

॥ ఎంత ॥

అలమేలుమంగ సురటట్టే నీనై విసరితే
మలయావిలు వేడంటా మాటువెట్టేవు
తలంచి శ్రీవేంకటేశ దన్వైతే వేదెక్కుగాక
చలపట్టి కూడితివి చల్లనేకాదా

॥ ఎంత ॥ 290

శ్రీరాగం

ఎంత లేదు నీబిల్లి యెరగరా యందరును
దొంతిబెట్టేవు సుమాలు దొరకుదాకాను

॥ పల్లవి ॥

పొరుగాపెప్పెవలపు పూసేవు నామీద
వరుసల వద్ది కాపె వచ్చుదాకాను
సరుస నావంక నీవు చక్క జూచే వప్పటివి
అరసి యవ్వలిపొందు అదనొదాకాను

॥ ఎంత ॥

కడవారిపొందు నాతో గసి వుచ్చుకొనే చిట్టే
అడరి వారితో మాటలు లంపుదాకాను
నడుమ నప్పులెల్లాను నవ్వేవు యీవేళను
పుడివోవియట్టికాగి లొనరుదాకాను

॥ ఎంత ॥

పోరచిపవిత్రమారు పొడగేవు నన్ను చిట్టే
చేరి యాపె విన్నుగూడి చెలగుదాకా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిట్టే నన్ను గూడితివి
కోరికె లన్నియును జేకూరుదాకాను

॥ ఎంత ॥ 291

శుద్ధవసంతం

ఇవిగో మీమహిమలు యేమవి పొగడవచ్చు

జవళి నెంచిచూచితే సరిబేసివంటివి

॥ పల్లవి ॥

అంగనలచూపులు ఆరతులవంటివి

కుంగక నీవు కొలువై కూచున్నవేళ

చెంగట లేతవప్పులు సేసపాలవంటివి

కొంగులువట్టుచు నీవు కొనరేటివేళ

॥ ఇవి ॥

కాంతలపలుకులెల్లా కప్పురాలవంటివి

అంతలో నీవు సరసాలాడేటివేళ

బంతిమోపులయీపులు పాలకూళ్లవంటివి

మంతనాన నుండి నీవు మన్నించేవేళను

॥ ఇవి ॥

వెలఁదులకాఁగిట్లు విడిదిండ్లవంటివి

చలముల నీరతులు సలిపేవేళ

యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిట్టై నన్నుఁ గూడితివి

తలఁపులవంటి వన్ని తమకపువేళను

॥ ఇవి ॥ 282

రేకు 161

లలిత

ఎట్టిదో మీమాయావిలాసము యెఱిఁగిన నెఱిఁగనీడు

అట్టై మాగురుననుమతినే ప్రత్యక్షమవై తివిగావి ॥ పల్లవి ॥

కరుణాకరా మిమ్మునుఁ గవి తెలియఁగలేను

ధర మీమహిమలు వినిన తగ నరుదందుడును

నరహరి నీవు నాలో నుండఁగ నమ్మక పురాణకథలందు

ఆరయఁగ మీచరితలు చెప్పఁగ నానకోడ మిముఁ దలంతును ॥ ఎట్టి ॥

జగదీశా మీనామంబులు జపించనలయుదును

వెగటుగ నీచిత్రసృష్టి చూచి మిము వెదకుదు వింతటను

నగధర మీపై భక్తి సేయఁగ మనంబున నొడఁబడను

పగటున మీరిచ్చువరములకొరకే వలుమారు మీకు

మొక్కుకొందును ॥ ఎట్టి ॥

శ్రీవేంకటేశా నీమూరితి చింతించి చేపట్టగలేను
 దేవుడ వనియెడువిశ్వాసమునకే తిరముగఁ గొలిచెదను
 శ్రీవనితాధిప వేదాలు మిమ్మునుఁ జెప్పఁగా నే తర్కింపుదును
 వేవేలుపరుషలు సేవింపఁగ నీవే కర్తవని విశ్చయింతును || ఎట్టి || 293

లలిత

అతని నడుగవో చిత్రగుప్త నాయందలియోఁగాము లన్నియును
 అతడే మీ కుత్తరము చెప్పెడిని యన్నిటికిని మముఁ దడవకుమీ
 || పల్లవి ||

కరచరణాదులు నాకుఁ గల్పించినయతఁడే
 గరిమల నాపుటయకర్మసంఘములకుఁ దాఁ గర్తా
 సరుగఁ బ్రాణము లొసఁగి చైతన్య మతఁడే
 పరగఁగ నాయపరాధంబులు పరిహరించఁ గర్తా || అత ||

ఁమణితో ననుఁ బుట్టించి రక్షించేయతఁడే
 అమరఁగ నన్ను వహించుక నావకుకంతయుఁ దీర్చుగఁ దాఁ గర్తా
 ప్రమదమున నాయంతరాత్మయైపాడుకొన్నయతఁడే
 మమతల మీలోకము చొరకుండా మాఁబలాడుకొనఁ దానే కర్తా || అత ||

యెప్పుడు ~~దాసుని~~ దాసునిగా నేఁకొన్నయతఁడే
 తప్పక యిహముఁబరమున్చి చొరులు దడవకుండఁ జేయఁగఁ
 గర్తా

చెప్పఁగ నాపాలిదేవరా శ్రీవేంకటేశుఁ డతఁడే
 అప్పటిచ్చి మిము సమ్మతి సేయుచు నటు మముఁ గావఁగఁ
 దానే కర్త || అత || 294

లలిత

అవధారు వరాకుసేయకు మపరాధముగా నెంచకు
 వివరింపఁగ నీవే గతి విష్ణుడ మన్నించఁగదే || పల్లవి ||

౧. 'లొసంగిన' కావచ్చు.

నాకునాకే పీనన్నిదానము గల్పించుకొని
 చేకొని విన్నపములెల్లా జేయుచున్నాడను
 కాకునేనీ నన్ను పీడెంత గట్టువాయయనక
 శ్రీకాంతా సీంవింతట నుండువు చిత్తగించి వినవే "అవ" //

చూచిచూచి సీమూరితి నాసొమ్ముగఁ జేసుకొని
 చేచేత నాలో ధ్యానముసేయుచున్నాడను
 కాచుకొని వీనికి నాకూలగారణమేమనక
 యేవోటా సీరూపమే హరి యెదలొ నుండఁగదే "అవ" //

కోరికోరి నేనూరక సీకొలుపుగడించుకొని
 చేరి పిపూడిగములు సేయుచున్నాడను
 యీరీతులు శ్రీవేంకటేశ్వరయివి యేటిసలిగెలనక
 నారాయణ పర్యేశ్వరుడవు నన్ను నేలఁగదవే "అవ" 295

లలిత

ఎట్టు సేయఁగలవాడవో యిక వీడేతిది నాపునికి
 నెట్టవ నీదాసుడనై తివి వీచిత్తం బిఁకను "వల్లవి" //

సారెకుఁ గొలుపునేతు చనవులు నీ విత్తువోయనుచు
 నేరకున్నాఁ బాడుదును నీవు మెత్తువనుచు
 వోరిచి పుపవాసములుండుదు నొగి దయదలంతువోయనుచు
 చేరి వాకిలిగాచుకుండుదు చిత్తమురావలెననుచు "ఎట్టు" //

కమ్మటి విచ్చకములు నెరపుదు కై వసముగావలెననుచు
 పుమ్మడి నీగుణాలు వొగడుదు పూరక మొగమొడుగువనుచు
 నెమ్మడి మొక్కులు నే మొక్కుదు నేరములెంచక కాతువని
 నమ్మి నిన్ను నేఁ బూజింతు నను నీ వీడేరింతువని "ఎట్టు" //

అసతో విను భావించు అన్నిట నన్నేలుదువనుచు
 వేసరక నీమంత్రము నుడుగుదు వేగమే వరమొసఁగుదువనుచు
 రాసి నెక్కఁగ శ్రీవేంకటేశా రషించితి విప్పుదు నన్ను
 వాసితోడ నే విన్నుఁ దగులుదును వదలక నాపాలఁ గలవనుచు
 ॥ ఇటు ॥ 296

పేకు 162

గౌళ

ఇటులై తేఁ బుణ్యము నీకు యిది వుపకారంబౌను
 తటుకన నీకీరితి వొగడుదురు తలకొని యందరును ॥ పల్లవి ॥

సురాసురగంధర్వయక్షులు మిమ్ముఁ దెలియఁగలేరు
 పరాశరాదులు మీరూపు భావించఁగలేరు
 నరు లెరుఁగుదురా మిమ్ము నారాయణ నీవే సులభుఁడవై
 కరీంద్రుఁ గాచినయటువలెఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥

సనాతనిబహువేదశాస్త్రంబులు మిము నుతింపలేవు
 అనంతయజ్ఞంబులు మిమ్ము నటు సాధించఁగలేవు
 తనూధరు లెంతటివారు దామోదర నీవే అహల్యను
 వినోదముగఁ గాచినయటువలె వెనఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥

రమాసతిఁ నీశామహారామలు మీతలఁ పెఱంగరు
 నమేతులై నశేషాదులు మీజాడ మీరలేరు
 తమోమయు లిందరును దరణిదర శ్రీవేంకటేశ
 నమోనమో యని మొక్కఁగాఁ ననుఁ గాతువుగాక ॥ ఇటు ॥ 297

సామంతం

సరిగాఁడు వీఁడన వలదు జగమున రాజు శివలననది దేవులు
 యిరవుగ నందరు లోకములోపల యిది నానుడిమాట ॥ పల్లవి ॥

౧ 'విశ్వా. పూ. ము. పా. ౨. 'వలచినది' కావచ్చు.

జగదేశబంధుఁడవట నకలజీవులకును, గుఱుకుగ

మొగముచూపవయ్యా మీకు మొక్కెద విదె నేను

తగులై నచుట్టరికము దాచఁగ వికనేలా

తెగరావినమకారము తెలుపఁగవలెఁగాని

॥ సరి ॥

యితవై నప్రాణమవట యాచరాచరములకు, అభయము

నతత మియ్యవయ్యా మాకును నన్నుతింతు నిన్ను

మరిఁ బాయనికూటంబులు మానుప మరి యాలా

జతవంబునఁ జాలాఁబ్రియములు జరపఁగవలెఁగాని

॥ సరి ॥

నెలవై నయేలికెవట నీదాసులకెల్లా, వేళలు

దెలియఁజెప్పవయ్యా మిమ్మును తిరముగఁ గొలిచెదను

బలువయిన శ్రీ వేంకటేశ పరాకు లికనేలా

చెలరేఁగి నీసులభత్వమే చెలింపవలెఁగాని

॥ సరి ॥ 298

ఎదురుమాటలాడితి నీకు యింతప్పుడు రోఁగొను నీవు

పదరఁగఁదగదు నీకు పంతములిచ్చితిఁ గావఁగదే

॥ పల్లవి

మునుపే నే విన్నవించితిని విన నవధరించితిని నీవు

వెనకవేసుకో శరణు చొచ్చితిని విడువకు నన్ననచు

ననుఁజూచి 'దేహి' యంటే 'నాస్తి' యనరాదు నీకు

ఘనయాచకుఁడను నేను కడుదాతవు నీవు

॥ ఎదు ॥

వెదక విను వేడుకొంటిని విచ్చేసితిని మాయంటికి

వదలఁదగదు నీభక్తి యొసఁగు నీవాఁడను పాయకుమనుచు

పదిలంబుగ మొక్కివచ్చేకులు బలిమిఁ గోయరాదు

యదివో బంటను నేను యేలినవాఁడవు నీవు

॥ ఎదు ॥

మరిగి నీముద్రలు మోచితిని మన్నించితి విటు ౩౬౬ నీవు
కరుణతోడ నాయపరాధంబులు కడపు కావుమనుచు
యిరవై నీపేరు వెట్టితే విష్యకౌనక పోరాడు
నరమాత్రుడ నే శ్రీ వేంకటేశ నాయకుడవు నీవు || ఎదు || 299

సామంతం

ఎదిగతి నే నొక్కడనే యెందరి కోపుదును
నీదయతో మన్నించగదవే నీరజనాథా || పల్లవి ||

మోహంధకారము యెక్కడచూచిన ముంచుకవున్నది
దేహభిమానము అందుకుఁ దోడు దీకొనివచ్చిని
సాహసభూతము ఘనహంసలకే చాపించిఁ జేయి
దాహపుటాసలు వెనకముందరల తరపులువెట్టిని || ఎది ||

కోపాగ్నికణములు సారెకుఁ జుట్టుక గుబ్బితిలఁదొడఁగె
పైపై వయోవికారంబులు చలపట్టుక తిరిగీని
చాపలగర్వము యెవ్వరినైన సాధింపించిని
తీపులధనములు మీఁదిమీఁదనే తీదీపులు రేచిని || ఎది ||

భావజవిలాస మప్పటప్పటికి బలుములు చూపిని
వేవేలుసంపద లెందుచూచినా వేడుక నేసీని
శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగను చేకొనుదేవుఁడా
యీవేశను నన్నేలితిని నాకు నిన్నియు తగ వసమయ్యాని
|| ఎది || 300

రేకు 183

సామంతం

అనతియ్యఁగదవే అందుకే కాచుకున్నాడను
పూనుక నీ వెంతనేర్పరివైనా భువి మనసుపేదను నేను || పల్లవి ||

నేరనో నేర్తునో నీర్తెంకర్తము నేమను నేమను మానితి నో
 నీరూపము నే నేవించి యెక్కడ నే ననునానించితి నో
 మేరతోడ మావారు చెప్పఁగా మి మ్మించితి నే నమ్మితిని
 వారిఁ జూచైన శ్రీవేంకటేశ వరదుఁడప్త మము మన్నించఁ
 గదవే || ఇప్పు || 302

ముఖారి

సర్వేశ్వరా నీతో సరి యెవ్వరు
 పూర్వపువారు చెప్పఁగాఁ బూచి కొలిచేఁగాని || పల్లవి ||

చేరి వేదములు నిన్నుఁ జెప్పఁగా వినుటేకాని
 నీరూపము దర్శించేవార లెవ్వరు
 అదరుణిలో నీయవతారాలే చూచుట
 దీరత నీమహిమలు తెలిసేవా రెవ్వరు || సర్వే ||

భూమివారిఁ జూచి నిన్నుఁ బూజలు చేయుటగాని
 కామించి నీతో మాటాడేమను లెవ్వరు
 దీమసావ నీదాసుల ద్రిష్ట మెరుఁగుటగాని
 యీమేర నీదైవిక మెరిఁగేవా రెవ్వరు || సర్వే ||

వరములు నీవియ్యఁగా వచ్చి నేవించుటగాని
 తెరలి నీమూర్తి వెదకేవా రెవ్వరు
 హరి శ్రీవేంకటేశ నీకరుణవారొటగాని
 అరసి నిన్ను సుద్దుండిగేవా రెవ్వరు || సర్వే || 303

ముఖారి

ఇట్టినా వెట్టికనము లేమని చెప్పకొందును
 నెట్టన నిందుకు నగి నీవే దయఁజూడవే || పల్లవి ||

పాటించి నాలో నుండి పలికింతువు నీవు
 మాటలాడనేరుకునంటా మరి నే నహంకరింతును
 నీటున లోకములెల్లా నీవే యేలుచుండఁగాను
 గాఢాన దొరవంటా గర్వింతు నేను

॥ ఇట్టి ॥

నెమ్మదిఁ బ్రజలనెల్లా నీవే పుట్టింపఁగాను
 కమ్మి నేనే విద్వంస గంటినంటా సంతసింతును
 సమ్మతి నీవే వర్వసంపదలు నొసఁగఁగాను
 యిమ్ముల గడించుకొంటి వివి నేనంటా నెంత

॥ ఇట్టి ॥

మన్నించి యిహపరాలు మరి నీవే యియ్యఁగాను
 యెన్నుకొందు నాతపోమహిమ యిది యనుచును
 పున్నతి శ్రీవేంకటేశ వన్ను నేమి చూచేవు
 అన్నిటా నాయాచార్యునిన్నపమే వినవే

॥ ఇట్టి ॥ 304

ముఖారి

వినుఁ దెలియఁగ నెంతటివారము
 తటుకన నానలఁ దగులుటగాక

॥ పల్లవి ॥

నానామూర్తులు నగధర నీరూపు
 యేనెలపుల విన్నెటువలెఁ దలఁచుట
 పూవి నీభావము పొందుగాఁ జెప్పఁగా
 వీనులు చల్లఁగా వినుచేకాక

॥ ఇటు ॥

పెక్కునామములు విరుదు లసంతము —
 లెక్కడ గొలిదిగ నెన్నెవి పొగడుట
 యిక్కువసేసుక యిందులో నొకటి
 పక్కన నొకమరి పలుకుటగాక

॥ ఇటు ॥

వేవేలు గలవు నీవిహారభూములు
యేవిదమున నెం దెందవి తిరుగుట
శ్రీవేంకటేశా నీకృంగరమెల్లను
నేవింది ముదమునఁ జెలఁగుటగాక

॥ ఇటు ॥ 305

రేకు 164

ముఖారి

ఎవ్వరికి యెవ్వ రయ్యేరు యిందరికి నీవే దిక్కు
అవ్వలనివ్వల నీ వనాథనాథుఁడవు

॥ పల్లవి ॥

కాయకము లందరునుఁ గార్యవశపరులే
పాయబినీ వకారణబంధుఁడవు
దాయగాం దైవ్వరినై నాఁదప్పించుకొనేవారే
బాయటనున్నా నీ వాపన్నకరణ్యుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥

అట్టై లోకమువారు అర్థకామపరులే
జట్టిగొవి నీ వైతే సర్వదాతవు
పొట్టఁబొరుగుచుట్టాలు తోజనసహాయులే
నెట్టన నీ వైతే మాకు నిర్వాహకుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥

అంతటా వారికివారు ఆత్మపోషకులే
రంకుల నీ వైతే నానారక్షకుఁడవు
సంతతము శ్రీవేంకటేశా మమ్ము నేరితివి
వంతమున నీవు తక్తపరిపాలకుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥ 306

ముఖారి

దేవ నీవు గల్పించినతెరువు రివి
నీవారె నవారినేరువు రివి

॥ పల్లవి ॥

పరమశాంతునకుఁ బాపము రాదు

విరతిగలవానికి వెరపు లేదు

గురుసేవారతునకుఁ గోపము రాదు

ధర సత్యవిదునకుఁ దప్పు లేదు

॥ దేవ ॥

పుట్టుబ్రహ్మచారికి బుద్ధి చెడదు

అట్టై ఆసరేనివారికి అంపు లేదు

తొట్టినసుజ్ఞానికి దుఃఖము లేదు

గట్టియైనమౌనికి కలహమే లేదు

॥ దేవ ॥

సమచిత్తునకును చంచలము గాదు

విమలాచారునకు వెలితి లేదు

నెమకి శ్రీవేంకటేశ నీదాసురై కొల్చి

భ్రమయనివారికి భారము లేదు

॥ దేవ ॥ 307

శ్రీరాగం

వారివారికర్మములే వారిఁ జుట్టుకొనఁగాను

యారీతి నీవే వారియెఱుక గొమ్మార్పితివి

॥ పల్లవి ॥

హిరణ్యకశిపుపాటు యెఱుగఁగా రావణుడు

ధరలో హరికిఁ బగై తానూఁ బొలిసె

విరసపుకంసుగతి వినఁగా దుర్యోధనుడు

సరుగఁ దానూఁ బగై సమసినాడు

॥ వారి ॥

తెగి మురాసురుజాడ తెలియఁగా నరకుడు

మొగిసి పోటుకఁ బోయి మొక్కపోయను

సొగిసి సోముకుడెస చూడరా దానవురెల్లా

మగిడి మగిడి పోరి మడిసిరిగాక

॥ వారి ॥

బలివోయినతెరువు బాణుడు విచారించఁదా
 బలిమిఁ దొడరి భంగపడెఁగాక
 యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెవ్వరి నేమనవచ్చు
 యెలమి విప్పటివారూ నెఱుంగరేకాక

॥ హరి ॥ 308

శ్రీరాగం

హరి నీవాసులభాగ్య మిది యెంతవి చెప్పేము
 విరివై ననీసుద్దులు వింటిమయ్యా

॥ పల్లవి ॥

నెమ్మదిని నీవనేటినిదానము గన్నవారు
 కిమ్ముల సంపన్నులై సుఖితురయ్యా
 కమ్మటి నీభక్తియనేకామదేను పున్నవారు
 పుమ్మడి నచ్చికము లే కుందురయ్యా

॥ హరి ॥

చేరి నీపై చింతయనేచింతామణిగలవారు
 కోరినట్టల్లా బదుకుదురయ్యా
 సొరపునీకృపాపారిజాతమబ్బినవారు
 టోరన సంకోసాలఁ బొదలుదురయ్యా

॥ హరి ॥

హత్తి నీనామమనేఅమృతముగలవారు
 విత్తమైనపదపుల విలుతురయ్యా
 యితల శ్రీవేంకటేశ ఇన్నిటా నన్నేరితివి
 సత్తుగా నీవారు నాకుఁ జనవిత్తురయ్యా

॥ హరి ॥ 309

శ్రీరాగం

దైవమా నీ వొక్కఁడనే దక్కినదనముగాక
 యీవలానావలా మణి యెంచ నే మున్నది

॥ పల్లవి ॥

౧, 'నత్తు' 'నక్క' శ్లోకము కావచ్చు.

పుట్టినవారికెల్లా పొత్తుల దీజగము

మెట్టికూచుండేయరగు మేదినియల్లా

బట్టబయటిబోగాలు బంతికూటిబోజనాలు

పట్టి తమవని యేరుపరచ నే మున్నది

“దైవ”

పంచుకొన్న భాగాలు పంచమహాభూతాలు

పంచేంద్రియములే పరివారాలు

యెంచి నడచేకాలమే యిందరికి నుంబళి

తెంచి యెచ్చుకుందు లిందుఁ దెలుప నే మున్నది

“దైవ”

మనోవికారాలు మానషపుటెలుకలు

వినోదమాత్రాలు వేడుకరెల్లా

యెనలేవిశ్రీవేంకటేశ నీమహిమ లివి

వెనకా ముందరా విన్నవించ నే మున్నది

“దైవ” 910

శ్రీరాగం

ఇట్టివాఁడవు సులభమెట్లా నైతివోకాక

అట్టినిదయ దలంచి ఆరుదయ్యా నాకు

“పల్లవి”

యేమేమి చదువవలె నెందరి నడుగవలె

ఆముక విన్నుఁదెలిసేయందుకొరకు

భూమిలోన నెంతేసిపుణ్యములు సేయవలె

కామించి నీపై తక్కిగలిగేటికొరకు

“ఇట్టి”

యెన్నిజన్మా రెత్తవలె నెందెందు వెదకవలె

కన్నుల నీసాకారము గనేకొరకు

పున్నతి నెంతగాలము వొగ్గి కాచుకుండవలె

విన్నవించి నీసేవ వేఁడుకొనేకొరకు

“ఇట్టి”

యేదేది యెఱుగవలె యెట్లభ్యసించవలె
 నీదాసుఁడవిపించుకొనేటికొరకు
 సాదరావ శ్రీవేంకటేశ్వర నన్ను మన్నించితి-
 వేదెనఁ బొగడవలె యంతసేసేకొరకు

॥ ఇట్టి ॥ 311

రేకు 165

శ్రీరాగం

చెప్పితేఁ బాసునందురు చేసినదోసములెల్లా
 వొప్పుగావి మన్నించ నుచితమౌ నీకు

॥ పల్లవి ॥

క్షమియించుకొనవే సర్వాపరాధములు
 క్రమ మెఱుగ కేమేమి గావించితిన్
 రమణతో సర్వలోకరక్షకుఁడవట నీవు
 తమితోడ నన్నుఁగానఁ దగవౌను నీకు

॥ చెప్పి ॥

పరిహరించఁగదవే బహునరకబాధలు
 గరిమల నెటువలెఁ గాచుకన్నవో
 అరుదుగా నురలమొ రాలించితివట తొల్లి
 ధర నన్ను వహించుకోఁ దగవౌను నీకు

॥ చెప్పి ॥

వెనుకొని యుద్ధము రావే శ్రీవేంకటేశ్వర
 అనుభవించేకర్మము ల వేమున్నవో
 పవిత్రది ధర్మపరిపాలకుఁడవట నీకు
 తనుభోగాలు భోగించఁ దగవౌను నీవు

॥ చెప్పి ॥ 312

నాదరామక్రియ

అతఁడు లోకోన్నకుఁ దాదిమపురుషుఁడు అన్నిటాను పరిపూర్ణుఁడు
 భక్తుఁడు దీతఁడే రక్షించఁగలవాఁడు శరణవిబ్రదుకవో వోమనసా

॥ పల్లవి ॥

మరుతంద్రీజూచినమంచకన్నులను మరొకరిఁ జూచిన వింపొనా
 సిరివరునామమనొడిగిననోరను చిక్కినపేరులు యివ్వెనా
 పరమాత్ముడలఁచినమనసులోపలను పరులఁ దలఁచితే నొడఁబడునా
 కరుణానిధిపుణ్యకథలుపినిసచెవుల కదలసుద్దులు వినసమ్మతించునా
 || అతఁ ||

నరహరిఁబూజించినయట్టికరములు నరులనేవసేయ నరుహములా
 మురహారు శరణవి మొక్కినకరసున మూఁడులకు మొక్క నుచితములా
 హరిమందిరమునకరిగెడుపదములు అధములిండ్ల కేఁగఁగ నలవడునా
 పురుషోత్తము^౧ లాంచనము మోచినమేను భువిహీన^౨ వృత్తికిఁ
 బొనఁగీనా || అతఁ ||

గోవిందుఁడే దిక్తైశ్వేంశుభునులకు కొలిపినా దేవతాంతరంబులు
 భూవల్లభుడెనఁ బుట్టినజ్ఞానము పొంది వేరొకట విలిచినా
 శ్రీవేంకటపత్నిపై నిడినభక్తి చెలులపై నఁనుపఁగఁ దగవవునా
 దేవకినందనుఁ డితవిదాసులఁ దెలియఁగ జడులకుఁ దరమయ్యానా
 || అతఁ || 913

నాదరామక్రియ

ఇదివో నీప్రతాపము యెక్కడ చూచినాఁ దానే
 యెదిటిబ్రహ్మాండము యిమ్ముచాల దిందుకు || పల్లవి ||

పనిగొంటే భువిలో నేఁబదియే అక్షరములు
 కొనాదితే నీగుణాలు కోటానఁగోటి
 యెనసి పడునాలుగే యెడమైన లోకములు
 అవిశము నీయైతే ననంతమహిమలు || ఇది ||

౧. 'లాంచనము' లేదు. ౨. 'వృత్తి' లేదు.

మించి నిండుకొంటే నెనిమిదియే దిక్కులు
అంచల నీకతలై తే ననేకములు
యెంచి చూచితేఁ గలవి పంచమహాభూతారే
ముంచివసినమాయ తుదమొదలే లేదు

॥ ఇది ॥

పువమించి తెలిసితే నొక్కటే జగము
అపురూపపునీనృప్తి అతిపునము
అపరిమితపుజీవు లణుసూక్తులై నాను
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెక్కుడు నీదాసులు

॥ ఇది ॥ 314

నాదరామక్రియ

ఎంతకక నదపితి వేమి జోలిఁ బెట్టితివి
చింతించ లోకములు నీచేతివే కానా

॥ పల్లవి ॥

కొరవులఁ బాండవుల కంహము వెట్లనేల
నేరిచి సారథ్యము నెఱపనేలా
కోరి భూదార మణిచేకొరకై తే నీచే చక్ర-
మూరతే వేసితే దుష్టు లొక్కమాటే తెగరా

॥ ఎంత ॥

చేకొవి వానరులఁగాఁ జేయనేల దేవతల
జోకతో లంకాపురి చుట్టుకొనేల
కాకాసురు వేసినకనవే రావణమీఁద-
నాకడఁ బంపువెట్టితే నప్పుడే నమయఁదా

॥ ఎంత ॥

గక్కన శ్రీవేంకటేశ కంఠములో వెళ్లనేల
చొక్కముగాఁ బ్రహ్లాదుఁడు చూపఁగనేల
చిక్కక హిరణ్యకశిపునాత్మలో నుండక
తక్కించి నీవెదపితే కానే పొలియఁదా

॥ ఎంత ॥ 315

నాదరామక్రియ

పరులకై తే విదే పాపముగాదా

పురిగొని నీవంకఁ బుణ్యమాయఁగాక

॥ పల్లవి ॥

పరమపురుష నీవు పట్టినదే ధర్మము

అరసి నీవు చెల్లించినదే సత్యము

ధరలోన నీరెంటికి తండ్రితో విరోధించఁగ

దొరసి ప్రహ్లాదునకు దోడై నదే గురుకు

॥ పరు ॥

నారాయణుడ నీవు నడిపినదే తగవు

అరూఢి నొనన్నదే ఆచారము

సారెకుఁ దమయన్నతో భండిపడి పెనగఁగ

కోరి నుగ్రీవు వహించుకొన్నదే గురుకు

॥ పరు ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేసినదే

చేవతో వాడఁబరచినదే మాట

కావించి కాతతోఁ బోరఁగా నీవు చక్రమెత్తి

ఆవేశ నడ్డ మైనందుకు ఆర్జునుడే గురుకు

॥ పరు ॥ 316

రేకు 188

నాదరామక్రియ

ప్రపన్నులకి విడి పరమాచారము

విపరీతాచారము విడువఁగవలయు

॥ పల్లవి ॥

భగవదవచారము భాగవతావచారముఁ

దగులక దేవతాంతరము మాని

నగధర్మరణము నమ్మి యాచార్యుని

బగివాయనిదే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

దురహంకారము దుఃఖము శుఖమునుఁ
దొరయక ప్రాకృతులపొంతఁ జోవక
దరిశనాభిమానాన ధర్మము వదలక
పరిశుద్ధి నుండుచే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥

ఉపాయాంతరము లొల్లక తక్కి చేపట్టి
యెప్పుడూఁ దీర్థప్రసాదేచ్ఛకోడ
విపుణత శ్రీవేంకటవిలయుఁడే గతియని
ప్రపత్తి గలుగుచే పరమవైష్ణవము

॥ ప్రప ॥ 317

రామక్రియ

జరణము జరణము సర్వేశునగ రిది
బతుకుఁదోవ యిదే బడకరము

॥ పల్లవి ॥

హృదయములోపల నీశ్వరుఁ డున్నాఁడు
బిదిలము మనసా బడకరము
తుద వేల కామాదులఁ జొర నియ్యక
వదలక కాపుము బడకరము

॥ జర ॥

యెంచుకొని విదే యేలిక మిము నిఁక
పంచభూతములాలి బడకరము
మించినపురి తొమ్మిదినాకిళ్లను
పంచుక వున్నారు బడకరము

॥ జర ॥

నడుమ నడుమఁ బ్రాణములాలా మీరు
బడినాయకుండరో బడకరము
యెడయక శ్రీవేంకటేశ్వరునకు మీరు
బడలక కొలువరో బడకరము

॥ తజ ॥ 318

తైరవి

అతఁడే విష్ణుం దళిలము నడపెడి

యీతల నెవ్వరి కేటికిఁ జింత

॥ పల్లవి ॥

పుట్టించఁ బెంచఁగ పొడ వెక్కించ దేహుల

గట్టిగా మాటలాడించఁ గదలించ

పట్టి వాన గురియించ పైరులు మో

తిట్ట పెట్ట నొకానొకదేవుఁడు గలఁడు

॥ అతఁ ॥

అన్నపానము తొనఁగ నాపదలు గడవఁగ

పన్ని మాయలు భుజిఁ జవరించ

విన్నపాలు సురలవి యందరి రక్షింప

పున్నతోన్నకుడై నొకానొకకర్త గలఁడు

॥ అతఁ ॥

కాల మక్షయము నేయ కర్మము పరించజేయ

తాకుకొవి మరపించఁ దలఁపించ

పాలుపడి శ్రీవేంకటపతియై వేదాలుచెప్పె-

యేలిక యొకానొకయీశ్వరుఁడు గలఁడు

॥ అతఁ ॥ 318

తైరవి

హరి హరి జగముఁజుంగ నీ వాకుమలోనే వున్నాడవు

సురలఁ గాచుటయు నసురల నడచుట చొప్పడియున్నది

నీగురుకు ॥ పల్లవి ॥

వేదార్థము కిదప్పందెలిసినిద్వాంసునివంటిది

పాడుగఁ జదువక తర్కించఁబోవుపాండిత్యమువంటిది

మేదిని నడవులఁ దెరువుదప్పి మరి మెలఁగేటితెరువరివంటిది

అదిమూర్తి సీతరఘుచొచ్చి నిను నారాధించనివానిదుకు॥హరి॥

వట్టిజోలితో నూరక దేవరలేనిపూజవంటిది

వాట్లక ఫలములులేనిపంటలకు వాడిగట్టేయటవంటిది

నెట్టవఁ గర్జధరుండులేనిజలనిదినడిమియోడవంటిది

బట్టబయటనే పరమేశ్వర నీవైభక్తిలేనివానిబదుకు || హరి ||

పొండుగ ధర్మముజోడించెడినత్పురుషులులేనినభవంటిది

చెంది శ్రీవేంకటేశ్వర నీమహిమలు చెప్పనికథవంటిది

సందడి నన్నియుఁ జేసి దక్షిణలుచాలనియజ్ఞమువంటిది

యిందిరారమణ నీ వెక్కుడనుచు నన్నిటఁ దెలియనివాఁడనుకు

|| హరి || 320

భైరవి

అరుదు నీచెరిత్రము హరి నిదియే తలఁచుకొని

శరణంటఁ గావు మిదియ విన్నపము సరిలేరు నీకు || పల్లవి ||

పరగ నీయకారణబంధుత్వ మహాల్యాయందుఁ గంటిమి

రియందు నార్తరక్షకత్వము మెరయఁగఁ గంటిమి

అరసి ద్రౌపదియందు నాపదుద్ధారకత్వము గంటిమి

శరణంటఁ గాచుట ధర విభీషణునందుఁ గంటిమి || అరు ||

మును భక్తవత్సలత్వము నీకు శబరియందుఁ గంటిమి

అనాథనాథుడవు నీ వగుట సుగ్రీవునందుఁ గంటిమి

పెనఁగి నిరుహేతుకప్రేమ పరీక్షితునందుఁ గంటిమి

నిమఁ గింకరాధీనుఁడవి ప్రహ్లాదునియందుఁ గంటిమి || అరు ||

గోవర్ధనమందు సర్వజీవదయాపరత్వము గంటిమి

రావించి పాండివునందు ప్రతిజ్ఞాపాలకత్వము గంటిమి

దేవ శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు ద్రిష్టవరదుఁడవగుట

తావె ననీకొనేటిదండ నొనఁగేయందే కంటిమి || అరు || 321

౧. ఈపాటలో ప్రతిపరణమునందునూ 'కంటిమి' దీర్ఘాంతముగనే కలదు.

రేకు 167

భైరవి

ఎంతపుణ్యమో యిటు మాకుఁ గలిగె

చెంతనే నీకృప సిద్ధిఁదఁబోలు

॥ పల్లవి ॥

శ్రీపతి మీకథ చెవులను వింటిమి

పాపము లఱఁగెను భయ ముడిగె

తీవుగఁ దులసితీర్థము గొంటిమి

శాపము దీరెను సఫలంబాయ

॥ ఎంత ॥

గోవింద మిముఁ గనుఁగొంటి మిప్పుడే

పావనమైతిమి బ్రతికితిమి

తావుల మీపాదములకు మొక్కితి

వేవేఁ గలిగెను వేడుకలాయ

॥ ఎంత ॥

శ్రీవేంకటేశ్వర నేవించితి మిము

దావతి దీరెను తపసితిమి

వావిరి ముమ్మారు పరిగొని వచ్చితి

నీవారమైతిమి నిలిచితి మిపుడు

॥ ఎంత ॥ 322

మలహరి

అనంతాపరాధి నేను అటుగాన శరణంటివి

యేనలేనినీగుణాలు యేమిచూచేనయ్యా

॥ పల్లవి ॥

దగ్గరి కొలుకు నాతరతమ్య మెంచుకోను

నిగ్గువడ నిట్టే నిన్నుఁ జేరి పాడుదు

వాగ్గి విన్నపాలు నేకు వుబ్బునఁ జిత్త మెరఁగ

యెగు లెంచితే నావల్ల నెన్ని లేపయ్యా

॥ అనంత ॥

పాదాలంటి మొక్కుదును పరిశుద్ధి దలఁచను
సాదించి కొలువవత్తు సత్వ చూడను
యేదెసనైనా నుతింతు యెంగిలినోరవి మాన
పాడుగా విచారించితే బహుమూఢుఁడనయ్యా

॥ అసం ॥

మంచముపైఁ దలపోతు మందెమేళమనియన
కంచముకూడర్పించుఁ గాదననేర
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా నీబంటు నైతి
పంచలఁ జూచితే నీపాలివాఁడనయ్యా ॥ అనం ॥ 323

మలహరి

అన్నిటా నీవే వుండునందువుగాన
యిన్ని నీవు వుట్టించిన వివి నీసౌమురే ॥ పల్లవి ॥

నిలిచినరూపురెల్లా నీగుళ్లుగాఁ దలఁతు
మెలఁగేటిచైతన్యము మిమ్ముగాఁ దలఁతు
యిలలోనిధ్వనులు నీపలుకులుగాఁ దలఁతు
కలపంచభూతా లుపకరణాలుగాఁ దలఁతు ॥ అన్ని ॥

నారుకొన్నపంటలు నీనైవేద్యాలుగాఁ దలఁతు
నీరెల్లా నీతీర్థమవి నెమ్మిఁ దలఁతు
ధారుణీ భోగాలు పూజాద్రవ్యాలుగాఁ దలఁతు
నేరిచినపనురెల్లా నీలీలలుగాఁ దలఁతును ॥ అన్ని ॥

కాలత్రయము నీగతులుగానే తలఁతు
చారి సురరి నీయనుచరులఁగానే తలఁతు
నాలోనిశ్రీవేంకటేశ నాశంఢివని తలఁతు
తాలిమి నీదేవులను తల్లియవి తలఁతును ॥ అన్ని ॥ 324

శ్రీ శక్లపాక అన్నమాచార్యుఁ

మలహరి

అందుకేపో నీపై నానవుట్టి కాలిచేది
మందలించితి నీకే మరీ నీచిత్తము

॥ పల్లవి ॥

యిందరుఁ జెప్పఁగా వింటి యెవ్వరికై నా విష్ణుఁడే
కందువ మోక్ష మీయ్యఁ గర్త యనఁగా
ముందే వింటి నారదుఁడు ముంచి నిన్నుఁ బాదఁగా
పొందుగ లోకములోనఁ బూజ్యుఁడాయననుచు ॥ అందు ॥

అప్పటి వింటి లోకము లన్నిటికి హరియే
కప్పి రక్షకత్వానకుఁ గర్త యనఁగా
యిప్పుడే వింటి ద్రువుఁడు యిటు నిన్ను నుతించే
పువ్వుతిల్లి పట్ట మేఁచున్నాఁడనుచును ॥ అందు ॥

యిదె వింటి శ్రీవేంకటేశ బ్రహ్మకుఁ దండ్రీవై
కదిసి పుట్టించెఁ బెంచఁ గర్త వనుచు
వదలక వింటి నీకు వాల్మీకి కావ్యము చెప్పి
చెదిర కాద్యులలోఁ బ్రసిద్ధుఁడాయననుచు ॥ అందు ॥ 326

భూపాళం

అపరాధివి నై నాను

కృపగలవారికిఁ గపటము లేదు

॥ పల్లవి ॥

సనాతనా అచ్యుతా సర్వేశ్వరా

అనాదికారణ అనంతా

జనార్దనా అచల సకలలోకేశ్వరా

విను మరచియున్నాఁడ ననుఁ దెలుపవయా

॥ అప ॥

పురాణపురుషా పురుషోత్తమా

చరాచరాత్మక జగదీశ

పరాత్పరా హరి బ్రహ్మాండనాయకా

యిరపు నీవేయట యెఱిగించగదే

॥ అప ॥

దేవోత్తమా శశిదివకరవయినా

పావనచరితా పరమాత్మా

శ్రీవేంకటేశ జీవాంతరంగా

సేవకుడను బుద్ధిచెప్పగవలయు

॥ అప ॥ 326

భూపాళం

చెప్పవే నన్ను మన్నించి శ్రీవతి నాకు

యెప్పుడును జీతించి విదేపనై నేను

॥ పల్లవి ॥

పొంపి నీరూప మెట్లు పొడచూపేవో

యెలమి నాభాగ్య మింక నెట్లున్నదో

అలరి నా కేబుద్ధి అంతిచ్చేవో

కలిగినవీమాయ యేగతిఁ గడచేనో

॥ చెప్ప ॥

వరుస నా కెట్లాఁ గైవసమయ్యేనో

యిరవై నాజన్మఫల మెట్లున్నదో

పరగ నామతి నెట్లు పాయకుండేవో

కరుణావిధిని నిన్నేకరణి మెప్పించేనో

॥ చెప్ప ॥

పనివడి యెట్లా నీరక్తి యిచ్చేనో నా-

మనసుచంచల మెట్లు మట్టుపడీనో

యెనలేని నాకలఁపు యెఱిగి శ్రీవేంకటేశ

నను నేరించి యెట్లా నికోరిక చెల్లినో

॥ చెప్ప ॥ 327

రేకు 111

భూపాళం

ఇవి నేయఁగ నే నలనుఁడ యెటువలె మోక్షం బడిగదను

వివరముతోడుత నీవు సులభుఁడవు విష్ణుఁడ విన్నే కొలిచెదఁగాక

॥ పల్లవి ॥

జవయజ్జదానకర్మంబులు యెంచఁగ జీరకాలఫలంబులు

యెప్పుడుఁ బుణ్యశీర్థస్నానములు ॥ పాపవిమోచనములు

అపరిమితదేవతాంతరభజనలు ఆయాలోకప్రాప్తులు

పుసవాసాదిపియమవ్రతములు తపోవిష్ణుకుఁ గారణంబులు ॥ ఇవి ॥

రవిచంద్రగ్రహతారాబలములు భువిలోఁ గామ్యఫలములు

తవినినవంచేంద్రియవిగహంబులు తనుధరులకు దుర్లభములు

అవిరళధర్మార్థకామంబులు మఱి యైశ్వర్యములకు మూలములు

అవలగ్రహణకాలానుష్ఠానము లధికఫలంబులు ఆకామయము ॥ ఇవి ॥

పరగ సప్తసంతానబ్రాహ్మజరర్పణములు భృతిసుకృతములు

అరయఁ బుత్రదారక్షేత్రసంగ్రహ మందరికిని సంసారభోగము

హరి నరహరి శ్రీవేంకటేశ్వరా అఖిలము నొనఁగెడిదాతవు

నిరుగన నీవే దయతో రక్షించఁజాలుదు వేకాలమును మమ్మును

॥ ఇవి ॥ 328

ధన్వాని

నీవే మాకు దిక్కు విన్నే తలఁతుము

కావు మానేర మెంచక కరుణానిధీ

॥ పల్లవి ॥

నెట్టన సూర్యుని లోనినెలకొన్న తేజమా

గట్టిగాఁ బండ్రునిలోనికాంతిపుంజమా

పుట్టిరక్షించేయజ్ఞపురుషునిప్రకాశమా

వాట్లుక దేవరిలలోనుండినశక్తి

॥ నీవే ॥

విద్యుదమించినయట్టిజీవులలో ప్రాణమా
గరిమ వేదములలోఁగలయర్థమా
పరమపదమునందుఁ బాదుకొన్నబ్రహ్మమా
చరాచరములలో సర్వాధారమా

॥ ॐ ॥

జగములో వెలసేటిసంసారసుఖమా
నిగిడినమంత్రములనిజమహమా
మిగుల శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదమన్నదై వమా
ముగురువేయ్యలలోనిమూలకందమా

॥ ६३ ॥ ३२८

ଉତ୍ସାହି

నీ వెంత నే నెంత నేడు నాయగ్గలి కెంత
దేవ నీదాసులఁ జూచితేనే విన్నుఁ గనుట

॥ పల్లవి ॥

వాక్కొక్కరోమకూపాప నొగి బ్రహ్మాండకోట్లు
ఉక్కుమీరి ధరించుకఉన్నాడవది
విక్కిననీరూప మెంతో విన్నుఁ గనుఁగొను చెట్టు
అక్కజుప్పేదముల కగోవరుఁడవు

॥ श्रीवे० ॥

యెన్నో శిరసులది యెన్నో పాదములది
యెన్నరావిచేతులది యెట్టిసిమూర్తి
కన్నులఁ జూచుట యెట్లు కడగుదు తందు కేది
అన్నిటా మునీంద్రులకు నదివిశ్మయదపు

॥ श्रीगणेश ॥

కోటిసూర్యు లొక్కమాటే కూడ నుదయించినట్లు
గాటపునీతిరుమేనికాంతులది
మేటివి శ్రీవేంకటేశ మిమ్ము ద్రిష్టించుట యెట్లు
బోటిదేవతలకెలాఁ బొడవె నవాఁడవు

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ३३८

ధన్నానీ

నారాయణ నీపంజో నాథాగ్యమో ఇది

పేరుకొని పిలువనిపేరటమై వున్నది

॥ పల్లవి ॥

పుడిగినాఁ గామాడు లొక్కొక్కవ్యాజావ వచ్చి

నుడిసి నడుముచొచ్చుచుట్టావరె

తడవకున్నాఁ గర్మాలు తమ్ముఁ దామె నేయించి

బడిబడిఁ దిరుగును బంట్లవరె

॥ నారా ॥

చూడకున్నా దుర్గుణాలు సొంట్లు సోదించవచ్చి

వాడవాడలఁ దలఁచువరె

యేడ నున్న లంపటాలు యెదుటనే పొలసివి

జోడువాయవీక తోడునీడలవరె

॥ నారా ॥

కలచకున్నా తోగాలు తమవుతోఁ బెనఁగిని

చెలరేఁగి గరడిలో జెట్లవరె

బలిమి శ్రీవేంకటేశ భావములో నీమూరితి

విలుపనే యెందుకై నా విగిడి నామనను

॥ నారా ॥ 331

దేవగాంధారి

పనులఁ గాచుచు యెట్లు బండిబోయిఁడవొపెట్టు

నిన్నుఁ దలఁచితే వెరగయ్యా

॥ పల్లవి ॥

వరుస నంతరియామిత్యము నవతారములు

పరగ మూఁడుమూర్తులప్రభావము

పరమపదము పరాత్పరము బ్రహ్మమునై

తిరమైనయాదిదేవదేవుఁడవు నీవు

॥ పను ॥

అవికము జీవులకు సణువుకు మహత్తుకు
వెనుకొన్నమాయకు విరాట్టుకు
పొనుగవిమహిమలపొడవుకుఁ బొడవైన
దినకరకోటికోటితేజమవు నీవు

॥ పను ॥

సర్వశాస్త్రములలో సనకాదులలో
పర్వినగరుడానంతప్రముఖులలో
సర్వదా మెలఁగుచు జనవరదుఁడవై
పుర్వి శ్రీవేంకటాద్రినున్నదేవుఁడవు

॥ పను ॥ 932

రేకు 169

దేవగాంధారి

ఏపొద్దూ నీచేతరెల్లా యెదుటనే కానవచ్చి
వీపు గానరాఁగా దాఁగేవిద్య నీదిగాక

॥ పల్లవి ॥

పుట్టినమెకానకుఁ బూరి మేయ నేరిపితా
అట్టై పిల్లలఁ బెట్ట నటు నేర్పిరా
చుట్టి నీళ్లున్నచోటు సోదించ నేరిపిరా
మట్టులేవి దింత నీమాయ యింతేకాక

॥ ఏపొ ॥

తీవెలకుఁ జుట్టి చుట్టి దిక్కులఁ బాఁక నేరిపిరా
తావులఁ దరికాలానఁ బూవ నేరిపిరా
నవేవేలువక్కొమ్మలు వెనఁ బెట్ట నేరిపిరా
యేవలఁ జూచినా నీమహిమ లింతేగాక

॥ ఏపొ ॥

కోరి వజ్రలు కొరులు గూండ్లువెట్టి నేరిపిరా
సారె జారియ్యాహారాలచవి నేర్పిరా
యారీతి శ్రీవేంకటేశ యిన్నియు లోకములోన
చేరి నీవు సేసినా సృష్టి యింతేకాక

॥ ఏపొ ॥

౧. 'నవేలువక్కొమ్మలు' పూ.ము.పా. వక్క+కొమ్మలు=వక్కొమ్మలు కావచ్చు.

౨. 'ఏపొ' రేకు.

దేవగాంధారి

ఇంతకంటే మరీ లేదు యెవ్వరికి నుపాయము
యెంతై నా నిదియు నీ విచ్చితనే కలుగు

॥ పల్లవి ॥

హరి నీచిత్తమువశ్చేయందుకు నుపాయము
ధర విన్ను బోధించేనీదాసులమాఁచే
దురితములన్నిటిని తొలగించేపుపాయము
విరంతరమును నీనామజపమే

॥ ఇంత ॥

దండితోడ నీమాయా దాఁచేయందు కుపాయము
నిందునిదానమైననీపై భక్తే
అందనున్నకామాదుల సణచుట కుపాయము
కొండవంటినీమూర్తిఁ గోరి కరణమచే

॥ ఇంత ॥

పుట్టుగులు గెలిచి విన్ను బొందుట కుపాయము
అట్టై నీరూపమైనఅదాద్యుడే
యిట్టై శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటికి నుపాయము
మట్టైలేనిరామానుజమతము చేకొనుచే

॥ ఇంత ॥ 334

దేవగాంధారి

తెలియరాదు నీమాయా తెరమరఁగుపెక్కు-
వలలఁ జిక్కక నిన్నే కొలువఁగవలయు

॥ పల్లవి ॥

చూడఁగ నీజగత్తుకు సూత్రదారివి నీవు
జోరై నీసూత్రాన నాడుచును సర్వంబునున్నది
యేడఁ జూచినా నీ వుండు వెవ్వరికిఁ గానరావు
వోడక స్వతంత్ర మొకరిపై వేకువు

॥ తెలి ॥

మఱిపించఁ దలఁపించఁ మర్మజ్ఞఁడవు నీవు
 గుఱియై నీసంకల్పముకొలఁద యీజీవురెల్లా
 మఱి నీ పీళ్ళరుఁడవు మూఁటలకుఁ జిక్కివు
 కఱకరి వికరులఁ గర్తలఁగాఁ జేతువు

॥ తెలి ॥

అందరిమొర లాలించి అట్టై రక్షింతువు నీవు
 కందువ శ్రీవేంకటేశ కానవచ్చె నీమహిమ
 చెంది వరము లిత్తువు చేతికి సులభుఁడవు
 సందిది నెవ్వరినైన సరిగా మన్నింతువు

॥ తెలి ॥ 335

ధన్వాసి

నీవే దయదలఁచుక నెమ్మి రక్షించుటగాక
 యీవలఁ గొలిచేనంటె యీదైవవాఁడన

॥ వల్లవి ॥

వరగ నేమైనా విన్నపము చేసుకొనేనంటె
 హరి నీకు నెదురుమాఁటాదేవాఁడన
 గరిమ సువస్తువులు కానుక ఇచ్చేనంటె
 విన్నవ నీకన్నా నేను సంపన్నుఁడన.

॥ నీవే ॥

మెలఁగి నీగుఱాంకు మెచ్చి సంతోషించేనంటె
 జలజాత నే నీతో సరివాఁడన
 నిలువైన నీవరమవడము గోరేనంటె
 వలనై ననీతోడివంతువాఁడన.

॥ నీవే ॥

కలిమితో నాలో నిన్ను ద్యానముపేసేనంటె
 పాఁసుఁడ నేను నీపాటివాఁడన
 యేలితివి శ్రీవేంకటేశ వస్తుఁ గృపతోడ
 యీలిం నీమహిమలు యెరిఁగేటివాఁడన.

॥ నీవే ॥ 336

దేవగాంధారి

చిత్తానఁ బెట్టి మీమాఁడ శ్రీరామఁడు మరవకు

పాత్రి విన్నే మెరుగుదు నట్టాన నేను.

॥ పల్లవి ॥

నెలకొని నాలోన నీ పున్నాఁడవుగనక

తలఁచకున్నా నీన్నుఁ డలఁచినఁడనె

యెలమి నందరి నీవే యేలినవాఁడవుగనక

కొలువకున్నా నీన్నుఁ గొలిచినవాఁడనే.

॥ చిత్తా ॥

నక్కొని అరసమెల్లా నీపొదిమేకనక

మొక్కకున్నా నేను నీకు మొక్కినవాఁడనే

విక్కి నానాక్షరములా నీపేరులేకనక

పెక్కులుగాఁ బిలువకున్నాఁ బిలిచినవాఁడనే

॥ చిత్తా ॥

వోజ నారుగములా నున్నాఁడవుగనక

పూజించకున్నా నీన్నుఁ బూజించినవాఁడనే

తేజపుశ్రీవేంకటేశ దేవ నీవే గతిగాన

నాజాన నే ముఱచినా శరణన్నవాఁడనే.

॥ చిత్తా ॥ 331

గుండక్రియ

దాచుకో నీపాదాలఁ దగ నే జేసినపూజ లివి

పూచి నీకీరితిరూపపుష్పము లివి యయ్యా

॥ పల్లవి ॥

వాక్కినంకి ర్తన భావ వాద్దితై మమ్ము రక్షించఁ

తిక్కినప భద్రదానన దాచి వుండనీ

వెక్కినమగునీ మము వెలమిలదము ఫల మధికము

దిత్తై దన్నేలితి పిత నని తీరనిసానమయ్యా

॥ దాచు ॥

నానాదికపైనుండి నానాసంకీర్తనలు

పూని నాచె నిన్నుఁ బొగడించితివి

వేనమాలవెన్నుఁదా నిన్నెత్తువ నెంతవాఁడ

కానమ్మని నా కీపుణ్యము గట్టితి వింతేనుఁచూ || దాఁచు ||

యీమాఁడు గర్వము గాని నీమహిమే కొనియాడితిఁగాని

చేయుచి || నాస్వాంత్యము చెప్పినవాఁడఁ గాను

నేమానిఁ బాదేవాఁడని నేరము లెంచు మీ

శ్రీమధవ నే నీదాసుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడవయ్యా || దాఁచు || 38

రేకు 170

గుండక్రియ

హరి గోవిందా హరి గోవిందా

ఆనంద మానంద మాతుమకును

గురునిదేశాన వెదకఁగా వెదకఁగా

గరిమ నియర్థము కంట మోముయ్యా || వల్లవి ||

సరి నన్యధర్మములు మానుమంటివి

శరణు నీకుఁ జొరుమంటివి

దురితము లణఁచెనంటివి

పరగ మోక్షం విచ్చేనంటివి

హరి నీవచనము అమోఘము

నరులము నే మిది నమ్మితిమి

పరమపద మిప్పుడే కలిగెను

ధర నొక్కచుననుతో నున్నారమయ్యా || హరి ||

యెందు నీవే గతి యనుమంటివి

యేచి యొక్కమాటే చాటునంటివి

యందరి కథయ మిత్తునంటివి

యది కైపుడు ప్రళయంటివి

కందువ నీవిరుడునక్కము

కావిమ్మవి నేము చేపట్టితిమి

అంది నీవే మాకు దిక్కైతివి

అన్నిటా సంతోసాన నెన్నారమయ్యా

॥ హరి ॥

అసమావినవా డెక్కు దంటివి

అతనివెంటఁ దిరిగేనంటివి

భాసురపాదరేణువు నే నంటివి

పావన మయ్యేనని యంటివి

మోసలేనిది నీసంకల్పము

మొక్కే మిందులకు శ్రీవేంకటేశా

అసపడ నితిరుల నాకు నీవే యాన

యని నీదాసులమై యున్నారమయ్యా

॥ హరి ॥ 339

గుండక్రియ

ఇదివో నాసంపదా ఆస్తియఁ బాస్తి నీవు ఇతరంబులు నాకుఁ బిలిలేదు
పదిలంబుగ నాబ్రతుకెల్లా నీవే పాలించఁగదే నారాయణా॥ పల్లవి ॥

ఉపమల నే నార్జించినఉన్నతధనంబు నీవు

తపము³ నేయఁగాఁ గలిగెడుతత్ఫలంబు నీవు

ఉపమలవలనఁ గలిగెడునాశేషప్రభావమును నీవు

కప్పుదులదానిధర్మపరోపారంబులఁ బొందెడుమేలు నీవు ॥ ఇది ॥

బాళి

జవము న దవములు వంద్యాదివిధులకు

నెవము నామీద వింతే నీకేలనెలవు

॥ పల్లవి ॥

పలము వినుఁ గోరనిపంతమువాఁడా గాను

శవరెననకుగ నెంచువాఁడను నేను

చెలఁగి నీవు కర్మము నేఁజించఁగాఁ జేసెటి-

వెలలేక తెచ్చుకొన్న కి వెటివాఁడ నేను

॥ జవ ॥

ఆన మానితిననేటియహంకారి నే గాను

వానికి నీతోఁ బెనఁగేవాఁడరా నేను

వేసరకుండా గట్లు విడిపించి యేఁజికోఁగా

దాసుఁడనై బదికేటిధర్మపువాఁడ నేను

॥ జవ ॥

జ్ఞాని నై తిననేగర్వాచారపువాఁడా గాను

కానక నీపై మోపుగట్టనోపను

అనుక శ్రీవేంకటేశ అతుమ నీ వుండఁగాను

మోనాన నీకు మొక్కేటిమునివాఁడ నేను

॥ జవ ॥ 342

హిందోళనసంతం

అందరి రక్షించేదేవుఁ డాదరించి జీవులను

పొందుగా ర యీమేలెరిగి పొగడరో లోకులు

॥ పల్లవి ॥

వనము వెట్టినవాఁడు వాఁడకుండా నీరు వోసి

పెసది కలుపు దీసి పెంచినయట్లు

పనివడి గొల్లవాఁడు పచ్చికపటునఁ బనుల

తనియఁగ నిల్చి నిల్చి తానే మేపినట్లు

॥ అంద ॥

౧. 'శంపు' రేఖ. ౨. 'వరెననెడుగ' రేఖ. అవి + అడుగ 'అనెడుగ' ఇట్టి-
నందు రీవాక్యమున కోకొల్లలు. ౩. 'వెట్టినవాఁడు' పూ.ము.పా. ౪. 'మీమేలెరిగి'
పూ.ము.పా.

కన్నతిల్లి విద్దలకు బాంక వెన్నయుఁ బాలు-

నన్నముఁ ది రక్షి చినటులం.

యెఁగ బాక్య శరేయేలిక జీతాలు వెట్టి

మృగంబు చుక్క ముప్పినియట్లు

॥ అంద ॥

జనుర వై వైదే నెఱచి మరల మాకు లిచ్చి

పొనఁగ నే దాంలఁ బోషించినట్లు

యెఁగ వైదే నెఱచి మరల మాకు లిచ్చి

పొనఁగ నే దాంలఁ బోషించినట్లు

॥ అంద ॥ 343

రేకు 171

రన్నాసి

ఎఱుగఁ పేసారు నల జీవుఁడు

మెఱసి నిండునున్నాఁడు నేటి యీదేవుఁడు

॥ పల్లవి ॥

పూరకే పరాక్తి నట్లుండును దేవుఁడు

జరుకొన మతిలో దినవైన చింత

గరవాన మరల జలకలయిల్లే వుండును

యారీతి మాటాడించెవాఁ డిన్నిటా నితఁడే

॥ ఎఱు ॥

యెఁగఁ లేనియట్లేవుండు నెంచి చూచితే దేవుఁడు

చెంది లోకశరీరయై చె. రే. గిని

అందఁగఁ యెఁగఁదాను అద గినట్లనే యుండు

యందరిఁ బోషించెవాఁడు యెప్పుడూ నితఁడే

॥ ఎఱు ॥

చేరి లోసుగా నెట్టుండు శ్రీవేంకటే దేవుఁడు

కోరినవిగము లిచ్చు గురుతుగాను

వారిక లోలపల్మంగవిల్లిభుఁ డిట్టిదేవుఁడు

యీరూపుతో నుండు నిందరితో నితఁడే

॥ ఎఱు ॥ 344

౧. 'రిచ్చి దాపించినట్లు' పూ.మ.పా.

౨. 'లోసుగానెట్టుండు' పూ.మ.పా. లోసుగాని+అట్టుండు=లోసుగానెట్టుండు.

౩. వ్యావహారికసాధి. ఈ వాఙ్మయమున పదకాపుల గలదు.

నాట

విష్ణుఁ డొక్కఁడే విశ్వాత్మకుఁడు

వైష్ణవమే సర్వంబును

॥ పల్లవి ॥

పరమేష్ఠి నేయుఁడహోందస్పష్టియు

హరువిలోనిసంహారక క్తి

పరగఁగ నిఁద్రువిపరిపాలనమును

అరిసిచూడ శ్రీహరిమహిమ

॥ విష్ణుఁ ॥

యిలఁబడఁచభూతములలో గుణములు

అల నవగ్రహవిహారములు

తలకొను కాలత్రయచర్మంబును

అలరఁగ నారాయణునిమహిమ లే

॥ విష్ణుఁ ॥

అంతటఁ గలమాయావిలాసములు

పొంతఁ బరమపదభోగములు

మంతుకునెక్కినమరిసమస్తమును

యింతయు శ్రీవేంకటేశమహిమలే

॥ విష్ణుఁ ॥ 345

గుఱ్ఱి

ఒకటి కొకటి లంకై పూర్తైనఁ బెనగొను

అకటా యెవ్వరు దాఁచేరయ్య నీమాయలు

॥ పల్లవి ॥

తనయెదుటివెల్లాను తలఁపులోఁ బారును

మనసులోపలివెల్లా మర్మము

మనమర్మములు రేఁగి కాయమెల్లాఁ గరఁగించు

తనువుసౌఖ్య మవ్వలితనువున నంటును

॥ ఒక ॥

అవ్వలిదేహభోగము లట్టే పిర్కములాసు
మువ్వంకఁ గర్మాలు లోకములై చెందును
చివ్వన నాలోకములు చేరి బాలము గడవు
తెవ్వసికాలము నీద్రాఁ దెలిపినై ముంచును

॥ ఒక ॥

వెన నాతెలివి యొకవేళ పిన్నెటిగించు
వసుమై ఆయెఱుకకు పది మెత్తువు
యెనగి నీవు మెచ్చితే సహజము లిత్తువు
మిసిమి శ్రీవేంకటేశ మెరయు నియావి

॥ ఒక ॥ 346

సాళంగనాట

కరణు కరణు వేదశాస్త్రనిపుణ నికు
అరుదై సరామకౌర్యధురంధరా

॥ పల్లవి ॥

హనుమంతరాయ అంజనాతనయా
ఘనవాయుసుత దివ్యకామరూప
అనుపమబంకాదహన వార్ధిలంఘన
జనసురనుత కలశాపురనివాస

॥ కర ॥

రవితనయునిచివ రావఁవనాపహార
పవనవేగబలాధ్య భక్తసులభ
భువనపూర్ణదేహ బుద్ధిపితారద
జవనత్వవేగ కలశాపురనివాస

॥ కర ॥

సీతాశోకనాకన సంజీవితై లాకర్షణ
ఆతతప్రతాపశౌర్య ఆసురాంతక
కౌతుకశ్రీవేంకటేశుకరుణామేత
కారకుంఠవర్జ కలశాపురనివాస

॥ కర ॥ 347

బౌద్ధమక్రియ

నమో నమో లక్ష్మీనరసింహో

నమో నమో సుగ్రీవనరసింహో

॥ పల్లవి ॥

వరద సుబధ భక్తహృదయ నరసింహో

నరమృగవేష శ్రీనరసింహో

పరమపురుష సర్వపరిపూర్ణ నరసింహో

గిరిగుహావాస సుగ్రీవనరసింహో

॥ నమో ॥

భయహర ప్రహ్లాదహరిన నరసింహో

నియంత్రహారవింద నరసింహో

జయ జయ సుకవిచింతామయ నరసింహో

క్రియాకలాపసుగ్రీవనరసింహో

॥ నమో ॥

అత్యుపాశీలయే నమోనామరూప నరసింహో

వతపితామహాశుభ్యం నరసింహో

సరస్వతీవేణికేతన దివ్యనరసింహో

కితవారిభంజన సుగ్రీవనరసింహో

॥ నమో ॥ 343

తైత్తిరి

చిత్తగించి రక్షించు శ్రీహరి నీవు

యిత్తల మానేరములు యెన్ని లేవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

అంగము యేడు జానలు అన కొండలపొడవు

యెంగిలిమేను అచార మెంతైనా గద్ద

అంగిలింతే సంసారము సాధించేది లోకమెల్లా

అంగడిఁబడి జీవుని కలవు లేవయ్యా

॥ చిత్త ॥

మఱి నెల్లెడునాలితె మాటలు గంపెదేసి

యెఱుక గొంచె నుజ్జా మంచగరాని

గుఱిలేనది బయలు కొలది లేని భోగము

నెఱవఱిజేసినది నేనట లేదయ్యా

|| చిత ||

నట్టరానిది మనసు బయలుపడితి చేరి

జుట్టుకొన్నది కింతము పట్టి గుట్టు

యిట్టై యలమేల మంగ నెరె శ్రీవేంకటేశుడు

నట్టన నీబంటుజేయ నీ మితిలేదయ్యా

|| చిత || 349

రేకు 172

ప్రకావనాట

ఏమని నుతిచెచ్చు నెతనిరూపము

భీమవిక్రముఁ డిలఁడు పెద్దహనుమంతుడు

|| పల్లవి ||

చొక్కంగ చాలినాఁడు చొగిఁ దూర్పుఁ బడమర

చక్కక భుజా నుప్పించె డిడితోత్తాలు నిండ

మిక్కిలి బ్రహ్మలోకము మీరని శిరసెత్తెను

పిక్కిటిల్లుమహామతోఁ బెద్దహనుమంతుడు

|| ఏమ ||

వేడుక వారి నూకావీధితోఁ బెనచినాఁడు

యేడుజలధులు చేసె నదే మోకాళ్లబంటి

వోడఁ పిడికిరింపి పుగ్రదై త్యులకలలు

బేడలుగాఁ జేసినాఁడు పెద్దహనుమంతుడు

|| ఏమ ||

జలిపించి వలకేలు సకలము మెచ్చ నెత్తె

జలగరులు తనతొడలనందిసే యడఁచె

బయలుఁడు శ్రీవేంకటసతిబంటు మఠంగాది-

లింమువాన నున్నాఁడు పెద్దహనుమంతుడు

|| ఏమ || 350

గ. 'యలమేలమంగ నెరె శ్రీవేంకటేశుడ' కావచ్చు.

దేసాళం

పనిగొననేరిచితే పాపమే పుణ్యమౌను

నినుఁగొలిచేయట్టిసేవకులకు

॥ పల్లవి ॥

మనసు చంచలమైనా మరి నిన్నుఁ దలఁచితే

జనులకు విహసరసాధనమౌను

తనువు హేయమైనా తగ నిన్నుఁ గొలిచితే

పరివర్తి యంతలోనే పవిత్రమౌను

॥ పని ॥

కర్మము బంధకమైనా కమ్మి నీసొమ్ముచేసితే—

నర్మిలి మోక్షమియ్య నాధారమౌను

మర్మము కోరికయైనా మహి నీతత్త్వతెక్కితే

ధర్మములకుఁ బరమధర్మము నౌను

॥ పని ॥

జగమెల్లా మాయయైనా సరి నీకే శరణంటే

పగటున నదే తపఃఫలమౌను

అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేరితివి

మిగులా విహమైనా మించి పరమౌను

॥ పని ॥ 351

లలిత

మనసు నమ్మనేర్పితే మనుజుఁడే దేవుఁడౌను

తనలోనే ఉన్నవాఁడు కావుకొని దైవము

॥ పల్లవి ॥

మగవిపై బత్తిచేసి మగువ యొక్కరితే

తెగి పరలోకము సాధించినట

వాగి వీరివైష్ణవుఁడై ఉన్నవాఁడు హరిఁ గొల్చి

అగపడి ఘనమోక్ష మందనోపదా

॥ మన ॥

యేలికత్తై పగవారి నెదిరించి బంటొక్కఁడు
 మేలై నపదవులంది మెరసీనట
 వేళతో ముట్టాని శ్రీవిష్ణుత్తైంకర్యాలు చేసి
 కాలమందే యందరిలో మనుఁడు గానోపఁడా || మన ||

పరమపురుషార్థపువని చేసి యొక్కఁడు
 అరిది నధికపుణ్యుఁ డయ్యానట
 నిరతి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ బూజించి దానుఁడు
 పరిము సిహముఁ జెంది బ్రదుకఁగ నోపఁడా || మన || 352

దేసాక్షి

సోదించి చూడఁటోతే చూచి మఱపు
 నో దేవదేవ మించె నోహో నీమాయ || వల్లవి ||

వాక్కటే పదార్థము పూరివారెల్లాఁ జూచితే
 గుక్కిళ్లు మింగించి యానకొలుపుచుండు
 "మక్కళిం చెందరిలోనిమనసులు వేరు వేరో
 వాక్కటో యేమనవచ్చు నోహో నీమాయ || సోదించి ||

ధరలో విద్ధ వాక్కటి కల్లిదండ్రులిద్దరు
 తొరలింపువేడుకలై తోచుచుండు
 పెరిగేటిపుట్టుగులు భేదమో అభేదమో
 వారుల కేమనవచ్చు నోహో నీమాయ || సోదించి ||

కోరేమోక్ష మొక్కటే కాలచే దిద్దరినట
 చేరె ని న్నలమేల్మంగ శ్రీవేంకటేశ
 మీ రిద్దరు నేకమో మీళావాలు వింకలో
 పూరకే యేమనవచ్చు నోహో నీమాయ || సోదించి || 353

౧. 'మక్కళిం చెందరిలో' కేత 'మక్కళింది+అందరిలో' ఇది వ్యాకరణాపేక్షకం. ఈవాక్యమున దండ్రు గలవు.

దేసాళం

ఎన్నిపాట్లఁ బడ్డాను యెవ్వరికిఁ జెప్పినాను
పన్ని నీముద్రలఁగాఁ పాపము వోయినా

॥ పల్లవి ॥

కందువ నీపాదాలపైఁ గట్టిపెట్టినఁగాక
సందులదూరెమనసు ఒక్కమిందీనా
సిందలేక యేలొద్దు విన్నే కొలిచినఁగాక
తుందుడుకునిమాడు తొలఁగిపోయినా

॥ ఎన్ను ॥

వుడివోనిరుచులు నీ కొప్పుగించినఁగాక
బడిఁ బంచేఁదియుములు పయఁ చీనా
జడియక నే నీకు శరణువొచ్చినఁగాక
వాడటలో కాసుక్రోధా లడిగిపోయినా

॥ ఎన్ను ॥

విక్కపునాకర్మములు నీకొంక్షనైవఁగాక
యిక్కడ నెఁ జేనేటిగొని మానిన
పక్కన వలమొంగపతిప శ్రీవేంకటేశ
ఆక్కర ఏకు మొక్కక అజ్ఞానము వోయినా ॥ ఎన్ను ॥ 354

నాట

॥ వాడెవో ప్రహ్లాదవరదుడు
॥ వాడె వో భక్తవత్సలుడు

॥ పల్లవి ॥

కోరదవడలతోడ కోటిసూర్యతేజముతో
హారకేయూరాదిభూషణాంబులతో
చేరి బ్రహ్మాదులెల్లానా సేవలు వేయఁగాను
మేరమీరినశిలలమేడలో మన్నాడు

॥ వాడె ॥

తెల్లనిమేలితోడ తీగనవ్వలతోడ

చల్లనిగొండములవానలతోడ

పెల్లుగా నాందాదులు పేడుకొని నీతింపగా

పెల్లనివిరి గొలువై పేరుని నున్నాడు

॥ వాఁడె ॥

నలకుఁజుక్కిమొలతోడ నలబువూదందలతోడ

పొంకిపునానాపిఁజ్ఞోగములతో

అంకిపుశ్రీవేంకటాద్రి నహోబలమునందు

అంతెల నేపొద్దు నెలవై తా నున్నాఁడు

॥ వాఁడె ॥ 355

రేకు 178

మలహరి

ఎఱిఁగినవానికి ఘోస లిన్నియు మాని

మఱి సత్యమాదితేను చూచవుదే దిక్కు

॥ పల్లవి ॥

కలుగుఁ గారణములు కామక్రోధములు రేఁగ

వెలసినమాయావికార మది

కలఁగఁగనలనదు కర్త లేవ్వరుఁ గారు

తెలిసి వోరుచుకొంటే దేవుదే దిక్కు

॥ ఎఱిఁ ॥

పదార్థా లెదుట నిలుచుఁ బంచేంద్రియాలు రేఁగ

వెదచల్లేటిమాయావికార మది

పదరి పైకొనవద్దు పట్టితేఁ బసలేల్లు

చెదరక వోరిచితే శ్రీపతే దిక్కు

॥ ఎఱిఁ ॥

నిరులు తానే నచ్చు చిత్తాన నానలు రేఁగ

విరసపుమాయావికార మది

వరగ నలమ్మేంగవతి శ్రీవేంకటేశ్వరు

శరణంటే నీకవివరణారే దిక్కు

॥ ఎఱిఁ ॥ 356

ధన్వానీ

ఒకటి సుజ్ఞానము ఒకటి అజ్ఞానము

ప్రకటించి ఒకటి చేపట్టరో వివేకులు

॥ పల్లవి ॥

తనుఁ డొకఁడుకొంటేను తక్కినదేహభోగాలు

పవిత్రరావు అవి ప్రకృతిగాన

ఘనమైనలోకభోగములతో లోలుఁడై

తనుఁ గానరాదు జీవతత్వముగాన

॥ ఒక ॥

దైవము నెఱిగితేను తనకామ్యకర్మములు

భావించి మఱవవలె బంధాలుగాన

కావించేటితనకామ్యకర్మాలఁ గట్టువడితే

దైవము లోను గాఁడు స్వతంత్రుఁడుగాన

॥ ఒక ॥

సరి మోక్షముగోరితే స్వర్గము తెరువు గాదు

అరయ స్వర్గము తెరు వలమోక్షనకు

సరగ నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుని

కరణాగతియే సర్వసాధనముగాన

॥ ఒక ॥ 357

లలిత

చొచ్చి హరి నీమహిమ లనంతములు

విరతి జీవులకెల్ల నేరువులై వున్నవి

॥ పల్లవి ॥

యెందఁడు భోగించినదో యీబ్రహ్మాండము దొల్లి

అందరికిఁ దమతమదై వుండును

కండువ నెవ్వ రెవ్వరి కాణాచి యైనదో టూని

సందడించీ బంబలను సకలనన్యములు

॥ హరి ॥

చుట్టక యం(యెం?)దరికిని సొమ్మయినదో కాంము

అట్టై అందరిఅయ్యష్యమై యున్నది

గట్టిగా నెవ్వరెవ్వరిఃంచముకూడో యీమాయ

దట్టపుసంసారములదర్శములై యున్నవి

॥ హరి ॥

ముంచి యం(యెం?)దరికై నాను మోపులై వుందీ కర్మము

పంచు కందరికిఁ దమంపనిపాటలై

పంచుక శ్రీవేంకటేశ వారివారిబదుకులు

నించి నీవే యైతివి నిధినిధానమనై

॥ హరి ॥ 358

భూవాళం

१ పావనము గావో ३ జిహ్వా బ్రహ్మచో జీవుఁడా

వేవేల కిరని పింక వేమారునుఁ బాడి

॥ పల్లవి ॥

హరినామములే పాడి అతినిపట్టపురాణి

ఇరపై మించినయట్టియిందిరఁ బాడి

సరి నిరుపంకలాను శంఖచక్రములఁ బాడి

వరదకటిహస్తాలు వరుసతోఁ బాడి

॥ పావ ॥

అదిపురుషునిఁ బాడి అట్టై భూమినతిఁ బాడి

పాదములఁ బాడి నాభిపద్మముఁ బాడి

మోదపుబ్రహ్మాంధాలుమోచేవుదరముఁ బాడి

ఆదరానఁ గంబుకంత మంతెతోఁ బాడి

॥ పావ ॥

౧. 'పనిపాటలై' రేఖ. పని+పాటలు=పనిపాటలు. ఈసంఘ రివాజ్యయమున కొల్లలు. ౨. ఈపాటలో 'వరదహస్తము' పేర్కొనబడినది. క్రిందికి శనకుడి చేతితో పాదములను చూపుచున్న వైకుంఠహస్తమే వరదహస్తముగ భావించిరేమో. ఉరమున శ్రీదేవి, వీవున భూదేవి, కిరముపై కులసి ఉన్నట్లు ఈ వాఙ్మయమున వరుతావుల గలదు. 'వర్వాంగములు' అని చెప్పుటచే అన్ని అవయవములను స్వామివ్యరూపము గానే భావించుట వీరి తరిపాటి. ౩. 'జిహ్వా' రేఖ.

శ్రీవేంకటేశుఁ బాడి శరసుతులసిఁ బాడి
 శ్రీవత్సముతోడురముఁ జెలఁగి పాడి
 లావుల మకరకుండలాలకర్ణములు పాడి
 ఆవటించి యితనిసర్వాంగములుఁ బాడి "పావ" 359

దేసాక్షి

నీవు వెట్టినట్టిచిక్కు నీవే తెలుపవలె
 నావళమా తెలియ నారాయణా "పల్లవి"

నీటిలోన నొకబుగ్గ విమిషములోనఁ బుట్టి
 కోటిసేసినట్లుండుఁ గొంతవడి
 పాటించి యందే యడఁగెఁ బ్రకృతియో బ్రహ్మమో
 యేటిదో వీనియర్థ మెరిఁగించవయ్య "నీవు"

అకసాన నొకగాలి అట్టై మ్రోయుచుఁ బొడమి
 లోకము సేయ విసరు లోలోనె
 మైకొని యందే యడఁగె మాయయో సత్యమో
 యీకడ నీయర్థము మా కెఱిఁగించవయ్య "నీవు"

భూమిలోన మొలకలు పుట్టుచు శ్రీవేంకటేశ
 వాములై వెలయు సేసేవారికి
 ఆముక యందే యడఁగె అసత్తో ఇది సత్తో
 యేమో యీయర్థము మా కెరిఁగించవయ్య "నీవు" 360

నాట

ఎత్తుకొన్న బహురూప మిఁక మానరాదు
 చిత్తగించి మన్నించు శ్రీనరసింహా "పల్లవి"

పట్టి ప్రహ్లాదునికై కంఠములోన నుండితివి
గట్టిగా కనకదైత్యు ఖండించితివి
యట్టిసీచేతలు యిందరుఁ గొల్పేరు నిన్ను
కట్టుకొంటి వింతపని మననారసింహా

॥ ఎత్తు ॥

దేవతలమొ రాలించి దీకొంటి వింతపనికి
చేవ నభయము లిచ్చి చేయె త్తితివి
దేవుఁడ వని యెఱిఁగి త్రిజగాల మొక్కె నీకు
నీవల్లనే ఎచ్చె విది నిత్యనారసింహా

॥ ఎత్తు ॥

భూకాంతవిన్నపము పొంచి విని గురైతివి
శ్రీకాంత తొడమీఁదఁ జేకొంటివి
మీకును శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదనే శరణంటిమి
దాకొనె మీమహిమలు దండినారసింహా

॥ ఎత్తు ॥ 361

రేకు 174

లలిత

ఆపనిమూలమే జగమంతా నిది
ఆతుమలో హరి కీలుఅయివుండుఁగాని

॥ పల్లవి ॥

మచ్చరము లేకున్నను మనసే రామరాజ్యము
వచ్చినదై వచ్చితేను వలపే చవి
యెచ్చు కుండు లేకున్న నెక్కడైనా సుఖమే
యిచ్చకుఁడై హరి తన కియ్యవలెఁగాని

॥ ఆత ॥

నెట్టుకొని నడచితే నిజమే మూలదనము
పట్టినదే వ్రతమైతే భవమే మేలు
జట్టిగా నొనగూడితే సంసారమే పలము
యిట్లై హరి దనకు నియ్యవలెఁగాని

॥ ఆత ॥

చెప్పినట్లు నేసితేను చేరి దేహమే చుట్టము
తప్పులు లేనిదియైతే ధర్మమే సొమ్ము
చొప్పునహరిదాసులు సోదించి చూచిన దిది
యెప్పుడు శ్రీ వేంకటేశుఁ డియ్యవలెఁగావి

॥ అతి ॥ 362

సాళంగనాట

దిక్కు నీవే జీవులకు దేవసింహమా
తెక్కులగద్దయమీఁదిదేవసింహమా

॥ పల్లవి ॥

సురలెల్లాఁ గొఱవఁగ సూర్యచంద్రులకన్నుల
తిరమైనమహిమలదేవసింహమా
నిరతిఁ బ్రహ్లాదుఁడు నీయెదుట నిలిచితే
తెరదీసితి మాయకు దేవసింహమా

॥ దిక్కు ॥

భుజము లుప్పొంగఁగాను పూఁచినశంఖుఁజక్రాల
త్రిజగములు నేలేటిదేవసింహమా
గజభజింపుచు వచ్చి కాచుక నుతించేటి -
ద్విజమునిసంఘములదేవసింహమా

॥ దిక్కు ॥

ముప్పిరిదాసులతెల్లా ముందు ముందే యొనగేటి -
తిప్పరావివరములదేవసింహమా
చివ్వుల నహోబలాన శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద
తెప్పలదేలేటియట్టిదేవసింహమా

॥ దిక్కు ॥ 363

గ. గజ=దండి ■ అర్థము కావచ్చు. 'దండినిదులు' అనుటకు 'గజనికులు' అనియు వీరిప్రయోగము. 'గజదొంగ' వలె దీనిని సాదించుకొనవలెనేమో. 'గజభజింపుచు' ■ అర్థమే.

బౌళి

కన్నులపండుగలాయ కమ్మి సేవించేవారికి

సన్నల నీ వాసులము సంతసించేము

॥ పలవి ॥

పడఁతు లిద్దరు నీపాదములు వొత్తఁగాను

కొఱుకు బ్రహ్మదేవుఁడు కొలువఁగాను

కడుపులో లోకములు కడు జయవెట్టఁగాను

గుడిగొనె నీబ్రదుకు గోవిందరాజా

॥ కను ॥

మెత్తఁగా శేషుఁడు నీకు మించుఁబరపై వుండగా

జొత్తుమధుకైటభులు సుక్కి వోడఁగా

హత్తి దేవతలు నిన్ను నందరుఁ బూజించఁగాను

కొత్తలాయ నీబ్రదుకు గోవిందరాజా

కన్ను ॥

పరగి నీముందరను పంచబేరము లుండఁగా

గరిమఁ జక్రము నీకుఁ గాపైవుండఁగా

తిరమై శ్రీవేంకటాద్రితిరుపతిలోపలను

గొరబాయ నీబ్రదుకు గోవిందరాజా

॥ కన్ను ॥ 364

శ్రీరాగం

కేళవ నారాయణ కృష్ణ గోవింద ముకుంద

మూళినముతైమువలె మొక్కేము నీకు

॥ పలవి ॥

నెమ్మిఁ జక్రాయుధుడవు నీవు గల వటుగాన

పమ్మి మాకు నెన్నఁడును భయమే లేదు

యిమ్ముల లక్ష్మీపతివి యేలిక పైతివిగన

సమ్మతి మాకు సర్వసంపదలు గలవు

॥ కేళ ॥

పుట్టించినవాడవు తూదవుడ వటుగన

దట్టముగ నెంచగఁ బదస్థుడ నేను

తొట్టి కరిరాజవరడుడ నీవే దిక్కుగన

గట్టిగా నాకోరిక లిక్కడ ఫలియించెను

॥ కేశ ॥

గురువపు గొల్లలకు గోవిందరావుగన

నిరంతరమునుఁ బాడి సిందెను మాకు

చిరంతవదేవుడవు శ్రీవేంకటేశ్వర పేవు

పరము నిహము మాకు బలుపుగాఁ గలిగె

॥ కేశ ॥ 385

గౌళ

హరియు నిరియు నేఁగే రదివో తేరు

పరం జ్యోతిస్వరూపపుపైఁదికుండతేరు

॥ పల్లవి ॥

గరుడధ్వజపుఁదేరు కనకమయపుఁదేరు

సురలు బొమ్మలైనారు చుట్లఁదేరు

మెరుఁగుల మేఘములమించుఁగొణిఁగెలతేరు

నిరుల ధ్రువలోకపుశిఖరపుఁదేరు

॥ హరి ॥

బలుకులపర్యతాలె బండికండ్లైనతేరు

వలుదిక్కులంచులపున్నతపుఁదేరు

కొలఁదిలేనిచుక్కలకుచ్చులము త్రేలతేరు

మెలుపునాకాళగంగమెలుకట్లతేరు

॥ హరి ॥

మునులనే పుత్రమాశ్వములఁగాఁ గట్టినతేరు

ఘనమహిమలనేసింగారపుఁదేరు

యెనసి శ్రీ వేంకటేశుఁ దెప్పఁదూ నలమేల్కంగ

దినదినభోగములఁ దిరమైనతేరు

॥ హరి ॥ 386

బౌళి

పరమపురుష^౧ నిరుపమాన శరణు శరణు రే^౨ యే యే యే యే ఇందిరా-

నిఃకుండిరా " పల్లవి "

కమలనాభ కమలనయన కమలచరణు^౩ రే

అమితసురమువినాథయాథపనాయకా వరదాయకా " పర "

చతురమూరితి చతురబాహుశంఖచక్రధరా

అతిశయశ్రీవేంకటాద్రిప అంజనాకృతిరంజనా " పర " 367

మాళవి

౪ హాసమీచీనమపహాసం తే

దానైప్రకాశితం దరిదంతు రోకే " పరి వి "

ద్వారకాపట్టణే త్వం పురా చ స్వయదీక్షితస్తూ త్రియః

కేశముష్టిః కథం సారస కురువంతి సరసవేళాయాం " హాస "

వరశిశోరక్షణే త్వం పురా చ అహం బ్రహ్మచారి అథోచేష్టదేతి

గోపతరుణయః కిమితి వా తద్వసతి త్వం " హాస "

తత్త్వం దావనే త్వం పురా చ శ్రీయో వేంకటాద్రి ఇదం.

నివ్యిభాసి ఇదం చిత్తమిత్యమరాశ్చ ది సేవంతి సర్వే " హాస " 368

౧. 'నిరుపమాన' లేకు. ౨. " నాదగు యెకారములు పూర్వముద్రణమున తొలిపోయినవి, " 'యే' కారములు 'శరణురే' లోని 'ఎ' కారమునకు అనుబంధి- స్వరప్రతికములుగా పురినారేమో. పల్లవి ఒకపాదముగా, చరణములన్నియు రెండేని పాదములుగా ౨౨౨ దీపావ. ౩. 'చరణ' కావచ్చు. ౪. " కీర్తనవిషయములో పూర్వపరిష్కర్తలభావమే నాదికూడ. " ఈనయీర్తన సంస్కరింప వీలుకాకున్నది.

రేకు 175

దేవగాంధారి

సదానందము నర్వేళ్వర నీ-

పదారవిందమునై థ క్తి

॥ పల్లవి ॥

నయనానందము నరులకు సురలకు

జయమగు హరి నీసాకారము

నయమగు శ్రవణానందము వివినను

క్రియగలిగిననీకీర్తనము

॥ సదా ॥

చెలఁగి యందరికి జిహ్వనందము

పలుమరుఁ గొనునీప్రసాదము

నలుగద దేహానందము బుధులకు

బలునీపాదప్రణామములు

॥ సదా ॥

ధరఁ బరమానందము నీదాస్యము

గరిమల శ్రీవేంకటవిభుఁడా

నరహరి విత్థానందము నినుఁ దగ-

వరవిరిఁ జేయునమరాధనము

॥ సదా ॥ 369

సామంతం

అరసి వేరొకచో ముక్తదుగఁగవలదు

సారపులొకవిమోచనమే ముక్తి

॥ పల్లవి ॥

మొగిఁ బుణ్యపాపవిముక్తియే ముక్తి

వెగటుఁబ్రపంచపువిముక్తే ముక్తి

తిగులునంసారబంధవిముక్తే ముక్తి

జగములోఁ గలుగుయాళాము కే ముక్తి

॥ ఆర ॥

కామక్రోధాదిసంగవిముక్తే ముక్తి
 వేమారు రుచులపై విముక్తే ముక్తి
 నాముల దేహాభిమానపుముక్తే ముక్తి
 పామెడికోరికలసంసదముక్తే ముక్తి

॥ ఆర ॥

ముందు వెనకల కర్మమోచనమే ముక్తి
 అంది సుఖదుఃఖభయముక్తే ముక్తి
 కందువ శ్రీవేంకటేశుని యందు శరణవి
 విందుల వితరనేవావిముక్తే ముక్తి

॥ ఆర ॥ 370

సాళంగనాట

ఈతఁడే యీతఁడే సుండి యెంత యెంచిచూచు
 చేసినే వరాలిచ్చి శేషాచలేశుఁడు

॥ పల్లవి ॥

విశ్వరూపపుట్రహ్మము విరాట్పుట్రహ్మము
 ఐశ్వర్యస్వరాట్టాసామ్రాట్పుట్రహ్మము
 కాశ్యపపుట్రహ్మండాలు శరీరమై పుట్రహ్మము
 యీశ్వరుడై మహారాష్ట్రై యిందరిలో పుట్రహ్మము ॥ ఈతఁ ॥

సూర్యునిలో తేజము సోమునిలో తేజము
 శౌర్యపుట్రనలువిభాస్వతేజము
 కార్యపుట్రవతారాలఁ గనుఁగొనేతేజము
 ఏర్యపుట్రజ్జుభాగాలవిష్టునామతేజము

॥ ఈతఁ ॥

గ. 'ఏర్యము + యజ్జుభాగాలు' సామాన్యములైన "పు.ట్ర" అగమములు వచ్చి జరిగిన వ్యావహారిక పండి. "యజ్జము" లోని యకారము అచ్చుగా గ్రహించుట వింత.

పరమపురుషమూర్తి ప్రకృతియైనమూర్తి
 గరిమతో మహదహంకారమూరితి
 ధరఁ బంచతన్మాత్రలు తత్వము లై నమూరితి
 గరుడానంతం నేనేకక ర్తయైనమూరితి || ఈతఁ ||

భాగవతపుద్గైవము భారతముతో దైవము
 సాగినపురాణవేదకాష్టదైవము
 పోగులై నటహృదయ బొడ్డునఁ గన్నదైవము
 శ్రీగలిగి భూపతై నశ్రీవేంకటదైవము || ఈతఁ || 371

దేశాళం

గతులన్ని వీలమైనకలియుగమందును
 గతి యీతఁడే చూపె ఘనగురుదైవము || పల్లవి ||

యాతవికరుణనేకా యిల వైష్ణవులమైతి-
 మీతవివల్లనే కంటి మీతిరుమణి
 యీతఁడేకా వుపదేశ మిచ్చె నస్థాశీరిమంత్ర-
 మీతఁడే రామానుజులు యిహవరదైవము || గతు ||

వెలయించె నీతఁడేకా వేదపురహస్యములు
 చలిమి నీతఁడే చూపె శరణాగతి
 నిలిపినఁ దీతఁడేకా నిజముద్రాధారణము
 మలసి రామానుజులే మాటలాడేదైవము || గతు ||

వియమము నీతఁడేకా నిలిపెఁ బ్రపన్నులకు
 దయతో మోక్షము చూపె దగ నీతఁడే
 నయమై శ్రీవేంకటేశునగ మెక్కేవాకిటను
 దయఁజూచి మమ్ము నిట్టే తల్లితండ్రుదైవము || గతు || 372

నాదరామక్రియ

నే నేమెరిగి నేసేనో నీకుఁ దిరువారాధన

అని మున్నిట్టిబ్రహ్మరుద్రాదులు నేయఁగలేరు || పల్లవి ||

అనుగుసీరూప ౦ మింతంతనెరిగి నేసేనో

పువ్విత్తై నీ వొక్కచోనే వుండే దెరిగి నేసేనో

తనివీ నీకు నొక్కమంత్రమనెరిగి నేసేనో

కనరానినీమహిమే కడయెరిగి నేసేనో

మరిగి నీకు నొక్కనామమనెరిగి నేసేనో

అరిసి యించుకేకాలమనెరిగి నేసేనో

నిరతి నీ తేమి లేవని యెరిగి నేసేనో

బెరసి అన్నుఁ గొంత మేప్పించ నెరిగి నేసేనో || నేనే ||

తెలిసి నీకు నొక్కమూర్తియనెరిగి నేసేనో

అలమిననీమాయఁ గొంతనెరిగి నేసేనో

అలమేల్మంగకుఁ బతియగుశ్రీవేంకటేశుఁడ

వాలిసి నీ కుపమింప నొక్కచెరిగి నేసేనో || నేనే || 373

వరాళి

దోలాయాం చల దోలాయాం హరే దోలాయాం || పల్లవి ||

మీనకూర్మకీ వరాహా మృగపతిఅవతారా

దానవారే గుణశౌరే ధరణిధర మరుజనక || దోలా ||

వామన రామ రామ వరకృష్ణ అవతారా

శ్యామలాంగా రంగ రంగా సామజవరద మురహరణ || దోలా ||

౧. 'ఇంతంత+అని+నిరిగి'. ఇట్టి వ్రంశములందంతటా ఇట్లే.

౨. 'నిన్ను' కావచ్చు || 'వరాహ' కావచ్చు.

దారుణ బుద్ధ కలికి దళవిధఅవతారా

శీరపాణే గోసమాణే శ్రీవేంకటగిరికూటవిలయం॥ దోలా॥374

రేకు 176

బౌళి

జగన్మోహనాకార చతురుడవు పురుషోత్తముడవు

వెగటునాసోదంబు ఇది నీవెలితో నావెలితో ॥ పల్లవి॥

యెన్నిమారులు నేనించినఁ గన్నులూ దవియవు

విన్నసికథామృతమున వీనులుఁ దవియవు

సన్నిధిని మిమ్ము సుతీయించి సరుస జిహ్వయుఁ దనియదు

విన్న కన్నది గాదు ఇది నావెలితో నీవెలితో ॥ జగ॥

కడఁగి నీప్రసాదమే కొని కాయమూఁ దనియదు

బడిఁ బ్రదక్షిణములునేసి పాదములు నినివిఁ దవియవు

నుడివి సాష్టాంగఁబు చేసి నుదురునూఁ దవియదు

వెడఁగుఁదన మిది గలిగె విది నావెలితో నీవెలితో ॥ జగ॥

³ చెలఁగి నిను నేఁ బూజించి చేతులూఁ దనియవు

చెలుపు సింగారంబు దలఁచి చిత్తమూఁ దనియదు

అలరి శ్రీవేంకటగిరిశ్వర ఆత్మ నను మోహించఁజేసితి

వెలయఁ యెన్నియుఁ దేరె మును నీవెలితో నావెలితో ॥ జగ॥ 375

౧. ఈ పాటలో ప్రతివరణమునందును మొదటి పాదమునకు తరువాత పల్లవి వలె "దోలాయం చల దోలాయం" ఇత్యాదిగా కలదు. సంగీతకోవిదులగు పూజ్యపాదులు రాళ్లవల్లివారివరిష్కరణము గావన పూర్వముద్రణమును మార్చలేదు. ౨. 'ఇయన్' లో'యన్' లోనించిన రూపము కావచ్చు. ౩. ఈపాదములో క్త్వంతమైన 'పూజించు' లాకుసులో కర్త నేను, 'తనియు' లాకుసులో కర్తలు చేతులు.

దేవగాంధారి

అందుకే నేఁ జింతించెదను అచ్యుత నీశరణాగతుఁడ
నందది నాభవ మిందువల్లనే సఫలంబాయనయ్యా || పల్లవి ||

వాకసీనామము వొగిఁ దలంచిన
ఆకలంకం బగునాపాపంబులు అన్నియుఁ బారజేసేనె
అకటా తక్కిన అనంతనామములు
వాకట నుపవాసములున్న వోయయ్యా || అందు ||

హరి నీపాదము లవి రెండే
పరమును విహమును నా కొనఁగెను పయిపైఁ గృపతోడ
ధర నీయనంతకరములు తా మేమి-
సిరు లిత్త మనుచు చెలఁగినయ్యా || అందు ||

ఇల నీదాస్యం బిది యొకటే
నిలుగులభవములజిలుగు మాన్పె నదె చిత్తముతహ దీర
యెలమిని శ్రీవేంకటేశ్వర నీ విదె
తలఁపునఁ బాయక దక్కితివయ్యా || అందు || 376

మాళవి

దేవ సమో దేవా
పావనగుణగణభావా || పల్లవి ||

జగదాకారచతుర్ముఖ
గగననీలమేఘశ్యామ
విగమపాదయుగ నీరజనాథ
అగణితలావణ్యావనా

■ ఘనవేదాంతై గణన పునార
కనకశంఖచక్రకరాంకా
దినమణిశకాలదివ్యచిత్రోదయ
అనుసమరవిబింబాధా.

॥ దేవ ॥

భావజకంఠభవజక

శ్రీవనితాహృదయేశ
శ్రీవేంకటగిరిశిఖరవిహార
పావనగుణగణభావా.

॥ దేవ ॥ 377

బౌళి

దేహాంతాకటే దేహాయ నౌకదే
దాహాంతేతటః దవియునో తలఁపు

॥ వల్లవి ॥

వినుకలి వెంట వెడలీ దలఁపు
కనుకలి వెంట గడలీ దలఁపు
కొననాలుక మది గూడీ దలఁపు
తువిగినయెన్నెన్నితునకలో తలఁపు

॥ దేవా ॥

నయమగుచోటను నవ్వీ దలఁపు
భయమగుచోటను బడలీ దలఁపు
లయమై నిద్రల లవమో దలఁపు
క్రియ నెందరిపంగెనయో తలఁపు

॥ దేవా ॥

భావించినగతిఁ బారీ దలఁపు
వేవేలుగతుల వెలసీ దలఁపు
శ్రీవేంకటపతిచిత్తములోపల
వీవే తెలుపఁగ నినుఁగనె తలఁపు

॥ దేహం ॥ 378

గ. 'ఘనవేదాంత+ఐ' అని విశదీకరించినది. 'వేదాంతగణన' లోక 'వేదాంతగణన' కావచ్చునను.

సాళంగనాట

మొక్కరే మొక్కరే మీరు ముందు ముందే జయ లిడి
దక్కి శ్రీవేంకటేశుడే తానైనదేవునికి " పల్లవి "

కరములు వేయవే కరములును భయం —
కరనఖాయుధములు కడలే వనే
దొడపై నదె సింహపునెమ్మో మదే
నరరూపు సగమదె నరసింహునికి " మొక్క "

వంకరకోర లవె వజ్రపుదంతము లవె
సంకుమః జక్రము విరువంకలా నవె
జంకెల నేత్రము లవె జడలు మూపున నవె
అంకె వభయహస్తము అదె నరహరికి " మొక్క "

విక్కినకర్ణము లవె నీలిమచ్చపుర మదె
చుక్కలమొలపూసల నొక్కరూ పదె
తొక్కినసాపము లవె తోడనే శ్రీవేంకటాద్రి
పక్కెరనరసింహపువ్రవయసింహునికి " మొక్క " 379

తొల్లి

తొల్లి యెట్టుండునో తాను తుద నెట్టుండునో తాను
యిల్లదె నట్టనదుమ వింతేసి మెరిసి " పల్లవి "

పుట్టినప్పుడే దేహి బుద్ధు రేమీ నెఱుగఁడు
యిచ్చై లోకులఁ జూచి యంత నేరిచె
ముట్టుకొన్న యింద్రియాల ముదిసి ముదిసి రాఁగా
తట్టువడి తనమేను తానే మఱచె " తొల్లి "

గ 'ముట్టుకొన్న యింద్రియాలు' కావచ్చు.

మనుజుఁ దైనప్పుడే తా మాటలేమి నెఱఁగఁడు

జనులాడుకొనిఁగానె సంగడి నేర్చె

దినదినబోగలదృష్టాంతములెల్ల

అనుభవనై తన కడియాలమాయ

॥ తొల్లి ॥

తచ్చి తాఁగలప్పుడే దైవము నెఱఁగఁడు

విచ్చ నాచార్యులెవల నేఁ దెఱిఁగె

అచ్చపుశ్రీవేంకటేశుఁ డంబిర్యామై యుండి

యిచ్చఁ గరుణించఁగాను యెక్కుదాయఁ దాను ॥ తొల్లి ॥ 380

రేకు 177

గజ్జరి

జగమంతా నీమయము నుద్వం కష్టమయంబుగాన

॥ వల్లవి ॥

యెనయుచు నేఁ గర్మమార్గముల నితరదేవతల భజియించెదను

అని యపరాధం బెంచకుమీ అన్యము నీకంటె మరి లేదు

సనివడి "మత్తపరతరం" బని పలికితి విన్నియు నీ

యాజ్ఞలు ॥ జగ ॥

దేవ నావుదరపొషణకు తివరి హింస చేసెదను

వీ విది నావల నెంచకుమీ నీవే అఖండంచేతన్యుఁడవు

దేవ మిము "నైతేన వి నా తృణాగ్రమపి" యని

వాగదెడివి ॥ జగ ॥

భువిలో నాకట పూర్వకర్మమట పొసఁగదునే నీసరణినియడను

అవి నా కేమియుఁ బనిలేవు అంతరియామివి నీవు

అవలను "త్వమేనశరణం గతి" యనుటది నమ్మితి

శ్రీవేంకటవిలయా ॥ గజ ॥ 381

గ. 'వైతన్య' కావచ్చు. అ. మిమునైతే "న వి నా తృణాగ్రమపి" యని కావచ్చు-నేమో. "నవి" అని గదా ప్రతి. పూర్వపరిష్కరణ 'నైతేన' ప్రతివాక్యముగ గ్రహించిరి.

గుజ్జరి

అర్చుఁడ నేను నీకడ్డ మెందును లేదు

మూర్తిత్రయాత్మక మొగిఁ గరుణించవే

॥ పల్లవి ॥

సర్వసాక్షివి నీవు సర్వాంతరంగుఁడవు

సర్వసర్వంసహృదక్రవర్తి

విర్వాణమూర్తి విగమాఁతకీర్తి

సర్వాపరాధములు క్షమియింపవే

॥ అర్చుఁ ॥

పరమాత్ముఁడవు నీవు స పరంజ్యోతివి నీవు

పరమ పరానంద పరమపురుషా

కరిరాజవరదా కారుణ్యనిలయా

శరణాగతుఁడ నన్ను సరిఁ గావవే

॥ అర్చుఁ ॥

అణువులోపలి నీవు ఆదిమహాత్మును నీవు

ప్రణతశ్రీవేంకటప్రచురవిలయా

అణిమాదివిభవా అద్యంతరహితా

గణుతించి నాపాలఁ గలుగవే నీవు

॥ అర్చుఁ ॥ 382

లలిత

అన్నియు సమృద్ధి వృద్ధి

అజామిళాదుల కది యేజాతి

॥ పల్లవి ॥

కాతిభేదములు శరీరగుణములు

శరీరము సరిఁ దోడనె నెరు

అకుమ పరికుద్ధం తెప్పడును అది విరోధం బనాది

యాతల హరివిజ్ఞానపురాస్యం యొక్క తె పో నుజాతి ॥ విజా ॥

౧. 'పరంజ్యోతి' రేఖ . ౨. 'ప్రణాప్రణా' రేఖ.

౩. 'సరిఁ' కు పదము పూర్వముద్రణమున జారిపోయినది.

హరి యందరిలో నంతరాత్ముఁ డిదె
 ధరణి జాతిభేదము లెంచిన
 వరమయోగు లీభావ ముష్టమదము భవనికారమవి మానిరి
 ధరణిలోనఁ బరతత్వజ్ఞానము ధర్మమూలమే సుజాతి || విజా ||

లోకికవైదికలంపటలకు నివి
 తై కొను నవశ్యక ర్తవ్యంబులు
 శ్రీకాంతుఁడు శ్రీవేంకటపతిసేసినసంపాద మిందరికి
 మేకొని యిన్నియు మీరినవారికి మీనామమే సుజాతి || విజా || 383

గుజ్జరి

ఉపకారి దేవుఁడు అపకారి గాఁడు || పల్లవి ||

దేహం బొసఁగెను దేవుఁడు తనుఁ దెలియఁగ కాప్రము గడియించె
 దేహంతరాత్ముఁడు మరి దేహచైతన్యఁడా దాను
 దేహి యేలోకంబున కేగిన దేవుఁడు దా వెంటనే యేగును
 దేహి కోరినట్టే కమ్మర దేవుఁ డనుమతి ఇచ్చిఁగాన || ఉప ||

యెటకును చేయకమానుటకును జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడాయంచేను
 కాయపునుఖములు గోరఁగఁ గర్తవ్య కడగనుటకుఁ గర్త గాఁడా
 యాయెడ నాయెడ సంతిర్యామే యిన్నిటికినిఁ బ్రేరకుఁ డింతే
 దాయక పాయక తనతలఁపుకొలఁది దైవమే సృజియించిఁగాన || ఉప ||

ఇవి యెరిఁగి చిత్తమా వితనందే అభిరతి నేయుము
 నదయుఁడు మనశ్రీవేంకటగిరిసర్వేశ్వరుఁడు సత్కుఁడు
 మొదలనే యాయర్థము కిరీటితో మొగి నానతి ఇచ్చినాఁడు
 అదే "సమోహం" పర్యటాతేషు" అని గీతలలో మన్నది

గాన || ఉప || 384

చోళ

తందనాన అహి తందనాన పురే

తందనాన భా తందనాన

॥ పల్లవి ॥

బ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె పర

బ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె

॥ తంద ॥

కందువగుహీనాధికము లిందు లేవు

అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ

ఇందులో జంతుకుల మింతా నొకటే

అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ

॥ తంద ॥

విందార రాజు నిద్రించు నిద్రయు నొకటే

అందనే బంటునిద్రదియు నొకటే

మెందై నద్రాహ్మణుడు మెట్టుభూమి యొకటే

చందాలు డుండేటి సరిభూమి యొకటే

॥ తంద ॥

ని పూర్వము ద్రితపాతమును యథాభావముగ నైన చూచియున్నాను. తన సరిష్కరించు వంగితకోవిదులగు పూజ్యపాదులు కీ శ్లోకములను వినెను. అట్లు వినెనుగాని మిగిలినది. వంగితము గుణముగ వారు పై చూచినట్లు మార్చియుండురని, నేటి గాయని గాయకసంపాదయములో పుష్పపాతమున పల్లవి నైనచూచి లేక పాతము లున్న చూపుచున్నాను.

తందనాన యాహి తందనాన అహి తందనాన. పురే తందనాన.

భా తందనాన పరబ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె

పరబ్రహ్మ మొకటె

కందువగు హీనాధికము లిందు నేది

అందరికి శ్రీహరే అంతరాత్మ

ఇందులో జంతుకుల మింతానొకటే. ॥ పల్లవి ॥

అని రేకుపాతము

అనుగుదేవకలకుమ అలకామనుని మొకచే
 ఘనకీటపశువులకు కామనుని మొకచే
 అదివనుహోరాత్రములు తెగి ధనాధ్యున కొకచే
 నానర విరుచేదకును వొక్కచే అవియు || తంద ||

కొరలి శిష్టాన్నములుగొనునాక లొకచే
 తిరుగుదుష్టాన్నములు దినునాక లొకచే
 వరగ దుర్గంధములపైవాయువు నొకచే
 వరుసఁ బరిమళముపై వాయువు నొకచే || తంద ||

కడఁగి యేనుఁగుమీదఁ గాయుయెందొకచే
 పుడమి శునకముమీదఁ బొలయునెందొకచే
 కడుఁబుణ్యులను పాపకర్ములను వరిఁ గావ
 జదియు శ్రీవేంకటేశ్వరు నామ మొకచే || తంద || 285

178

బాళి

మచ్చికఁ బ్రపంచపుమరసే బ్రహ్మానంద—
 మిచ్చల గురి ఇన్నిటికి నాత్మ || పల్లవి ||

లోహపే నెలిఁబడి లోకమయి లోచిచి
 అహపే మరలితే చిది మోక్షము
 యేచి రెంటికి నెడమధ్య మీమేను
 తాచి వొకఁడే గురి నాత్మ || మచ్చి ||

మన సొక్కచోట నుండి మాయలై తోచివి
మనసు తనందుంటే మహి యోగ్యము
వెనకమునుపులకు వీడుఁబట్టు జననము
కొనమొదలునుఁ దానే గురియాయ నాత్మ

॥ మచ్చి ॥

బయలు దువిసి బహుళానులై తోచిని
బయలొక్కట యఖండపరిపూర్ణము
నయమై శ్రీవేంకటనాథుకరుణచేత
జయమై తానున్నచోనే సతమాయ నాత్మ

॥ మచ్చి ॥ 386

బోలి

నందగోపనందనుండే నాటిబాలుఁడు
ఇందు నేఁడే రేపలై నేచి పెరిగెను.

॥ పల్లవి ॥

పువ్వువంటిమట్టియాకుపొత్తిఁ బవళించనేర్చె
యెవ్వఁడోకాచి తొల్లె యీబాలుఁడు
మువ్వంకవేదములను ముద్దుమాఁట లాడనేర్చె
యెవ్వరూఁ గొంత నేర్పనేటికే వీరికి

॥ నంద ॥

తప్పటడుగు లిడఁగనేర్చె ధరణీయందు నాకసమున-
నెప్పుగా రసాతలమున నొంటి తొల్లియే
రేపలైత్తి చూడనేర్చె రేసీఁ జెంద్రునందు పగలు
గొప్పసూర్యునందు వింకఁ గొత్త నేర్పనేటికే

॥ నంద ॥

మంచివెన్నబువ్వ లిపుడు మలసి యారగించనేర్చె-
నంచితముగ శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదను
యెంచి యప్పలపులనుచు యెనసి కాఁగిలించనేర్చె
దిఁచరావిపురముమీఁద దివ్యకాంతను

॥ నంద ॥ 387

లలిత

అంతరాత్మ హరిగలఁ దంతే చాలు

యెంత కెంత చింతించ నేలా వెరవ

॥ పల్లవి ॥

మెల్ల జన్మపుగతి వివరించి నెరఁగ

అనుగుమీఁదటిజన్మ మది యెఱుఁగ

నవిచి యీజన్మము నానఁటఁ దెలిసేము

యెనసి యీభవములకేలా వెఱవ

॥ అంత ॥

విన్నటిదినముకక విమిషమై తోచిని

కన్నుల రేపటిచేత కావఁగరాదు

పన్ని నేటిదినము మున్ను నోచివల్లె

యెన్నఁగ నెందుకునైన నేలా వెఱవ

॥ అంత ॥

పరము విహము నేఁ బైకొన నాయిచ్చ గాదు

హరి శ్రీవేంకటవతి యఖిలకర్త

శరణంటి నాతనికి స్వతంత్ర మతవిది

యిరవె తి వింకా నాకేలా వెఱవ

॥ అంత ॥ 388

గుండక్రియ

అదియేల కా మూల మాయందు విహారమే కాక

చెదరి విశ్రాంతియుఁ జెట్టొకటి యోన

॥ పల్లవి ॥

కడుఁ బుణ్యపాపాలు గలిగినజన్మము

చెడుఁ బుణ్యపాపాలు నేయకుండిన

పుడమిలో ముప్పిమానఁ బొడమివళాఖలు

మి ముప్పిపండ్లై పండకుండిన

॥ అది ॥

పంచేంద్రియాలఁ బుట్టి పరగినయీమేను
పంచేంద్రియాలమీఁదీభ్రమ మానీనా
ఘోరి హేయములోనఁ బుట్టినకీటములెరి
కొంచి హేయమే చవిగొనకుండీనా

॥ అది ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవుచేసినయీమాయలు
నీవల్ల మానుఁగాక నేఁ గర్తనా
దైవమనై నాలోనఁ దగిలి నాదుర్గుణాలు
వేవేగ మానుపఁగ వెతిదిరెఁగాక

॥ అది ॥ 389

శ్రీరాగం

అల్పశక్తివాఁడ నెను అధికశక్తివి నీవు
పోల్ప నెంతపనికిఁ బూనితినయ్యా

॥ పలవి ॥

నీపదధ్యానములోనే విందెను నామననెల్లి
యేపున నీసాకార మేమిట బావించునయ్య
చూపు నీసింగరమందే చొక్కి తగులాయ విదె
ఆపి నే నీయంగకాంతు ల వేమిట జూతునయ్య ॥ అల్ప ॥

నాలుక నీకడలేనినామములే నుడిగివి
మేలిమి నీగుణము లేమిటఁ బొగడుదునయ్య
గలివంటివీనులు నీకథలఁ దవినెనయ్య
యీలీల నీయనంతమహిమ యెందు విందునయ్య ॥ అల్ప ॥

నీకు శరణవి యిచ్చె నే దన్యుఁడనైతి
యీకడ నీసేవ సేసి యేమి గట్టుకొందునయ్య
శ్రీకాంతుఁడనై నశ్రీవేంకటేశ నీకు
వూఁకొన నాజన్మఫల మొకమొక్కు చాలునయ్య ॥ అల్ప ॥ 390

బౌళి

గరుడగమన గరుడధ్వజ

నరహరి నమోనమోనమో

॥ పల్లవి ॥

కమలాపతి కమలనాభ

కమలజజన్మ కారణిక

కమలనయన కమలా ప్రకుం

నమో నమో హరి నమో నమో

॥ గరు ॥

జలధిబంధన జలధిశయన

జలవిధిమధ్యజంతుకల

జలధిజామాత జలధిగంధీర

హరిధర నమో హరి నమో

॥ గరు ॥

ఘనదివ్యరూప ఘనమహిమాంక

ఘనఘనఘనకాయవర్ణ

అనఘ శ్రీవేంకటాద్రిపతి తేహం

అనుపమ నమో హరి నమో

॥ గరు ॥ 391

రేఖ 179

సాళంగనాట

జీవుని తేకాలము శ్రీహరి చేరువబంధువుఁ దీతఁడు

భావములోపలిపెరరేపకుఁడై ॥ క్తి చేకొనును యీతఁడు ॥ పల్లవి ॥

పరమున విహమున వెంటవెంటనే పాయనిబంధువుఁ దీతఁడు

ధరఁ దనుఁదలఁచిన మారుకుమార్తె తా రక్షించును యీతఁడు

విరివిగ విండ్రియవిషయభోగముల విండులు వెట్టును యీతఁడు

పురుగుతిఁ జిత్రిపురూపుల దేహపుటుడుగర లిచ్చును యీతఁడు ॥ జీవు ॥

౧. 'కారణిక' కావచ్చు. స్వార్థ'క'ప్రత్యయము. ౨. 'జంతుకల' రేఖ. 'జంతుకల' కావచ్చు. ౩. "వేంకటాద్రిపతి" పూ. ము. సా. వేంకటాద్రిప, తే=తుక్క, అహం నను:=నమస్కరోమి, అని కావచ్చు.

వడిఁ గలకాలము యిరువదియొక్కటవాపులబంధువుఁ దీతఁడు
 బడిబడిఁ జై తిస్యంబై యిన్నిటఁ బనులక నొదగును యీతఁడు
 బడిగొని యేకాంతలోకాంతమై మతిసంగతి నావుఁ దీతఁడు
 పొదలుచు వై దిక లౌకికముల నొకపొత్తునఁ గుడుచును యీతఁడు
 " జీవు "

పుననిధిపక్షపములిచ్చేటిపుపకారపుబంధువుఁ దీతఁడు
 అనయము వెరవకుమని యేకాలము నభయం బొనగును యీతఁడు
 ననిచిశ్రీవేంకటేశ్వరుడై యిటు నాపాలఁ గలుగు నీతఁడు
 పనివడి అరులను సూడువట్టి కడుఁ బగసాధించును యీతఁడు
 " జీవు " 392

బోళి

ఎంతమాత్రమున నెవ్వరు దలఁచిన అంతమాత్రమే నీవు
 అంతరాంతరము లెంచి చూడఁ బిండంతే విప్పటి యన్నట్లు "పల్లవి"

కొలుతురు మిము వైష్ణవులు కూరిమితో విష్ణుఁడవి
 పలుకుదురు మిము వేదాతులు పరబ్రహ్మం బనుచు
 తలఁతురు మిము శైవులు తిగినభక్తులను శివుఁ డనుచు
 అలరి పొగడుదురు కాపాలికులు ఆదిభైరవుఁ డనుచు "ఎంత"

సరి నన్నెదురు కాత్రేయులు శక్తిరూపు నీవనుచు
 "దరిశనములు మిము నానావిధులను తలఁపులకొలఁదుల భజింతురు
 సిరుల మిమ్మునే యల్పబుద్ధిఁ దలచినవారికి నల్పం బవుదువు
 గరిమల మిమ్మునే పునమనితలఁచినఘనబుద్ధులకు పునుఁడవు "ఎంత"

నీవలనఁ గొరతే లేదు మరి నీరుకొలఁదితామెరవు
 అవల కాగీరధిదరిబావుల ఆజలమే పూరినయట్లు
 శ్రీవేంకటపతి నీవైతే మముఁ జేకొవిపున్నదై వమవి
 యీవల నే నీశరణసియెదను యిదియే పరతత్వము నాకు "ఎంత" 393

సాళంగం

నీవే మూలమువో నేరిచినపెద్దలకు

దేవుఁడు నీయందులోనే శిరమాయ విడివో

॥ పల్లవి ॥

బాపురే వో దేహమా బాపురే వో నీవు

వోపి నేఁ బెట్టినకొద్ది నుండువుగా

రూపు నీవు గలిగితే రుచురెల్లఁ గానఁగద్దు

చాపలాన ధర్మములు సాదించఁగలదు

॥ నీవే ॥

మెచ్చితి నోమనసా మెచ్చితివో నీవూ నా-

యిచ్చకొలఁది నెంద్రై నా నేఁగుదువుగా

అచ్చపునీకతమున నవుఁగాము రెంచఁగద్దు

పచ్చిగా యేమూర్తి నై యా భావించఁగలదు

॥ నీవే ॥

మేలు మేలు నాలితే మేలు మేలు నీవు

వోలి యేమాటకైన నా నొనరుదుగా

చాలి నీవు మెలఁగంగ చదువు చదువఁగద్దు

పోలించి శ్రీవేంకటేశుఁ టొగడఁగఁగలదు

॥ నీవే ॥ 394

లలిత

హరి నీవే బుద్ధిచెప్పి యాదరించు నామనసు

హరి నీవే నాయంతర్యామివిగాన

॥ పల్లవి ॥

వసముగావికరివంటిది నామనసు

యెసఁగి సారెకు మదియింటిఁగాన

పొసఁగఁ బాదరసముఁబోలివనామనసు

అదేమి దించక నదా అలాడిఁగాన

॥ హరి ॥

వడి నడవుల చింకవంటిది నామనసు
బడిబడిఁ బట్టఁబట్టఁ బారీఁగాన
కడఁగి విసరుపెనుగాలివంటిది మనసు
విడువక కన్నచోట విహరించీఁగాన

॥ హరి ॥

వరుస విందుజలధివంటిది నామనసు
వారసి సర్వము లోనై వుండీఁగాన
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కావనే నామనసు
సరి నీయానతి నీకే శరణనీఁగాక

॥ హరి ॥ 385

భవుఁ

జలజనాభ హరి జయ జయ,

॥ మానేరము రెంచకువయ్యా

॥ పల్లవి ॥

బహుముఖముల నీప్రపంచము
సహజగుణంబుల చంచలము
మహిమల నీ ॥ మరి దిగ్గడువపు
విహరణ జీవులు విడువఁగఁగలరా

॥ జల ॥

పలువలవలయీప్రకృతి యిది
తెలియఁగఁ గడువింద్రియవళము
కలిసి నీ వందే కాపురము
మలినపుజీవులు మానఁగఁగలరా

॥ జల ॥

యిరవుగ శ్రీవేంకటేశుడ నీమాయ
మరలుచ నీవే సమర్థుడవు
శరణనుటకే ॥ శ్త్రుడను
పరు రెవ్వరై నాఁ బావఁగఁగలరా

॥ జల ॥ 386

రేకు 100

సామంతం

ఇందుకా కోరి పుటె యిట్టిబదుకు

పొందుల శ్రీహరితోడిపొత్తుల మాబదుకు

॥ పల్లవి ॥

బడబాగ్ని ఆకటిబారిఁబడ్డబదుకు

పడఁకులకూటములఁ బడ్డబదుకు

వొడలింతోలి నెమ్ముల వొడిగట్టెబదుకు

బడిఁ బుణ్యసాపాలపైతరపు బదుకు

॥ ఇందు ॥

నాలుక గడచితేను నరకపుబదుకు

మూలమలమూత్రాల మూటగట్టెబదుకు

కాలము నడిపి పూర్పుగలిఁబుచ్చేబదుకు

పాలుమాలేయింద్రియాల పంగెమాయ బదుకు

ఇందు ॥

ఇంపుసుఖదుఃఖాల యెండనీడబదుకు

మంషఁగామక్రోధాలమాటు బదుకు

జంపుల శ్రీవేంకటేశుకరణు చొరఁగ నేడు

సొంపు రివ్విటా మాకు సుఖమాయ బదుకు ॥ ఇందు ॥ 397

రేవగుప్తి

నీ వెరఁగబది లేదు నీయాజ్ఞ మోచితి వింతే

నీవాఁడ వింతె హరి ననఁజోచేది

॥ పల్లవి ॥

కన్నుల కెందైనఁ జూపుకంది స్వభావము

యెన్నఁగ నాయందుఁ బాప మెంచఁ జోచేది

విన్ననై చెవుల కిఁపు వినుట స్వభావము

వన్ని నకర్మాలు నన్నుఁ బైకొనఁ జోచేది

॥ ఏవె ॥

నారికేళః ॥౨౭॥ యైతే నమలుపే సహజము

నారి అభోజ్యవునింద నాకుఁ బనేమి

మూల వాసనగొనేది ముక్కుకు సహజము

జోలిబంధములు నన్నుఁ జాబ్బఁగఁ జోచేది

॥ నీవె ॥

కాయము కాయముపొంతఁ గరఁగుచే ఆగుణము

నేయనిచేతలు నాపైఁ జెప్పఁ జోచేది

యాయెడ శ్రీవేంకటేశ యన్నిటిలో నన్నుఁ బెట్టి

పాయక నాలో నుండువు పట్లఁగఁ జోచేది

॥ నీవె ॥ 398

లలిత

ఇదివో వున్నార మింతట నంతట

వెదకి కదియకుమీ విష్ణునిమాయ

॥ పల్లవి ॥

హరిదానులము హరికింకరులము

కరివరదువిడింగరులము

యిరవెఱిఁగితివనక యెఱిఁగననక

సరి మాగురుతిది సర్వేశుమాయ

॥ ఇది ॥

హితులము శరణాగతులము కేశవ —

ప్రతులము వైష్ణవమతులము

గతి వినుఁ ॥౨౮॥ కడు విక మామీఁద

॥౩॥ దయమరవకు దై వముమాయ

॥ ఇది ॥

శ్రీవైష్ణవులము శ్రీవేంకటవతి

భావింప నితవిపరికరము

యీవలనావల విహపరములకును

కోవదొలఁగుమీ కొలిఁదొలి మామ

॥ ఇది ॥

రామక్రియ

ఇంతకంటే దగుబంధు లింక నున్నారా

యెంతి సేవినా నీకు నెదురాదేనా

॥ పల్లవి ॥

కోపగించి చంకబిడ్డఁ గోరి తల్లి దించితేను

పై పై నే పడుఁగాక పాసిపొయ్యానా

వోపక నానేరముల కొగి నీవు వేసరితే

నీపాదాలే గతిగాక నే మానేనా

॥ ఇంత ॥

చదివించేఁ అయఁగారు జంకించి చూచితేను

వాదిగి చదువుఁగాక వోపవసినా

యెదుటిగుణములకు నెంత నీవు దొబ్బినాను

యిదె నీకే మొక్కుదుఁగా కింక మానేనా

॥ ఇంత ॥

చెక్కు మీటి పాలు పెంచినదాది వోయఁగాను

గక్కన మింగుటగాక కాదనీనా

యిక్కడ శ్రీవేంకటేశ యిటుల రషించఁగ

విక్కి నే మెరతుఁగాక నే మానేనా

॥ ఇంత ॥

మంగళకౌళిక

తే శరణ మహం శరణ మహం

శైవకృష్ణ తే శరణం గతోఽస్మి

॥ పల్లవి ॥

దశవిధావతార ధర్మరక్షకమూర్తి

దశమ వ్రతానురదశన

దశదిశాపరిపూర్ణ శివీయస్వరూప

దశావరణ లోకతత్వాతీత

॥ తేక ॥

నహస్రలోచన సంతతవినుత
నహస్రముఖశేషకయనా
నహస్రకరకోటిపంపూర్ణతేజా
నహస్రాదివ్యచక్రాయుధా

॥ తేజ ॥

అనంతచరణ సర్వాధారాదేయ
అనంతకరదివ్యాయుధా
అనంతనిజకల్యాణగుణార్ణవ
అనంత శ్రీవేంకటాద్రివివాసా

॥ తేజ ॥ 401

శంకరాభరణం

అదియే విష్ణుపదము ఆతుమకు నెలవు
అదే జననకారణ మాకాశపదము

॥ పల్లవి ॥

మంచిమాటలై నాఁ గావిమాటలై న నొకచోట
ముంచిముంచి యాకాశముననే యణుగును
యెంచరానిఁట్రూర్పు లెన్ని వొడమినాను
అంచల నణుగిపోవు నాకాశమునను

॥ అది ॥

చూపు లెంతదవ్వైనా సూర్యచంద్రులఁ దాకి
అపొంతనే యణుగు నాకాశమునను
రూపుల మైసిడలును రుచులఁ గాలత్రయము
పైపైనే యణుగును బహిరాకాశమున

॥ అది ॥

యలఁ జీకటి వెలుగు యెంచ నహోరాత్రాలఁ
గలవి మెలఁగు నాకాశతత్వమున
చలువై శ్రీవేంకటేశు సాకారవిరాకారా -
లలరి వెలుగుచుండు నంతరాకాశమున

॥ అది ॥ 402

రేకు 181

తెలుగు కావోదీ

చూచి మోహించకుండురా సురలై న నరులై న

తాచి నీవు ముందరఁ బ్రకృత్యమైనను

॥ పల్లవి ॥

భాగీరథి పుట్టినపాదపద్మములు

భోగపురుషవిజన్మభూమి నీకొడలు

యోగపునవబ్రహ్మలుండిననీనాని

సాగరకన్యకలక్ష్మి సతమైనపురము

॥ చూచి ॥

అందరి రక్షించేటిఅభయహస్తము

కంద నసురలఁజంపేగదాహస్తము

సందడిలోకములయాజ్ఞాచక్రహస్తము

చెంది ద్రువు నుతియించఁజేయుశంఖహస్తము

॥ చూచి ॥

సకలవేదములుండేచక్కనినీమోము

వాక్తై తులసిదేవపుండేటికిరసు

ప్రకటపుమహిమలఁ బాయనినీరూపము

వేకలిశ్రీవేంకటాద్రివిభుఁడ నీభావము

॥ చూచి ॥ 403

లలిత

వాదులేల చదువులు వారు చెప్పినవేకావా

వాదులేల మీమాట వారికంటే నెక్కుదా

॥ పల్లవి ॥

నాలుగువేదాలబ్రహ్మ వని నెవ్వనినుతుఁడు

వారిసపురాణాలవ్యాసుఁ దెవ్వనిదాసుఁడు

రీల రామాయణపువార్మికవసిష్ఠులు

అంకిం చెవ్వనిఁ గొల్చి రాకఁదే పో దేవుఁడు

॥ వాడు ॥

భారత మెవ్వనికథ భాగవతముచెప్పిన—

ధీరుడైనకుడు యేదేవునికింకరుడు

సారపుకాస్త్రాలు చూచిం సస్యసింఛి నుడిగేటి —

నారాయణనామపురాధుడే పోదేవుడు

॥ వాడు ॥

విష్ణువాణ్ణయని చెప్పే ధిసంకల్ప మేదది

విష్ణుమాయయని చెప్పే శ్వమంతా నెవ్వనిది

“విష్ణుమయం నర్వ” మనేవేదవాక్య మెవ్వనిది

విష్ణువు శ్రీవేంకటాద్రివిభుడే అదేవుడు

॥ వాడు ॥ 404

నాట

ఇతని కితడేకాక యిరులు సరియా

॥ ౧ ॥ లోకా లితవిమేలిలోనేవా

॥ పల్లవి ॥

కమలనాభునిభయంకరకోపముతోడ

రమణ వేరొకరివరములు సరియా

తమితోడఁ దల దుంచి తగినవరము లిచ్చె

అమరఁగ నరకాసురాదులకు నితఁడు

॥ ఇత ॥

కరివరదువిపేరుగంపినతిట్లతో

పరదేవతలమంత్రవతనలు సరియా

॥ ౨ ॥ శివుపాలునివిందకు శిషించి

జరలోక మిచ్చినట్టిభావము వివరా

॥ ఇత ॥

చలిమి శ్రీవేంకటేశుకరణాగరితోడ

బలిమి మించినబ్రహ్మపట్టము సరియా

వొలిసినద్రువునకు వున్నతలోక మిచ్చె

అలబ్రహ్మలోకమున కదె మీఁ దెలుఁగరా

॥ ఇత ॥ 405

గ. 'వన్యసింఛి' లేకు

పాడి

గొరటై మొదలుండఁగఁ గొనలకు నీ రేల

దొరదెవ మితఁడే తుదఁగలఫలము

॥ పల్లవి ॥

క్రతువులు హరియే కర్మము హరియే

పితరులకు హరియే పెనుదృష్టి

నతతమంత్రములసారము హరియే

యితవిసేవే పో యిన్నిటిఫలము

॥ గౌర ॥

అనలము హరియే ఆహతి హరియే

జననీజనకులవరవి హరే

పనివడి వేదముఁ బ్రణవము హరియే

యెనపితవిపూజ యిన్నిటిఫలము

॥ గౌర ॥

యేలకై హరియే యిరవును హరియే

వాలాయము సర్వము హరియే

కాలము శ్రీవేంకటగిరిహరియే

నేల నీతనికరణే నవలంబు

॥ గౌర ॥ 406

లలిత.

దొంతివిషయములాల దొరలాల

చెంత మీఁదటిబుద్ధి చెప్పరో మాకు

॥ పల్లవి ॥

దురితంబు లొకకొన్ని దుర్గుణము లొకకొన్ని

మరుగుటలు గొన్ని మర్మములు గొన్ని

ధర నెరుక లొకకొన్ని తగ నెరఁగములు గొన్ని

యిరవు మనసంబ లివి యెందు వోయుదమో

॥ దొంతి ॥

అన లొకకొన్ని మిథ్యాచారములు గొన్ని
వాను లొకకొన్ని గర్వములు గొన్ని
రేను లొకకొన్ని మీరినరుచులు నొకకొన్ని
యానునఁ గడిఁదితిమి యిముడఁ జోపేదో || దొంతి ||

వైరాగ్యములు గొన్ని వరభక్తు లొకకొన్ని
నేరుపులు గొన్ని యిప్పియునుఁ గలిగి
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుగతి చేరితిమి
మేర మిము మీరితిమి ఁమీకు గతి యేదో || దొంతి || 407

శుద్ధవసంతం

ఏవుపాయములు మా కిఁకఁ బనికిరావు
నీవే హరి కావవే నిరుహేతుకమున || పల్లవి ||

యివల వింద్రియజయం బేడ నే నేడ
భువి వింద్రియములతోఁ బుట్టె నీతమపు
అవల విశ్చలబుద్ధి అది యేడ నే నేడ
భవము చంచలమనసు పంగమే యెపుడు || ఏపు ||

యెలమిఁ గర్మవిముక్తి యేడ నే నేడ
తెలియంగఁ గర్మాధీన మీబ్రదుకు
కళకమగుసాత్వికపుగుణ మేడ నే నేడ
కలియుగం దిది యిందుఁ గలవాఁడ నేను || ఏపు ||

తవివోవిమోరతప మేడ నే నేడ
అవిశంబు నీకు శరణాగతుఁడను
యెనరేని శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ నీవిరుదు
కనుఁగొనఁగ శరణాగతపారిజాతం || ఏపు || 408

రేకు 182

సామంతం

సమబుద్ధే యిందరికి సర్వవేదసారము

సముఁ దిందరికి హరి సాధనమోయ్యా

॥ పల్లవి ॥

చీమకుఁ దనజన్మము చేరి సుఖమై తోఁచు

దోమకుఁ దనజన్మము దొడ్డసుఖము

అమనియ్యాగకు సుఖ మాజన్మమై తోఁచు

యేమిటా నెక్కువసుఖ మెవ్వరి కేదయ్యా

॥ సమ ॥

జంతురాసులకునెల్లా జననము లొక్కటే

అంతటాను మరణము లవియొక్కటే

చెంత నాహారనిద్రలు శ్రీసుఖా లొక్కటే

ఇంతటా విందుకంటే నెవ్వ రేమి గట్టిరయ్యా

॥ సమ ॥

ఇందులోన నెవ్వరైనా నేమి శ్రీవేంకటపతి-

నందముగాఁ దలఁచిన దది సుఖము

యెందుఁ జూచినా నీతఁ దిందరిలో నంతరాత్మ

చందముగా నెవ్వరికి స్వతంత్ర మేదయ్యా

॥ సమ ॥ 409

బా?

కరుణానిధివిగాన కాచితేనేమోకాని

సరికి బేసికి నిన్ను జరయఁ జోటున్నదా

॥ పల్లవి ॥

కాయములోపలినిన్నుఁ గని మేల కొలువక

అయపుఁగర్మమే బ్రహ్మ మని వుంటిని

చీయినాచేతకు నే నీగ్గువడుండుటగాక

అయమేమైనా నిన్ను వడుగఁ జోటున్నదా

॥ కరు ॥

సకలచైతన్యఁడవై నాలో మందఁగాను

వికటపువిషయాలవెంటఁ బారితి

వాకరు రక్షించఁగా వేరొకరిపాలై ననాకు

తుకతుకరేకాక దూరఁగఁ జోటున్నదా || కరు ||

పట్టి శ్రీవేంకటగిరిఁ బ్రత్యక్షమై యుండఁగాను

ఇట్లు నట్లు వై కుంత మేల కోరేను

దిట్టనై నానేరమి నే తెలిసి నవ్వుట యింతే

ఇట్టై నీచిత్తము గాక యెంచఁగఁ జోటున్నదా || కరు || 410

శంకరాభరణం

ఇన్నిటా నొరయక యెఱు కేది

వెన్నువికృపఁగా వెలసేది || పల్లవి ||

కోపము మతిలోఁ గుందినపుడు వో

పాపము లన్నియుఁ బానేది

తీపులయాసలు దీరినపుడు వో

తాపత్రయములు దలఁగేది || ఇన్ని ||

మనకర్మంబులు గడచినపుడు వో

వెనుకొనుభవములు విడిచేది

మునుకొని యింద్రియములు వీడినఁటో

పనివడి విరక్తి బలిసేది || ఇన్ని ||

ఆకటిరుచు లివి యడఁగినపుడు వో

చేకొని సుఖమునుఁ జెందేది

యీకడ శ్రీవేంకటేశ్వరుశరణము

నెకొనిననుఁటో బదికేది || ఇన్ని || 411

సాళంగవాట

నకలోపానకులకు నందును సగుణంబే ప్రమాణము

నకలమనీంద్రులు పూజించే యీసాకారమే ప్రమాణము || పల్లవి ||

సగుణంబని నినుఁ గొందరు సరి నిర్గుణమని కొందరు

వగలఁ బెక్కుగతిఁ జదివినకొలఁదుల వారికివారే వాదించురు

అగణితస్వతంత్రుఁడవుగాన ఆల వాల్మీకి ఇట్టిట్టినకే

అగు “నిర్గుణాయ గుణాత్మనే” యని ఆనతి ఇచ్చుచే

ప్రమాణము || సక ||

“సోహం” బని కొందరు “దాసోహం” బని కొందరు

సాహసవృత్తుల రెండుదెరంగుల సకలవివేకులు భజించురు

దేహధారియై “దాసోహం” బని తేరి కుకుఁడు మీలోఁ గలనె

సోహపుభావన సర్వజగత్తులఁ జూపిన దేప్రమాణము? || సక ||

ఆరుకాత్తముల నారుమతంబుల నారుగర్మములనై నాను

యీరీతిల మిము శరణని కొలువక యెవ్వరి కుపాయము లేదు

నారదాదులగుభక్తు లిందరును నానాగతు లరసి చూచి

సారపుశ్రీవేంకటపతి మీకే శరణనుచే ప్రమాణము || సక || 412

లలిత

ఇల జాణతనము లిన్నిటికిఁ గలదు

తలఁపే కూకై తగిలీఁగావి

|| పల్లవి ||

మఱవదు దేహము మహిఁ దనగుణములు

గుణి నాహారము గొను నెప్పుడు

మఱవ వింద్రియములు మర్మస్థములు

మఱిగి నను నేనుగనోళా

|| పల్లవి ||

చెదరదు కర్మము సేసినంతయును
పొదిగి జీవమును భోగించును
చెదరదు సంసారశీతలబంధము
మదిఁ గెదరెడి నామరులేకాని

॥ ఇల ॥

తొలఁగవు మాయలు తొడరి ప్రపంచము
కలవలెఁ బెనగొని కదిసీని
బలశ్రీవేంకటపతికృపచే నాకు
తొలఁగె భవము లెటు దూరీనో మరులు

॥ ఇల ॥ 413

మాళవి

హరి నెఱఁగవిజన్మ మది యేలా అ—
సరుస నాతఁడులేనిచదువేలా

॥ పల్లవి ॥

దయదొలఁగినయట్టితపమేలా
భయములేనియట్టిభక్తేలా
స్రియముమానినయట్టిపెనఁగేలా మంచి—
క్రియావిరుద్ధపుకీర్తనలేలా

॥ హరి ॥

ఫలములేనియట్టిపనులేలా కడుఁ—
గలిమిలేనియట్టిగర్వమేలా
బలిమిలేనియట్టిపంతమేలా శౌరిఁ—
దలఁచలేనియట్టితనువది యేలా

॥ హరి ॥

తన కమరవిదొరతనమేలా
చనవులేనియట్టిసలిగె యేలా
యెనలేనిశ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణి
మనఁగలిగినమీఁద మరిచింతలేలా

॥ హరి ॥ 414

రేకు 188

అలిక

దోమటి నింతెరఁగరా తొల్లిటివారు

వామదేవవసిష్ఠవ్యాసాదులు

॥ పల్లవి ॥

తానే దైవమైతే తపమేల జపమేల

పూని సారెఁ బూజించేపూజలేల

కూను వంగి యింటింటఁ గోరనేల వేడనేల

యీనెపాన లోకమెల్లా నేలరాదా తాను

॥ దోమ ॥

తగఁ దా స్వతంత్రుడై తే దరిద్రదుఃఖములేల

నొగిలి వ్యాధులచేత నొవ్వనేల

నగుఁబాటులై నజననమరణములేల

మగురువేల్పులదండ మొనచూసరాదా

॥ దోమ ॥

శ్రీవేంకటేశుడే శేఖరపుద్గైవమని

సావధానుఁ దీతనికి శరణుదొచ్చి

భావములోపలఁ దనపాపబంధములఁ బాసి

తావుల నాతనికృప దండ చేరరాదా

॥ దోమ ॥ 415

గుండక్రియ

అవియు నాకుఁ బ్రథమాచార్యులు

॥ ౪౧౬ ॥ యీనెపము మిముఁ దలఁపించుఁగాన

॥ పల్లవి ॥

ధనవాంఛ మతిలోనఁ దగిలినప్పటివేళ

దనుజారి మీమీఁదఁ దలఁపు గలుగు

పొనిగి భయదుఃఖములఁ బొరలినప్పటివేళ

పనిపూని మీమీఁదిభ క్తి గలుగు

॥ అవి ॥

చెఱఁగి పాపములు మించినవేళ హరి మీ -

నలువునామోచ్చారణంబు గలుగు

బలిమి భవరోగముల బడలివప్పటివేళ

నలుమారు మీసంప్రార్థనలు గలుగు

॥ అవి ॥

ఇన్నిటాఁ దొలఁగి మిము నెరిఁగి కొలిచినవేళ

మన్ననలపరిణామంబు గలుగు

వున్నతపుశ్రీవేంకటోత్తమఁడ మిము నెదుటఁ

గన్నయీవేళ సౌఖ్యంబులే కలుగు

॥ అవి ॥ 416

తలిత

ఈతని మరచివుంటి మిన్నాళ్లును

యీతల నేఁ దెచ్చరించె నీతఁడే పో విష్ణుఁడు

॥ పల్లవి ॥

తల్లియై పోషించు తండ్రియై రక్షించు

పుల్లపుబిందువుఁడై వొడ లరయు

మెల్లనె దాతై ఇచ్చు మెలుఁతయై యాదరించు

యొల్లవిధబిందువుఁడు యీతఁడే పో విష్ణుఁడు

॥ ఈత ॥

యేలికయై మన్నించు నిష్ఠఁడై బుద్ధిచెప్పు

చాలుమావిసియై యంచలఁ దిరుగు

బాలుఁడై ముద్దుచూపు ప్రాణమై లోన నుండు

యీలాగులబంధుఁ డీతఁడే పో విష్ణుఁడు

॥ ఈత ॥

దేవుఁడై పూజగొను ద్రిష్టిగోచరమై

శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిరు లొసగు

తానై యెడమిచ్చు తలఁపై పరిమిచ్చు

యీవలనావల బంధుఁ డీతఁడేపో విష్ణుఁడు

॥ ఈత ॥ 417

లలిత

వీదిలోన నదేకదే విష్ణువదము

అదెసనే పాయకుండు నాదిమూలము

॥ వల్లవి ॥

చూచేటిచూపులకును సూటియైనమొదలేదో

యేచి వినుకలిమర్మ మెందు దాకినో

వాచవిచపులు చూచేవంటకాలచోటేదో

అచాయనే వుండు నాదిమూలము

॥ వీది ॥

పూసతలపోతలకు పుట్టినయి ల్లది యేదో

పైపై నూర్పులు నిలువగఁ జోటేదో

మాపులు నిద్రించువేళ మరచేటిచోటేదో

అపొరుగుననే వుండు నాదిమూలము

॥ వీది ॥

నేరిచినవిద్యలెల్లా నించి దాచేచోటేదో

కోరనియానందముకొన యేదో

అరయ శ్రీవేంకటేశుఁ దాడనే పాయక వుండు

అరిలేరి నాఁ డీతఁ దాదిమూలము

॥ వీది ॥ 418

బో?

దేహ నిత్యుండు దేహము లనిత్యాలు

యీహాల నామనసా యిది మరవకుమీ

॥ వల్లవి ॥

గుడిఁ బాఠచీర మాని కొత్తచీర గట్టినట్టు

ముదిమేను మాని దేహ మొగిఁ గొత్తమేను మోచు

అదనఁ జంపఁగలేవు ఆయుధము లీతనిఁ

గదిసి యిచ్చియు నీరు గాలియుఁ జంపఁగ లేవు ॥ దేహి ॥

యీతఁడు నరకువడఁ దీతఁ డగ్నిఁ గాలఁడు
 యీతఁడు నీట మునుఁగఁ దీతఁడు గాలిఁ బోఁడు
 చేతనుఁడై సర్వగతుఁడౌ చెలియించఁ దేమిటను
 యీతల వనాది యీతఁ డిరవు గదలఁడు || దేహి ||

చేరి కానరానివాఁడు చింతించరానివాఁడు
 శిభరపువికారాలఁ బాసినవాఁ డీయాత్మ
 ఆరయఁ శ్రీవేంకటేశునాధీన మీతఁడవి
 సారము దెలియుటే సత్యం జ్ఞానము || దేహి || 419

భవు?

హరిసే వాకటే యనంతము
 గురుబోధలకును కొలఁదే లేదు || పల్లవి ||

తలఁచినకొలఁదే తనలో భావము
 విలిపినకొలఁదే నేమము
 పలికినకొలఁదే పరమగుసత్యము
 యెఁ నెవ్వరికిని యెక్కుడు లేదు || హరి ||

జరిపినకొలఁదే సకలాచారము
 నెరపినకొలఁదే విజక్తిర్తి
 తిరము నేయుకొలఁదే ధర్మంబును
 యిరవుగ నందుకు నెక్కుడు లేదు || హరి ||

నేసినకొలఁదే చేకొనుకర్మము
 రోసినకొలఁదే దుచివిరతి
 ఆనల శ్రీవేంకటాద్రిపుకరణను -
 దానుఁదే యెక్కుడు తిప్పే లేదు || హరి || 420

౧. 'చలియించ' || యతిభంగము. ౨. 'భావపు' లేదు. ప్రాసభంగము.
 ౩. "సత్యంజ్ఞాన మనంతంబ్రహ్మ" (మతి. ౪. చూ:- తిగవద్దీర || అధ్య 22 నుంచి 24 శ్లోకాలు

రేకు 184

లలిత

ఇది యరుదను నొకఁ డిది యరుదని చెప్పు

యిది యరుదని విను నెవ్వఁడూ నెఱుగఁడు

॥ పల్లవి ॥

పుట్టినవానికినెల్లా భువి మరణము నిత్య-

మట్టే పచ్చినవారి కవ్వలజననము

పుట్టినాడై తేను పొడగానరాదు మేను

కొట్టఁగొనఁ గానరాదు కొన్నాళ్లేకాని

॥ ఇది ॥

జీవుఁడు నిత్యుఁ డేమిటాఁ జెరువఁగరానివాఁడు

యీవివేకము దెలిసి యేజాతివారైనా

దైవికమే నమ్మి తమధర్మములఁ బాయరాదు

సావధాన మిదియే సంసారయోగము

॥ ఇది ॥

చిత్తమా నీలోపలను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

పొత్తునిఁ గూడున్నవాఁడు పొదిగి పాయకు నీవు

యెత్తి నాదేహగుణము ఇది జీవగుణ మిది

౧ ఇ త్తలాదె నగుణము యిది మఱవకుమీ

॥ ఇది ॥ 421

ముఖారి

నాకు నీవు గలవు హరి నాలోపలనుండి

పైకొని యిన్నియు బదుకనీవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

పసిగొని రుణానుబంధముకొలఁదే

పనులునుఁ బడతులు బహుసుతులు

పనముగావు అమవతులు దీరిన

పనగా నవియే బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥

౧. ఇత్తలన్ + అది + బనగుణము

పెనగొవి తటలకుఁ బెట్టినకొఁదియు

పనులునుఁ గీర్తులు పంతములు

అనువులు దప్పును అవి గడమైతే

పనివడి యివియే బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥

దుసంపదలును కాలముకొలఁదే

బడిబడిఁ జవులై పలియించు

యెడపక శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చె నివే

పడసితి మివియును బదుకనీవయ్యా

॥ నాకు ॥ 422

సామంతం

నారాయణాచ్యుతానంత గోవింద హరి

సారముగ నీకు నే శరణంటినే

॥ పల్లవి ॥

చలువయును వేడియును సటలసంసారంబు

తొలఁకు నుఖ మొకవేళ దుఃఖ మొకవేళ

ఫలము లివె యీరెంచుఁ బాపములు పుణ్యములు

పుణసుఁ దీపునుఁ గలపి భుజియించినట్లు

॥ నారా ॥

వగలురాత్రులరీతి బహుజన్మమరణాలు

తగుమేను పొడచూపు తనుఁ దానె తొలఁగు

వగియించు నొకవేళ వలఁగించు నొకవేళ

వొగరుఁగారపువిడె ముచ్చించినట్లు

॥ నారా ॥

ఇహముఁ బరమునువలెనె యెదిటికల్లయు నిజము

విహరించు బ్రాంతియును విభ్రాంతియును మఱివి

సహజశ్రీవేంకటేశ్వర నన్నుఁ గరుణించి

బహువిధంబుల వన్నుఁ బాలించవే

॥ నారా ॥ 423

గుండక్రియ

కలుగుట గలిగిననాఁడే నే ఘనపాపములకుఁ దొలంగినా

యెలమి నే నిపుడే యెరిఁగితిని యిన్నాశ్రీమతి లేదు ॥ పల్లవి ॥

❶ జనియించిననే పిటమునుపునకలయోనిగతజన్మములు

❷ కనుఁగొని యవె నే సారెకుఁ బలుమరు ఘనవర్ణాశ్రమధర్మములు

అనుభవించినవే నకలార్థంబులు అయిహికవిషయము లన్నియును
మనసున వాకున శ్రీహరి నొకని నే మఱియుఁ దలఁచుట లేదు ॥ కలు ॥

తిరిగినవే ౪ నే నానలకొరకును దిక్కు లన్నియును ౫ నేను

యెరవుగ తొల్లియు నెఱిగినవే యీసంసారపుసుఖము ❶

పొరలినవే నే గామినిజనులపొందులసుఖములభోగములు

యెరవులదొకచే శ్రీహరిదాస్యం విది గతియని యెరుఁగుటలేదు ॥ కలు ॥

గడియించినవే నే బూర్వకాలమున ఘనమగుసంవద లిన్నియును

నొడిగినవే నే శబ్దజాలములు నోరఁ గొలఁచు లివి యిన్నియును

తడఁబడి నే పిటు నకలలోపాయపుధర్మము లిన్నియుఁ జూచితిని

యెడపక శ్రీవేంకటేశ్వరు శరణం విటువలెఁ జేయిటలేదు ॥ కలు ॥ 424

లలిత

నీ వొక్కఁడవే నాకుఁ జాలు నీరజాక్ష నారాయణ

నీవే నాకు గతియని తెలిసితి నెక్కొని యితరము వృథా వృథా

॥ పల్లవి ॥

మీనామోద్భారణమే మెరసిన దుఃఖనివారణము

మీనామోద్భారణమే మెలఁగుకుభకరము

నానావేదకాస్త్రములు వనపురాజేతిహాసములు

మీనామములోనే వున్నవి మిగిలిన విన్నియు వృథా వృథా ॥ నీవొ ॥

౧. 'దొలంగినా' కావచ్చు. ౨. 'జనియించినవే' కావచ్చు. ౩. 'కనుఁగొనినవే' కావచ్చు.

౪. ౫. పునరుక్తి. ఇట్టి వక్కడక్కడ గలవు.

నీపాదమూలము నింగియు భువియు రసాతలము

నీపాదమూలము నిఖిలజీవపరిణామములు

దీపించినచరాచరంబులు దివ్యులు మునుజును సర్వమును

నీపాదమూలమే మరి నెరి నితరంబులు వృథా వృథా ॥ నీవొ ॥

12 మీతిరుమేను దిక్కును బ్రహ్మాండాధారము

దేవ మీతిరుమే నుత్పత్తిస్థితిలయములకును ఆకరము

శ్రీవేంకటపతి నాభావము చిత్తము నీకే సమర్పణ

దేవ మీకరణము చొచ్చితి దిక్కులన్నియును వృథా వృథా ॥ నీవొ ॥ 425

రేకు 185

గుండక్రియ

దేవునికి దేవికిని తెప్పలకోనేటమ్మ

వేవేలు మొక్కులు లోకసావని నీకమ్మా

॥ పల్లవి ॥

ధర్మార్థకామమోక్షతతులు సీని సోబనాలు

అర్మిలి నాలుగువేద లదె నీదరులు

నిర్మతపునీజలము నిండునప్తసాగరాలు

కూర్మము నీలోతు వోకోనేరమ్మా

॥ దేవు ॥

తగినగంగాదితీర్థములు నీకడల్ల

జగతి దేవతలు నీజలజంతులు

గగనపుణ్యులలోకాలు నీదరిమేదలు

మొగి నీచుట్టుమాటులు మును లోయమ్మా

॥ దేవు ॥

వైకుంఠనగరమువాకిలే నీయాకారము

చేకొనుపుణ్యములే నీజీవభావము

యేకదను శ్రీవేంకటేశుడే నీవునికి

దీకొని నీతీర్థ మాదితిమి కావవమ్మా

॥ దేవు ॥ 427

కాంబోది

■ న్నైరఁగలేసయ్యో నాయంతర్యామై

పున్నతపుహరి నాలో నున్నాఁడట

॥ పల్లవి ॥

యిల నేడుజానలమే నిందులోనివాఁడ నింతే

తలఁపు బ్రహ్మాండాలు దాటిపొయ్యాని

కలువరేకులంతేసికన్నులవాఁడ నింతే

సొలపి చూపాకాశమే చూరగొప్పిని

॥ నన్నె ॥

■ వెడ వెంట్రుకదూరేటిపీనులవాఁడ నింతే

కడలేనికబ్బము లొక్కట వినేను

నదుమ నే నల్లఁడంతనాలితెవాఁడ నింతే

వుడివోనిసుద్దు రెల్లా నుగ్గడించేను

॥ నన్నె ॥

లచ్చనఁ బదారంగుకొలఁపాణ మింతే

కుచ్చి కొలపుదినాలు గొలిచీని

కొచ్చినశ్రీవేంకటేశుకొలుపుడుబంటు నింతే

పచ్చియింద్రియాల తెల్లఁ బంపు సేనేను

॥ నన్నె ॥ 427

సామంతం

విక్కమైవనాలోనినెలపు గాన లేను

దిక్కు నీవే హరి నాతెలి వేటితెలివి

॥ పల్లవి ॥

నీటిలో మువిఁగి వచ్చి నిర్మలుఁడ ననుకొందు

గట్టమై యావేగి లేచి కా వండును

తేలిలతదేహమే దివ్యము అనేనే

పాటిలేవిధానపునాబడు కేటిబదుకు

॥ విక్కు ॥

యెన్న నొక బంటు నేలి యేలికె నే ననుకొందు
పన్ని నే నొకరిఁ గొల్చి బంట నందును
మున్నిటినామననె మొదలినాపుట్టుగే
యిన్నివికారాలనాయెరు కేటియెరుక

॥ చిక్క ॥

కొందనము చేతనుంటే లలవాఁడ ననుకొందు
పెంచి యొకవేళ నే బేద నందును
కంచుమాయఁ బొరలఁగాఁ గచితి శ్రీవేంకటేశ
కొందినయిన్నాళ్లు నాగుణ మేటిగుణము

॥ చిక్క ॥ 428

మాళవి

అరు దరుదు నీమహి మతిమానుషము చూడ
పురుషోత్తవ మనివ్యవరణగన్నాథ

॥ పల్లవి ॥

పసులఁగాచే దేద బ్రహ్మ సుతయించు పేద
సిసువా పేద నాలుగుచేతు లేద
కొసరి వేలనే యేద కొండగొడగెత్తు పేద
వనమా నిన్నుఁ బొగడ వరణగన్నాథ

॥ అరు ॥

జనవేష మేద పారిజాతము దెచ్చిన దేద
తవివెన్నముచ్చిమేద దైవికమేద
పని బందిబోయిఁదేద పరమ పేద
వినఁ గత నీమహిమ విష్ణు జగన్నాథ

॥ అరు ॥

కమ్మి రోలఁ గట్టు పేద గరుడవాహన మేద
దొమ్మి భద్రసుభద్రులతోఁబుట్టు వేద
చిమ్మల నిలగిరిని (౧) శ్రీవేంకటాద్రిమీద-
సుమ్మడి విరపుకొంటి వోజగన్నాథ

॥ అరు ॥ 429

మాళవిగళ

కలియుగ మెటులైనా గలదుగా నీకరుణ

జలజాక్ష హరిహరి సర్వేశ్వరా

॥ పల్లవి ॥

పాప మెంత గలిగినా బరిహరించేయందుకు

నాపాలా గలదుగా నీనామము

కోపమెంత గలిగిన కొచ్చి కాంతమిచ్చుటకు

చేపట్టి కలవుగా నాచి తములో నీవు

॥ కలి ॥

ధర వింద్రియా రెంత తరముకాడిన నన్ను

సరిగదా గదాగద్దగా నీకరణాగతి

గరిమ గర్మబంధాలు గట్టినతాళ్లు వూడించ

విరతి గలదు గా నీతి కి నాకు

॥ కలి ॥

పాతమైనయిహపహ చిష్టమైనపెల్లా నియ్య

సతమై కలదుగా నీసంకీర్తన

తతి శ్రీవేంకటేశ నాతపము ఫలియింపించ

గతి గలదుగా నీకమలాదేవి

॥ కలి ॥ 430

గుండక్రియ

జయమంగళము నీకు సర్వేశ్వరా

జయమంగళము నీకు జలజవాసినికి

॥ పల్లవి ॥

కరణాగతపారిజాతమా

పొరి నసురలపాలిభూతమా

అరుదయిన వృష్టికి నాదిమూలమా వో—

హరి నమో పరమపుటాలవాలమా

॥ జయ ॥

సకలదేవతాచక్రవర్తి

వెకలిపై నిండినవిశ్వమూర్తి

అకలంకమైనదయానిధి

ఏకచముఖ నమో విధికి విధి

॥ జయ ॥

కొలిచినవారలకొంగుపైఁడి

ములిగిసవాంకి మొనవాఁడి

కలిగినశ్రీవేంకటరాయా

మలసి దాసులమైనమాకు విధేయా

॥ జయ ॥ 431

రేకు 186

దేవగాంధారి

అణురేణుపరిపూర్ణమైనరూపము

అణిమాదిసిరి యంజనాద్రిమీఁదిరూపము

॥ పల్లవి ॥

వేదాంతవేత్తలెల్లా వెదకేటిరూపము

అదినంత్యములేనియారూపము

పాదుగయోగిండ్లులు తావించురూపము

యీదెస విధివో తోనేటిదరిరూపము

॥ అణు ॥

పాలజలవిధిలోనఁబవళించేరూపము

కాలపుసూర్యోచంద్రాగ్నిగలరూపము

మేలిమి వైకుంఠాన మెరసినరూపము

కీర్తన దిదే శేషగిరిమీఁదిరూపము

॥ అణు ॥

ముంచినబ్రహ్మాదులకు మూలమైనరూపము

కొంచనిమఱ్ఱాకుమీఁదికొనరూపము

మంచినరబ్రహ్మమై మమ్మునేలినరూపము

యెంచఁగ శ్రీవేంకటాద్రి విధేరూపము

॥ అణు ॥ 432

గుండక్రియ

నేనేమి జేయఁగలేను నీవు పరిపూర్ణుడవు

హీనుఁడ నే నదికుఁడ^౧ విన్నిటా నీవు

॥ పల్లవి ॥

దండమువెట్టుట నాది, తప్పు లోఁగొనుట నీది

విండి నీవెప్పుడు దయావిధివి గాన

అండఁబేరుకొంట నాది అందుకు నూఁకొంట నీది

దండియైనదేవదేవోత్తముఁడవు గాన

॥ నేనే ॥

శరణుచొచ్చుట నాది సరుగఁ గాచుట నీది

పదమపురుష శ్రీపతివి నీవు

విరులు చల్లుట నాది వేపేలిచ్చుట నీది

పొరి నీవు తత్తనులకుఁడ వటుగాన

॥ నేనే ॥

దాసుఁడననుట నాది తప్పక యేలుట నీది

అసదీర్ఘవరదుఁడ వటుగాన

నీసేవ యొక్కటి నాది విచ్చలుఁ గైకొంట నీది

యాసులేవిశ్రీవేంకటేశుఁడవుగాన

॥ నేనే ॥ 438

బోధ

ఎట్టై నా గావకపోదు యే నెంత సేసినాను

యిట్టే నీకు శరణంటి విడియే తెరఁగు

॥ పల్లవి ॥

చేకొని నే మొక్కఁగాను చేతులు గోయఁగరాదు

ఆకడఁ దప్పుకుఁదగినాఱ్ఱ మానరాదు

తైకొని యపరాధలే కావించితి నెన్నెనా

యీకడ నీశరణంటి విఁకనో తెరఁగు

॥ ఎట్టై ॥

దిక్కి దైన్యపడఁగాను చెరిగి ఖండించరాదు
చక్కఁగా నాద్రోహులు నైరించరాదు
అక్కడఁ జూచిన శరణాగతమిరుదు నీకు
యిక్కడ నీశరణంటి ఏకనో తెరఁగు

॥ ఎఱ్ఱ ॥

సేవసేయుచుండఁగాను జీతము మానుపరాదు
యీవిది నాన దోసితే నిందుకొరాదు
దేవుఁడ నిన్నుఁ గొలిచి తెగి కర్మా బుడిగితి
యీవల శ్రీవేంకటేశ ఇఁకనో తెరఁగు

॥ ఎఱ్ఱ ॥ 434

గుండక్రియ

ధరలో “౧ నెద్దావం తద్భవ”తనెఁగాన
హరిమయమే జగముఁతాను,

॥ పల్లవి ॥

మహా నెదిటివారందు మలినము దలఁచిన
తహతహ మనసే తా మలినము
వహి నెదిటందు ౩ భావనము భావించిన
బహువిధములఁ దానూ భావనమే

॥ ధర ॥

యొక్కువ నెదిటిపాపా లెంచి నిందించేటి-
నిక్కపునాలుక తానే నిందితము
వొక్కపై యెదిటిపుణ్యా లుగ్గడించి ఘన మంటే
దక్కినపుణ్యపుజిహ్వా తానూ ఘనమే

॥ ధర ॥

సారె శ్రీవేంకటపతి సగుణము దలఁచిన
సారపుజీవుఁడు దాను సగుణమే
నేరుపుల నాతవివిర్గుణము దలఁచిన
తారతమ్యములరేపితానూ విర్గుణమే

॥ ధర ॥ 435

౧. “యద్భావం తద్భవతి” అనుటకు వ్యావహారికమేహా ‘యద్భావం కర్మ
తత్ = కర్మలం భవతి’ అని అర్థము కావచ్చు. ౨. ‘మలినం’ రేఖ. ౩. భావనము =
(ప్రకరణముతో) మేలు; మంచి కావచ్చు.

భూపాళం

ఎందాక విద్ర నీ కిదె తెల్లవారెగదె
యిందిరారమణ నీ విటు మేలుకొనవే || పల్లవి ||

కమలనాభుడ నీకు గంగాది నడరెల్ల-
ననుర మొకమజ్జనం బాయితమునేసె
తమితోడ గనకాద్రి తానే సింహాసనము
విమలమై యొప్పె వదే విచ్చేయవే || ఎందా ||

హరి నీకు నజుడు పంచాంగంబు వినిపించ
విరతమగువాకిటను నిలిచినాడు
సురలు నీయవనరము చూచుకొని కొలవునకు
సరవి నా ఇత్తపడి సందడించేరు || ఎందా ||

కామధేనువు వచ్చె కనుగొనుటకై నీకు.
శ్రీమహాదేవి నీచేలాగు కదివో
యామహిమ శ్రీవేంకటేశ నీకే చెల్లె
కామించి యన్నియునుఁ గైకొంటి విపుడు || ఎందా || 438

సాళంగనాట

రామా రామత్రద రవివంశ రాఘవ
యేమి యరుదిది నీ కింతటివానికివి || పల్లవి ||

నాడు రావణులలు నఱకినలావరివి
నేడు నాపాపములు ఖండించరాదా
వాడిప్రతాపముతోడ వారిదిగట్టిననాటి-
వాడ విదై నామనోవార్తి గట్టిరాదా || రామా ||

తనిని కంఠకర్ణాదిదై త్యుల గెలిచితివి
 కినిని నాయుంధియాల గెలువరాదా
 యెనిని హరునికల్లు యెక్కు పట్టి వంచితివి
 ఘనము నాదుర్గుణము కడు వంచరాదా

॥ రామా ॥

మన విభీషణుడు శరణంటే గాచితివి
 గదిమ నే శరణంటే గావరాదా
 తొరలి శ్రీవేంకటేశ దొడ్డు గొంచ మెంచనేల
 మరవై లోకహితాన కేదైన నేమీ

॥ రామా ॥ 437

తెను 187

అలిత

నిని యానతిచ్చె గృష్టు దర్జనునితో
 నిని యాతవి భజించు వివేకమా

॥ వల్లవి ॥

“భూమిలోను చొచ్చి కర్వభూతప్రాణులనెల్ల
 దీనుశాసనే మోచేటిదేవుడ నేను
 కామించి సస్యములు గలిగించి చంద్రుడనై
 తేమల బండించేటిదేవుడ నేను

॥ అవి ॥

“దీపనాగ్నినై జీవదేహములనున్నములు
 తీపుల నరిగించేటిదేవుడ నేను
 యేపున నిందరిలోనిచ్చొదియములోన నుండు
 దీపితుఁ దలపుమరపై దేవుడ నేను

॥ అవి ॥

వేదములన్నిటిచేత వేదాంతపేర్తలచేత
 అది నే నెరఁగఁగనినయాదేవుడను
 శ్రీదేవితోఁ గూడి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
 పాదై నదేవుడను భావించ నేను”

॥ అవి ॥ 438

గుండక్రియ

తలఁపులో కొట్టఁగొన దైవమే వున్నాఁడు

తలఁచినయాపులెల్లా తా నయ్యానయ్యా

॥ పల్లవి ॥

కలలో ప్రపంచము కంటి నే నొకటి

వెలినున్న ప్రపంచవిధివలెనే

కలనున్నవాఁడ నేనే వెలి నన్నువాఁడ నేనే

తెలి(యఁ) మాచతుకు రెంటి దెప్పరములయ్యా

॥ తలఁ ॥

దేహమీఁడ మండఁగానే దిక్కులకేగి మనసు

దేహముతో దిక్కులెల్లాఁ దిరిగినట్టే

దేహములోవాఁడ నేనే దేహముపైవాఁడ నేనే

వోహో మాజన్మములో నొకటి రెండయ్యా

॥ తలఁ ॥

కన్నులెదుట శ్రీవేంకటపతిఁ గొలిచెద

కన్నుమూసి యాతనినే కమ్మర టావించెదను

కన్నులలోపల నేనే కన్నులవెలివి నేనే

పున్నతి నీరెండును వొక్కటాయవయ్యా

॥ తలఁ ॥ 439

శ్రీరాగం

చాచిదే నావిరతి నకలసామ్రాజ్యము

నాలోనిపని యెంతైనా నాకుఁ గలదు

॥ పల్లవి ॥

వడఁబడి పరులిండ్లవాకిలి గాచే నేను

వడి నాలో హరియున్న వాకిలి గాచేను

బడి నొకరిఁ గొలిచి విహారాజ్యమేలేనేను

యెడ నామనోరాజ్యమింత నేలేను

॥ చాచి ॥

చేరి యొడిలకుఁ బనిసేసి యలసేసేను
సారె నాయోగాభ్యాసాన నలసేను
అరిసి నే నదుగఁగ నన్యులిచ్చేయాపులు
తారి పూర్వకర్మాదిదైవమే యిచ్చిని

॥ చాలు ॥

అందు సంతోషమే ఫల మిందు సంతోషమే ఫల-
మందును మాయాఃత్పిత మిందును మాయే
అందు నిందు శ్రీవేంకటాధీశుఁడే కర్త
అందైతేఁ బరతంత్రుఁ డిందు నే స్వతంత్రుఁడ ॥ చాలు ॥ 440

సామంతం

నీసొమ్ము చెడకుండ నీవు చూచుకొనవయ్య
దాసుఁడ నే నింతే దైవమవు నీవు

॥ పల్లవి ॥

లోకము లేదువట లోకములోపలిసేను
పైకొని నీ వేలినట్టిబంటనేనుమ్మి
ఆకడ నావుఁ గొంటే నావువెంట దూడయును
జోకఁ గొన్నట్టివారిసొమ్మే కాదా

॥ నీసొ ॥

చేరి నన్ను నీవే పుట్టిచితివట నేఁ జేనే-
మేరతోఁ బుణ్యపాపాలు మీవేనుమ్మి
ఆరుగ ■ త్తినవాఁడు ఆరుగలోపలికంది
ఆరితేరి పండితేను ఆతవిదేకాదా

॥ నీసొ ॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు జీవాంతరాత్మవట
కావించి నాపాలఁ గలవేనుమ్మి
తైవనమై చందురుఁడు కలువంజాతికెల్ల
తావింప సర్వవిధబంధువే కాదా

॥ నీసొ ॥ 441

బౌళిరామక్రియ

అన్నిటికి హరి యంతర్యామి మూలము

ఃన్నకన్నగతులెల్లా వృథా మూలము

॥ పల్లవి ॥

లాలిచివైరాగ్యమూలము మోక్షము

అరిసెసారమూల మతిబంధము

మేలిమికాంతమూలమే సుఖము

వీరి క్రోధమూలమే వెడలుఃఖము

॥ అన్ని ॥

తై కొనుభవములే కర్మమూలము

శ్రీకాంతుపై భక్తి చిన్మూలము

పైకొన్నధ్యానమెల్ల భావమూలము

దీకొని లంపటములు దేహమూలము

॥ అన్ని ॥

అరుదై సుజ్ఞాన మాచార్యమూలము

ధరణి - గతెల్లా ధనమూలము

పరము శ్రీవేంకటాచలమూలము

హరి నా కిరణిరణాగతి మూలము

॥ అన్ని ॥ 442

దేశగాంధారి

వానికి ముదుల యిచ్చి వద్దని మానుపవే

శ్రీనారాయణ వీనిచేత నే వేసరితి

॥ పల్లవి ॥

నీకల్పితములే యావిభిరేంద్రియములు

యాకడ నీయింద్రియాల నెట్లు గెలువగవచ్చు

నీకడ నీన్నే కొలిచి నీయప్పణ దెచ్చి వాని

పైకొని చోపుటగాక బలిమా రాచాజ్ఞతో

॥ వాని ॥

నీపంపునఁగప్పినవిజమైనమాయ యిది

మాపాటివారెల్లా మహి నెట్టు దాటవచ్చు

మీపాదలే కొల్చి మీయనుజ్ఞ గొని దాని

పైపైఁ దోయటగాక బలిమా రాదాజ్ఞతో

॥ వాని ॥

శ్రీవేంకటేశ నీచిక్కులే యీపుట్టుగులు

నీవు నేనేచేరలకు నే నెట్లు దొలఁగవచ్చు

నీవద్ద శరణంటి నీయానతినే వాని

భావించి తోసితిఁగాక బలిమా రాదాజ్ఞతో

॥ వాని ॥ 443

రేకు 188

గుండక్రియ

నీవే నేనినచేత నీవే చేకొనుటెంతే

యానల నీసొమ్ము నీకే ఇయ్య సిగ్గయ్యానయ్యా

॥ పల్లవి ॥

ఆలు బిడ్డలఁ గని యటు దమమగనికి

సీలాన సమర్పణ నేయవలెనటవయ్యా

తాలిమిఁ బుణ్యాలు నేసి దైవమా నే నీకు

యేలీల నచుర్పించే విందుకే నవ్వు వచ్చినయ్యా

॥ నీవే ॥

అంతెలఁ గన్నకొడు కటు దమతండ్రికిని

తెంకి నే నీవాడ నని తెలుపఁగవలెనటవయ్యా

లంతె నాలోపలనున్నలక్ష్మీక నే నీకు

పొంకపు నీ బంట నన్నఁ బునరుత్తయ్యా నయ్యా

॥ నీవే ॥

తననీడ యద్దములోఁ దానే యటు చూచి

సవివది పూరకే శ్రమయవలెనటవయ్యా

అనుగుశ్రీవేంకటేశ ఆకుమలోనున్నవిన్ను

గని మిది శరణంటిఁ గడఁ బూజింపనేలయ్యా

॥ నీవే ॥ 444

గ. 'బునటత్తయ్యా' రేకు. పునటత్తి+అయ్యానయ్యా. ఈ పంతురివాఙ్మయమున కొల్లలు.

బోళి

అనలము సూర్యుడు వన్నిటందు వెలసిన (నా)

ఘనపవిత్రమైనట్టు ఘనుడే పోజ్జాని

॥ పల్లవి ॥

కాలచనము అంటువడినఁ గలదా అందు నింద్యము

పెంచు ముట్టంటువడినఁ బెక్కుపదూష్యముగాక

అంచల నుజ్జానిఁ బాపమంటనా తా జేసినాను

పంచల నజ్జాని నై తే తై కొనీఁగాక

॥ అన ॥

యెఱుకగం శినాలిక నింతైనా జిద్దంటునా

యెఱుకరేవిచేత నింతా జిద్దంటుఁగాక

కఱతలయోగిని కర్మములివంటునా

చుఱచుఱ జరునై తే జుట్టుకొనుఁగాక

॥ అన ॥

తామరపాకల నీరు తగ నందు నంటునా

అమేర నెందైనాను నంటుఁగాక

యామేర శ్రీవేంకటేశునిదానుఁడు భూమిఁ

గామించి ■ సుండినానుఁ గడు మాయలంటునా ॥ అన ॥ 445

చాయానాట

కమ్మంపే కాగల వన్నియు

చిమ్ములమాయలు నేయఁగనేలా

॥ పల్లవి ॥

నరసింహాక్ష నీసంకల్పమాత్రము

ఆరుదగుఘనబహ్మండ మిది

ఆరయఁగ ధరలో నల్పపుణ్యమలగు

హరి యవతారం బందితివేలా

॥ కమ్మం ॥

పతతసురాసురజననమరణములు

మరి నీహంకారమాత్రములు

గతియై యమృతము గల్పించుకొరకను

■■ మోరజలది దచ్చితవేలా

॥ కమ్మం ॥

యిహ వైకుంఠము యీశేషగిరే

మహా నీ దర్శనమాత్ర మిది

విహరింపఁగ శ్రీవేంకటేశ యిటు

విహారోకపుకల్పని లపి యేలా

॥ కమ్మం ॥ 446

సామంతం

రాధాజ్ఞ మరలింప రాజే కర్తగాన

యేచి నీకు శరణంటి నిది మానుపవే

॥ పల్లవి ॥

కడు నహంకరించినను తొల్లి ఘనుడు నారదమౌని

బెదిదపుటింతి జేసి నీమాయ అతివి విద్దలఁ గనిపించెను

అదరి నే ననఁగా నెంతటివాడను అది నేఁ గడపఁగలనా

తదవి నే శరణంటి దనుజారి అమాయ దగ్గరకుండఁగఁజేయవే

॥ రాధా ॥

మహి మిమ్ము మోచేనని మున్ను మదించినగరుడసిని

సహజపునీహస్తము మోయకుండఁగ శక్తి హరించె నీమాయ

విహముఖముల, నే నెంతటివాడను పాయఁగ నీమాయ

అహిశయనుఁడ నే నీశరణంటిని అది నన్ను దగ్గరకుండఁ

జేయవే ॥ రాధా ॥

సారపుశ్రీవేంకటేశ స్వకంఠుఁడవు నీవు

గారవపుమాయ నీదే కమ్మి నే నీవాఁడనే

మారుదై నములు లేరు మరి నన్నుఁ గావ నిన్నుఁ

బేరుకొని శరణంటిఁ బెడఁబాపు మాయ

॥ రాధా ॥ 447

మాళవిగోళ

ఎందుకు విచ్చేయనేల ఇన్నియు నాలోనివే

అంది యివే చేకొనవే అరడి నీకేల -

॥ పల్లవి ॥

కాముకుఁడనై గోపికలఁ బొందఁ బ్రియమైతే

కాముకత్వము నాయందుఁ గలదెంతైనా

గోమున కలసాదులపై క్రోధమే ప్రియమైతే

నాముల క్రోధ మిదివో నాలో మన్నది

॥ ఎందు ॥

లోకులచీర లీకుందేలోభమే ప్రియమైతే

యాకడ లోభము నాలో హెచ్చినదిదే

మాకులు మద్దులు దొబ్బేమదమే ప్రియమైతే

చేకొను మదము నాలో సేనాసేన

॥ ఎందు ॥

మఱి శివునిపానిపై మచ్చరమే ప్రియమైతే

మెఱయుచుత్పర మిదే మించి నాలో

తఱి శ్రీవేంకటపతి దాసులపై మోహము

నెఱి నీకుఁ బ్రియమైతే నేనేకానా

॥ ఎందు ॥ 448

శంకరాభరణం

కావవచ్చె విందులోనే కారుణ్యనరసింహో

కానకమై నీకంటే దాస్యమే పో మనము

॥ పల్లవి ॥

యెనని ప్రహ్లాదుఁడు యెక్కడఁ జూపునోయని

వనిచి లోకమెల్ల నరసింహగర్భములై

పనిపూని వుంటి వటు భక్తపరతంత్రుఁడనై

తివిసి నీ వధికమో దాసులే యధికమో

॥ కాన ॥

మక్కువ ప్రహ్లాదులు మానుపవానికోపము
ఇక్కువై ప్రహ్లాదులు యెందు నిలిచితేను
అక్కర మానితి వట్టే నానునియాచీరమై
విక్కి నీకింకరుడే నీకంటే బలువుడు

|| కాన ||

అరసి కమ్మర ప్రహ్లాదవరదుడని
పేరువెట్టుకొంటి పట్టే బెంసి శ్రీవేంకటేశ
సారె నీకరణాగతిజను కాదీనమైతి-
వీరితి నీదాసునికే యిదిచో మొక్కేము

|| కాన || 449

రేకు 189

ధన్వాని

అటుగాన మోసపోక హరి నీకే అన్నియును
ఘటియించుటే యెక్కుడు కమలారము

|| పల్లవి ||

విన్నుఁ జూడనికన్నులు సీచువలకన్నులు
చిన్ని నీకథవిననిచెవులు రాట్నపుఁజెవులు
పున్నతి నీకడకు రాకున్నకాళ్లు మరగాళ్లు
సన్నుతిసేయనిజిహ్వ సర సురజిహ్వ

|| అటు ||

చేరి నిన్నుఁ బూజించనిచేయి దంతెనపుఁజేయి
తారి నీకు మొక్కనట్టితలయే పెదతళి
సారె నీముద్రలేవిభుజములు బుద్ధుజములు
తేరి నీదాస్యములేవిదేహము సందేహము

|| అటు ||

వనమాలలున్నగ్రీవము కంబుగ్రీవము
ఘన మిది దెలియుటే కైవల్యము
యెవడు శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
అనుమానమెల్లఁ బాసె నన్నిటా నాకును

|| అటు || 450

సామంతం

అందుకఁ గాదు నేఁ గిల్చుటామీఁదిపని కింతే
ఇందు నందు నీవే కర్త విందిరారములు " పల్లవి "

ఇంచుకంత వేలఁ గొండ త్తినదేవుఁడవు
ముంచి నాసంసారభారము మోవలేవా
అంచరి దేవతలకు నమృతమిచ్చిననీవు
కంచాన నన్నమువెట్టి కాచుట నన్నెంత " అందు "

పది ద్రౌపది కక్షయవలువలిచ్చిననీవు
బెడఁగునాకుఁ గట్నీ (బ్రవి?) చ్చి పెంచు చెంత
జడిసి యింద్రాదులకు సంపదిచ్చినట్టినీవు
కడు నాకు నై హికభోగము లిచ్చుచెంత " అందు "

పొసఁగ లోకములెల్లఁ బూర్ణుఁడవై ననీవు
వుసురై నాలోన (నే?) నీవు వుండుచెంత
వసుధ శ్రీవేంకటేశ వరములిచ్చేనీకు
దెస నాకోరికెల్లఁ దీర్చుచెంత " అందు " 451

గుజ్జరి

అందఁకాఁ దాఁ దానే అంత తెక్కుడు గాఁడు
ముందు వెన కెంచేనా ముఖ్యుఁడే యతఁడు " పల్లవి "

చిత్త మంతర్ముఖము సేసుకొననేర్చెనా
అత్తల నతఁడు యోగియనఁబడును
సత్తన తనెడినువిచారంబు గలిగెనా
వుత్తమవివేకియవి పూహింపఁబడును " అందు "

గ. 'కక్షయవలు' వమానదోషము. ఈ పాదీచిల్లరి సామాన్యదోషము—
ఈవాక్యమున పరిష్కరము.

భావము నభావమును పరికించి తెలిసెనా

తై వల్యవిలయుఁడవి కానఁబడును

దై వంబుఁ దమ్ము మతిఁ దలపోయనేర్చెనా

జీవన్ముక్తుఁడవి చెప్పఁబడు నతఁడు.

॥ అందఁ ॥

అదరి వైరాగ్యధన మార్జింపనోపెనా

దిడువై జింతేంద్రియస్థిరుఁ డాతఁడు

జడియుశ్రీవేంకటేశ్వరుడానుఁ డాయనా

బడిబడిఁ దుదఁ బరబ్రహ్మమే యతఁడు.

॥ అందఁ ॥ 452

మలహరి

పరమపురుష హరి పరమ పరాత్పర

పరరిపుటంజన పరిపూర్ణ నమో.

॥ పల్లవి ॥

కమలాపతి కమలనాథ కమలాసనవంద్య

కమలహితానంతకోటిఘననముదయలేజా

కమలామలపత్రనేత్ర కమలవైరివర్ణగాత్ర

॥ కమలషట్కయోగీశ్వరహృదయం ॥ హం నమోనమో(?) ॥ పర ॥

జలనిధిమథన జలనిధిబంధన జలనిధిమధ్యళయనా

॥ జలనిధియంతరవిహార మచ్చకచ్చపయవతారా (?)

జలనిధిజామాత జలనిధిశోషణ జలనిధిన స్తకగమన

జలనిధికారుణ్య నమో తేహం జలనిధిగంభీర నమో నమో ॥ పర ॥

గ. 'కమలషట్కయోగీశ్వర హృదయం నమో ॥ ॥ తేహం నమో నమో.'
 ॥ ॥ రేఖ. తర్వాతి చరణములను చూచి పూర్వసరిష్కర్తలు పై వికముగ నవరించిరేమో.
 'కమలషట్కయోగీశ్వర హృదయం' అని వుండవచ్చునేమో. 'హృదయం' పాశములో
 అర్థము అంత సంగతముకాదు. ॥ జలనిధియంతర.....తారా=జలనిధిలో పంచరిండు
 చేన ॥ ॥ ॥ యవతారములనాదా ॥ అని అర్థము కావచ్చు. ఈ పాటలో కొన్నిచోట్ల
 కొన్నిపదముల అర్థములు ముగమములు పాడువులు కావు.

నగధర నగరిపునందిత నగచరయూథపనాథా

నగపారిజాతహర సారసవన్నగపతిరాజశయన (?)

నగకులవిజయ శ్రీవేంకటనగనాయక ■ కృవిధేయా

నగదీరా హం తే సర్వేశ్వర నారాయణ నమో నమో || పర || 453

పాడి

అట్టయితే నాయంతర్యామివేలై తివయ్యా

మట్టుమీటి ముక్తియాస మాననటవయ్యా

|| పల్లవి ||

పొలఁతులు లేరా భూమి భోగించే నే లేనా

కలకాల మింద్రియాలకాజాచి లేదా

తొలి యీసంసారము లేదో నాకాంక్షలు లేవో

యెలమి నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా

|| అట్ట ||

ధరలోఁ బసిడి లేదా తగిలి నాయాస లేదా

సిరులయజ్ఞానపుచీకటి లేదా

అరయఁ జవులు లేవా అందుకో నాలికె లేదా

యిరవై నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా

|| అట్ట ||

అట్టే సర్వాపరాధి నపరాధా లెంచనేల

గట్టిరాళ్లలో మలిగండ్రేరనేల

నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గొజూచి కావకుంటే

ఇట్టే నిన్నుఁ గొలుచు టిందుకటవయ్యా

|| అట్ట || 454

బౌళి

మరిగితి నేమి నేతు మగిడి నే నెందు వోడు

సరుస దైవము నీకే శరణుచొచ్చేను

॥ పల్లవి ॥

తల్లి గోపించి మొత్తినఁ దవయుఁడు తల్లికొంగే

యెల్లగాఁ బట్టి పెనఁగి యేడిచినట్టు

వెల్లవిరై హరి నీవు విషయాలఁ జిక్కించితే

ఇల్లిదే విన్నుఁ దలంచి ఇటు దూరే నేను

॥ మరి ॥

కన్నతండ్రి బాలునిఁ జంకంబెట్టి దించితేను

కొన్నేసి విలుచు ముద్దుగునిసినట్టు (?)

పున్నతి నారోసుండి పూరకే మాయ నాపై

బిన్నితే విన్నే సొంపి పగటులాడేను

॥ మరి ॥

దైవము దాతవు నీవే తల్లివి దండ్రీవి నీవే

బావించి చేపట్టితే నీ బంట నే వంతే

శ్రీవేంకటేశ నీవు చేకొవి రక్షించఁగాను

జీవుఁడనయిననేను చెలఁగి మొక్కేను

॥ మరి ॥ 455

రేకు 190

లలిత

ఎట్టు వలసినఁ జేయు మిన్నియు నీచిత్తమే

నెట్టన(నె?) నొకఁడనా నీవే యంతాను

॥ పల్లవి ॥

వేవేలు నీకు విన్నవించేదేమి, తొల్లే

సావధానముగ సర్వసాక్షివి నీవు

అవల నా కిటు సేయుమవి చెప్పేదేమి నేను

దై వికమైనట్టిస్వతంతుఁడవు నీవు

॥ ఎట్టు ॥

౧. 'కొన్నేసి=కొన్నిసార్లు' విలుచు కావచ్చునేమో? ౨. 'నెట్టన(నె?) నొకఁడనా' అని కావచ్చు. 'ననీవే=నారోవి నీవే' అని వుండవచ్చు.

తగిలి నిన్ను నాలో ద్యావించేదేమి, తొల్లె
జగతి నీవు పూర్ణచైతన్యఁడవు
నీనామము నోరఁ జిక్కించి నుడిగేదేమి
మగుడి శబ్దాక్షరమంత్రరూపుఁడవు

॥ ఎట్లు ॥

చేవమీర నిరులఁ బూజించేదేమి నిన్ను
శ్రీవేంకటేశ నీవు శ్రీపతివి
దేవదేవ నిన్ను నీవే తేఱువెల్లా నెంచుకొని
కావుము నీ వొక్కఁడవే కరుణావిధివి

॥ ఎట్లు ॥ 456

చౌళి

ఈతనిమూలమెవో యిలఁగలధనములు

యీతఁడు మాకు గలఁడు యెంత లేడు ధనము

॥ పల్లవి ॥

విరతి మాధనము, విజ్ఞానమే ధనము

మరిగినతత్వమే మాధనము

పరము మాధనము, కైకే మాధనము మా-

కరిరాజపరదుఁడే కై వల్యధనము

॥ ఈత ॥

కాంతమే మాధనము, సంకీర్తనే ధనము

యెంతైనా విశ్చింతమే ఇహధనము

అంకరాత్మే మాధనము, హరిదాస్యమే ధనము

యింతటా లక్ష్మీకాంతుఁ డింటిమూలధనము

॥ ఈత ॥

అనందమే ధనము, ఆచార్యుఁడే ధనము

నానాఁ ఐరిపూర్ణమే ధనము

ధ్యానమే మాధనము, దయే మాధనము

పావినశ్రీవేంకటాద్రిపతియే మాధనము

॥ 457 ॥

భవుః

నీమాయ కల్లగాదు విజము దెలియరాదు
కామించి హరి నీ వొక్కఁడవే విజము || పల్లవి ||

వచ్చేటి దొకమాయ నరిఁ బుట్టేదొకమాయ
మచ్చుమేపులసిరులు మాయలో మాయ
వచ్చేటి దొకమాయ వచ్చిపోయ్యే దొకమాయ
కచ్చుపెట్టి హరి నీ వొక్కఁడవే విజము || నీమా ||

పొద్దువాడచేది మాయ పొద్దుగుంకే దొకమాయ
విద్దురయు మేల్కనేది విండుమాయ
వాద్దనే సుఖము మాయ వొగి దుఃఖ మొకమాయ
గద్దరిశ్రీహరి నీ వొక్కఁడవే విజము || నీమా ||

కూడేటి దొకమాయ కూడి పాసే దొకమాయ
యేడ నేర్పితి శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవు
వేడుక నీకరణంటి విడిపించు మీమాయ
వోడక వెదకితి నీ వొక్కఁడవే విజము || నీమా || 458

దేసాళం

తిరుమలగిరిరాయ దేవరాహుత్తరాయ
సురతనిన్నాజరాయ సుగుణకోనేటిరాయ || పల్లవి ||

పిరులసింగరరాయ చెలువపుతిమ్మరాయ
సరనవై భవరాయ సకలవినోదరాయ
వరవసంతములరాయ వనితలవిటరాయ
గురుత్తెన శేగరాయ కొండలకోనేటిరాయ. || తిరు ||

గొల్లెతలపుద్గండరాయ గోపాల కృష్ణరాయ
 బల్లవేదజాణరాయ బల్లబిరిమళరాయ
 చెల్లబడిదర్మరాయ చెప్పరావివరరాయ
 కొల్లలై నభోగరాయ కొండలకోనేటిరాయ

॥ తిరు ॥

సామసంగీతరాయ సర్వమోహనరాయ
 రామనైకుంఠరాయ దైత్యవిభాళరాయ
 కామించి విన్నుఁ గోరితే గరుణించితివి నన్ను
 శ్రీమంతుఁడ నీకు జయ శ్రీవేంకటరాయ.

॥ తిరు ॥ 459

తవు

అన్నిటా కాంతుడైతే హరిదాసుఁడు దానే
 నన్నుతిఁ దానేపో సర్వదేవమయుఁడు.

॥ పల్లవి ॥

అత్తల మనసు యింద్రియాధీనమైతేను
 చిత్తజుఁడనెడివాఁడు జీవుఁడు దానే
 కొత్తగాఁ దనమననే కోపాన కాధీనమైతే
 తత్తరపురుషుఁడునుఁ దానే తానే

॥ అన్ని ॥

భావము వుద్యోగములప్రపంచాధీనమైతే
 జీవుఁడు బ్రహ్మాంశమై చెలఁగుఁ దానే
 కావిరి రేయిఁబగలు కన్నుల కాధీనమైతే
 అవలఁ జంద్రసూర్యాత్మకుఁడుదానే

॥ అన్ని ॥

కోరికఁ దనబ్రదుకు గురువాక్యాధీనమైతే
 మోరతోపురేవివిత్వముక్తుఁడు దానే
 ఆరయ శ్రీవేంకటేశుఁ దానుమఱిసమైతే
 దారుణిలో దివ్యయోగి తానే తానే

॥ అన్ని ॥ 460

సాళంగనాట

ఇహమెట్టో పరమెట్టో ఇక నాకు

సహజమై హరియే శరణము నాకు

॥ పల్లవి ॥

చిత్తమిది యొకటే చింత వేవేలసంఖ్య

హితుల హరిఁదలఁచఁ బొద్దులేదు

జొత్తుల కన్నులు రెండు చూపులై తే వనంతాలు

తత్తరించి హరిరూపు దగ్గరి చూడలేదు

॥ ఇహ ॥

చేతు లివియు రెండే చేష్టలు చింతలకు

యీతల హరిఁబూజించ నిచ్చ లేదు

జాతి నాలిక వొకటే చవులు కోటానఁగోటి

రీతి హరినామ ముచ్చరించ వేళ లేదు

॥ ఇహ ॥

వీను లివి రెండే వినికి కొలఁదిలేదు

పూని హరిభక్తి విన బుద్ధి లేదు

యీనటన శ్రీవేంకటేశుఁ డీటు చూచినను

తానే యేలె నిఁకఁ దడఁబాటు లేదు

॥ ఇహ ॥ 481

రేకు 191

రామక్రియ

వినవమ్మ జానకి నీవిభుఁ డింతసేసినాఁడు

యెనసి యీరఘరాముఁ డిఁక నేమి సేసునో

॥ పల్లవి ॥

వానరులదండు గూడి వారిది కొండలఁ గట్టె

అవి లంక చుట్టిరా నదే విడిసె

కోనలఁ ద్రికూటమెక్కె గొడగు లన్నియుఁ జెక్కె

యేనెపాన రఘరాముఁ డిఁక నేమిసేసునో

॥ వివ ॥

కోరి ఇంద్రజిత్తుఁ జంపె కుంభకర్ణు నిర్జించె
 మోరదానవులనెల్ల కూలఁగుమ్మెను
 మారణహోమము నేనె మతకమింతాఁ జెరిచె
 యీరసాన రఘురాముఁ డీఁక నేమిసేసునో

॥ వివ ॥

లావున రావణుఁ జంపె లంక విభీషణు కిచ్చె
 చేవల నోసిత విన్నుఁ జేకొనెను
 బావించి శ్రీవేంకటాద్రిఁ బట్టము దాఁ గట్టుకొనె
 యీవలనావల నాతఁ డీఁక నేమిసేసునో

॥ వివ ॥ 462

శ్రీరాగం

ఇంతటా హరినేకావి యెందునను గాన నన్ను
 కొంత నాకుఁ దెలుపరో గురువులారా

॥ పల్లవి ॥

తనువూ హరియే తలఁపూ హరియే
 వివికి మవికియును విష్ణుఁడే
 కనుఁగొనుచూపులు కమలనాభుఁడే
 యెనసి జీవునికై యేడనేడ నున్నదో

॥ ఇంత ॥

లోకమెల్ల మాధవుఁడే లోనెల్ల ॥ గేశవుఁడే
 వాకును కర్మము శ్రీవైకుంఠుఁడే
 చేకొని చైతన్యమెల్ల శ్రీనారాయణుఁడే
 యీకడ నే ననువాఁడ నేడ నుండువాఁడనో

॥ ఇంత ॥

వెనకను కృష్ణుఁడే వెన ముం దయ్యతుఁడే
 కొనమొదలు నడుము గోవిందుఁడే
 యెనయఁగ శ్రీవేంకటేశుమయ మింతాను
 అనుగునాన్వతంత్ర మది యేడనున్నదో

॥ ఇంత ॥ 463

లలిత

కలిగె మాకు నిది కైవల్యం

కలకాలము హరికథాశ్రవణం

॥ పల్లవి ॥

అచింత్య మద్భుత మానందం

ప్రచురం దివ్యం సావసం

సుచరిత్రం శ్రుతిశోభితం

అచలం విదివో హరికీర్తనం

॥ కలి ॥

విరతం విత్యం విఖిలకుభకరం

దురితం హర భవదూరం

పరమమంగళం భావావీతం

కరివరదం విజృంభితం.

॥ కలి ॥

సులభం సుకరం శోకనాశనం

పలదం లలితం భయహరణం

కలితం శ్రీమేకటపతిశరణం

జలజోదరనిచ్చ స్తోత్రం.

॥ కలి ॥ 484

బో

ఎఱుగుటకంటే నెఱుగమే మేలు

మఱి తెలివికంటే మఱివే కుభము

॥ పల్లవి ॥

లంపటా లెఱుగము లవలవ లెఱుగము

పంపులబాల్యమే పరిణామము

యింపులు నెఱుగము యెగ్గులు నెఱుగము

జంపులవిదురే ³ సకలసౌఖ్యము

1. ఎఱు ॥

౧. 'దురితహర' అనునది 'దురితహరం' కావచ్చు, 'దురిత(హరం) హర భవదూరం' పూ. శు. పా. దీనిలో ఒక ఎక్కువ ప్రామాదికమై యుండవచ్చు.
2. 'జలజోదరనిచ్చస్తోత్రం' కావచ్చు. 3. 'సకల' లేదు.

అస లివెఱంగము అలమట లెఱంగము
 మూసినగర్భమే మును సుఖము
 వాసులునెఱంగము వంతులు నెఱంగము
 వేసట వుట్టవిపిధమే సుఖము

॥ ఎఱు ॥

పాపము లెఱంగము బంధము లెఱంగము
 శ్రీపతిదాస్యమే శేఖరము
 యేవున శ్రీవేంక డేశ్వరుళరణమే
 తీవులుమఱపేటిదివ్యానందము

॥ ఎఱు ॥ 465

లలిత

కలిగె విదె నాకు కైవల్యము
 తొలుత నెవ్వరికి దొరకవిది

॥ పల్లవి ॥

జయ పురుషోత్తమ జయ పీఠాంబర
 జయ జయ కరుణాజలనిధి
 దయ యెఱంగ నే ధర్మము నెఱంగ నా-
 క్రియ యిది నీదివ్యకీర్తనమే

॥ కలి ॥

శరణము గోవింద శరణము కేశవ
 శరణు శరణు శ్రీఃనార్దన
 పరమ మెఱంగను భక్తి యెఱంగను
 విరతము నాగతి నీవాస్యమే

॥ కలి ॥

నమో నారాయణ నమో లక్ష్మీపతి
 ౧ నమో పుండరీకనయనా
 అమిత శ్రీవేంకటాద్రిప యిదె నా
 క్రమమెల్లను శివకయిశ్వర్యమే

॥ కలి ॥

౧. 'నమః' కావచ్చు. ౨. 'కయిశ్వర్యమే' వ్రాయవకావిశ్వత్పత్రికావచ్చు.

శంకరాభరణం

హరియు నొక్కడే గురి అక్కలో నొక్కచే గురి

విరివి నెంత చదివినా వేరు గాఁబోయినా "పల్లవి"

అందరిచూపులు నొక్కపై నందుకు గురి

యెందూఁ గొండ కొండేకాక యితరముగాఁ జూచేరా

అందరిరుదులు నొక్క పై నందుకు గురి

చెంది తీపు తీపే కాక చేదుగాఁ జేకొనేరా "హరి"

వాప్పుగా నందరిపూర్వు లొక్కపై నందుకు గురి

కప్పుర మదేకాక కస్తూరిగా మూఁకొనేరా

యెప్పుడూ నిందరివిని తేకమైనందుకు గురి

తిప్పి తిట్టు తిట్టేకాక దీవెనగా వినేరా "హరి"

యారీతి నిందరిచిత్త మేకమైనందుకు గురి

మేరతో సూర్యోదయము మించి రేతి రయ్యానా

తేరి శ్రీవేంకటపతి దేవుడై నందుకు గురి

కోరినవారివారే కొంగుపెడిగాదా "హరి" 467

రేకు 192

బాళి

విరుహేతుకాన నన్ను నీవు రక్షించే వింతే

నిరతి నాకొరకే పో నిను సేవించేది "పల్లవి"

మందు నిరులిక్తువని మోక్షము నీ విక్తువని

బందుకట్టుదుదుఁబములఁ బాపుదువని

యిందలియాసలనేపో యేచిన నాథయథక్తి

యొందిను నావల్ల నీకు విచుకంతా లేదు "విరు"

జననాలు చూచి చూచి సరి మరణాలు చూచి

వెనకటిసీకథలు వివివివి

శినుపై యాయాసనేపో విన్ను సారె బొగదేది

వానర సీయాసేపో వుపకారగురువు

॥ విరు ॥

లోకులు గొలువఁగాను లోప నీవు వుండఁగాను

దీకొవి గురుఁడు బోధించఁగాను

త్తైకొవి శ్రీవేంకటేశ కరుణించగా నీవు

దాకొవి యాయాసకే నీదాసిన్నై కొలిచితి

॥ విరు ॥ 468

సాళంగం

నానాభక్తు లివి నరులమార్గములు

యేనెపాననై నా నాతఁ డీయ్యకొను భక్తి

॥ పల్లవి ॥

హరికిఁగా వాదించు బది ఉన్నాదభక్తి

పరులఁ గొలువకుంటే పతివ్రతాభక్తి

అరసి యాత్మఁ గనుబదియే విజ్ఞానభక్తి

అరమరచి వొక్కుటే ఆనందభక్తి

॥ నానా ॥

అతిసాహసాలపూజ అది రాక్షసభక్తి

అతవిదాసులసేవే అదియే తురీయభక్తి

నాకపని గోరి చేసుటే తామసభక్తి

అతఁడే గతవి వుండు బదివైరాగ్యభక్తి

॥ నానా ॥

అట్టై స్వతంత్రుఁడౌటే అది రాజసభక్తి

నెట్టిన శరణునుటే నిర్మలభక్తి

గట్టిగా శ్రీవేంకటేశుకై ంకర్యమే నేని

తట్టుముట్టులేనిదే తగ విజభక్తి

॥ నానా ॥ 469

సాళంగనాట

కంటిరా వింటిరా కమలనాభునికై

వొంటి వితనికరణ మొకటే వుపాయము

॥ పల్లవి ॥

యీతనినాభిఁ బొడమె యొక్కువై నబ్రహ్మయు

యీతఁడే రక్షించినాఁడు యంద్రాదుల

యీతఁ డాకుమీఁదఁ దేరె నేకార్థవమునాఁడు

యీతఁడే పో హరి మనకిందరికి దై వము

॥ కంటి ॥

యీతఁడే యసురభాధ లిన్నియుఁ బరిహరించె -

నీతనిమూఁడడుగులే యీలోకాలు

యీతఁడే మూలమంటే నేతెంచి కరిఁ గాచె

నీతనికంటే వేల్పు లింక మరి కలరా

॥ కంటి ॥

యీతఁడే వైకుంఠనాథుఁ డీతఁడే రమానాథుఁ -

డీతఁడే వేదోక్తదైవ మిన్నిటాఁ దానె

యీతఁడే అంతర్యామి యీ చరాచరములకు

నీతఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డిహపరధనము

॥ కంటి ॥ 470

సామంతం

సింగారమూరితివి చి త్తజగురుఁడవు

సంగతిఁ జూచేరు మిమ్ము సాసముఖ

॥ పల్లవి ॥

పూవులతెప్పలమీఁద పొలఁకులు నీవు నెక్కి

పూవు లాకనము మోవఁ బూచి చల్లుచు

దేవదుండుకులు మ్రోయ దేవతలు గొలువఁగా

సావధానమగు నీకు సాసముఖ

॥ సింగా ॥

అంగరంగవైభవాల నమరకామినులాడ
 వింగినుండి దేవతలు విన్నుఁ జూడఁగా
 సంగీతతాళవాద్యచతురతలు మెరయ
 సంగడిఁ దేలేటిమీకు సానముఖా

॥ సింగా ॥

పరగఁ గోనేటిలోన పసిఁడిమేడనుండి
 ఆరిది విందిరయు నీవారగించి
 గరిమ శ్రీవేంకటేశ కమ్మలపండువగాఁగ
 వరవి నోలాడుమీకు సానముఖా

॥ సింగా ॥ 471

శంకరాభరణం

పట్టలేవిమనత్రమ గాక
 నెట్టినఁ దాఁ గరుణించనివాఁడా

॥ పల్లవి ॥

హితప్రవర్తకుఁ డీశ్వరుఁడు
 తతి నంతరాత్మ తాఁగాన
 నాతని దూరఁగనేలా
 గతియని తలఁచిన కావనివాఁడా

॥ పట్ట ॥

తెగవిబంధువుఁడు దేవుఁడు
 బగివాయఁ డిహముఁ బరమునను
 అగపడి నందేహములేలా
 తగ నమ్మిన దయదలఁచనివాఁడా

॥ పట్ట ॥

హృదయము శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
 మొదలనే అనందమూర్తిగన
 కదిని వెలివి వెదకఁగనేలా
 యెదురఁ గనిన వరమియ్యనివాఁడా

॥ పట్ట ॥ 472

గుండక్రియ

తానే తెలియుఁగాక తలఁచఁగ నెట్టువచ్చు

నానాగతుల తననాటకపుమాయ

॥ పల్లవి ॥

అట్టై యేఁబడియైనయక్షరాలలోనట

తిట్టులట వొకకొన్ని దీవెనలట

మట్టుతో వేదములట మంత్రములట కొన్ని

యిట్టివి చిక్కులు భూమి విఁకనెన్ని గలవో

॥ తానే ॥

కదిసిన యటువదిగడియలలోనట

పొదలు నడకలట భోగములట

విదురట వొకకొంత నేరుపులు కొన్నియట

యెదుట చూడఁగఁ జూడ విఁక నెన్ని గలవో

॥ తానే ॥

రేవగలు కమ్మలివి రెంటిలోనేయట

దైవము జీవులలోనే శానకమట

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద జెలఁగి యా (గెనా?) తఁదే యట

యేవంక నీచేతలు యిఁక నెన్నిగలవో

॥ తానే ॥ 479

రేకు 193

దేసాళం

ఇంతటఁ బో కానవచ్చు నెక్కువ తక్కువరెల్ల

దొంతి ఇంద్రియాలకెల్లఁ దొలఁగి వుండెను

॥ పల్లవి ॥

మాటలాడవచ్చుఁగావి మనసులు పట్టరాదు

చాటువకెక్కినయట్టినకులఁ గంటే

కోటి చదువఁగవచ్చు కోపము నిలుపరాదు

జూటరై వొకఁడు దన్ను సోఁకనాడితేను

॥ ఇంత ॥

గ. 'యాఁబడి' రేకు ౨. 'జెలఁగి' కావచ్చు. ద్రుతమందై యిదాగమము ఈ వాక్యమున వింతగాదు.

అందరి దూషించవచ్చు నాసలు మానఁగరాదు
కందువై నమించులబంగారు గంటే
అందరి మొక్కఁగవచ్చు హరిభక్తి నేయరాదు
పొందులనంసారపుభోగము గంటేను

॥ ఇంత ॥

మొదలఁ బుట్టఁగవచ్చు మోక్షముఁ బొందఁగరాదు
పొదిగి పుణ్యరాసులభోగము గంటే
యెదుట శ్రీవేంకటేశ ఇదివో నీకరణంచే
కదిసితి విట్టే పో నీకరుణ గంటేను

॥ ఇంత ॥ 474

లలిత

అంతర్యామీ అలసితి సొలసితి
ఇంతట నీకరణిదే చొచ్చితిని

॥ పల్లవి ॥

కోరినకోర్కులు కోయనికట్లు
తీరవు నీవని తెంచకా
భారపుఁబగ్గాలు పాపపుణ్యములు
నేరువులఁ బోవు నీవు వద్దనకా

॥ అంత ॥

జనులనంగములఁ జక్కరోగములు
విను విడువవు నీవు విడిపించకా
వినయపుదైన్యము విడువనికర్మము
చనదది నీవిటు సంతపరచకా

॥ అంత ॥

మదిలో చింతలు మయిలలు మణుఁగులు
వదలవు నీవని వద్దనకా
యెదుటనే శ్రీవేంకటేశ్వర నీ వదె
అదనఁ గాచితిని అట్టిట్టినకా

॥ అంత ॥ 475

మలహరి

మగడు విడిచినా మామ విడువనియట్లు
నెగడిన వేమి నేయ నేనే రోయఁగాని || పరివి ||

నరకము నను రోసి రళోకాన విడిచె
నిరణ్ణులొన రోసి నేనే విడువఁగాని
పరిగి యోనులు రోసి బట్టబాయట వేసె
సొరిది యోనుల రోసి చొరక మానఁగాని || మగఁ ||

పాపము రోసి నను ప్రపంచాన విడిచె
పాపము నేయక రోసి పట్టకుండఁగాని నేను
యేపున దేహము రోసి యంద్రలోకాన విడిచె
కైపునేసి రోయక నే గాయము మోచితిఁగాని || మగఁ ||

మాయలెల్ల పన్ని రోసి మనసులోన విడిచె
మాయల నే విడువక మగుదఁ దగిలేఁగాని
నాయల(?) నేమి విడిచినాను శ్రీవేంకటేశ
పాయల న న్నేలితి నీశాగ్యము విడువఁగాని || మగఁ || 476

ధన్నాసి

ఒక్కమనసున నే నుండేఁగాక
యొక్కడిపనులు దానే యెఱుగఁదా || పల్లవి ||

బలుదేహ మిచ్చుఁడు పాపము వోసినవాడు
తలఁపొనగిసవాడు దైవమేకఁదా
వెలుపలింపటాలు వేవేలు గడించి
మలసి ఇంతలో నన్ను హఠచీనా. || ఒక్క ||

గ. 'నాయల' కావచ్చునేమో.

అగము లేలేటివాడు అసాం జేసినవాడు
 తగ్గలై ముండినవాడు తానేదాదా
 బెగడలద దినాలు పెరుగజేసేటివాడు
 గొలు నడపించదా నేరదా.

|| ఒక్క ||

మొదలై ముందేటివాడు ముందర దుదయ్యేవాడు
 యదలోవాడు శ్రీవేంకటేశుడేకాదా
 చదిపించి బుద్ధులిచ్చి చైతన్యమైనవాడు
 పొదిగి నాదపుదండై భోగించదా

|| ఒక్క || 477

సాళంగనాట

దేవతలు గెలువరో తెగి దైత్యులు పారరో
 భాషించ సంతటిలో భూభారమెల్ల నణగె

|| పల్లవి ||

నేడు శృష్టుడు జగంచె నేడే శ్రీజయంతి
 నేడే రేపల్లెలోన నెలవైనాడు
 పేడకు యశోదకు విడ్డదైనా దీదె నేడే
 పోడిమి జాతకర్మ మొప్పుగ నాయ నేడు

|| దేవ ||

ఇప్పు దీదె గోవుల సచ్చెను పుత్రోత్సవము
 ఇప్పుడు తొట్టెల నీడి రింతులెల్లాను
 చెప్పరాని లీలల నేయగలదెల్లా జేసి
 కప్పెను విష్ణుమాయలు గక్కన నే దీపుడు

|| దేవ ||

ఇదివో నమదేవునిజంటిచెరలెల్ల || బాసె
 ఇదివో దేవకితప మిట్టె ఫలించె
 చెదరక నిలిచె శ్రీవేంకటాద్రిపై నిదె
 యెద నలమేమగ యెక్కివున్న దిదివో

|| దేవ || 478

బౌళి

హితవే సేసుగా కాకడేల మానును

మితి నాతని దూరక మెచ్చవలెగాక || పల్లవి ||

ఆగమభోగములను హరి నాలో నున్నవాడు

చేగదేర నాకు మేరే చింతించుగాక
సాగినప్రపంచములో సంగారి జేసినవాడు
యేగతి రక్షించఁ దానే ఇన్నిటి కౌగాక || హిత ||

భూమిమీద దేహమిచ్చి పుట్టించినట్టివాడు

ప్రేమతో నన్నపానాలు పెట్టుగాక
ఆమని పంచేంద్రియాల నటు పెడరేచేవాడు
నేనుపులుత్రదాంలై విండుకుండుగాక || హిత ||

ఇహపరములకుఁ నిరవై నట్టివాడు

సహజాన నన్నియును జరపుగాక
వహి శ్రీవేంకటాద్రిపై వరములిచ్చేటివాడు
మహిమతో మమ్మునేలి మన్నించుగాక || హిత || 479

రేకు 194

కన్నడగౌళ

ఎవ్వరి నేమనఁగల నెంతబలుపుఁడ నేను

నవ్వుచు నీవే యింక నన్ను మన్నించవయ్యా || పల్లవి ||

కామక్రోధములకు కాణాచికౌపను

ఆమనియింద్రియముల కడిబంటును
దీమవపుటానలకు తీరని లగ్నఘటను(?)
యీ మరఁగువాఁడ నీన్ను వెట్టు గొలిచేనయ్యా || ఎవ్వ ||

౧. లగ్నఘటను = లగ్నఘటము తగులుకొన్నవాడను (స్వాధీనమైనవాడను) అని
కాకర్కము కావచ్చు. నమ్మకస్తుడు అనుమానస్తుడు ఇత్యాదులవలె కావచ్చు.

పాయనిసంసారానకు బడివనివాడను

కాయపుభోగాల పూడిగవువాడను

పాయపుమదములకు పంగెమైనవాడను (?)

యాయెడ నీవాడ నని యెట్లు గొలిచేనయ్యా || ఎవ్వ ||

నరీ గర్భములకెల్ల చనవరిబొడుకను

పొరలేజన్మములయప్పులవాడను

అరయ శ్రీ వేంకటేశ అంతలో నన్నేలితివి

యిరవై ఇట్టుండకన్న నెట్లు గొలిచేనయ్యా || ఎవ్వ || 480

దేసాక్షి

ఎఱుగువా రెఱుగుదు రీయర్థము

యెఱుగనివారి కిది యెఱుగనియ్యదు || పల్లవి ||

మొదలఁ గలుగువాడే ముందరనుఁ గలవాడు

అదన నాతడే పరమాత్ముడు

యెదుటఁ గలిగినదే ఇన్నిటాఁ గలిగినది

పదపది యిదియే ప్రపంచము || ఎఱు ||

చెడవిదానికి మరి చేరెన్నఁడును లేదు

జడిగొన్న దిదియే సుజ్ఞానమార్గము

పుడివోఁగల దెన్నఁడు పుడివోఁ గలిగినదీ

కడగడనే తిరుగు కర్మమార్గము || ఎఱు ||

యెంచి తొల్లి నుంచేవే ఇప్పుడును నడచేవి

మంచి శ్రీ వేంకటేశ్వరుమహిమ లివి

అంచ నిపుడు గానవి వల్ల నాఁడుఁ గానవివే

మంచువంటివిషయపుమామాయావాదములు || ఎఱు || 481

౧. బడి+పనివాడను = నందరి వాఙ్మయమునకొల్లలు, వ్యాకరణసమ్మతములుకూడ.

. పంగెమైనవాడను = తంగపడినవాడను, రోఁబడినవాడనని కావ్యర్యము కావచ్చు.

లలిక

తేజవ దానినైతి గెలిచితి నన్నిటాను

యీశరీరపునేలా లింకనేలా వెదక

॥ పల్లవి ॥

విద్యలుఁ గోరికలియ్య నీనామమే చాలు

తెచ్చి పునీతుఁజేయ నీతీర్థమే చాలు

పచ్చిపాపా లణఁచ నీప్రసాదమే చాలు

యెచ్చుకొండుపుసాయాలు ఇంకనేల వెదక

॥ తేజ ॥

ఘనునిఁ జేయఁగను నీతైంకర్యమే చాలు

మొనసి రక్షించను నీముద్రలే చాలు

మనిపి కావఁగఁ దిరుమణిలాంఛనమే చాలు

యెననెను దిక్కుదెన ఇంకనేల వెదక

॥ తేజ ॥

నెఁ వె నసుఖమియ్య నీధ్యానమే చాలు

లదాపుదండకు నీయర్చనే చాలు

యిలపై శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా మాకుఁ గలవు

మొందు నికరములు యింకనేల వెదక

॥ తేజ ॥ 482

దేసాళం

తై వల్యమునకంటే తైంకర్య మెక్కుడు

శ్రీవిభుఁడ నీవు మాకుఁ జిక్కెమర్య మిదివో

॥ పల్లవి ॥

చేపట్టి నీశరసు పూజించేఅహమికకంటే

నీపాదాలుపూజించేనేమ మెక్కుడు

మాపుదాఁకా వినుఁగొల్పి మందెమేళమౌకంటే

దాపగునీదాసుల శేషత్వ మెక్కుడు

॥ తైవ ॥

హరి నీప్రసాదజీవనై గర్విండుటకంటే
 నరయ నీదాసులలెంకొ తెక్కుడు
 వెరపున నీచెవిలో విన్నపాలు నేయుకంటే
 ధర నీపూడిగకాండ్లఁ దలఁపించు తెక్కుడు

జట్టి మిమ్ము ద్యావించి సాయుజ్య మందుటకంటే
 అట్టై నీనామఫలమందు తెక్కుడు
 ఇట్టై శ్రీవేంకటేశ యేలితి ఓండువంకనే
 తిట్టపుమాగురునువదిశ మెక్కుడు

॥ ౩౩ ॥ 483

శ్రీరాగం

నావల్ల నీ కేమున్నది నారాయణ నీవు నన్ను
 కావించి రక్షించేవువకారి మింతేకాక

॥ పల్లవి ॥

సొమ్ము దినఁబుట్టినట్టిసోమరిబల తెలికకు
 ఇమ్ముల నందుకుఁ బ్రతి యేమిసేసీవి
 చిమ్ముచు = నాతఁడు నేమిందినపవనాటలలో
 వుమ్మడిఁ జేనేటివట్టిపూడిగాలేకాక

॥ నావ ॥

అసపడి వచ్చినట్టిఅతిథి బలురాజుకు
 రాసినేవి యేమిచ్చిన రతికెక్కివి
 బేసబెల్లికనమున ప్రియాన నిచ్చకమాది
 మానీ దైన్యపుఁజేకులమొక్కు లింతేకాక

॥ నావ ॥

శరణాగతుఁడ నీకెచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁడ
 దొరనై యేమిట నరీదూఁగఁగలను
 ధరలోన నీవు దయదలంచి వన్నేలుకోఁగా
 పరగు నీమఱిగెను బదుతుడుఁగాక

॥ నావ ॥ 484

రామక్రియ

అదె శిరశ్చక్రములేనట్టిదేవర లేదు

యదె హరిముద్రాంకిత మిందే తెలియరో

॥ పల్లవి ॥

“అనాయుధాసో ఽ అసురా అదేవా” యని

వినోదముగ శిఖుగ్వేదము దెలిపెడి

సనాతనము విష్ణుచక్రధారణకును

అనాదిప్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదె ॥

॥ “యెచ్చ యిందే” యని “యచ్చ సూర్యే” యని

అచ్చుగ తుద తెక్కెక్క(క్క?) నదే పొగడి క్రుతి

ముచ్చట గోవిందునిముద్రాధారణకు

అచ్చమయినప్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదె ॥

మును “నేమినా శత వ్ర ముద్రాం దారయే” త్రని

వెనువెంట క్రుతి యదె వెల్లవిరినేసీని

మొనసి శ్రీవేంకటేశముద్రాధారణకు

అనువుగఁ బ్రమాణ మందే తెలియరో

॥ అదె ॥

రేకు 195

పాడి

ఇట్టి బ్రాహ్మణ్య మెక్కుడు యన్నిటిలోన

దట్టమై తదియ్యులకె తగును బ్రాహ్మణ్యము

॥ పల్లవి ॥

హరిఁగొలిచేవారి కమరు బ్రాహ్మణ్యము

పరమవైష్ణవమే పో బ్రాహ్మణ్యము

హరిఁగోర్ధ్వపుండ్రదేహులొకే బ్రాహ్మణ్యము

తిరుమంత్రవిధులదే తేఱువ బ్రాహ్మణ్యము

॥ ఇట్టి ॥

౧. ‘అసురా’ రేకు. ౨. ‘దుగ్ధవేదము’ రేకు. ౩. ‘యచ్చ’ కావలె రేకున్న యతిభంగము. ‘శత్రు ముద్రాం దారయే’ రేకు.

నతమై చక్రాంకితులవరతే బ్రాహ్మణ్యము

పతికరణాగతియే బ్రాహ్మణ్యము

వెతలేవి వీరంసాత్వికమే బ్రాహ్మణ్యము

■ ద్వియాదికారులే తప్పరు బ్రాహ్మణ్యము || ఇట్టి ||

అంచఁ బరమభాగవతాధీనము బ్రాహ్మణ్యము

పంచసంస్కారాదులదే బ్రాహ్మణ్యము

యెంచఁగ శ్రీ వేంకటేశుఁ డిచ్చఁదే బ్రాహ్మణ్యము

ముంచి యీతనివారొసే మొదిలి బ్రాహ్మణ్యము || ఇట్టి || 486

మాళవిగౌళి

వీడులవీడులనెల్లా విష్ణుఁడు సంచరించిన

పోడి మావి కన్నగతై సొందఁ మీ రనుల || పల్లవి ||

తేరుమీఁద నెక్కి నేడు దేవోత్తముఁడు వాఁడె

సారమైన శంఖచక్రం శార్ఙ్గాయులము లవే

కారుకమ్మీ నాకాసాన గరుడధ్వజం బదే

పారరో దానపులాల పంకములు పడిచి || వీడు ||

దండవెట్టె నల్లవాఁడే దైవాలరాయఁడు

దండి నెట్టెపుఁజుట్లకపారిపుచుంగు లవే

కొండవంటిరథ మదె కొన పైఁడికొండలవే

గుండుగూలి విరుగరో గొబ్బున దైతేయులు || వీడు ||

విజయశంఖము వట్టె వీఁడె శ్రీ వేంకటేశుఁడు

భజన నలమేల్మంగ పలుమారు మెచ్చి నదె

త్రిజగన నాతనిఁ జేరినదాసు లిదె వీరె

గజవెజ లిఁక నుడుగరో రాక్షసులు || వీడు || 487

లలిత

కామధేను విదే కల్పవృక్ష మిదే
ప్రామాణ్యముగలప్రపన్నులకు

॥ పల్లవి ॥

హరినామజపమే అథరణంబులు
పరమాత్మునినుతి పరిమళము
ధరణిధరుపాదపేషే భోగము
పరమం బెరఁగినప్రపన్నులకు

॥ కామ ॥

దేవునిద్యానము దివ్యాన్నంబులు
శ్రీవిభుభక్తై జీవనము
అవిష్టుకైంకర్యమే సంసారము
పాననులగుయీ ప్రపన్నులకు

॥ కామ ॥

యేవున శ్రీవేంకటేశుడే సర్వము
దాపై యితనివందనమే విధి
కాపుగ శరణాగతులే చుట్టాలు
పైవయి గెలిచినప్రపన్నులకు

॥ కామ ॥ 488

మాళవిగౌళ

నీచిత్త మిందరినేరుపునేరమి
తోచి కాచి యిటు తుద కీడేర్చె

॥ పల్లవి ॥

దేవతలపాలు తీరనిపుణ్యము
ఆవలఁ కాపం బిసురలది
భావింప చునుజులపాలివి రెండుమ
శ్రీవల్లభ నీసేసినమాయ

॥ నీచి ॥

వేదకామములు విజ్ఞానమూలము

అది సత్యము లజ్ఞానమూలము

సాదింప రెండును జగత్తుమూలము

భేదించి యివి నీపెరరేపణలు

॥ నీచి ॥

కావింపఁ గర్మము కాయముచేతిది

భావముచేతిది పరమము

కావుల రెండునుఁ దప్పనిప్రకృతివి

శ్రీవేంకటేశ్వర చేతలు నీవి

॥ నీచి ॥ 489

దేవగాంధారి

అద్దము చెప్పఁగరాదు అవుఁగాదనఁగరాదు

వాద్దిన దనుటవించే దోపిక జీవులది

॥ పల్లవి ॥

యారికరైతై జన్మము లిన్ని జంతువులయందు

కోరికలు గొనసాగెఁ గోటానఁగోటి

నారుకొనె సంపదలు నానారూపములై

తీరదేమిటా నీచిక్కు దేవుఁడు వెట్టినది

॥ అద్ద ॥

అల్లకొనెఁ గర్మములు అక్కడికి నిక్కడికి

నెల్లవిరాయను మాయ వెనకా ముందు

తెల్లరేగె దేహమందే కిమ్ములచుట్టరికాలు

పొల్లువో దెన్నఁడు భూమి పుట్టఁగాఁ బుట్టినది

॥ అద్ద ॥

పందెను సంసారము ॥ పల్లమైననానాటికి

పందెను నాలికకు నెమ్మదిఁ జవులు

అందనే శ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామై వుండి

పంద వందనట్లుగ (?) వన్నె తెక్కించినది ॥ అద్ద ॥ 490

పల్లమైననానాటికి ॥ పందెను, ప. ప. ము. పా. లోని ప్రకారము వందనదేవుడు.

శంకరాభరణం

ఎంత కెంత యిది యేమని పొగడుట

యింత నేయ నీకు నెదురా వీరు

॥ పల్లవి ॥

పిడుగులఁబోలెడిపెనునీనఖముల—

కెడయక హిరణ్మయఁ దెట్లుండెనో

పుడికెటిచక్రా యుధమువేడికిని

జడియక మకిరెటు నహించెనో

॥ ఎంత ॥

శరపరంపరల శిరములు నఱకఁగ

యెరగొని రావణుఁ దేమనెనో

పరియలువారఁగ బ్రహ్మాండబాండము

ఉరుశంఖరవం బోర్పుట యెట్లో

॥ ఎంత ॥

గాఁటపువిష్టురగదాహతికి మధు—

తైటభులతలకక రెట్లో

యాటున శ్రీవేంకటేశ నీకృపను

పాటించి దానులు బ్రదుకుట యెట్లో

॥ ఎంత ॥ 481

రేకు 198

దేవగాఁధారి

నీయంత నీవే యెరిఁగి విచ్చ నన్నుఁ గాతుగాక

మాయలలోఁ బొరలేనిమ్మరివాఁడ నేను

॥ పల్లవి ॥

నీసరివాఁడనా నిన్ను దూరేవాఁడనా

దానుఁడనై కొలిచిన తనుధారిని

వేసరించ నోపుడునా పెరపించఁగలనా

మానినపాపాలలోనిమెల పోకినాఁడను

॥ నీయ ॥

విన్నవించేవాడనా వీడుతోడువాడనా

అన్నిటా శరణుచొచ్చినట్టిజీవి

యెన్నిటి కుత్తరమిచ్చే యేపని సేసి మెప్పించే

మున్నిటికర్మములకు ముంగిట నున్నాడను

॥ నీయ ॥

యెదురాడేవాడనా యెలయించేవాడనా

సదరాన నీకు మొక్కేజంతువ నేను

ఇదివో శ్రీవేంకటేశ యెరుక వానగంగా

పొదిగి నీమహిమలు పొగడుచున్నాడను

॥ నీయ ॥ 492

సాళంగనాట

కొచ్చినవాడు హరి పుచ్చుకొన్నవాడ నేను

చెచ్చెరఁ దగవు లింకఁ జెప్పఁగదరో

॥ పల్లవి ॥

విలిచినది జగము విండినది తోగము

కలిగె జీవుల కొక్కకాణాచి

వలయకాననాలు వడి నాల్గువేదములు

చలపట్టి జాణలు చదువుకోరో

॥ ఇచ్చి ॥

పారివని మనసులు పట్టినది జననము

పోరు దీరెఁ గర్మములపొలమేర

కోరికలె సాక్షులు గుట్టలు త్రిగుణములు

పూరుఁ బేరుఁ దెలుసుక వాడఁబడరో

॥ ఇచ్చి ॥

దక్కినది ధర్మము తప్పనిది భాగ్యము

రెక్కించ నుడుటివారె లిఖితములు

యిక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ దిన్నిటికి మూలము

దిక్కులు వాసె వితని సేవించరో

॥ ఇచ్చి ॥ 496

రామక్రియ

వెఱ్ఱులార మీకు వేడుక గలితేను

అఱ్ఱువంచి తడు కల్లంగరాదా

॥ పల్లవి ॥

మడిచివేసినపువ్వు మురువయోగ్యము గాదు

కుడిచివేసినపుల్ల కురువఁగాఁ గాదు

బడి నొకరుచెప్పినఁ బ్రతి చెప్పఁబోతేను

అదరి శ్రీహరి కది అరుహము గాదు

॥ వెఱ్ఱు ॥

గంపెఁ దుముక దినఁగా నొక్క వరిగింజ

తెప్పవఁ గలసితే తెలియ నెట్లు వచ్చు

జంపులఁ బరివరించఁగ నొక మంచిమాట

ఇంపై తే హరి యందుకిచ్చునా వరము

॥ వెఱ్ఱు ॥

పుమిసినతమ్మలో నొకకొంత కప్రము

సమకూర్చి చవిగొని చప్పరించనేల

అమరఁగ భాయాపహరము సేసుక

తమమాట గూర్చితే దైవము నగఁదా

॥ వెఱ్ఱు ॥

ఎదికివేసినగింజ చేతఁ బట్టఁగనేల

గబుక కెంగిలిబూరె గడుగఁగ ము యేల

తొబుకకవిత్వం దోషాలఁ బొరలితే

దిబుకార నవ్వఁదా దేవుఁడై నాను

॥ వెఱ్ఱు ॥

మించుచద్దికూటిమీఁద నుమిసినట్టు

మంచి దొకటి చెప్పి మరిచెప్పనేరక

కంచుఁ బెంచు నొక్కగతి వదిలితే ముట్టు—

పెంచువరెనే చూచు పెరుమాళ్లు వాని

॥ వెఱ్ఱు ॥

పుచ్చినట్టిపండుబూజి లోననే వుండు
 బచ్చనకవితలు బాఁతిగావు యెందు
 ముచ్చఁ గన్నతల్లి మూల కొదిగినట్టు
 ముచ్చిమి నుతులేల మొక్కరో హరికి

॥ వెట్టు ॥

వుల్లిదిన్నకోమ బూరకవున్నట్టు
 జల్లెడ నావలు జారిపోయినట్టు
 కల్లులు చెప్పి యాకథ కి త్తరములీక
 మెల్లనే వుండితే మెచ్చునా దైవము

వెట్టు ॥

నేతిబీరకాయ నేయి అందు లేదు
 రాతివీరునికి బీరము ఇంచుకా లేదు
 మాత బూడుగుఁబండుకడుపులోన దూది
 యేతులసెడుగులు యెక్కునా హరికి

॥ వెట్టు ॥

ఇరుగువా రెరఁగరు పొరుగువా రెరఁగరు
 గొరత్తై నమాటలు గొణఁగుచు నుందురు
 పరులఁ గాదందురు బాఁతిగారు తాము
 విరసు లట్టివారి విడుచు దేవుడు

॥ వెట్టు ॥

యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డాళ్లపాక
 అన్నమాచార్యులు అఖిలదిక్కులు మెచ్చ -
 మన్నతితోఁ బాడి రొకఁ డెవ్వఁడో తాను
 నన్న నొరసునట నమ్మతా హరికి

॥ వెట్టు ॥ 494

లలిత

చిరకాలధర్మములు చివుకు దవ్వఁగఁబోతే
 హరిహఱుఁగు చొచ్చితి మాతఁడే రక్షించెను

॥ పల్లవి ॥

భువిఁ దొల్లి లేరా పుణ్యము సేసినవారు
జవళితాప్రములెల్లాఁ జదివినవారు లేరా
దివి కెక్కి దేవతలై తేరినవారు లేరా
యివల నే మివి సేసి యెవ్వరిఁ బోలేము || చిర ||

తగఁ దొల్లి వినమా తపము సేసినవారి
జిగి నన్నియజ్ఞములు సేసినవారి వినుమా
మిగులా సిద్ధివడసి మించినవారి వినమా
యెగువ నే మింతకంటే యెక్కుడు సేసేమా || చిర ||

పెక్కునుతములు చూచి బెండుపడ్డవారు లేరా
పక్కిన నన్నివిద్యలాఁ బరగినవారు లేరా
వాక్కుఁదే శ్రీవేంకటేశుఁ డుల్లములో నుండఁగాను
యెక్కుడితవిఁ గొలువ కెవ్వరిఁ బోలేము || చిర ||

రేకు 197

శంకరాభరణము

చేపట్టి మమ్ముఁ గావు శ్రీనరసింహా నీ -
శ్రీపాదములే దిక్కు శ్రీనరసింహా || పల్లవి ||

చెలఁగువేయిచేతులశ్రీనరసింహా
చిలికేటినగవులశ్రీనరసింహా
నిలుగులేవిమంచిశ్రీనరసింహా నీ -
చెలిఁ దొడెక్కించుకొన్న శ్రీనరసింహా || చేప ||

శ్రీరసముద్రమువంటిశ్రీనరసింహ దైత్యుఁ

జీరినవజ్రపుగోళ్ల శ్రీనరసింహ

చేరి ప్రహ్లాదునిమెచ్చేశ్రీనరసింహ నుతిం -

చేరు దేవతలు విన్ను శ్రీనరసింహ

॥ చేప ॥

శ్రీవనితతో మేఘ(గు)శ్రీనరసింహ

చెవిదేరె నీరుహముశ్రీనరసింహ

శ్రీవేంకటాద్రిమీదిశ్రీనరసింహ సర్వ -

జీవదఃసూపరుడ వో శ్రీనరసింహ

॥ చేప ॥ 486

సాళంగనాట

నరుడా యీతఁడు ఆదినారాయణుఁడుగాక

ధరణిఁ గీరితికెక్కె దళరథసుతుఁడు

॥ పల్లవి ॥

యీతఁడా తాటకిఁ జరిపె నీమారీచసుబాహుల -

నీతఁడా మదమణిచె నిందరుఁ జూడ

యేతులకు హరువిల్లు యీతఁడా విరిచి యట్టె

నీతఁ బెండ్లియాడెను యీటన్యరాముఁడా

॥ నరుఁ ॥

చుప్పనాతిముక్కు గోసి సోదించి దైత్యులఁ జంపి

అప్పు డిట్టె వారి నేసినాతఁ డీతఁడా

గుప్పించి కోతుల నేరి కొండల జరిది గట్టి

కప్పి లంకి నాదించె నీకౌసల్యనందనుఁడా

॥ నరుఁ ॥

రావణాదులనుఁ జంపి రక్షించి విభీషణుని

భావిం చయోధ్య నీతఁడు పట్టమేరెను

శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడే నిన్ను రక్షించె వితఁడే

యీవల మాపాలనున్య యీరామచంద్రుఁడా

॥ నరుఁ ॥ 487

పాది

అదివో చూడరో అందరు మొక్కరో

గుడిగొనె బ్రహ్మము కోనేటిదరిని

॥ పల్లవి ॥

రవిమండలమున రజిల్లుతేజము

దివి జగదునిలోతేజము

భువి సనలంబునబొడమినతేజము

వివిధంబులై నవ్వి తేజము

॥ అది ॥

క్షీరాంబుధిలో జలగ్రుసాకారము

సారె వై కుఠపుసాకారము

యీరీతి యోగీంద్రులెంచుసాకారము

సారెకు జగములసాకారము

॥ అది ॥

పొలసినయాగంబులలో ఫలమును

పలుకపములలో ఫలమును

తలచినతలపుల దానఫలంబును

బలిమి శ్రీవేంకటపతియే ఫలము

॥ అది ॥ 498

రామక్రియ

ఆతవిటో పొగదేము ఆతని శరణంటిమి

ఆతడే సర్వజీవులంతర్యామి

॥ పల్లవి ॥

పెక్కుబ్రహ్మాండకోట్లు పెక్కుబ్రహ్మకోట్లు

పెక్కురుద్రకోట్లును పెక్కుయింద్రులు

నొక్కొక్కరోమకూపాల నొగి నించుకుందునట్టి-

నొక్కడే విష్ణుడు వీడే వున్నతోన్నకుడు

॥ ఆత ॥

అనంతసూర్యచంద్రులు అనంతవాయువులును

అనంతశక్తిశక్తి అనంతమేధులు

కొనలుసాగి నిన్నిటికూటువ(ఁ) గూడుకొన్నట్టి-

అనంతుఁ దొక్కఁడే మించి నాదిమూరితి

॥ ఆత ॥

అసంఖ్యమహిమలను అసంఖ్యమానులు

అసంఖ్యశక్తులు వరా అసంఖ్యములు

పొనఁగ నిన్నిటిఁ దానె పుట్టించి రక్షించినట్టి-

అసంఖ్యతుఁడు శ్రీవేంకటాద్రికుఁడు

॥ ఆత ॥ 499

దేసాళం

నీవే రక్షింతువుగాక నిన్ను నమ్మితిమి నేము

దైవమవై నీ వుండఁగ తగ మూడె బదుకు

॥ పల్లవి ॥

కోరి వొకరాతివీరుఁ గొల్చి బతికీ నొకఁడు

పైరు వొక్కచెట్టువెట్టి బతికేననీ నొకఁడు

కూరిమిఁ బాము చేబట్టుకొని బతికీ నొకఁడు

శ్రీరమణునిదాసులచేతిదేపో భాగ్యము

॥ నీవే ॥

ఇసుమంతమన్ను వట్టి యేచి బతికీ నొకఁడు

పసురము నింటఁ గట్టి బతికేననీ నొకఁడు

పనగా వేగె డినుము పట్టి బతికీ నొకఁడు

వసుదేవ నిపు గలవారి కేమిగదమ

॥ నీవే ॥

అది నలముఁ గనవు నంటి బతికీ నొకఁడు

లోకులు పెక్కుపాయాల లోలులై బతికే రదే

యీకడ శ్రీవేంకటేశ ఇవెల్లా నీమహిమరే

చేకొని నీమరఁగుచొచ్చినవారే ఘనులు

॥ నీవే ॥

మంగళం

బయలు మొరంగగుపరం మాయ ఇది

నయమన లోనె నిరసరుగాని

॥ పల్లవి ॥

కలఁడు హరి యొక్కఁడు హరి జగములకు

కలిగినతఁడు లేక మానఁడు

తెలిసి ఇందరికిఁ దేవయర్థమే

మరిసి యప్పటి మరతురు గాని

॥ బయ ॥

పుట్టినదెల్లా భోగముకొనే

పుట్టి భోగము పో దెవుడు

ఎట్టి యామాటలే పలుకుదు రిందరు

మట్టులేక ఇది మరతురుగాని

॥ బయ ॥

కర్మము శ్రీవేంకటపతికార్యము

కర్మము దేహికిఁ గాణాచి

ధర్మ మీదేవునిదాస్యం బందురు

మర్మము లోకులు మరతురుగాని

॥ బయ ॥ 501

రేకు 198

శ్రీరాగం

ఎఱిగితి నమ్మితి నితఁడు దయావిధి

మఱుగులు మొరంగులు మరి యింక లేవు

॥ పల్లవి ॥

వేదోద్ధరణఁడు విశ్వరక్షఁడు

ఆదిమూర్తి శ్రీఅచ్యుతుఁడు

పోదించి కొలిచితి సుముఖుడై మమ్మేరె

యేదెస మాపాల పకడే కలఁడు

॥ ఎఱి ॥

పరమపురుషుఁ దాపన్నివారకుఁడు

హరి కాంతుఁడు నారాయణుఁడు

శరణంటి మీతఁడు చేకొని కాచెను

తరవాతిపనులఁ దప్పఁ దీతఁడు

॥ ఎఱి ॥

హృదయాంతరంగుఁడు యీశ్వరేశ్వరుఁడు

ఇదివో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

వెదకితి మీతఁడు విరువఁడు మమ్మిక

తుదకును మొదలికి దొరకినవాఁడు

॥ ఎఱి ॥ 502

మాళవిగాళ

■ ఇట్టై మమ్ము రక్షించుట యేమిదొడ్డ నీకు నేఁడు

బట్టబాయితనే నీవు పదిరూపు లైతివి

॥ పల్లవి ॥

చదువుల చిక్కుదిద్ది చక్కఁగఁ జేసితివి

మొదలఁ గుంగినకొండ మోచి యెత్తితి

పొదిగి చేపట్టి తెచ్చి భూమి వుద్ధరించితివి

అదనునఁ బ్రహ్లాదు నట్టై మన్నించితివి

॥ ఇట్టై ॥

అడుగులు మూఁటనే యఖిలము గొలచితి

బడిబడినే రాచపగ నీఁగితి

బెడిదపులంక విభీషణు నేలించితివి

అడరి పా గవులదిక్కై నిలిచితివి

॥ ఇట్టై ॥

తిపురకాంతలగుట్టు దీర బోదించితివి

పుపమఁ గలికిరూపై యున్నాఁడవు

ఇప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యేరితివి లోకారెల్ల

యెప్పుడు మానుకులకు నిరవై

॥ ఇట్టై ॥ 503

శంకరాభరణం

ఇతవిప్రసాదమే యిన్నియును

గతి యితవిదేకన కాదనరాదు

॥ పల్లవి ॥

కాయములో నొకఘనసంసారము

ప్రాయంబులతోఁ బ్రబలీని

ఆయ మందుకును హరి దానేయై

దాయక పాయక తగిలున్నాఁడు

॥ ఇత ॥

వానరినకలలో నొకసంసారము

మనసుతోడనే మలసీని

ననిచి యందుకును నారాయణుడై

కొనమొదలై తా గురియైనాఁడు

॥ ఇత ॥

పుడిబడి కోర్కుల నొకసంసారము

బడిబడియాసలఁ బరగీని

విడువక యిది శ్రీవేంకటేశ్వరుడే

తొడిఁబడఁ గల్పించి ద్రువమయినాఁడు

॥ ఇత ॥ 504

ముఖారి

ఊరకే కలుగునా పున్నతపుమోక్షము

శ్రీరమణుక్యపచేతఁ జేరు మోక్షము

॥ పల్లవి ॥

కలుషముఁ బెడఁబాసి కర్మగంధము గడచి

మలిననప్పుడుగా మరి మోక్షము

చలన మించుకలేక సంసారవారిది దాఁటి

నిలిచినప్పుడుగా నిజమోక్షము

॥ ఊర ॥

పంచేంద్రియాల మీరి ఖక్తి నారమీదఁ బెట్టి
మంచివాడై నప్పుడుగా మరి మోక్షము
అంతల యానలు మాని ఆచార్యనేవ చేసి
మించినప్పుడుగా అమీదిమోక్షము

॥ శీర :

కాంతమే కూడుగా నుండి సమచిత్తమునఁ బొంది
మంతుకెక్కినప్పుడుగా మరి మోక్షము
అంతట శ్రీవేంకటేశుఁ దాదరించి మన్నించితే
నంతరంగమున నున్న దనాదిమోక్షము

॥ శీర ॥ 505

వరాళి

వెదకనేటికి నెయి వెన్న చేరి బట్టుకొని
మొదలఁ గలిగితేనే నుండవఁ గలుగుట

॥ పల్లవి ॥

తనపూర్వభావము లించి మరవకుంటే
పనివడి తనపుణ్యఫల మబ్బుట
మనహృది నానాటిసూయ చూపెట్టుకుండితే
జనించినతనకు విజ్ఞానసిద్ధి యగుట

॥ వెద :

పుట్టినయప్పటితనతోగముఁ దలఁచుకొంటే
కొట్టఁగొన తనకోర్కె కోనసాగుట
వ్యవధిమిజగమునటనఁ దెలుసుకొంటే
గుట్టుతోడిగురుబోధగురుకు చేచిక్కుట

॥ వెద :

జీవకళ నంటినట్టిచిక్కు విదిలించుకొంటే
దేవుడు తనచేఁ జిక్కి తిరమౌట
శ్రీవేంకటేశుఁ దీతవిఁ జేరి శరణుంచేను
ఆవలనీవలఁ దాను అన్నిటా గెలుచుట

॥ వెద ॥ 506

పాడి

హరి నారాయణ ికృష్ణ అదివో మావిన్నవము

తరవాతిమాట నీవే తలచుకోవయ్యా

॥ పల్లవి ॥

నదిఁబడ్డనాతలఁపు చక్కఁగాక పుండినను

వాడయఁడవు నీకృప వొగిఁ జక్కనే.

గుడిగొన్నయే రెంత కొంకరఁకరలైనా

పుడమికి లోఁగొనుటపోవువటవయ్యా

॥ హరి ॥

కాయకపునాథక్తి తడుఁ గొంచమైనను

ఆయపునీవరములు అతిఘనమే

యేయెడ గుడి గొంచమయిన గుడిలోదేవుని

కాయడ మహిమ పునఁచుందురు గదవయ్యా

॥ హరి ॥

శ్రీవేంకటేశ విన్ను జింతించక నే మండినా

జీవాంతరాత్ముఁడవై చేకొంటి నీవే

అవటించి కీలుబొమ్మ అచేతనమై యుండినా

అవేళ సూత్రదారుఁ డాదించుఁ గదవయ్యా

॥ హరి ॥ 507

రేకు 199

నాట

ఇదె వీఁడె కంటిమమ్మ యేతులవాఁడు

గదలేసూర్యచంద్రులకన్నులవాఁడు

॥ పల్లవి ॥

సెలవినవ్వులవాఁడు చేకత్తిగోళ్ళవాఁడు

పలుపేగులజంద్యాలపంకాలవాఁడు

యెలమిఁ జెలిఁ దొడపై నిడుకొన్నట్టివాఁడు

చెలఁగిన పుననారసింహుఁడచే వీఁడు

॥ ఇట ॥

కొండగద్దెమీదివాడు గొప్పకీటమువాడు
 దిండుపై దీచీరకాళి(నె?)తెక్కులవాడు
 రెండురూపులొకటైనరీతులమాయలవాడు
 అండఁ బ్రహ్లాదవండుఁ దాతఁడటే వీడు

॥ ఇది ॥

భవనాసిపొంతవాడు భావింఁచఁ దెల్లనివాడు
 ఇవల శ్రీవేంకటాద్రినిరవై నాడు
 జవళిపంఠాలవాడు శంఖుచక్రములవాడు
 తివిరినలహోబలదేవుఁడటే వీడు

॥ ఇది ॥ 508

చౌళి

పరమపురుషుఁ డీబాలుఁడట

హరవిరుండులు మొక్కే రదివో వాకిటను

॥ వల్లవి ॥

దేవుఁ డితఁడు సర్వదేవతల కొదయఁడు

వేవేలువేదములచే వేద్యుఁ డితఁడు

దేవకీదేవికి వసుదేవునికిఁ గొడుకాయ

యీవిధము నోచిరి వీ రెంతభాగ్యవంతులో

॥ పర ॥

అంతటాఁ దా నున్నవాడు ఆరయ స్వతంత్రుఁడు

అంతము నాదియులేని ఆదిమూరితి

వంతుకు యశోదకు నవ్వల నందగోపునికి

దొంతరకొడుకైనాడు తొల్లి వీ రేపుణ్యులో

॥ పర ॥

ఇందిరావల్లభుఁడు ఇహపరనాయకుఁడు

కందువ శ్రీవేంకటాద్రిఁ గాపున్నవాడు

మండగొల్లెతలకెల్ల మరఁది దా నైనాడు

ఇందరు విందరే వీరి తెన్నటిం సంబంధమో

॥ పర ॥ 509

నిలిప

ఎన్నఁడు గలుగు మరి యాధాగ్యము

సన్నిధాయ నిలిపికి శరణనరే

॥ పల్లవి ॥

అదె చంద్రుఁ డుదయించె నచ్యుతుఁడు జనియించె

అదనఁ గంఠుసీమన్మ మస్తమించెను

పొదలిరి ఓవిజులు పొలిసిరి రాక్షసులు

సచర మీశివుకు శరణనరే

॥ ఎన్నఁ ॥

పాండవకులము మోడ్చి బాలకృష్ణుఁ డీదె వచ్చె

చంద్రుర్యోధనుమూలం బల్లిని వచ్చె

దండి గోమలము నిండె ద్రౌపదితపము వందె

చంద్రప్రతాపున కిట్లె శరణనరే

॥ ఎన్నఁ ॥

రేపల్లె పుణ్యము నేనె శ్రవేంకటేశుఁడు దానె

గోపికలమనసుల కొఱని వానె

కోపులధర్మము దక్కె గోవర్ధనగిరి నిక్కె

చాపలమేటి కితని శరణనరే

॥ ఎన్నఁ ॥ 510

ముఖారి

అతిఁదే గతియని య దీ నన్నిటా మాన్యుఁడు

ఇతరాలు మానఁగానె యీతనికే శరవు

॥ పల్లవి ॥

శ్రీరమణునినిత్యసేవకులకుఁ దొలై

వేరులేనికర్మముల వెట్టిమాన్యము

అరీతి నితనితక్కులై నచనవరులకు

అరితేరి పుణ్యపాపా యడ్డపాటు లేదు

॥ అతఁ ॥

తక్కుక యితనిముద్ర ధరించినదాసులకు
చొక్కుల భవబంధాలనుంక మాన్యము
రెక్కించ వితవితై నరెంకలకు బొడుకల -
కొక్కట విదవిషేదా లూహింప లేవు

॥ అతఁ ॥

సరుస శ్రీవేంకటేశుకంజాగతులకును
పరగ మాయలదొడ్డిబందె మాన్యము
పరమమైనయితనిపెల్లముకూటివారికి
ధరలో నేమిటివంకాఁ దప్పరే లేవు

॥ అతఁ ॥ 511

సామంతం

నీచేతలోవారము నివారము

యేచి నీకే చేత మొక్కే మిదియే మావ్రతము

॥ వల్లవి ॥

ఇన్నిటాఁ బూర్ణుడవు నీ వెరఁగనియర్థమేది

విన్నపము నేఁ జేసేవిధమేది

మన్నించిననీమన్న నే నుహిమలో మాబిదుకెల్ల

వున్నతి మీదాసిననే దొక్కటే మావ్రతము

॥ నీచే ॥

ఘనదేవుడవు నీకుఁ గడమలు మరియేవి

గొనకావి నే విన్నుఁ గొనరేదేమి

పొనుగక యేలితివి పుట్టినమాపుట్టుగెల్ల

ననిచి విన్ను నమ్మిననమ్మికే మావ్రతము

॥ నీచే ॥

శ్రీవేంకటేశుడ నీవు చిత్తగించనిది యేది

తావించి నేఁ బొందనిభాగ్య మేది

యేవల యమాపరభారా లింతయు నీ కెక్కినది

అవటించి నే నీకరణన్నదే మావ్రతము

॥ నీచే ॥ 512

పాదము

కనియుండి భ్రమసితిఁ గట్టా నేను

యెనలేక గురియై నిట్టే నేను

॥ పరివి ॥

తోలునెముకలు గట్టి దొరనెంటా మురిసేను

అబద్ధలమరఁగు అహా నేను

గాలి యానటించుకొని నాలములు గడపేను

వోలిఁ బుట్టపాపములును వోహో నేను

॥ కని ॥

పంటిపిరికి బదుకతా మదియించి మురిసేను

ఇంటిముంగిటనె పుండి యాహా నేను

పొంటివాడనైపుండి పూరఁగిలవెల్లా గోరే

పొంటిపెయ్యానలతోడ నూహలా నేను

॥ కని ॥

నూలికోకఁ గట్టువది నొప్పనై నే మురిసేను

యాలాగు నాదగుకెల్ల యేహీ నేను

పాలించి శ్రీవేంకటాద్రిపతి నాఁక గలుగఁగ

ఆలరినె గెలిచితి హెహె నేను

॥ కని ॥ 518

రెకు 200

మాళవిగళ

నీవు నిర్వగుణనంపన్నుడవు నే నొకడుగ్గుణిని

మానవు నన్నొకయెదురుచేసుకొని మనసుచూడనేలా అయ్యా

॥ పరివి ॥

యేరినవాడవు నీవు ఇటు నేఁ గొలిచినవాడ

పోలింపఁగ నీవే దేవుడవు భువి నే నొకజీవుడను

పాలించేవాడవు నీవు బ్రదికేవాడను నేను

తాలిమి నన్నొకసరిచేసుక ననుఁ దప్పు రెంచనేలా అయ్యా ॥ నీవు :

అంతర్యామివి నీవు అంగమాత్రమే నేను

చింతింపఁగ నీవే స్వతంత్రుఁడవు జిగి నేఁ బరతంత్రుఁడను
ఇంత నీవే దయఁగలవాఁడవు యెప్పుడు నే నిర్దయుఁడను
చెంతల నన్నొకమొనసేసుక నాచేత రెంచనేలా అయ్యా ||నీవు||

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడవు నీవు సేవకుఁడను ఇటు నేను

అవలసీవల దాతవు నీవు యాచకుఁడను నేను
నీవే కావఁగఁ గర్తవు నేనే శరణాగతుఁడను
తై వళమగు నను ప్రతివెట్టుక నాకథలు యెంచనేలా అయ్యా
||నీవు|| 514

నాట

వెడలె వెడలె నదె వీధులవీధుల

తొడికి దైత్యులనుఁ దుంచఁగను || పల్లవి ||

కోటిసూర్యు లొకకూటువ గూడుక

చాటువ మెరసేటిచక్రము

గాఁటపువేవేలు కాలరుద్రు లటు

నీటునఁ దొలఁకేటినిబిడచక్రము || వెడ ||

ప్రళయకాలముల బడబాగున్న లొలుకు -

చలమరిప్రతాపచక్రము

కలకంఠవముల కాలభైరవులు

కలసి మెలింగేటిగండచక్రము || వెడ ||

యమసహస్రములనంత మేకమై

నమరముగలిచేటిచక్రము

అమరుచు శ్రీవేంకటాద్రిపుకరమునఁ

దెమలకయుండేటిదివ్యచక్రము || వెడ || 515

బౌళి

మొక్కెద మిదివో మూడు మూర్తులును
వొక్కరూపమై వొనరె జక్రము

॥ పరివి ॥

చెందినరావణునిరో మాళికల
దండలపూజల తఱచుగను
మెండుగఁ గంసుని మెదడు గందముగ
విండ వలఁడుకొని విలిచె జక్రము

॥ మొక్కె ॥

చించి హిరణ్యకశిపుపెనుర క్తవు -
అంచనర్వపాద్యమ్ములను
పంచజనఘనకపాలపురెముకను -
పంచపాద్యములఁ బరగుచక్రము

॥ మొక్కె ॥

బలుమధుకై టటప్రాణవాయువుల
అలరిననై వేద్యంబులను
యెలమిని శ్రీవేంకటేశుహస్తముల
వెలసి విలిచె నిదే విజయచక్రము

॥ మొక్కె ॥ 516

సాళంగం

చేకొంటి విహమే చేరినపరమని
తైకావి నీ విందు కలవేకాన

॥ పల్లవి ॥

జగమునఁ గలిగిననకలభోగములు
తగిననీప్రసాదములే యివి
అగపరునే బదియక్షరపంజ్ఞులు
నిగమగోచరపునీమంత్రములే

॥ చేకొం ॥

౧. మాళికలు = వరుసలే మో? ౨. 'హిరణ్య....పాద్యమ్ములను' వరకుగల
సమస్తపదములో 'అంచ' అను-పదము ఇముడ్చుట వింత.

పొదిగొని సంసారపుత్రుడార లిం

వదలనినీదానివర్గములే

చెడరక యేపొద్దుఁ జేయునాపలులు

ఓదిసినఁ నియ్యాజ్ఞాకెంతర్కములే

॥ చేకొం ॥

నలుగడ మించిననాఁన్నాదులు

పలుమరు లిటు నీవంపు లివి

యెలమివి శ్రీవేంకటేశ్వర నీ నిక

వలసినప్పు డీ వరములు నాకు

॥ చేకొం ॥ 517

అలి

కానవచ్చిఁ గానరాదు కమలాక్ష నీమాయ

కానే వెంటవెంటఁ దగిలీ నిదివో

॥ పల్లవి ॥

కొల్లి నీవు గంపు తోడనే నేను గలను

యెల్లగా నీప్రపంచము యంతఁ గలదు

కొల్లి యెద్దు రెప్పటివే గోనెలే కొత్తలెనట్లు

చల్లవినేనొకడనే నన్యములే వేరు

॥ కాన ॥

వేదములు నాటివే వినుకులు నాటివే

అదినుండి చదివే నదియే నేను

వేదతో వెన్నవట్టి నేయి వెదకఁ బోయినయట్లు

దాదాక నాతెలివి యితరుల నడిగేను.

॥ కాన ॥

వైకుంఠమూ నున్నది వరములు నున్నవి

యీకడ శ్రీవేంకటేశ యేలితి నన్ను

తైకొవి పువ్వు ముదిరి గక్కనఁ బిందె యైనట్లు

నీకు వరమునఁగాను నేనీదేరితిని

॥ కాన ॥ 518

దేసాళం

కడనుండి చూచేనీకుఁ గవికరమైతేఁగన

బడి నన్నుఁ గావు నీతో బలిమేలే

పలవి ||

వాదలుమోచినయది యొకయపరాధము

అదరి సంసారినౌటె యపరాధము

బడి నివి వలచినపాల్లఁ బడకపోదు(దు?)

యెడనీకు మొరవెట్ట విఁకఁ జోచేదయ్యా

|| కడ ||

అన్నపానములు గొన్న దది యొక్కనేరమి

వున్నతి సంపదఁ బొందు తొకనేమి

యిన్నియు వనుభవించి యిఁక నొల్లనంటేఁ బోదు

విన్నపాలు సేసి నీతో విసుగఁ జోచేది

|| కడ ||

మదిలో నీవుండగాను ముఱచిన దొకకల్ల

అదనఁ గర్మాధికారి నౌదొకకల్ల

యెదుట శ్రీవేంకటేశ యిట్టై నన్నుఁ గాచితివి

తుద కెక్కితిమి యింకఁ దొలఁగఁగవలెనా

|| కడ || 519

శ్రీః

శ్రీః

శ్రీః

1-వ అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ-సంకీర్తన-సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
ఆహారి 2, 6, 119, 191.
కన్నడగౌళ 39, 177, 192, 196, 202, 480.
కాంబోది 1, 27, 84, 224, 247, 253, 427.
కేదార్‌గౌళ 165, 210, 213, 255.
గుండక్రియ 54, 56, 71, 74, 88, 127, 189, 163, 238, 338, 389, 340, 389, 416, 424, 426, 431, 433, 435, 439, 444, 473.
గుజ్జరి 22, 188, 189, 236, 346, 381, 382, 384, 452.
గౌళ 57, 104, 124, 201, 264, 276, 277, 297, 336.
చాయానాట 446.
తెలుగుకాంబోది 403.
నేవగాంధారి 18, 78, 90, 186, 261, 332, 334, 335, 337, 369, 376, 482, 443, 490, 492.

రాగములు

వంశీరస సంఖ్యలు

రేఖా(సా)మ్మి

.... 29, 38, 49, 96, 116, 157, 167,
168, 235, 262, 266, 353, 360,
481, 513.

దేసాళం

.... 45, 103, 120, 160, 175, 193, 200,
222, 259, 260, 351, 354, 372,
459, 474, 483, 500, 519.

ధన్నాసి

.... 15, 44, 148, 158, 214, 329, 380,
381, 386, 344, 357, 450, 477.

నాట

.... 81, 93, 112, 181, 207, 229, 245,
246, 248, 345, 355, 361, 405,
508, 515.

నాదరామక్రియ

.... 313, 314, 315, 316, 317, 373.

పాడి

.... 19, 32, 35, 66, 99, 111, 121,
123, 141, 195, 204, 219, 225,
244, 281, 406, 454, 486, 498,
507.

ప్రకాశనాట

.... 350.

తొలి(భవులి)

.... 41, 70, 75, 107, 108, 125, 128,
179, 252, 269, 342, 364, 367,
375, 378, 380, 385, 386, 387,
391, 393, 396, 410, 419, 429,
434, 445, 455, 457, 458, 460,
465, 468, 479, 509, 516.

రాగములు	వలీర్తన సంఖ్యలు
కౌళిరామక్రియ	... 217, 348, 442.
భూపాలం 40, 60, 117, 166, 267, 326, 327, 328, 359, 436
తైరవి 4, 12, 20, 105, 146, 169, 187, 197, 282, 287, 319, 320, 321, 322, 349.
మంగళకౌళి(సి)క 241, 401.
మలహరి 10, 17, 21, 51, 69, 101, 118, 132, 170, 190, 323, 324, 325, 356, 453, 476.
మాళవి 73, 77, 140, 152, 216, 218, 283, 368, 377, 414, 429.
మాళవిగౌళ 82, 135, 184, 288, 430, 448, 487, 489, 503, 514.
ముఖారి 5, 16, 30, 62, 68, 89, 106, 122, 126, 171, 173, 198, 231, 237, 265, 268, 286, 303, 304, 305, 306, 307, 422, 505, 511.
రామక్రియ 14, 33, 46, 68, 72, 94, 97, 137, 145, 147, 150, 164, 182, 183, 215, 221, 250, 270, 282, 313, 400, 462, 485, 494, 499.

రాగములు

వంశీర్తన వంశ్యులు

లలిత

.... 7, 24, 34, 42, 48, 61, 65, 76,
80, 87, 102, 109, 131, 134, 148,
144, 155, 188, 208, 271, 274,
298, 294, 295, 296, 352, 358,
362, 383, 388, 395, 399, 404,
407, 418, 415, 417, 418, 421,
425, 438, 456, 464, 466, 475,
482, 488, 495, 510, 518.

వరాళి

.... 25, 36, 174, 180, 212, 258, 285,
374, 506

శంకరాభరణం

.... 31, 50, 55, 85, 115, 129, 159,
172, 185, 206, 223, 226, 253,
254, 263, 272, 278, 402, 411,
449, 467, 472, 491, 496, 504.

శ్రీరాగం

.... 23, 53, 64, 67, 95, 100, 114,
133, 142, 149, 151, 176, 199,
209, 251, 273, 279, 291, 308,
309, 310, 311, 312, 335, 390,
440, 463, 484, 502.

శుద్ధవసంతం

.... 13, 53, 63, 133, 178, 240, 292,
341, 408.

సామంతం

.... 8, 11, 48, 59, 92, 98, 130, 153,
161, 205, 211, 234, 257, 280,
284, 290, 298, 299, 300, 301,

రాగములు

నవోర్తన సంఖ్యలు

802, 870, 897, 409, 428, 428,
441, 447, 451, 471, 501, 512.

సాళంగం

... 28, 52, 158, 280, 394, 469, 517,

సాళంగనాట

.... 8, 9, 28, 37, 47, 79, 86, 91, 110,
118, 154, 162, 194, 208, 220,
227, 228, 289, 243, 249, 275,
289, 347, 363, 371, 379, 392,
412, 437, 461, 470, 478, 493,
497.

సారాప్టం

.... 242.

హిందోళవసంతం

.... 293, 343.

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన రాగ సంఖ్యాసూచి

సంకీర్తన మొదల	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంతరంగ	దేసాళం	259
అంతరాత్మ	రిలిత	388
అంతర్యామీ	రిలిత	475
అంతరు	మలహరి	17
అందరి	హిందోళవనంతం	343
అందరిలోనా	నాట	207
అందరివలె	సామంతం	48
అందాఁకాఁదాఁదా	గుఱ్ఱరి	452
అందుకల్లా	రామక్రియ	189
అందుకుఁగాదు	సామంతం	451
అందుకే	దేవగాందారి	378
అందుకేపో	మలహరి	325
అందుకేసుమ్మీ	శుద్ధవనంతం	341
అక్కటా	దేసాళం	175
అట్టయితే	పాడి	454
అటుగవ	గుండక్రియ	71
అటుగాన	ధన్నాసి	450
అద్దము	దేవగాందారి	490
అణురేణు	దేవగాందారి	482
అతఁడు	నాదరామక్రియ	313
అతఁడే	ముఖరి	511

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అతని	రిత్తి	294
అతిసులభం నిది	మలహరి	10
అతిసులభంవిదె	బౌళి	41
అదినే	శంకరాభరణం	186
అదియేల	గుండక్రియ	389
అదియేవిష్ణు	శంకరాభరణం	402
అదివోచూడ	పాడి	490
అదివోనిత్య	వరాళి	25
అదెవచ్చె	సాళంగనాట	79
అదెళిర	రామక్రియ	485
అనంతాప	మలహరి	129
అనరాదు	దేసాక్షి	167
అనలము	బౌళి	445
అవియావతి	రిలిత	408
అన్నిటా నీపెంపు	సాళంగనాట	249
అన్నిటానీవే	మలహరి	324
అన్నిటాను	మలహరి	170
అన్నిటాకాంతుడై	భవుళి	480
అన్నిటాశ్రీహరి	రామక్రియ	58
అన్నిటికి నొడ	శ్రీరాగం	64
అన్నిటికి మూల	దేవగాంధారి	261
అన్నిటికి మూల	సామంతం	284
అన్నిటికి హరి	బౌళిరామక్రియ	442
అన్నిటి కెక్కుదు	సాళంగనాట	1
అన్నియునడుగ	గుజ్జరి	180
అన్నియునుదన	దేవగాంధారి	80

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనముఖ్య
అన్నియును హరి	బౌళి	75
అనుచు దేవ	సాళంగనాట	154
అనుచు విద్వతు	రామక్రియ	14
అనుచు లోక	పాడి	111
అపరాధి	భూపాలం	326
అప్పుడు	శంకరాభరణం	50
అప్పుడు	భూపాలం	117
అయ్యోనేనేకా	లలిత	80
అయ్యోమాయ	తైరవి	12
అయ్యోవారి	రామక్రియ	33
అరుదరుడు	మాళవి	420
అరుదు	తైరవి	321
అర్చిత	శ్రీరాగం	310
అవధారు	లలిత	106
అవియటు	లలిత	78
అవియు	గుండక్రియ	418
అహోవిరేళ్వరుడ	నాట	112
అహోవిరేళ్వరు	సాళంగనాట	243
అతడే యజ	ముఖారి	237
అతడే విష్ణుండ	తైరవి	319
అతవిః బో	రామక్రియ	499
అతవిమూలమే	లలిత	362
అతురబందు	గౌళ	277
అనతియ్యంగ	సామంతం	301
అమీడి	సాళంగనాట	37
అరగ	సామంతం	370

సంకీర్తనమొదలు

రాగము

సంకీర్తనసంఖ్య

అద్దుడ	గుజ్జరి	382
అర్పులు	బౌళి	108
అహాయేమి	శంకరాభరణం	172
ఇంతకంటేదగు	తామక్రియ	400
ఇంతకంటేనేమి	శంకరాభరణం	272
ఇంతకంటేనేమున్నది	భైరవి	197
ఇంతకంటేమరి	దేవగాంధారి	334
ఇంతటబో	దేసాళం	474
ఇంతటాహరి	శ్రీరాగం	463
ఇంత దేవుడింక	దేశాక్షి	116
ఇంతయు	శ్రీరాగం	133
ఇంతిజవ్వన	ముఖారి	286
ఇంతేకాని	శ్రీరాగం	199
ఇందరిబుద్ధు	రామక్రియ	94
ఇందరిబ్రదు	దేసాళం	193
ఇందరిలో	గుజ్జరి	138
ఇందరూ	సామంతం	205
ఇందుకా	సామంతం	107
ఇందుకే	శంకరాభరణం	31
ఇందుల	మాళవి	140
ఇందులో	ఆహరి	6
ఇందువల్ల	ముఖారి	288
ఇచ్చినవాడు	సాళంగనాట	493
ఇటునిను	ముఖారి	305
ఇటులై	గౌళ	297
ఇటువంటి	రామక్రియ	215
ఇటానే	సామంత	254

సంకీర్తనముదలు	రాగము	సంకీర్తనముంఖ్య
ఇట్టితీపుల	రామక్రియ	97
ఇట్టి నావెట్టి	ముఖారి	377
ఇట్టి బ్రాహ్మణ్య	పాడి	480
ఇట్టివాఁడ	శ్రీరాగం	311
ఇట్టేమమ్ము	మాళవిగౌళ	503
ఇతఁడు	మాళవి	278
ఇతవికితఁడే	నాట	405
ఇతవిప్రసాద	శంకరాభరణం	504
ఇతరుల	వరాళి	174
ఇది యరుదను	లలిత	421
ఇదియేఁకపాయ	కేదారగౌళ	210
ఇదియేకావలె	శ్రీరాగం	209
ఇదియేబుద్ధి	ముఖారి	171
ఇదివోనా	గుండక్రియ	340
ఇదివోనీ	నాదరామక్రియ	314
ఇదివోమా	భూపాళం	166
ఇదివోవీది	సాళంగనాట	110
ఇదివోపున్నార	లలిత	398
ఇదివోసుజ్ఞాన	పాడి	121
ఇదెవీఁడె	నాట	507
ఇద్దరు	సామంతం	92
ఇన్నాళ్లు	కాంబోది	256
ఇన్నిటా	శంకరాభరణం	411
ఇన్నిటికి	మాళవిగౌళ	288
ఇప్పుడే	సామంతం	302
	లలిత	413

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇవిగో	శుద్ధవసంతం	292
ఇవిసేయగ	భూపాలం	328
ఇహపర	పాడి	225
ఇహమెట్లో	సాళంగనాట	461
ఇహమే	లలిత	131
ఈడనుందె	లలిత	65
ఈతఁడు	సాళంగనాట	208
ఈతఁడే	సాళంగనాట	371
ఈతవిఁగొలిచి	గౌళ	57
ఈతవిమరచి	లలిత	417
ఈతనిమూలమై	బౌళి	457
ఈరూపమై	పాడి	244
ఈహీన్రీ	మలహరి	69
ఉన్నమంత్ర	సాళంగం	153
ఉపకారి	గుజ్జర	384
ఊరకేకలుగునా	ముఖరి	505
ఊరకేదొరకునా	గౌళ	104
ఊరకైతే	సామంతం	161
ఎంచియాడరో	చేసాపి	235
ఎంతకరినమో	నాట	181
ఎంతకత	నాదరామక్రియ	315
ఎంతతే	శంకరాభరణం	491
ఎంతచదివి	సామంతం	98
ఎంత పుణ్యమో	భైరవి	322
ఎంత బాఁప	బౌళి	70
ఎంతమహిమో	అహరి	191

సంకీర్తనములు	గమ	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎంత మాత్రమున	దా	159
ఎంత లేదు	శ్రీరాగం	291
ఎంత పొందితి	సామంతం	290
ఎంత వాటువడె	శ్రీరాగం	95
ఎంత పోదించి	దేసాషి	282
ఎందఁక నిద్ర	భూపాలం	418
ఎందుకు	మాళవిగాళ	448
ఎందునీ	లలిత	143
ఎక్కడిమతిము	సాళంగం	52
ఎట్టిదోమీ	లలిత	298
ఎట్టుదోయ	సామంతం	211
ఎట్టువలసి	లలిత	154
ఎట్టునేయఁగ	లలిత	296
ఎత్తైనఁగావక	బౌళి	434
ఎత్తుకొన్న	దా	381
ఎదురుమాట	సామంతం	299
ఎన్నఁడు	లలిత	510
ఎన్నఁదొకో	లలిత	102
ఎన్నటికి	లలిత	188
ఎన్నిపాట్లఁబడ్డా	దేసాళం	354
ఎఱుఁగక	ధన్వాని	344
ఎఱిఁగితి	శ్రీరాగం	502
ఎఱిఁగిన	మలహరి	358
ఎఱుఁగుట	దా	485
ఎఱుఁగువారె	దేసాషి	481
ఎవఁరికి	ముఖరి	308

పంక్తిరసముదలు	రాగము	పంక్తిరసముఖా
ఎవ్వరినేమనఁగ	కన్నడగౌళ	480
ఎవ్వరినేర్పు	తైరవి	287
ఎవ్వరిదాగ్యంబె	లలిత	43
ఏటిజాణ	వరాళి	255
ఏటిమాట	శ్రీరాగం	67
ఏకాత్మవాదు	శంకరాభరణం	253
ఏగతినన్నుద్ద	లలిత	61
ఏదనుండురో	గౌళ	124
ఏదిగతి	సామంతం	300
ఏదివలనె	బౌళి	128
ఏదుసాయము	ముఖారి	122
ఏపురాణ	గుండక్రియ	88
ఏపౌద్ధూ	దేవగాంధారి	333
ఏమందురు	వరాళి	36
ఏమనిరతఁచ	సాళంగనాట	194
ఏమనినుతించ	వ్రతాపనాట	350
ఏమనిపొగడ	వరాళి	180
ఏమనివిన్న	కాంబోది	224
ఏమిచెప్పే	శ్రీరాగం	251
ఏమిపేతుడై వమా	తైరవి	105
ఏమిసేయుదు	సామంత	11
ఏమిసేసే	మలహరి	51
ఏమినెఱుంగని	మాళవిగౌళ	135
ఏరీతినెవ్వట	ముఖారి	173
ఏఱుముమ్మ	రామక్రియ	145
ఏలోకమండున్నా	ముఖారి	89

పరిపూర్ణములు	కాగము	పరిపూర్ణములు
ఏవీమసాయాలు	దేశాక్షి	49
ఏవుసాయములు	కుద్దవసంతం	408
ఐనట్టియ్యఁగాక	కాంబోది	247
ఒకటికొకటి	గుజ్జరి	346
ఒకటి సుజ్ఞాన	ధన్నాసి	357
ఒక్కఁదే	దేవగాంధారి	186
ఒక్కమనసు	ధన్నాసి	477
ఒడఁబరచు	గౌళ	201
ఒల్లఁదు	లలిత	7
కంచూఁగాడు	మలహరి	21
కంటిమి	సాళంగనాట	86
కంటిరా	సాళంగనాట	470
కటకటా	లలిత	155
కడమండి	దేసాళం	519
కనియుండి	దేసాక్షి	513
కన్నులపండుగ	బౌళి	384
కమతారమణ	కేదారగౌళ	255
కమ్మంఁబేఁగావా	చాయానాట	446
కరుణావిధివి	బౌళి	410
కరుణించు	లలిత	34
కలదిదివో	గుజ్జరి	22
కలదియూమూర్తి	శంకరాభరణం	206
కలకాపురము	మాళవి	216
కల్లమాడ	దేవగాంధారి	18
కలిగనిదె	లలిత	408
కలిగినది	లలిత	464

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనము
కలిదోషము	అపారి	119
కలియుగ	మాళవిగళ	430
కలుగుట	గుండక్రియ	424
కానవచ్చిఁగాన	లలిత	518
కానవచ్చె	శంకరాభరణం	449
కామధేనువిదే	లలిత	488
కామధేనువై	లలిత	87
కిన్నజానేఁహం	ముఖారి	83
కేళవదాసి	లలిత	482
కేళవనారాయణ	శ్రీరాగం	365
కైవల్యమున	దేసాళం	483
కొనమొద	మలహరి	118
కోటానఁగోట్లాయ	దేసాక్షి	286
కోటిమన్మథా	సామంతం	280
కోరిమా	మలహరి	101
కొనల్యానందన	సాళంగనాట	275
గట్టిగాఁ దెలుసు	గళ	276
గతులన్ని	దేసాళం	372
గరుడగమన	బౌళి	391
గుఱ్ఱాలఁగట్ట	మాళవి	153
గొరజై	పాడి	406
చంచలపడఁగ	పాడి	281
చాచెద	రామక్రియ	184
చాలువిదే	శ్రీరాగం	440
చిక్కువడ్డ	శుద్ధవసంతరి	83
చిత్తగించి	తెరవి	349

వంశీకృతనమోదలు	తాగము	వంశీకృతనమోదలు
చిత్తానఁబెట్ట	దేవగాంధారి	337
చిరకాల	లలిత	405
చీచీపివేక	శుద్ధవసంతం	18
చీచీవో	శంకరాభరణం	116
చూచిమోహించ	తెలుఁగుకాంబోది	403
చూచేచూపొకటి	పాడి	141
చూపఁజెప్పఁగల	భూపాళం	80
చెప్పవేనన్ను	భూపాళం	327
చెప్పితేఁబాసు	శ్రీరాగం	312
చెల్లఁబోతియ్యవి	సామంతం	59
చెల్లఁబోయీ	శ్రీరాగం	23
చెల్లనెక్కి	కాంబోది	84
చేకొంటి	సాళంగం	517
చేపట్టి	శంకరాభరణం	496
చేసిననా	కన్నడగోళ	177
చొచ్చితివీకు	శ్రీరాగం	178
జగన్నోహనా	బొళి	375
జగమంతా	గుజ్జరి	381
జతనము	రామక్రియ	318
జపము	బొళి	342
జయజయ	సాళంగనాట	289
జయమంగళము	గుండక్రియ	431
జరిజనాథ	భవుళి	398
జీవునికి	దేసాళం	103
జీవునికే	సాళంగనాట	392
జ్ఞానయజ్ఞ	ధన్నాని	148

వంశీర్తనముదలు	రాము	వంశీర్తనముదలు
జ్ఞానులాల	సాళంగం	28
దోటాయాం	వరాళి	374
తందనాన	బొళి	325
తనలో	కేదారగోళ	215
తలఁగరో	లలిత	144
తలఁచుకో	సౌరాష్ట్రం	242
తలఁపులో	గుండక్రియ	450
తానే తెలియుఁగా	గుండక్రియ	473
తిరుమలగిరి	దేసాళం	450
త్రికరణకుద్ది	గుజ్జరి	236
తుదనమస్తము	లలిత	42
తెలియతాదు	దేవగాంధారి	356
తెలిసికే	పాడి	19
తెలిసినమాట	బొళి	179
తెలిసినవాఁదాఁగాను	రామక్రియ	48
తేకరణ	మంగళకౌనిక	401
తొత్తి యెట్టుండు	తవుళి	380
దాఁచుకో	గుండక్రియ	388
దానవారి	పాడి	229
దిక్కునీవే	సాళంగనాట	349
దిక్కులు	సాళంగనాట	239
దినము	శ్రీరాగం	171
దీనరక్షకుఁడ	కుద్ధవసంతం	178
దేవతలు	సాళంగనాట	478
దేవనమో	మాళవి	377
దేవనీదయ	దేసాళి	38

పంక్తి ర్తనమొదలు	రాగము	పంక్తి ర్తనసంఖ్య
దేవనీపు	ముఖారి	307
దేవనే	ధన్నాసి	214
దేవళిభామణి	నాట	93
దేవుడు	శంకరాభరణం	254
దేవుడొక్కడే	మంగళకౌసిక	241
దేవునికి	గుండక్రియ	426
దేహంబొకదే	బౌళి	378
దేహమిది	గుండక్రియ	163
దేహినిత్యుడు	బౌళి	419
దైవమానీపెర	మలహరి	190
దైవమానీమాయ	భైరవి	4
దైవమా నీవే	ధన్నాసి	158
దైవమా నీవాక్కడ	శ్రీరాగం	310
దైవముతోడిదే	పాడి	204
దొంతివిషయము	లలిత	407
దొరకె	శాళంగనాట	3
దోమటి	లలిత	415
ధరణి	దేసాళం	260
ధరలో	గుండక్రియ	435
ద్రువవరదా	మాళవి	73
నందగోప	బౌళి	387
ననుజూచి	భైరవి	187
నన్నునింత	కన్నడగోళ	39
నన్నెరంగ	కాంబోది	427
నమోనమో	బౌళిరామక్రియ	545

సంక్షిప్తపదము	రాగము	సంక్షిప్తపదము
నమ్మలేము	దేసాక్షి	86
నమ్మవలెఁగావి	గౌళ	264
నమ్మినదొకదే	గుండక్రియ	74
నరుఁడా	సాళంగనాట	497
నాఁటికి	శంకరాభరణం	85
నాకునందు	సాళంగనాట	28
నాకునీవు	ముఖారి	422
నానాభక్తులివి	సాళంగం	469
నానామార్గముల	బౌళి	125
నారాయణ	ధన్నాసి	331
నారాయణాచ్యుతా	గుండక్రియ	54
నారాయణాచ్యుతా	సామంతం	423
నావల్లనీ	శ్రీరాగం	484
నిందె నిన్ని	నాట	248
నిక్కమైన	సామంతం	428
నిజము దెలియ	దేసాక్షి	168
నిత్యపూజ	మాళవిగౌళ	82
నిన్నునమ్మి	కన్నడగౌళ	202
నిన్నునన్ను	గుండక్రియ	139
నిరుహేతుక	ముఖారి	106
నిరుహేతుకాన	బౌళి	408
నిర్మలులు	శ్రీరాగం	114
నికేలయీ	ముఖారి	285
నీచిత్తమిందరి	మాళవిగౌళ	420
నీచిత్తము	శంకరాభరణం	283

పంక్తి ద్రవమొదలు	రాగము	పంక్తి ద్రవపంఖ
సిచేతలో	సామంతం	512
సిదాస్యమొక్కచే	భైరవి	20
సీమాయ	భవు?	458
సియంతటి	నాళంగనాట	47
సియంతసీవే	దేవగాందారి	492
సీవుఁగన్నాథుఁడవు	భైరవి	169
సీవు నన్ను	కిన్నడగొళ	192
సివు వెట్టివట్టి	దేసాక్షి	360
సీవు సర్వగుణ	మాళవిగొళ	514
సీవు సర్వసముఁడ	శంకరాభరణం	129
సీవెంత	ధన్నాసి	330
సీవెరంగ	రెవగుప్తి	398
సీవేదయ	ధన్నాసి	336
సీవేమాకు	ధన్నాసి	329
సీవేమూలము	సాళంగం	394
సీవేరక్షింతువు	దేసాళం	500
సీవేసేసిన	గుండక్రియ	444
సీవాత్కడ	లలిత	425
సీసామ్మ	సామంతం	441
నూఁతులు	సామంతం	8
నెట్టన	రామక్రియ	282
నెప్పున	సామంతం	130
నేననఁగా	దేసాళం	46
నేనేమిఁజేయఁగ	గుండక్రియ	438
నేనేమెరిఁగి	నాదరామక్రియ	973

పరిశీలనము	రాగము	పరిశీలనము
నేమేలైనా	ముఖారి	90
నేరంగల	మాళవిగాళ	184
వంటవండు	దేసాళం	222
పట్టలేని	శంకరాభరణం	472
పనిగొన	దేసాళం	351
పరమపురుష	బౌళి	367
పరమపురుష	మలహరి	453
పరమపురుషుడి	బౌళి	408
పరమాత్ముడు	భైరవి	288
పరమాత్ముడొ	శుద్ధవసంతం	150
పరిమల నిహమ	ముఖారి	301
పరులకైతే	నాదరామక్రియ	318
పసులెగచు	దేవగాంధారి	332
పాపెల్లా	రామక్రియ	142
పాపమెఱుగ	ముఖారి	82
పాపనము	భూపాళం	359
పురుషుండని	బౌళి	252
పురుషులకు	మాళవి	283
పురుషోత్తమఁడ	శుద్ధవసంతం	53
పులుగు	ముఖారి	5
పెట్టిననీ	ధన్నానీ	15
పేరునారాయణుఁడవు	సాళంగనాట	162
పొరినీకును	నాట	246
ప్రపన్నులకు	నాదరామక్రియ	317
వియలు మొరంగగు	సామంతం	501

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
బలుపుడు	మాళవి	77
విరుదులన్నియు	శ్రీరాగం	142
భావించ	దేసాళం	200
భోగము	లలిత	274
భోగనహాయులె	పాడి	88
భోగించఁబట్టిన	సాళంగం	200
భ్రమయక	లలిత	203
మగఁడు విడిచినా	మలహరి	478
మగటిమిగల	రామక్రియ	250
మచ్చికఁబ్రపంచపు	బౌళి	386
మతంగపర్వత	శంకరాభరణం	223
మనసునమ్మ	లలిత	352
మన రో	గుండక్రియ	238
మరిగితి	బౌళి	455
మర్దమర్ద	నాట	81
మరియెందూ	భైరవి	148
మరిహరి	దేసాక్షి	29
మహినుద్యోగి	వరాళి	212
మాపులే	దేసాక్షి	157
మాయకిదె	శుద్ధవసంతం	240
మిన్ను నేలా	సాళంగనాట	227
మిరుసాక్షి	కేదారగళ	165
మూఁదేమాటలు	హిందోళవసంతం	233
మెచ్చుమెచ్చు	రామక్రియ	150
మోగెడు	దేవగాంధారి	78

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనపంఖ్య
మొక్కరే*	సాళంగనాట	379
మొక్కెద	బౌళి	516
మొదలనే	భూపాళం	267
రాచాజ్ఞ	సామంతం	447
రాజీవనేత్ర	శ్రీరాగం	273
రామారామ	సాళంగనాట	437
రాముడు	పాడి	219
రావణ్య	శ్రీరాగం	149
రేడుభయము	శంకరాభరణం	55
వట్టింపటాలబడి	శంకరాభరణం	159
వసుధజూడబిన్న	బౌళిరామక్రియ	217
వాడెవో	నాట	355
వాడమేల	దేసాళం	120
వాడులేల	లలిత	404
వానికి	దేవగాంధారి	443
వారిదేవో	దేసాళం	160
వారివారికర్మ	శ్రీరాగం	308
వారివారిభాగ్య	రామక్రియ	270
విచారమెన్నడు	లలిత	271
విచారించు	కాంబోధి	1
విజాతులన్నియు	లలిత	308
విడువరాదెంతైనా	అహిరి	2
వినవమ్మ	రామక్రియ	462
విభుడ	పాడి	66
విజ్ఞానానంద	నాట	245

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
విఠిగిరి	సాళంగనాట	91
వివేకించ	శ్రీరాగం	92
విష్ణుదేయింతా	పాడి	195
విష్ణుదొక్కదే	నాట	345
వీడిలోన	లలిత	418
వీచుల	మాళవిగౌళ	487
వెడలె వెడలె	నాట	515
వెడకనేటికి	వరాళి	506
వెనకేదో	ముఖరి	16
వెన్నలు	పాడి	32
వెలుపల మువక	రామక్రియ	197
వెలుపల వెదకితే	ముఖరి	198
వే గాల	రామక్రియ	494
వేలులు	శంకరాభరణం	278
వేరోకథావన	పాడి	123
వేసరకు	పాడి	85
కరణంటి	లలిత	24
కరణన్న	శంకరాభరణం	226
కరణుకరణువిభీషణ	సాళంగనాట	220
కరణుకరణువేద	సాళంగనాట	347
శ్రీపతినియాజ్ఞ	రామక్రియ	147
శ్రీపతినివు	వరాళి	259
శ్రీవేంకటేశ్వరుడు	బౌళి	107
శ్రీవేంకటేశ్వరుని	రామక్రియ	221
షోడశకళానిది	లలిత	134

పండితనమొదలు	రాగము	పండితనపంఖ్య
పంతులే	కాలబోది	27
నకలబలంబు	లలిత	109
నకలమైన	కన్నడగౌళ	196
నకలబోక	శ్రీరాగం	279
నకలొపాసకులకు	సాళంగనాట	412
పత్యమునేయంగ	బౌళి	269
నదానందము	దేవగాంధారి	369
నమబుద్ధే	సామంతం	400
నరిగాడు	సామంతం	298
నర్వేళ్వరా	ముఖారి	108
నర్వోపాయముల	మలహరి	132
సింగారమూరితి	సామంతం	471
సింగారాల	సాళంగనాట	228
సిరిదొడపై	సాళంగనాట	113
నేయనివాడెవ్వడు	రామక్రియ	72
సొరిదిమమ్మిచ్చే	సామంతం	257
సోదించి	దేసాక్షి	262
హరిగోవిందా	గుండక్రియ	339
హరిదాసుల	ధన్నాని	44
హరినారాయణ	పాడి	507
హరి నీదాసుల	శ్రీరాగం	809
హరి నీప్రతాప	సామంతం	156
హరినీవే	లలిత	395
హరినెఱుగని	మాలిది	414
హరిత కి	గుండక్రియ	56

పంక్తిపదము	రాగము	పంక్తిపదము
హరియవతార	శ్రీరాగం	100
హరియనొక్కడే	శంకరాభరణం	487
హరియు ప్రియు	గౌళ	388
హరియే	ముఖరి	128
హరివార	భూపాలం	40
హరినేవాకటే	భవుని	420
హరిహరి జగ	భైరవి	320
హరిహరి నీమహిమ	లలిత	358
హరిహరి నీమాయా	గుండక్రియ	127
హాసమీచిన	మాళవి	368
హారవే	భౌళి	479

3-వ అనుబంధము

సందిగ్ధ పదసమీక్ష

[తాళ్లవాకవిపులవాఙ్మయములో అపూర్వపదరాశి గొప్పది. ప్రత్యేకముగ ఈ పని గొప్పగ సాగవలసియున్నది. దానికుపస్కారకముగ, ఈ సంపుటములో నాదృష్టికి వచ్చిన కొన్ని పదములను లఘువుగ చర్చించితిని. విఘంటువుల కెక్కనివీ, ఎక్కినా అన్యార్థములందు ప్రయోగింపబడినవీ, వ్యాకరణమును పట్టిచూచేవి, ఇతరభాషావిఘంటుప్రసిద్ధముల మాత్రమే ఇందు చర్చింపబడినవి.]

ఉంబి : (పాట : 310)

పంచుకొన్నభాగాలు పంచమహాభూతాలు

పంచేంద్రియములే పరివారాలు

యెంచి నడచేకాలమే యిందరికి నుంబి

తెంచి యెచ్చుకొందు లిందుఁ దెలుపనేమున్నది.

ఉంబి=పన్ను లేక అనుభవించువస్తువు అని శ. ర. 'అదియే ఇక్కడ సరిపోవుచున్నది 'ఉమ్మడి' కబ్బము, 'పొత్తల' 'ఒకే సమయమున' ఇత్యాద్యర్థములలో ప్రసిద్ధమగుటచే దీనితో అర్థమున సామ్యము లేదు.

2. కాయకము : (పాటలు : 242, 306)

మాయమోఁ గొన్నాళ్లకు మానుషకృత్యములెల్లా

మాయముగావివి దైవికమహిమలెల్లా

కాయకములే తమకల్పితము లన్నియును

కాయకము గాక నిల్చుఁ గమలాక్షమన్నన

"తలఁగ

(సంకీర్తన-242)

కాయకము లందరునుఁ గార్యవశపయలే

పాయని నీవకారణబంధుఁడవు

దాయగాం దైవ్యరినై నాఁ దప్పించుకొనేవారే

బాయదనున్నా నీ వాపన్నశరణ్యుఁడవు

॥ ఎవ్వ ॥

(సంకీర్తన-300)

ఈ పదముకూడ సాక్షాత్తుగ నిఘంటువులందు కానరాదు. ప్ర. రణములనుబట్టి మాయలు, అశాస్త్రములు అనునర్థమున ప్రయోగించినట్లున్నది.

అర్థము. ప్రత్యహవృద్ధి, రోజువద్దీ (తే. వి. ౨. రాకట్టు పెట్టిన ఆవులు మున్నగువాని సుప్రయోగించుకొని ఆ రూపమునఁ బుచ్చుకొనువద్దీ.

కాయకము = శరీరమునకు సంబంధించినది (పాపాది) అని సూ. ని. ఇచ్చిన అర్థములు ఇందు పొసగవు. 'కాయక' 'కాయిక' 'యకార' 'యికార' ములకు మన అన్నమయ్యలో అంత పట్టింపు లేదు కావున ఈ. సూ. ని. చూపితిని.

3. కాలానుభాగి: (పాట: 214)

పతిఁ బెండ్లాడినయాలు పక్కనుండి నిద్రించితే

కొరికి కాలానుభాగి గొనవచ్చునా?

తతి నేపనికి రాక తామసుడై వుండినా

గతియై శ్రీ వేంకటేశ కావకుండవచ్చునా.

కాలానుభాగి = ఆయాసమయములందు అనుభవము కు భాగమైన దానిని, ఉంపుడుకత్తెను అని తాత్పర్యము కావచ్చు.

1. కుట్టిచాతనివారికి (పాట: 237)

వట్టిన ముద్రంగరపుప్రధాని తెదురు లేదు

కుట్టిచాతనివారికి గొంతు లేదు

నెట్టిన శ్రీవేంకటాద్రినిలయము సేవకులము

గుట్టుతోడ బదికేము గుటి మాకు నతఁడే || అతఁ ||

కుట్టిచాతనివారికి = తక్కువజాతి సాతానివారికి కావచ్చునేమో ? లేక కుట్టిచాతాన్ అను ఊద్రప్రయోగము చేయువాడు కావచ్చు. మొదటి అర్థములో కుట్టికబ్బము వట్టివిశేషణము మాత్రమే. 'చాతాదే' అను పదము 'చాతాని' 'సాతాని' అని వ్యవహారములో నున్నది. అది 'చాతని' అను ధాతుజవిశేషణముగ ప్రయోగించినట్లు ఊహింపవచ్చును. జాతితో తక్కువవాడునై, నైష్ఠవము పుచ్చుకొన్న దిగువుతో అందరియొద్ద జంకుగొంతులేక తిరుగువాడని తాత్పర్యార్థము కావచ్చు. 'కుట్టిచాతాన్' అను ఊద్రప్రయోగము చేయువాడుకూడ, తానూ పెద్దమంత్రకావ్రవేత్తవలె అందరివద్ద జంకుగొంతులేక తిరుగు వాడు అను తాత్పర్యముకూడ సరిపోవుచున్నది. ఈ రెండును పాట లోని ప్రధానధావమునకు సరిపడుటలేదు.

5. తండుముండు వడేవారే (పాట: 56)

విండుఁ జింతాజలధికి నీళ్లు దవచిత్తమే

దండి పుణ్యపాపాలే దరులు

కొండలవంటి కరళ్లు కోరికె రెండు చూచినా

తండుముండు వడేవారే దాటలే రెవ్వరును || హరి ||

తండుముండువడేవారే = దుందుడుకుగా ముండుకు దూకేవారే అని ప్రకరణముతో తోచుచున్నది.

కొందో నుయ్యో కుమతులార

తందుముందు తట్టుముట్టు తాత్కై నఁ గనుఁదీ || పల్లవి ||

అధ్య. సంపుటము-1 (1988) పరిశ్రమ 100.

ఇక్కడ ఈ పదము "గడ్డిగాదము, పిల్లాజెల్లా" వలె జంట పదముగా తోచుచున్నది. ఇంకను అర్థము విచార్యము.

6. తలపిడి కొలుపిడి : (పాట: 5)

యిలమీద తమ సొమ్ము లెవ్వరివద్దనుండిన

తలపిడి కొలుపిడి తగిలినట్లు

తొలుత పంచేంద్రియపుదొంగలవద్ద నున్నార

వెలయ నీ సొమ్మునుచు విడిపించుకొనవే || పులు ||

తలపిడి, కొలుపిడి ఈ పదముల కర్థము నిఘంటువులలో కానరాలేదు. సొమ్ము శబ్దసాహచర్యముతో నే విట్లుహించుచున్నాను. దండలు మొదలైనవి చేయించునపుడు, ఇన్నిపిళ్ల(పిడుల)కొలత అని చేయించుట నేటికిని సంప్రదాయము. అట్లు చేయించిన సొమ్మును ఎవరైనదొంగిలించి, వారివద్ద పట్టుపడినచో, తలపిడి = తొలుత చేయించిన పిళ్ల కొలత. కొలుపిడి = (ఇప్పుడాసొమ్మును పట్టు కొన్నప్పుడు) కొలువగా వచ్చిన పిళ్ల కొలత ఒకటే ఐనచో ఇది నా సొమ్మే అని నిర్ధరించి తీసికొనునట్లు అనే అభిప్రాయముగా తోచుచున్నది. ఈ శబ్దమింకను విచార్యము.

7. తిట్టపెట్టి (పాట: 45)

తిట్టల కెవ్వరు బుద్ధిచెప్పేరు తతికాలానఁ

బుట్టి కాచి పూచి నిండాబొదలుచుని

గుట్టుతో జై తన్యమై గుణములన్నిటికిని

తిట్టపెట్టి రనించినదేవుఁ డింతేకాక

■ నేన

తిట్ట పెట్టి = దిట్టముచేసి 'కావచ్చు'. 'ఈవస్తువు స్వభావము ఇట్లా' అని నిర్ణయించుట. 'దిద్దు' వడు 'తిద్దు' ప్రయోగము వాఙ్మయమున ఎక్కువగ నుండుటచే దిట్టమును 'తిట్ట' అని వ్యవహరించిరేమోయని నా యూహ. అట్లే.

యేడతపము నాకేడతపము నే
వాడిక జేయఁగ నీకు వచ్చేనదేమి
బేదిదవుఁబెద్దలెల్లా బెట్టినతిట్టములంటా
యీడుకుఁజేసెగాక యిందేమిగలదు

॥ నమ్మి ॥

(పాట 74)

అను ప్రయోగముకూడా దీని కాధారమే.

8. దాదాత (పాటలు : 246, 518)

నాదించ వెఱచి సింగినాదా లూడుకొంటాను
సొదించేరంటాఁ గొందరు జోగులైరి
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిన్నియి మాని కొందరు
దాదాత నీశరణవి దాసరులైరి

(పాట—246)

వేదిములు నాటివే విసుకులు నాటివే
ఆదినుండి చదివే వదియే నేను
వేదతో వెన్నవట్టి నేయి వెదకఁబోయినయట్టు
దాదాత నాతెలివి యితరుల వదిగేను

॥ కాన ॥

(పాట 518)

ఈ పదము విఘంటులయందు కానరాలేదు. ప్రకరణమునుబట్టి ఆయాస్థలములందు 'గట్టిగా' 'ఇంచుమించు' ఇత్యాది అర్థములయందు ప్రయోగించినట్లు కానవచ్చుచున్నది. ఇది ~~ఇంత~~ విచార్యము.

9. నానుడిమాట (పాటలు : 298)

సరిగాఁడు వీరదనవలదు జగమునరాజు వలసినది దేవులు
యిరవుగ వందరు లోకములోపల యిది నానుడిమాట ॥వల్లవి॥ 29

'నాడు' కు సంబంధించిన 'నుడి' 'నానుడి'. నేడు నానుడులనీ, పలుకుబళ్లనీ, జాతీయములనీ, వ్యవహారిక పదములన్నియు ఇంచుమించు ఒకజాతికి చెందినవే. 'ఈ సీమయందు వాడుకొనే మాట' అనవచ్చు. ఇక్కడ మాట శబ్దమునకు పునరర్థము శంకింపరాదు. నానుడి అనునది సమస్తవ్యవహారము, మాటసామాన్యముగా ప్రయోగించినది. 'నాను' మైన (లోకమున రాయర్థమున యా మాట ప్రసిద్ధము అయిన) మాట, విగ్రహము.

10 బుద్బుజములు: (పాట: 460)

చేరి విన్నుఁ బూజింపనిచేయి దంచెనపుఁజేయి

తారి నీకు మొక్కునట్టితలయే పెడతల

సారె నీముద్రలేనిభుజములు బుద్బుజములు

తేరి నీదాస్యములేనిదేహము సందేహము || అటు ||

ఇది ఈ యాకారముతో నిఘంటువులందు కానరాలేదు.

“బుద్బుదమనంగఁ దనరును బుద్బుదంబు
లద్భువయనంగ లట్లు చెలంగు చుండు

(అం. ౮ 2-255)

భక్త్య విశేషమని సూ. ని. ■ భక్త్యమేదో తెలియరాలేదు. కొంచెము గుండుగా సుమారుపాటి పొడవైన భక్త్యవిశేషమైతే ప్రళరణానికి సరిపోతుంది బుద్బుదమునకు బుద్బుజము అవి వ్యావహారిక మేమో? ఇది ఇంకను విచార్యము. బుద్బుదము = (A bubble) అని త్రొక్కము. పెద్దనదులందు, సముద్రములందు, పొడవుగ నేర్పరే బుడగగూడ సరిపోతుంది.

11 బేడలు (పాట: 350)

వేడుక మాకాశపీఠితోఁ బెనచినాడు

యేడు జలధులు చేసె నిదే మోకాళ్లబంటి

వోడక పిడికిరించి వుగ్రదైత్యుల తలలు

బేడలుగాఁ జేసినాడు పెద్దహనుమంతుడు || ఏను ||

రెండుగా చీలిన పప్పుదాన్యములు. కందిబేడలు సెనగబేడలు వగైరా. ఈ బేడలు వ్యవహారము రాయలసీమయందు మాత్రమే ప్రసిద్ధము. స్కారువారిలో కందిపప్పు సెనగపప్పు అవియే వ్యవహారము. రాయలసీమలో వుడికినదానికే పప్పు అనివ్యవహారము.

12 రళిత (పాట: 81)

కలితసుదిర్భనకతినవిదారణ

కులికకోటిభవమోషణా

ప్రళయానలసంభ్రమవిభ్రమకర

రళిత దైత్యగళర క్తవికిరణా

॥ మర్ద ॥

రలి—దాతువు కానరాలేదు. 'లలి ఈస్సాయాం' అను దాతు కృపంతరూపమగు 'లలిత' మునకు 'రలియోరభేదః' అనున్యాయమును జోడించి 'రళిత' వాడినట్లున్నది. 'గలిత' అనుట సహజము. యతిభంగమగునేమో? అయినను అన్నమయ్యసంస్కృతముపై మనమింత చర్చచేయవలసిన పనిలేదు. ఆయన చాల స్వతంత్రుడు.

13. స్వరూపదీక్ష (పాట: 148)

తదియ్యగురుప్రసాదపుపురోదాళ మిచ్చి

కొదదీర ద్వయమనుకుండలంబులు వెట్టి

యొదలో శ్రీవేంకటేశు నిటు ప్రత్యక్షముచేసె

యొదివో స్వరూపదీక్ష యిచ్చెను మాగురుడు ॥ జ్ఞాన ॥

స్వస్వరూపమును తెలిసికొనెడి దీక్ష. తన విజస్వరూపమును గుర్తెలిగెడిదీక్ష అని భావము.

